

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחת הר"ן כח)

עַל יְהוָה
לִי מוֹד
שִׁיעוּרִים אֱלוֹ
אֲנִי נוֹתֵן
אֶת הַחֹמֶשׁ
וְאֶת הַמַּעֲשֵׂר
לְהַקְדֹּשׁ
בְּרוּךְ הוּא
(עצתו אמונה)

פרשת כי תשא תשפ"ד

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

**4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
347.760.5924**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563**

היכל הקודש

מאנסי

**32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551**

היכל הקודש

כני ברק

**רחוב ירושלים 2
052.760.5715**

היכל הקודש

וויליאמסבורג

**27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299**

היכל הקודש

בלומינגראוו

**24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804**

היכל הקודש

ירושלים

**רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150**

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'רפס ע"י

**קון הדפסה
היכל הקודש**

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

לא צריך לאהרורי בול' האי. דנימא ספר פלוגי ופלוגי: הדין עם הראשון. דינו של בע"ה ותביעתו על הגנב היא ואין הלוקח בעל דינו ואם נאם לגבותו הימנו יתן דמיא ואע"ג שהוכר הגנב לא אמרין יחזיר לוקח הכלים בחנם ויפרע מן הגנב: הדין עם השני. דינו של בעל הבית עם הלוקח הוא ויוציא הימנו כליו בחנם: לפני יאוש. לקחו מן הגנב לפני יאוש. דרב הסדא. גזל ולא נתייאשו בעלים אלא אחר ואכלו רצה גובה זוכה בו. בריש פירקין והאי נמי אע"ג דיהיב דמי לגנב לגבי האי מיהא גזלן הוא ומיהו היכא דלא הוכר הגנב עבוד ליה רבנן תקנת השוק לישול מן הענין אבל היכא דהוכר הגנב עליו להחזיר אחריו: בלפני יאוש דמי. דכחו לא מניאש מניה: ופלוגי. כלומר ואמר רב הדין עם הראשון: פתוקה. קוביה גותן הלוקח. קיבה לכהן דמסתמא מתנות לא זבין ליה: לא

שנו. לקח הימנו במשקל גותנן לכהן דמשימ 1
 דהלוקח ע"כ גותנן לכהן והוא יתבע דמיס מן 2
 המוכר: יאוש ששקלו. לכהן לבעצמו: הדין עם 3
 השבחה. דינו של כהן ונתעררו על הטבח הוא רב 4
 לעמיה דאמר הדין עם הראשון דטבח כגנב 5
 ראשון ולוקח הוי שני וקאמר הדין עם הטבח 6
 אלקמא רב לית ליה דרב חסדא: אמר: גנולות 7
 דאלימא קימה דידהו דמכח גבוה קארו ליה וכל 8
 היכא דאינתרה אימא לכהן ניהו ואפילו שקלו לו 9
 הטבח יגבה לכהן נמי מן הלוקח קמ"ל: פלוגי 10
 בלפני יאוש ובלפני דרב חסדא. אמר: לית ליה דרב 11
 חסדא: רב זביר אמר. היכא דלא אייאשו בעלים 12
 דביע אית ליה דרב חסדא והדין עם השני והכא 13
 כגון שנתיאשו בו: לא שניא. דקני לגמיר ואפילו 14
 בדמי רב מהו ליה דרב חסדא: אמר: גנולות 15
 בדלפני יאוש פלוגי ותרווייהו אית ליה דרב 16
 חסדא ובגלגמא דהניקה ב"ע לא פלוגי דהקרא 17
 לקרה מיד בחנם ואין הלוקח יוכל לעבקה על 18
 מתותיו וכדרב חסדא והדין עם הראשון דאמר 19
 רב לא בדיו הבעל הבית קאמר אלא בדינו של 20
 לוקח קאמר: תקנת השוק. על שקנאו לוקח 21
 בשוק כפרהסא וכל הבין בו שגנב עשו לו 22
 תקנה שישלם לו בעל הבית מעותיו: ורבי יוחנן 23
 סבר עשו תקנה. והוי דאית לן דרב חסדא ולא 24
 מצי לוקח למימר לבעל הבית לאו בעל דברים 25
 ידדי את מיהו לאמר שישלם גמיה יתבע 26
 מתותיו מבעל הבית ולא קניא ממי דמי שקני 27
 מה לי משום תקנה ב"ע לי משום טעמא לאו בעל 28
 דברים ידדי את נפקא מיהו היכא דגזל וקא אחר 29
 ואכל בלא דמיא דאמרין כדרב חסדא ואם 30
 השני טוח לו מן הראשון גובה הימנו שרי עבישה. 31
 הטר משבועה וקאמר פרה משבועה תקנה חוב. 32
 מלוח: תקנה. לתמוני לאו אדעתא. דהאי גניבה 33
 יתבהת ליה וזוי דממקי הקא אונפת ליה: 34
 משבנתא שוה בשוה. אין דרך לעשות בו 35
 להלוות על משבועה לן שווי הלך לאו אדעתא 36
 דהאי משבנתא אופייה אלא דימני הימניה רב 37
 ששת אמר לא עשו. ואפילו לישול מאה דבי 38
 דיכי דמאה יתירין מתנה היא מאה דהנה נמי 39
 מתנה והוי וקאמר עשו תקנה. אפילו לישול 40
 מאתים דאורייה למזכר דמיא: קריס: בר מנב 41
 ופרע בחובו ותיקופי. דלא זבדי וזוי הנאי חסין 42
 הלקתא כרב כהן. דיכין דהימניה מעיקרא 43
 השתת נמי הימני: ברישא והפנתא ובי 44
 מחוזאה. על שם מקומן נקרא: מתני' 45
 אין

מריה דספרא ויהיב ליה לבר מחוזאה מאה ועשרין וזוי וישקול ספריה ולזייל מרי דספרא ויהיב ליה לבר מחוזאה במאה ועשרין וזוי לסוף הוכר הגנב אמר אפי' לזייל מרי דספרא ויהיב ליה לבר מחוזאה כמנן וזוי וישקול ספריה ואזיל בר מחוזאה וישקול ארבעין מפפונאה מתקוף לה רבא השתא לוקח מנבנב עשו בו תקנת השוק לוקח מלוקח מיבעיא אלא אמר רבא לזייל מריה דספרא ויהיב ליה לבר מחוזאה מאה ועשרין וזוי וישקול ספריה ולזייל מרי דספרא וישקול ארבעין מפפונאה ותמנן מנרשאה: מתני' זה בא בחביתו של יין וזה בא בכדו של דבש נסדקה חבית של דבש וישפך זה את יינו והציל את הדבש לתוכו

הרי שהיה טעון כדי יין וכו' ודין שלא יאמר הרי הו' כו'. ואת אפי' אין משתבר נמי לא יאמר דאסור לתרום אלא מן המוקף וי"ל דנקט משתברות משום דכביע למיתני סיפא ואם אמר לא אמר כלום אינן בשבתות ימים טובים אירי שמונת לתרום שלא מן המוקף כדאמר בראשונה רבה (בבמות דף ע"ג)

ובל

היאב דאיבא פסידא לכתחלה לא. ל"ג ליה
 כדפי' הקונט' דהא בבריתא דמיתני נמי
 אסור לכתחלה היבא דאיבא הפסד בהן קהני
 ובשמן לא יעשה ואי' כעיל נמי דאיבא הפסד
 בהן שפיר אסור לכתחלה אלא אמאי דקאמר
 לעיל דאפי' דיעבד לא אמר כלום פריה:
אלא נתגלתה למאי חזיא. אבל אמר בהן פרוך
 קהני בשמן לא יעשה אבל בשמן התרומה
 חלה ובי נתגלתה למאי חזיא דאיבא למימר
 דחזיא להדלקה ומי' איבא הפסד בהן כיון שאין
 יכול ליעזוב לה כי נתגלתה אלא בטורח כי צריך
 ל"א יעזוב בשמן כלל ולא בכלי במקום שיש שמן:
 ולא ישקה ידע מיהו לבהמה. פי' שאינו שמה
 ישחטנה ואיבא סבתה נפשות. ואין נראה דאפי'
 לבהמה טמאה לא יעזוב משום כל תשחית
 כדמשמע בפרק ב' דע"ז (ו' ושם) דמוקי ההם
 הא דתנא שמונת להשקות לבהמתו שבנראה
 שאין קשה לה ופריך א"ה דחבירו נמי ומשני
 כחשי דירידיה נמי כחשי הדר בריא מדפריך דיריה
 נמי כחשי משמע דתקור משום כל תשחית ועוד
 מילא מוקי מיהו בכל בהמה טמאה שאין להש
 שמה ישחטנה משמע דבשאר בהמות טמאות
 דקשה לה אסור משום כל תשחית ומיזוי ו"ל
 דבשאר בהמות טמאות לא כפי' לאוקומי משום
 דאטו בשופטני עסקין שמשקין לבהמה דבר
 שמתה על דין: **אימתו** בומן שהתחוננה
 מגולה. וא"ת איכ' פשיטא דיש בהן משום גילוי
 דהוי ביקור מגולין וי"ל דסד' שהתקש דא' לבא
 מפני שהאר שזואה שומע שופל הוין ממסנת
 לתחתנה כדארמין בפ"ב דע"ז (דף ט"ו) ט"ף ט"ף
 אין בו משום גילוי מק"ל דהו"ב שרואה הוין
 שנשקר בבת אחת לכלי התחתון אין מהיירא
 להיות סבור שהזוא קול בני אדם אלא סבור שפר
 מסניין את היין:
אתי לדיד תפלה. ומסיק אי תישי' לתפלה
 תנאי היא והא דאמר בפ"ק דשבת דף
 יז' (ושם) דף י"ח דרבי גידולה תרומה בתרומה בו
 ביום גזרו ומפרש ההם טעמא משום תרומה
 טמאה ביד בהן דילמא משהי' לה ואתי לדיד
 תפלה וההם ליבא מאן דפליגי דבעי' אית להו
 י"ח דבר אור"י דשאני ההם דפעמים שפשיעה
 אותה ביותר ואין זורעה באותה שנה שאירע
 שום דבר שלא יזרע בעת הזרע ומתני' עד שנה
 אחרת אבל הקא לעולם יבול הוא
 לעשות

אין לו אלא שכרו ואם אמר אציל את שלך ואתה
 נותן לי דמי שלי תניב ליתן לו ששמן נחל חמורו
 וחמור חבירו שלו ופה מנה ושל חבירו מאתים והניח
 זה את שלו והציל את של חבירו אין לו אלא
 שכרו ואם אמר לו אני אציל את שלך ואתה נותן
 לי את שלי תניב ליתן לו: **גמ'** ואמאי לימא ליה
 מהפקדא קא זכינא מי לא נתניא הרי שהיה טעון
 פדי יין וכדי שמן וראה שהן משתברות לא יאמר
 הרי זה תרומה ואמרו על פירות שיש לי בתוך ביתי
 ואם אמר לא אמר כלום **בדא"ר** ורמיה פשעקל בית
 הבד פרוך עליה ה"ג פשעקל בית הבד פרוך עליה
 ואם אמר לא אמר כלום והתניא מי שבא בפרך
 ומעות בירו ואנס כנגדו לא יאמר הרי פירות שיש לי
 בתוך ביתי מחוללים על מעות הללו ואם אמר דבריו
 קזימין הכא במאי עסקין בשיכול להציל אי בשיכול
 להציל לכתחלה אמאי לא יאמר בשיכול להציל על
 ידי הדחק וכל היבא דאיבא הפסידא לכתחלה לא
 יאמר והתניא הרי שהיו לו עשר חביות של מבל
 במא וראה אחת מהן שנשברה או שנתגלתה אומר
 הרי היא תרומה מעשר על תשע תברותיה ובשמן
 לא יעשה פן מפני הפסד בהן א"ר ורמיה פשעקל
 בית הבד פרוך עליה בשלמא שנשברה חזיא אלא
 נתגלתה למאי חזיא וכ"ת חזיא לזילוף והתניא מים
 שנתגלו הרי זה לא ישפכם ברשות הרבים ולא
 יגבל בהן את הפטיש ולא ירביץ בהן את הבית ולא
 ישקה מהם את בהמתו ולא בהמת חבירו דעבר לה
 במסנת פר' נחמיה דתניא מסנת יש בה משום
 גילוי אמר רבי נחמיה אימתי בומן שהתחוננה מגולה
 אבל בומן שהתחוננה מכוסה אף על פי שהעלוונה
 מגולה אין בה משום גילוי לפי שארם של נחש דומה
 לספוג וצף ועומד במקומו לאו אויתמו עליה א"ר
 סימון אריכו"ל לא שנו אלא שלא מרקו אבל מרקו
 אסור ההם נמי אפשר למנח מדי' אפומא דחביבא
 דשפי' ליה ורבי נחמיה (מקמא אפומא) מי תרמינא
 והתניא תורמין מן הטמא על הטמא ומן הטמור על

אין לו אלא שכרו. שכר כלי ושכר פועלו: **גמ'** ולימא ליה מהפקדא זכינא. דבש שלך
 הנה וזלך כולו לאיבוד והריני במציל מן ההפקר ואמאי אין לו אלא שכרו כוליה דבש
 לישקול וגבי חמור ליבא למימר הכי יבול להצילה הוא: משתברות. והכל נשפר ביחוד
 לא אפר בלום. אלאמא פון דלאיבוד אלו לית בהו זכייה ומהפקדא הוא: בראשית ר' ירמיה.
 לקמן: בעסק. דרובשא כרוך עליה חבית של
 דבש קשירה בעקל ולא ישפר הכל אלא מנפס
 מעט מעט וליבא הפקרה הרי פירות. של מעשר
 שני ישש לו בתוך ביתו ומחליק בו: וכל היבא
 דאיבא. קצת הפסד וליבא איבוד לגמרי כי הקא
 דמוקמה לה בשיכול להציל ע"י הדחק ושמו
 צביל: לכתחלה לא יאמר. בתמיה הרי שהיו לו.
 ללוי עשר חביות של מבל. והכובל לתרומת
 מעשר והוא טמא דתרומתו מעשר דיריה לא
 חזיא לכהן לשתיה אלא לזוף ולקמיה מוקי לה
 בין תרש דלא חזי כולי האי לזוף ולא אלמי
 רחא ופסידא פורחא הוא דאיבא כמו זה שיכול
 להציל על ידי הדחק: ה"ג אומר רבי היא תרומת
 מעשר על תשע תברותיה: שפן תרומהו סמאה.
 חזי להדליק ובי מפסיד לה לכהן איבא פסידא
 טובא: פשעקל בית הבד פרוך עליה. דלא חשבו
 פסידא כולי האי כיון זה שאין יכול להציל אלא
 ע"י הדחק: לפאי חזיא. ואפי' קהני אומר רבי
 היא תרומה אלאמא להפסד מועט לא חששה אל
 ישפכם. שלא יעבור עליהם אדם: חזק וקנס אדם
 של נחש פרגלו ע"י מכת צורר רומתו: וילא יגבל
 בהן את הפטיש: ולא ישקה בהן לבהמה. משום
 סבת נפשות שמא ישחטנה אחר: כן מסנת.
 כלי ע"ג כלי ונותנין השקרים בתוך העליון והוא
 כבכרה והוין מסתנין מאליה: של פה משום גילוי.
 צריך לכסות העליון כדי שלא ישתה בו נחש
 ואף על פי שתנין מסתנין והולך יתישש שמא
 יעבור הארס עם היין לתוך הכלי וכשי
 בשתחתונה מגולה: שלא מרקו. בשלא עירבו
 אדם וכגון חק מסנת שאין איש נוגע בה: אבל
 מרקו אסור. והקא בהך חבית כי מערה ושדי
 ליה מתחית למסנת מטריח ומתבלבל הארס עם
 היין ויוצא דרך המסנת לבלי: קננה מידי. כגד
 או שולי כברה על פי חבית וספי' ליה ומסנני
 בנחת שפי' לשון שופר כמו השופת יין (לתמרי)
 ולחבירו בקא מצינא (דף טו. ע"ש) דרייה: רבי
 נחמיה. ואי תניא ידי חביות רבי נחמיה היא: מי
 תרמינן. מן הטמא על הטמא אלא בשל דבאי.
 השקלו משום הרוב עמי הארץ מעשרין הן וכבר
 נתעשרה שותנין מלוג בפלע ומזלפין מלוג בשמים.
 לשתיה אם מצינא יין בחול לוג סלע מידי. אבל
 לזוף יקח אפי' ביוקר חלוג בשתים סלעים
 דתנא: ומינא היא: תפלה. לשתותו וזרי היא
 טמאה:

הטהור ומן הטהור על הטמא אבל לא מן הטמא על הטמור ו' נחמיה אומר אף מן הטמא על הטמור לא תהירו לתרום אלא בשל
 דמאי הקא נמי בשל דמאי אמר מר ובשמן לא יעשה פן מפני הפסד בהן מאי שנא שמן דראוי להדליק יין נמי ראוי לזילוף וכי
 תיבא וזלוף לאו מילתא היא והאמר שמואל משום רבי תיאי שותנין מלוג בפלע ומזלפין מלוג בשתים הכא במאי עסקין כהדרש
 והא דבר אור"י דשאני ההם דפעמים שפשיעה אותה ביותר ואין זורעה באותה שנה שאירע
 שום דבר שלא יזרע בעת הזרע ומתני' עד שנה אחרת אבל הקא לעולם יבול הוא לעשות
 הטהור ומן הטהור על הטמא אבל לא מן הטמא על הטמור ו' נחמיה אומר אף מן הטמא על הטמור לא תהירו לתרום אלא בשל
 דמאי הקא נמי בשל דמאי אמר מר ובשמן לא יעשה פן מפני הפסד בהן מאי שנא שמן דראוי להדליק יין נמי ראוי לזילוף וכי
 תיבא וזלוף לאו מילתא היא והאמר שמואל משום רבי תיאי שותנין מלוג בפלע ומזלפין מלוג בשתים הכא במאי עסקין כהדרש
 והא דבר אור"י דשאני ההם דפעמים שפשיעה אותה ביותר ואין זורעה באותה שנה שאירע שום דבר שלא יזרע בעת הזרע ומתני' עד שנה
 אחרת אבל הקא לעולם יבול הוא לעשות

לְהַבִּיא

קרוב ודורמסקנין לחלוף. שכרוהו בשביל החלוף יותר ממה שהיה ראוי לשכרו דהכי משמע לישן נתון לו שכרו משלם וצ"ל דמירר כגון דליקא למימר משעה אני בר שהוא מפסיד במקום אחר כיצא בו: וְרִשְׁאִים המקרים להתנות ביניהם. פירוש רשאים להסיע ממון אם כבר ישנו תנאי קודם כמו ורשאן בני העיר להסיע על קצתן דב"ב (דף ח):

יְחַסְּנִינָהּ

סקאה. פי בקנן ארבה כמו ומעלה את הסקנין דבתענית (דף א) שהוא מין ארבה ואין נראה לר"ת לדשו' וירוש' ואחסנתא משמע ארבה אגב' אגב' ונטילה מסקין נמי איירי בבני אדם ונראה שהאזיב קרי סקאה שגולין ומסין את הארץ בדכתיב (שמות ט) וזהו כסף את עין הארץ ועל שם בני נקרא צלצל שמכאן ש' הארץ וצל כמו דרי' ארץ צלצל כנפים (שעה יח) ר"ת ונראה וירוש' שייכא שפיר בעופות וחסות כמו וירוש' קאת וקפוד (שם טו):

הַא

מרישא שמע' מינה. תימה בדכמה מקומות איכא הובי בשופל דבריו וי"ל דריק מדה"ל למיתני ואם לאו הויב מדקתי' ואם מחמת הגולן חייב להעמיד לו שדה אחר משמע דמילתא באפי' נפשח היא:

לֹא

צריכא דאחוי אחוי. פי בקנן' שמע מבית המלך שהיו רוצין לגזול לו קרקע והראה להם זה קרקע פלוני אמת הוא כמו שפי' דאפילו בגנן זה מחייבים ליה אגב' שאינו אריז שישלחן שלא אמרו תחילה הראה לנו ונגזול אלא מעצמו הראה להם דימת ה"ג אמר לקמן (סו"ט) ואם הראה מעצמו כמו שנשא ונתן דמי וי"ס דגרס הכי כגון שאנסעו' עבדו ואתי ארעא ואתי נמי הא בתדיירו ואין להקשות לפי' מדאמר לקמן נאנס פטור דהתם אנסוהו להראות קרקעותיו של פלוני אבל הכא דאנסוהו להראות את חובו שלא היה לו להראות אותה שגול שאין שלו:

לֹא

צריכא דאחוי אחוי. ותיב משום דיקא דרמי כדמשמע לקמן בשמעתין דקאמר זיל לגביה ר"י שמעון בן אלכיס ור' אלעזר בן פרז דדאין דינא דגרמי וחיבהו ממתינתין ואם תקמת הגולן חייב להעמיד לו שדה אחר ותימה לרשב"א דליעל בהגזול קמא (דף ק) ושם לא מביבחת דר"מ דאין דינא דגרמי אלא ברבייתא מדיחא הכרם שנפרצה דלא שמעון דאיתא בר"מ אלא מבח' ההיא משנה דהמסבך ואמאי לא מיתייה חתם ממתינ' דהכא מדחיביתא דינא דגרמי ואמרי ר"י דלא ניתא ליה לאחוי ממתינתין דהכא דלא קתיי בה בחדיא דאחוי אלא מיתדא דמתני' מוק' ליה הכי' לאו

לְהַבִּיא קרוב ודורמסקנין לחלוף והלך ומצאו שמת או שהריא נתון לו שכרו משלם א"ל מי דמי התם עבד שליח שליחותיה הכא לא עבד שליח שליחותיה: ת"ר שירא שהיתה מהלכת בפחדך ועמד עליה גיים למורפה מחשבון לפי ממונו ואין מחשבון לפי נפשות ואם שכרו תייר ההולך לפניו מחשבון אף לפי נפשות ולא ישנו ממונה החמורין רשאין החמורין להתנות שכל מי שיאבד לו חמורו יעמיד לו חמור אחר בכוסיא אין מעמידין שלא בכוסיא מעמידין לו ואם אמר תנו לי ואני אקרא אתן אין שאמעין לו פשיטא לא צריכא דהתן ליה הקרא אחריו' מהו דתיקא הא קא מינדר ליה קמ"ל שאני גבוריה דחד מגבורותא דבי תרי': ת"ר ספינה שהיתה מהלכת בים עמד עליה נחשול לטובעה והקילו ממשאה מחשבון לפי משאו' ואין מחשבון לפי ממונו ולא ישנו ממונה הספנים ורשאין הספנים להתנות שכל מי שאבדה לו ספינה יעמיד לו ספינה אחרת אבדה לו בכוסיא אין מעמידין שלא בכוסיא מעמידין לו ואי פירש למקום שאין הספינות הולכין אין מעמידין פשיטא לא צריכא דבניסן מרחקי' חד אשאל ובהשרי מרחקי' הרי אשלי' וקא אזיל ביומי ניסן למקום תשרי' מהו דתיקא דו'ושיה נקיס ואזיל קמ"ל ת"ר שירא שהיתה מהלכת בפחדך ועמד גיים וקרפה ועמד אהר' מהן והציל הציל לאמצע ואם אמר אני אציל לעצמי הציל לעצמו היכי דמי' אי דיכול להציל אפילו סיפא נמי לאמצע ואי דלא יכול להציל אפילו רישא נמי לעצמו אמר רבי בר' תמא הכא בשותפין עסקינן וכגון זה שותף חולק שלא לדעת חבירו אמר פלוני לא אמר לא פלוני דכא אמר הכא בפועל אין עסקינן וכבר דאמר רב פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום וכמה דלא הדר ביה פברשותיה דבעל תפית דמי וכי הדר ביה מעמא אחריו' הוא דכתיב פי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים עבדים רב אשי' אמר פשיכול להציל ע"י הדחק גלי דעתיה לעצמו לא גלי דעתיה לאמצע: מתני' הגזול שרה מחבורו ונטלה מסיקין אם מפת מדינה היא ואמר לו הרי שלך לפניך אם מחמת הגזול חייב להעמיד לו שדה אחר: גמ' אמר רב נתנן

דורמסקנין. פרושים לישון מורי לישון אחר אדרופיי"ש ועשב הוא הנאכל בשלקות קרירה למרקה. לבוזה ונהפשוהו עמקו במנוח תייר. מראה להם הדרך: אי לא לפי נפשות הדרך במדבר סבת נפשות היא: ולא ישנו ממונה החמורים. שאם הגזול תמיר לפי ממונו או לפי נפשות עשוי: בכוסיא. בפשיעה. או שיקא חמור ודקה המוסר נפשו התנו אציל כדי שיקא חמורו ודקה המוסר נפשו לעמוד עמקו פלילות מן החיות וליסטים: קא מנדר ליה. ואפילו אם אימר תאחד אני יכול לעמוד קפה אצל שנים אני יכול לשמור. קמ"ל. דאמר ליה לא כל כיש דהשתא מסכת נפשו טפי ממשכון לפי פשוט. אם השלך זה מאה לטירן והב ישלך זה מאה לטירר ברזל: בנין. שגול הנהר מהפשות שליגם שם ונתנימם מרחקים חד אשאל אכל תכל שפת הנהר לתוך המים ובתשרי שהמים חסרים והספינה גוששת אצל שפת הנהר יגרעיל להתרחק לתוך עומק המים תרי חסרים ואול תיאר בנין למקום תשרי. באמצע המים ובתוך שותקת' גדול ורוח טובעה תציל לאמצע. כל אחד מפרס את שלו ונטול: לא שיכולים. בעלים להציל לא אינאש ואפי' אמר לעצמו גולן הוא: הקא פשותה. ובין יובלים להציל ובין אין יכולין להציל: ובגון זה. במקום איבד ממונו שותף חולק. ואפי' לא ירצה חבירו אמר פלוני. ומעבכ חלקו את מה שהציל: לא אמר לא פלוני. ושפיר עבד דמסר נפשו איצטקא דתרוויחו האילו יהוא שותף נמי אחריהו למסור אבול'ה עיסקא: בפועל. שהיה שכיר לבצילי ספינה ובשאין יכולין להציל: הדר ביה חכי מהפקדיא: רב אשי' אומר. לעולם באינש דעלמא וכגון יכולין להציל ע"י הדחק: אמר לעצמי. ושמעו בעלים ושותקו ולא מסרו עצמן אשח דעתיהו וגזלו דאינאש ולא בעו ממסר נפשייהו ומיהו היבא דיכולין להציל להדיא אפילו שמעו ושותקו לא קני דחטמא לא אינאש: מתני' ונטלה מסיקין. אנסין גזלה מן הגולן: פבת מדינה היא. דאנסיה ארעא דאחוי ודהאיקא ואם סתמת גזולן. מפרש בגמרא: צלצל. ארבה גולן הוא שאוכל תבואות כל אדם: דאחוי אחוי. שלא גזלה הוא עצמו אלא שמע מבית המלך שמבקשין לגזול שדות והראה להם טלו קרקע זו של פלוני:

בר יצחק מואן דתני מסיקין לא משתבש ומאן דתני מסיקין לא משתבש דכתיב בכיזק ובכזק ומאן דתני מסיקין לא משתבש דכתיב יוראן הצלצל ומתרגמינן וחסונייה סקאה: אם סתמת הגזולן חייב: היכי דמי אילימא דאנסיה לארעא דידיה ולא אנסיה פולי' ארעא' הא מרישא שמעת מינה אם מפת מדינה היא כו' אי לא לא לא צריכא דאחוי אחוינו' לישנא אחריניא הב"ע כגון דאנסיה עכו"ם ואמרי ליה אחוי ארעתייה ואחוי ההוא נכרא דאחוי אפרוא דחפי' דבי ריש גלזתא אתא לקמייה דרב נתנן חיביה רב נתנן לשלומי' ותיב רב יוסף אחוריה דרב הונא בר חייא ותיב רב הונא בר חייא קמיה דרב נתנן א"ל רב הונא בר חייא לרב נתנן דינא או נקנסא א"ל מתניתין היא דנתן אם סתמת הגזולן חייב להעמיד לו שדה ואוקימנא דאחוי אחוינו' בתר דנפק א"ל רב יוסף לרב הונא בר חייא מאי נפקא לך מיניה

לאו משום דקנס הוא. והא דמעיסקא לא גזרו על זה כמנע על זה למאי דלא מסיק אדעתיה השתא טעמא והפסד מועט איכא למימר דמעשה אידע כבטמא ובמנסף לכוך גזרו עליהם בשעת מעשה: **ב"ן** שפגל בידי עובדי פובכים אין מרחמים עליו. כלומר שפיר מיקרי מסור שדבר ברור הוא ושקוה מאחר שהארה: **ה'שנתא** יונו ונתהו כו'. קשה לר"י דכפ"ב דגיטין דף טו. ושם יו. ד"ה דתא אמר רבא בר בר תנא חלש על לגביה כו' אמר רחמנא או בטופך וכו' ופירך למימרא דרומאי משלי מפרסאי אלא משמע שאו עדיין היו פריסיס בבבל ולכאורה משמע שדעתו מעשה היה אחר מעשה שבבאן ואורי' שהשורים והפקידים היו משתנים והיו פעמים מפרסיס ופעמים מיווני: דיילכו

אי דינא. הוא שמסור ושלם: גמרינן. והאי מעשה דרב נחמן לשיא גרמי דנקין דעלמא: **אי קנסא**. הוא דקנסיה רב נחמן משום דרגיל היה בכך לא גמרינן מיניה: **ה'מטא**. עיקרוהי של חבירו ואי מנסף ינו של חבירו לע"ז דאע"ג דקמיה קמח ואין רהיזין ניכר משלם. לא חזיר. לא היינו גמרי מדיע מנספה: **ה'מדיע**. ערב וזלין בתרוקיה דהפחית דמי החזיק דלא חזי משהתא אלא להחכר לפניה:

לא דינא אי קנסא א"ל אי דינא גמרינן מיניה אי קנסא לא גמרינן מיניה ומנא תימרא דמקנסא לא גמרינן דתניא בראשונה היו אומרים המטמא והמנסף חזרו לומר אף המדמע חזרו אין לא חזרו לא מאי מעמא לאו משום דקנסא הוא וקנסא לא גמרינן מיניה לא מעיקרא סברי להפסד מרובה חישו להפסד מועט לא חישו ולבסוף סברי להפסד מועט נמי חישו איני והא תני אבות דרבי אבין בראשונה היו אומרים המטמא והמדמע חזרו לומר אף המנסף חזרו אין לא חזרו לא מאי מעמא לאו משום דלא גמרינן מקנסא לא מעיקרא סברי פרבי אבין ולבסוף סברי פרבי ירמיע מעיקרא סברי פרבי אבין דאמר רבי אבין ורבי חיז מתחילת ארבע ולבסוף ארבע שקראין בתליכתו פטור שהרי עקירה צורף הנחה היא ומתחייב בגנבשו ולבסוף סברי פר' ירמיה דא"י ורמיה משעת התבונה קנייה אחיוב ליה לבי קמון מתחייב בגנבשו לא היה עד שעת ניסוף רב הונא בר יהודה איפלע לבי אביונא אתא לקמיה דרבא א"ל כלום מעשה בא לרדי א"ל ישראל שאנסוהו עובדי פובכים והראה קמון חבירו בא לרדי ותיביתו א"ל אתדר עובדא למריה דתניא ישראל שאנסוהו עובדי פובכים והראה קמון חבירו ואם נמל ונתן ביד חייב אמר רבא אם הראה מעממו פנשא ונתן ביד דמי ההוא גברא דאנסוהו עובדי פובכים ואחוי אחמרא דרב מרי בריה דרב פנחס בריה דרב חסדא א"ל דרי ואמטי בהדן דרדא ואמטי בהדניהו אתא לקמיה דרב אשי פטריגיה א"ל רבנן לרב אשי והתניא אם נשא ונתן ביד חייב א"ל הני מילי היכא דלא אוקמיה עליוהי מעיקרא אבל היכא דאוקמיה עליוהי מעיקרא מיקלי קליהי אחיוביה רבי אבהו לרב אשי אמר לו אם הושיט לי פקיע עמיר זה או אשכול ענבים זה והושיט לו חייב הכא במאי עסקינן גזון דקאי בהרי עברי נהרא דיקא נמי דקמני הושיט ולא תני תנן ש"מ: ההוא שותא דהוון נמנעו עלה בי הרי האי אמר דידי הוא והאי אמר דידי הוא אזול חד מנייהו ומסרה לפרהנגא דמלכא אמר אבין יכול לומר אנא כי מסרי דידי מסרי א"ל רבא וכל כמנייה אלא אמר רבא כושמתנין ליה עד דמייתי ליה וקאי בדינא ההוא גברא דהוה בעי אחווי אחיובא דתבריה אתא לקמיה דרב א"ל לא תחוי ולא תחוי א"ל מתוינא ומחוינא ותיב רב פהנא קמיה דרב שמטיה לקועיה מיניה קרי רב עליוהי בגיזו עילפו שכבו בראש כל חיצות כתיאו מכמר מה תוא זה פיון שפגל במקמר אין כרמיון עליו אף ממון של ישראל פיון שפגל ביד עובדי פובכים אין כרמיון עליו א"ל

1 להפסד מרובה. משמא תרוקיה הפסד מרובה
2 הוא דתו לא חזיק לאכילה מדמע הפסד מועט
3 הוא דקא מדובל לבתנים בדמי תרוקיה: אף
4 המנסף וכו' לא חזרו לא גמרינן מנסף אע"ג
5 דהפסדו מרובה ממדמע ומטמא דהפסדן מועט
6 לגבי מנסף: ורבי חיז. בשבת עקירה צורף הנחה.
7 דכיון דכין עקירה להנחה קרע נמוץ מעשה
8 שבת ומעשה עקירה אין פחית ולא אמרינן
9 משעת עקירה חייב ממון ומתחייב בגנבשו לא הרי
10 עד שעת היתח חיז והקא נמי הגהות יון צורף
11 ניסוף הוא ותשלומין וחייב מיתה דע"ז קאין
12 כתיבה: לבי אביונ. מקום: נשא ונתן ביד חייב
13 הדציל עצמו כממון תברה פעמא. בלא אונס:
14 דרי ואמטי. שא וחולף עמנו לבית המלך: ה"פ.
15 דאם נשא ונתן ביד חייב: היכא דלא אוקמיהו.
16 העובדי פובכים עד הממון מעיקרא ע"י האונס
17 אלא הלך ונטל ותתנו להם אבל הכא דאוקמיהו
18 על דתן קליהי ואתהיא שעתא פטור כי אמטי ות
19 דיהוה אמטי: פקיע. קשר חייב. ואע"ג דקאי
20 עברי: ע"ג הממון שבר מעיקרא ע"י האונס
21 כהרי עברי נהרא. עברים מצד זה והעמיר מצד
22 זה דאי לא יתביה נהליה לא מיצ אנט
23 למשקליה: שותא. מכמורת לקניס לא לחיות
24 לתבוי. היה מחור ושונה להם מה שדרש רבי
25 שור הבר כדמתרגם (דברים יד) תוא וזמר
26 תורבלא חור שור בלא נגה: אין כרמיון עליו.
27 ופירי עבדת דקטלמיה: פסיים מתיתבא דיומא
28 לרבנן. היה מחור ושונה להם מה שדרש רבי
29 יוחנן אותו היום לפי שר"ל חכם גדול היה
30 ולאחר ששמעו בזמן מפי רבב חזרו ומכוונה
31 בנדב: קרדא קמיה. שבע שורות תלמידים
32 וישבים לפניו זו לפנים מזה: בסימטין. תפיד
33 בלגו: מסרי גבייה. גבות עיניו גדולים ומכסין
34 עיניו: פריאם שפתיה. נקרה שפתו על ידי מכה
35 הדרא

רב פהנא עד האידינא הוון פרסאי דלא קפדי אשפיכות דמים והשתא איכא יונואי דקפדו אשפיכות דמים ואמרי מרדון מרדון קום סק לארעא דישאל וקבל עגד דלא תקשי לרבי יוחנן שבע שנין אזיל אשפחיה לריש לקיש דתיב וקא מסיים מתיתבא דיומא לרבנן אמר להו ריש לקיש היכא אמרו ליה אמאי אמר להו תאי קושיא והאי קושיא והאי פירוקא והאי פירוקא אמרו ליה לריש לקיש אזיל ריש לקיש א"ל לרבי יוחנן ארי עלה מבבל לעיני מר במתיבתא דלמחר למחר אותבוה דברא קמא קמיה דר' יוחנן אמר שמעתתא ולא אקשי שמעתתא ולא אקשי אנחתיה אחורי שבע דרי עד דאתבויה דברא בתרא א"ל רבי יוחנן לר"ש בן לקיש ארי שמערת תעשה ושעל אמר ליה רנאי דינו שבע דרי להו חילוף שבע שנין דאמר לו רב סמא פארעיה א"ל נהדר מר ברישא אמר שמעתתא ואקשי דברא קמא אמר שמעתתא ואקשי ר' יוחנן הוה יתיב אשבע בסתרין שלפי ליה תרא בסתרין תה מתותיה אמר שמעתתא ואקשי ליה עד דשלפי ליה פוליהו בסתרין מתותיה עד דתיב על ארעא רבי יוחנן גברא סבא תה ומסרתי כניניה אמר להו דלו לי עיני אחווייה דלו ליה במסכתלאת דכספא הוא דרפיה שפנותיה סבר אחוד כמתיד ביה חלש דעתיה וכן נפשיה למחר אמר להו רבי יוחנן לרבנן חזיתו לבבלאזה היכי עבדי אמרו ליה דרפיה הכי על לגבי מערתא הוא דתה

29 רב פהנא עד האידינא הוון פרסאי דלא קפדי
30 סק לארעא דישאל וקבל עגד דלא תקשי לרבי יוחנן
31 לרבנן אמר להו ריש לקיש היכא אמרו ליה אמאי אמר להו תאי קושיא והאי קושיא והאי פירוקא והאי פירוקא אמרו ליה לריש לקיש אזיל ריש לקיש א"ל לרבי יוחנן ארי עלה מבבל לעיני מר במתיבתא דלמחר למחר אותבוה דברא קמא קמיה דר' יוחנן אמר שמעתתא ולא אקשי שמעתתא ולא אקשי אנחתיה אחורי שבע דרי עד דאתבויה דברא בתרא א"ל רבי יוחנן לר"ש בן לקיש ארי שמערת תעשה ושעל אמר ליה רנאי דינו שבע דרי להו חילוף שבע שנין דאמר לו רב סמא פארעיה א"ל נהדר מר ברישא אמר שמעתתא ואקשי דברא קמא אמר שמעתתא ואקשי ר' יוחנן הוה יתיב אשבע בסתרין שלפי ליה תרא בסתרין תה מתותיה אמר שמעתתא ואקשי ליה עד דשלפי ליה פוליהו בסתרין מתותיה עד דתיב על ארעא רבי יוחנן גברא סבא תה ומסרתי כניניה אמר להו דלו לי עיני אחווייה דלו ליה במסכתלאת דכספא הוא דרפיה שפנותיה סבר אחוד כמתיד ביה חלש דעתיה וכן נפשיה למחר אמר להו רבי יוחנן לרבנן חזיתו לבבלאזה היכי עבדי אמרו ליה דרפיה הכי על לגבי מערתא הוא דתה

פ"ה רבוצה ב' ו' וזקן לו משקה וחוי בקרקעות ולר"א דאמר שדה נגולה קונה פרה עמה ותיב לשלם דמטלטלין נקנין אבג קרקע ולרבנן לא קנה שדה ולא פרה שבה: **מתני'** לא יחזיר לו בפדיון: אם אין זה תובעו אין זה יכול לכופו לקבל טובו או פדונו במדקר דלא מקום שימרו הוא: על מנת לצאת למדקר: קס"ד שאמר לו לזה זה על מנת שצגא למדקר ושם אפרע לך לחכי פרוך פשיטא והא

מתנה הבריא לקבלו במדקר: **גמ'** ניתנה **1**
 לתבע: אם ירצה מלוה הירו על העלוונה: **2**
 בעית לאתרוייהו ניתקף הקם מתרבינן לה: **3**
 ואשמעינן תנא דאע"ג דלא תנאי גמור הוא **4**
 דהאי אי בעית קאמר אפ"ה כיון דידע דהיוו נמי **5**
 למדקר נפיק על כרחו וקבלם: רב הונא ורב **6**
 יהודה אמרי תיב: מלוה דהוי בענת רבי: לצאת ידי **7**
 כדאמר שאין יודע שחייב לו כלום דלא עדיף **8**
 שגאמ מברי דהא א"ר הוה טעין ליה אין לך בידי **9**
 כלום הוי משיביעין ליה שבועת היסת: דקא תבע **10**
 והודה אמרי תיב: מלוה דהוי בענת רבי: לצאת ידי **11**
 שמים: ובין דקא מודי דודאי גזילה לא נפיק ידי **12**
 שמים עד דצביד השקבא אכל סיפא הואיל ולא **13**
 זקן דלך ולא נגזל ידע ליכא שום טענת כרי לא **14**
 צריך להודיע ליה שמים: אמרי רבי: דהיכא דבא **15**
 לצאת ידי שמים אפילו מאן דפטר ליה מדיני **16**
 אדם מודה דתיב היכא דאיכא קצת טענת כרי **17**
 הלכך רב הונא דקאמ דהאי דקאמ ברלא תבע **18**
 הואיל ואיכא קצת רבא דהאי זקן דדע גדולה **19**
 מעיקרא תיב כבא לצאת ידי שמים: **מתני'** **20**
 תיב באחריותו: דמכי נגבה קם ליה כרשותיה **21**
 והשקבא דעבר לאו השקבא היא עד שמודה ליה **22**
 דלבעלים: ומנו את הצאן: אחרי שהחזירו והיא **23**
 שלימה חרי יש כאן דעת בעלים: **גמ'** דעת **24**
 צריך דעת: אם הכירו הבעלים שנגנב מתוך טלה **25**
 צריך שיודיעם כשחזרוהא ויא לא אודע ליה **26**
 אע"ג דמנו את הצאן והיא שלימה עדיין תיב **27**
 באחריותה הכיון דידע והיא ליה גזילה נגזרה **28**
 ובעין השקבא מעליה: שלא לדעת: לא הכירו **29**
 בעלים קודם חזרה שתהא אנאם חסידיה כלום **30**
 ולאחר חזרה דמנו את הצאן והיא שלימה פטר **31**
 מנן: אסיפא: לא דעת הבעלים בגניבת **32**
 ובחזרוהו ומנו את הצאן והיא שלימה פטר אכל **33**
 דעת לא מתיב מנן: ושמואל אפר בין לדעת בין **34**
 שלא לדעת ומנו פטר ובי קתני מנו את הצאן **1**
 אבולה: בין דעת בין שלא דעת והכי משמע **2**
 מתני' הוגנב טלה וירישא בשהכירו בה הבעלים **3**
 וידעו שנגנב מתוך קאי מדקתני סיפא לא ידעו **4**
 מכלל דרישא בידעו והחזירה ומת תיב **5**
 באחריותו וכן לא ידעו בגניבתו ובחזרוהו נמי **6**
 תיב אכל מנו את הצאן והיא שלימה פטר בין **7**
 רישא וידעו בין סיפא דלא ידעו: ו' וזקן אומר **8**
 לדעת מנן פומר שלא לדעת אפילו מנן לא **9**
 צריך ומנו את הצאן ארישא: והכי קתני הוגנב **10**
 טלה דהיינו ידעו אחרי כן והחזירו תיב באחריותו היכא דלא מנו אכל לא ידעו הבעלים בחזרוהו **11**
 פומר שלא לדעת צריך להודיעו: אם לא הודיעו אע"ג דמנו תיב ומנו את הצאן ארישא והכי משמע מתני' תיב באחריותו בין מנו בין לא מנו אימתו בומן שלא ידעו בעלים בחזרוהו **12**
 ובגניבתו ואם נהך דרישא את הצאן לאחר חזרה פטור:

והלכה אומר איני יודע: פי' אם הפקיד אצלי אכל איני יודע אם החזרתה לך תיב כ"ע כמו רישא דמתני' וליסיפא דמתני' הוא המדמה לה במקומו: **רב** נתקן ורבי יוחנן אמרי פטור: וק"ל כרב נתקן בדניו ופרשש בקונטרס דמשיביעין אותו שבועת היסת שאין יודע דלא עדיף ממלוה הוה כופר לגמרי ונראה בקונטרס כלישנא קמא דרב נתקן דפרק שבועת הידיעין (שבועת מן ושם מ"ה ד"ה מאן) דארישא דקתני

הקם מעה לי בידך אין לך בידי כלום פטור **1**
 תיב נתקן ומשיביעין אותו שבועת היסת **2**
 אכל איכא דמתני' לה אסיפא אמנה לי בידך **3**
 ואיל' הן למקר איל' גהוה לי נתתיו לך פטור **4**
 דדוקא בסיפא דאיכא דדרא דממונא קאמר ר"ב **5**
 דמשיביעין אותו שבועת היסת אכל ארישא לא **6**
 וכן נראה הלכה כשלשון הראשון דלישא קמא **7**
 סתמא דמקרא קאמר אכל לישנא בתרא רב **8**
 בביבא הוא דמתני' לה ובפ"ק דב"מ דף ה. ושם **9**
 ד"ה אין גבי הוהו רבנאן מיתני נמי לישנא קמא **10**
 דר"ג אכל ר"ת אומר דמסקפ אין לחיובו שבועה **11**
 היכא דליבא דדרא דממונא כון שש ב' **12**
 לשונות ובפ"ק דב"מ (שם) לאו דוקא נקט **13**
 לישנא קמא הוה רבנא דביבא דדרא דממונא **14**
 דאיתו סהדי דאכל תרי מנייהו וישמע ר"י **15**
 שר"ת הוה מניח דלינין לחיוב היכא דליבא **16**
 דדרא דממונא רק שהוה לא הוה רוצה לדון כן **17**
 היכא דמודה שחייב לו אלא שטוען לו פרטי **18**
 ראה ר"י ר"ת לחיוב שבועה אע"ג דליבא גדיש **19**
 בהתיא הוהאיה והוה יכול לכפור בשעה ששען **20**
 שפרעתו ואמר דחשיב שפיר דדרא דממונא **21**
 כמו שהיה דנתתי לך אע"ג דבהך הודאך יש **22**
 עדים ולפי פשט הלכה משמע דלמאן דמתני' **23**
 אסיפא חשיב לה דדרא דממונא משום דאיכא **24**
 עדים בהודאך שאל' אתמול הך ואין יכול **25**
 עתה לכפור ורב האי גאון פי' כמו בן דלא **26**
 משיביעין ליה היכא דליבא דדרא דממונא **27**
 ומיהו משמעתיך ליה על תנאי שהיא בשמקא **28**
 אם הוא תיב ואינו מודה לה: **29**
שלא לדעת מנן נמי לא צריך: ולא דאמר ר' **30**
 אלעזר לעיל בהבונסו (י"ג) הבל צריבין **31**
 דעת בעלים חוץ מהשבת אבידה אין צ"ל דפליג **32**
 אהא אלא יש לפרש הבל צריבין דעת בעלים **33**
 היכא דהוי לדעת חוץ מהשבת אבידה שאין **34**
 צריך אפי' הוי לדעת שידעו שאבדה לו אותה **1**
 אבידה: **2**

מא"י **3**
1 **2** **3** **4** **5** **6** **7** **8** **9** **10** **11** **12** **13** **14** **15** **16** **17** **18** **19** **20** **21** **22** **23** **24** **25** **26** **27** **28** **29** **30** **31** **32** **33** **34**

מ"ט דרב חסדא. בשלמא טעמא דכוליה ניהא דעריף להו לדעת משאל לדעת ועוד מהני ניהא לתרוייהו פנותיהו טפה הואיל ואַנְקָטָה גַבְרִי בְרִיתָא. למדה לצאת חוץ ומעתה צריכה שימור וזה וכוון ולא ידעו בעלים לא מודתרי בה אכל לדעת מנן פוטר שהרי הכירו שנגנבה והחזירה ומעבשיו וזהו בה: האי מאן דחזייהו לחבריה דאֲנָקָה אִימְרָא מַעְרָא דִּידֵיהּ. כדי לגונבה: א"ע"ג דמני. אלמא לדעת צריך דעת: החזירו לעד. שיש לו לבעל הבית במדבר וצא ואע"ג דליקא לא לדעת ולא מנן ורב לא סגי ליה בלאו חד מהני: ברוקעטא. ששקלה ניקר הוא כשנגנב וניקר הוא לרועה במדבר כשניתוסף על זאנו ואפי"ל לא מנה: אית להו דרי' יצחק. והבעלים יודעין בגניבתו שמנו ויהי אסורה ולאחר חזרה מנו והיא שקלה: מאי לאו פסלע בו' ובטלה שלא לדעת. סתם כוסי רגיל להיות לדעת פיון שעשוי למשמש בכיסו וסתם טלה רגיל להיות שלא לדעת להכי נקט בהא לדעת ובהא שלא לדעת: חמש מקצא. מפורש מנ"ס שנת בפרק במה אשה (הו"ס ו' ושם ד"ה השתא) גבי שמעטא וסבדל דהמסומר:

מ"ט דרב חסדא הואיל ואַנְקָטָה גַבְרִי בְרִיתָא וּמַאי אָמַר רַבָּא הֲכִי וְהָאִמְרַר רַבָּא הָאִי מֵאַן דְּחִזְיֵיהּ לְחֻבְרֵיהּ דְּאֲנָקָה אִימְרָא מַעְרָא דִּידֵיהּ וְרַמָּא בִּיהּ קְלָא וְשִׁדְיָהּ וְלֹא יָדַע אִי חֲדָרִיהּ אִי לֹא חֲדָרִיהּ וּמַתְּ אוּ נִגְבַּ חֲתִיב בְּאַחֲרֵיתוֹ מַאי לֹא א"ע"ג דְּמִנֵּי לֹא דְלֹא מִנֵּי וּמַאי אָמַר רַב הֲכִי וְהָאִמְרַר רַב הַחֲזִירוּ לְעַד שֶׁבְמִדְבָּר יָצָא אָמַר רַב הֲנֵן כִּר אֲמַר מוֹדָה רַב בְּרוּקַעְטָא לִמְאָא בְּתַנְיָא הַגּוֹנֵב טֵלָה מִן הָעֵדֶר לְעַד הַמִּקְוֶה שֶׁגֵּנֵב יַחֲזִיר דְבָרֵי רַבִּי יִשְׁמַעְיָא ל"ע אָמַר רַבִּי עֲרֵךְ דַּעַת

בעלים סבורה דכולי עלמא אית להו דרבי יצחק דאמר רבי יצחק אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה מאי לאו בסלע לדעת ובפולחנתא דרב ושמואל (לא) בטלה שלא לדעת ובפולחנתא דרב חסדא ור' יוחנן אמר רב זבד משמיה דרבא בשומר שגנב מרשות בעלים כ"ע לא פליגי פדרב חסדא והבא בשומר שגנב מרשותו שיחזיר למקום שגנב קמפלגי ר"ע סבר פלחה לו שמירתו ור' ישמעאל סבר לא פלחה לו שמירתו לימא מנן פוטר תנאי היא דתנאי הגזול את חבירו והכליע לו בחשבון חגי חדא יצא ותנאי אידך לא יצא סבורה דכ"ע אית להו דר' יצחק דאמר אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה מאי לאו בהא קמפלגי דמ"ד יצא סבר מנן פוטר ומאן דאמר לא יצא סבר מנן אינו פוטר אמרי אי סבירא לן פר' יצחק כ"ע לא פליגי דמנן פוטר אלא בדרבי יצחק קמפלגי מר אית ליה דר' יצחק ומר לית ליה דר' יצחק ואי בעית אימא דכ"ע אית להו דר' יצחק ולא קשאי הא דמני ורמא ליה בכיסיה והא דמני ורמא ליה ואיבעית אימא אידי ואדי דמני ורמא בכיסיה הא דאית ליה זווי אחרוני בכיסיה הא דלית ליה זווי אחרוני בכיסיה: מתני' אין לוקחין מן הרועים צמר ותלב וגדיים ולא משומרי פירות עצים ופירות אבל לוקחין מן הנשים כלי צמר ביהודה וכלי פשתן בגליל ועגלים בשרון וכולן שאמרו להטמין אסור ולוקחין רביצים ותרגולין כפל מקום: גמ' ת"ר אין לוקחין מן הרועים לא עזים ולא גדיים ולא גזיזין ולא תלושין של צמר אבל לוקחין מהן תפורין מפני שהן שלהן ולוקחין מהן חלב וגיבניה במדבר ולא בלשוב ולוקחין מהן ד' וה' צאן ד' וה' גזיזין אבל לא שתי צאן ולא גזיזין ר"י אומר ביתוח לוקחין מהן מדבריות אין לוקחין מהן כלל של דבר כל שהרועה מוכר ובעל הבית מרגיש בו לוקחין מהן אין מרגיש בו אין לוקחין מהן אמר מר לוקחין מהן ד' וה' צאן ד' וה' גזיזין השתא יש לומר ארבעה ונגינין חמשה מיבעיא א"ר חסדא ארבעה מתוך חמשה ויפא דאמרי א"ר חסדא ארבעה מעדן קמן חמש מעדן גדול הא גופא קשאי אמרת ד' וה' צאן ד' וה' גזיזין ד' וה' אין אבל שלש לא אומא ספא אבל לא שתי צאן הא שלש ונגינין לא קשאי הא בברייתא הא בבחישתא: ר"י אומר ביותות לוקחין מהן מדבריות אין לוקחין מהן כו': אוביעא להו ר"י ארישא קאי ולחומרא קאי ודלקא אפיפא קאי ולקולא ארישא קאי ולחומרא דאמר לוקחין מהן ארבעה וחמשה צאן חגי מילי ביותות אבל מדבריות אפילו ארבעה וחמשה לא או דלקא אפיפא קאי ולקולא דאמר אבל לא שתי צאן ולא שתי גזיזין חגי מילי מדבריות אבל ביותות שתיים נמי לוקחין ת"ש דתנאי ר"י אומר לוקחין ביותות מהן ואין לוקחין מהן מדבריות ובכל מקום לוקחין מהן ארבעה וחמשה צאן

מניינים: פרטיש. מבין ארבע מתוך חמש. אם לא היה לו בעדר אלא חמש צאן ומוכר מהן ארבע מתוך ליקח דכולי האי לא נגיב מדבר מועט: בברייתא. בריאות עין בעל הבית תמיד עליהן ומרגיש בשלש בחישות. אין תשובות לו ואין ענין עליהם לפיכך אין מרגיש כלומר אין יודע בשמובכם זה: ארישא קאי. ארבע חמש דשרי ת"ק: אפיפא. שתי צאן דקאמר ת"ק מדאמר

מניינים: פרטיש. מבין ארבע מתוך חמש. אם לא היה לו בעדר אלא חמש צאן ומוכר מהן ארבע מתוך ליקח דכולי האי לא נגיב מדבר מועט: בברייתא. בריאות עין בעל הבית תמיד עליהן ומרגיש בשלש בחישות. אין תשובות לו ואין ענין עליהם לפיכך אין מרגיש כלומר אין יודע בשמובכם זה: ארישא קאי. ארבע חמש דשרי ת"ק: אפיפא. שתי צאן דקאמר ת"ק מדאמר

מניינים: פרטיש. מבין ארבע מתוך חמש. אם לא היה לו בעדר אלא חמש צאן ומוכר מהן ארבע מתוך ליקח דכולי האי לא נגיב מדבר מועט: בברייתא. בריאות עין בעל הבית תמיד עליהן ומרגיש בשלש בחישות. אין תשובות לו ואין ענין עליהם לפיכך אין מרגיש כלומר אין יודע בשמובכם זה: ארישא קאי. ארבע חמש דשרי ת"ק: אפיפא. שתי צאן דקאמר ת"ק מדאמר

מניינים: פרטיש. מבין ארבע מתוך חמש. אם לא היה לו בעדר אלא חמש צאן ומוכר מהן ארבע מתוך ליקח דכולי האי לא נגיב מדבר מועט: בברייתא. בריאות עין בעל הבית תמיד עליהן ומרגיש בשלש בחישות. אין תשובות לו ואין ענין עליהם לפיכך אין מרגיש כלומר אין יודע בשמובכם זה: ארישא קאי. ארבע חמש דשרי ת"ק: אפיפא. שתי צאן דקאמר ת"ק מדאמר

מניינים: פרטיש. מבין ארבע מתוך חמש. אם לא היה לו בעדר אלא חמש צאן ומוכר מהן ארבע מתוך ליקח דכולי האי לא נגיב מדבר מועט: בברייתא. בריאות עין בעל הבית תמיד עליהן ומרגיש בשלש בחישות. אין תשובות לו ואין ענין עליהם לפיכך אין מרגיש כלומר אין יודע בשמובכם זה: ארישא קאי. ארבע חמש דשרי ת"ק: אפיפא. שתי צאן דקאמר ת"ק מדאמר

מניינים: פרטיש. מבין ארבע מתוך חמש. אם לא היה לו בעדר אלא חמש צאן ומוכר מהן ארבע מתוך ליקח דכולי האי לא נגיב מדבר מועט: בברייתא. בריאות עין בעל הבית תמיד עליהן ומרגיש בשלש בחישות. אין תשובות לו ואין ענין עליהם לפיכך אין מרגיש כלומר אין יודע בשמובכם זה: ארישא קאי. ארבע חמש דשרי ת"ק: אפיפא. שתי צאן דקאמר ת"ק מדאמר

מקדמא ככל מקום. לוקחין ארבעה וחמשה אלאו האי דקמפולגי בין ביהותא למדבריות
אשתי צאן פליג ולקלא קאי בשבישתא. תיגלי ומורות. שומר שכרו הוא נוטל במעות ואין
לו חלק במצעה אכל אריס חולק במומרות ובעצמים ובין: והמורגני. מאוננים גדולים ומוכרין
פירות במוקד בקל התגרים ודין מוכרין בפרהסיא לא גנבים: רב. מרובה משלו כלא

גזילה הולכין אתר הרוב והגזין ממנה אפילו
מיעוט משלו. תלין ואמרין האי מריו ותיב
ליה מדידה הוא: ארא. שם האישי. ורלי. שמש
דרבנן: חסיר נשע. דקשיטין לן בפרק שני דע"ז
דף כו) דמוקד לאבד גופו בדיים דקתיי המינין
ותקסרות מרדיון אותו לבור ולא מעלין: מסור.
מלישין המוסר ממון חבירו לאנסים: תקיל ותיב.
לרב אבא. תקיל וישקיל. לנפשיה מודקד
בהלוקה ואינו מותר מחלוק כלום לשון אתר
מחצה היה נוטל ודרך שאר הארסיס לישול
שלישי: [קרא אנפשיה]. רב חסדא צדיק והאריס
חוטא וצפון חילו לרב חסדא דסקיל וכליל הלוקה
כי ישל אלוה נפשו. משליך הקביה נשמתו
ומאבד ממנו נשמה אחת. אל תגזל דל כי דל
הוא. אע"פ שדל הוא ואין לו מה לגזול: הוא
תדבא עניי נשעו. דקשיט עני וקלעו שבתא אפוא
המתחלקין בשערין אל תדבאוהו בם: וקבע את
קובעייהם נפש. גזול נפש וגזיליהם: בעלים
דהשקא. גזלן שגשעה בעשוי בעלים למנות.
ואכל תלמוד. ודומה לך ונטל בנין
ובנותיה לפי שאין לה שוב במה לפרנסה: מחסם
בני יהודה. מגול נשעשו מעלה אני עליהם כאילו
שפכו בדם נפש המית הנבעיהם. כמדברש לקמיה
שמהית ובתינו טוב שקחו מספקים מים ומזון
לגבעונים שהגבעונים היו משמשין למזבח
חוטבי עצים ושואבי מים ומעלה עליו כאילו
המית הנבעיהם: [אכל נפש בניו ובנותיו לא]. הא
מאת נפש בעליו ולא נפקא לן אלא נפש
הגזול אבל בניו ובנותיו לא נעשו גזלן אנפש בני

מקדמא ככל מקום ש"מ אפסא קאי ולקולא ש"מ
ולא משומרי פירות כו'. רב זבין שבישתא מאריסא
אל אפי ויהא תנן ולא משומרי פירות עצים ופירות
אל ה"מ בשומר דלית ליה בגופא דארעא מידי אבל
אריס דאית ליה בגוויה אימא מנדפשיה קא מוזין
ת"ר שומרי פירות לוקחין מהן דבר מועט ולא יושבין ומוכרין
והסלין לפניהם וטוחטין לפניהם וכו'לן שאמרו חכמן
אסור לוקחין מהן מפתח הניגה אבל לא מאחוריו
הניגה איתמר גזלן מאמת מותר לקנות הימנו רב
אמר עד שתהא רוב משלו ושמואל אמר אפילו
מיעוט שלו אורי ליה רב יהודה לאדא דילא דבריה
האומר אפילו מיעוט שלו ממוזן מסור רב הונא ורב
יהודה חד אמר מותר לאבדו ביד רח"א אסור לאבדו
ביד מ"ד מותר לאבדו ביד לא יהא ממונו חמור
מגופו ומ"ד אסור לאבדו דלמא תהא ליה ורעא
משליא וכתבי כיון רשע וצדיק יקבש: רב חסדא תהא
ליה ההוא אריסא דתהא תקיל ותיב תקיל וישקיל
סלקיה קרא אנפשיה וצפון לצדיק חיל חוטא פי מה
תקנת תנן פי ובעד פי ישל אלוה נפשו רב הונא
ורב חסדא חד אמר נפשו דנגזל רח"א נפשו של
גזלן מ"ד נפשו של נגזל דכתוב בן ארחות קל בוצע
בצע את נפש בעליו יקח מ"ד נפשו של גזלן דכתוב
אל תגזול דל פי דל הוא ואל תדבא עני בשער פי
ה' יריב ריבם וקבע את קובעייהם נפש ואידך נמי

הגזול: [דלא יתיב דפי]. חסון יתיב דמי וזה לא היה רוצה למורה. אבל לא יינות ושמיים
ופלותות. שדרך האישי למוכרין ואין עושה את אשתו שליח לכך ושמוא גבתו מבועלה
כפה. צעף ואין הבעל מקפיד: והבדילין. בעלי בית הבד שמתרין לו בשמן לוקחין מן
נתישים ויתים ושמן במדה כלומר דרך מכירה במומרה ודבר מרובה לטובא דאין יוכלו לגנוב
כל זאת ולעשות בצניגא אבל לא במועט
דהבנתו ויכולה לעשות בצניגא ולא יקיש
בעלה רבא במועט במקעטן שנטלמן מן המעטן
ואין דרך למוכרין ויה: בגליל העליון. והשומן של
ביקר ומקפיד על דבר מועט: דבינאי. גבאי צדקה
היה: כפלי. שרשרות חבו: ישירי. צמידות: לבני
מחוזא. עשירים הם: מתנאי. תפוסם מוציא.
מבגד צמר דבר מועט על ידי שטיפה ואין
הבע"ה מקפיד ומן הדיון של הוה המקפיד לא הוה
קפידא: שהפורק מוציא. ע"י הקוצים שקורין
קרדושי: שוקי. פילוש' כר שם האומנת על
שם שהיה סורקו בקובלים בעין מסרק: של בעל
הבית. שדך חשבון הוא ולא מחיל: תפוסם נוטל
ג' חופין. דרך אורגו בגדי צמר לארזו שלשה
חופין ממין אתר בסוף התגד והכוסב נוטלן
ומשנה התגד וישפאין ואם היה חסור.
שארנו בבגד לכן רשאי לישול הכל לפי
שהשחור מנגה את הלוקה: תמיש' ששייר מן
החוט כדי לתפור בו. ובגמרא מפרש שיעור
תפירות: ה"ג ופולית' שחוט ג' על ג' שיעור
שהשנה את תפירותו וקיצע הימנה מטילת קטנה
שלש אצבעות על שלש אצבעות הרי אלו של
בעה"ב: פלגיא. דילדירי בלעז' קטנה ומחליק
בה את התקנים ושפאין שהוא משנה דקקן מן
טנב"ש בלעז': כבשיל. קרדום ומפיל שפאין גסין
אצל בעל הבית. שכיר וזם: מותרת אפי' דק דק
היוצא מתחת המקדש שהיא דק מאד של בעל
הבית ורשיא בקבלן ושקיל בלגונת הבית בדמים
קצובים: גב'
ולא

הפתיב נפש בעליו יקח מאי בעליו בעליו דהשמת ואידך נמי הפתיב וקבע את קובעייהם נפש מה פשעם קאמר מה פשעם וקבע
את קובעייהם משום דקבעי נפש א"ר יוחנן כל הגזול את חבירו שוה פרוטה פאילו נוטל נשמתו ממונו שצאמר בן ארחות כל
בוצע בצע את נפש בעליו יקח ואומר ואכל קצירך ולחמך בנוד ובגותיך ואומר מחסם בני יהודה אשר שפכו דם נקי בארצם
ואומר ואלוה יקח את הנפשות ואלוה יקח את הנפשות ואלוה יקח את הנפשות ואלוה יקח את הנפשות ואלוה יקח את הנפשות
בשר בניו ובנותיו וכו'ת תני מילי היכא דלא יתיב דמי אבל היכא דתיב דמי לא ת"ש שאלוה יקח את הנפשות ואלוה יקח את הנפשות
[בארצכם] [בארצם] וכו'ת ה"מ היכא דקעביר בדיים אבל גרמא לא ת"ש שאלוה יקח את הנפשות ואלוה יקח את הנפשות ואלוה יקח את הנפשות
הנבעונים וכי היקין מצינו שהתרג שאלוה את הנבעונים אלא מתוך שהתרג טוב עיר הפתחים שהיו מספקין לתן מים ומזון מעלה
עליו הפתוח כאילו הרגו: אבל לוקחין מן הנתישים: ת"ר לוקחין מן הנתישים כלי צמר ביהודה וכלי פשתן בגליל אבל לא יינות
ושמיים ופלותות ולא מן העבדים ולא מן התינוקות אבא שאלוה אומר מוכרת אשה בארבעה וחמשה דינר כדי לעשות כפה
לראשה וכולן שאמרו להטמין אסור גבאי צדקה לוקחין מהן דבר מועט אבל לא דבר מרובה ויהודין לוקחין מהן יתים במידה
ושמן במידה אבל לא יתים במועט ושמן במועט רשב"ג אומר לוקחין מנשים ויתים במועד בגליל העליון שפעמים אדם בוש
למפור על פתח ביתו ונתן להאשתו ומוכרת דבינאי איקלע לבי מחוזא אתו נשי דבי מחוזא רמו קמיה בכלי ישירי קביל מצינוהו
אל רבה תוספאה לרבינא והתניא גבאי צדקה מקבלין מהן דבר מועט אבל לא דבר מרובה אל' הני לכני מחוזא דבר מועט
ניהו: מתנאי' מוכין שהפוסם מוציא הרי אלו שלו והפורק מוציא הרי אלו של בעה"ב פוסם נוטל ג' חופין והן שלו יתר
מפן הרי אלו של בעה"ב אם היה שחור ע"ג הלכין נוטל את הכל והן שלו תמיש' ששייר את החוט כדי לתפור בו ומטילת
שהיא ג' על ג' הרי אלו של בעה"ב מה שהתירש מוציא במעצד הרי אלו שלו ובכשיל של בעל הבית ואם היה עושה אצל
בעה"ב אף התקנים של בעה"ב: גב'
ת"ר לוקחין מוכין מן הפוסם מפני שהן שלו הפוסם נוטל שני חופין העליונים והן שלו
ולא

4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41

ולא ימיל בו יותר מ' חובין. דרך הסורקים לתת לזולתא של טוי במחט לאורכו של בגד שמתחתו בהן פשהוהו סרקו וחובטו במקלות ובשנגמר ובלטין אותו מקום הלולאות שנתקח שם משהו אותו ונטל אותו הקצועים לעצמו כדאמר לקמן ואשמעינן תנא שלא יתפרם לאותן לולאות פשהוהו כלי שלא יכול למתחו יותר מדאי אלא א' הבין יפיינין

בלעו ג' תפירות במחט: ופשוהו. מקום הבליטות שמתחתן שם נוטל במספרים: אפילו עד תפית. לטול ממנו רצועות רחבות טפה אלימי. גסין שנים: גלגמא. טולת לעצמה העוקה לכל ימי ובשואה סורק לשתינו נוחה ליקרע מהר: סרבלא. עשוי לכבדו ולתנו ובשואה סורק לשתינו גאה יותר: גלימא משהוהו לארבו. כדפרשיהו לעיל: המינא אינו נראה קלא שני ראשיה התלויין ה"ג אפשוני ואתניו דר או דלקא אפשוני ואתניו תרי. מנהג תופר אונין הדוליק והקבא המחת בבגד קודם שישתוף כל החוט וקא מביעא ליה חר' ג' חוטין דקנתי מי חשיבא חולקה והוקבא חד דהוי להו ג' חולבות וג' חוקבאות א"ר חולקה והוקבא תרי חשיב להו: אירין. דרך הגרדי להניח צמר בקנה של ערב כדי שלא יעשה התלויין לכה משנה ולבאן ודוא של בעיה"ב נירין. ליצינין פקיעות. לזשייזיל. פונקלין. טרימיש שעושין לרעושת הארנות מעמד ואין עושין להו קנה כדרך הגרדי. בגד טמיש. כלומר אפילו מנוקב בבעיות הרבה אע"פ שרגלים לדבר שגנב הצמר מן בגדים שארין לוקחין מהו דקניניה בשניה: טווי ארין. והיינו אירין דאמרן לא יקח אם טלאן הגרדי לוקחין דקניניה בשניה: ארין מפעי. הא היה טווי קודם לארין: תיבי. שרשרות שרימיש דלא טוואן קודם לכו: אחרות. כמשביאין לו בגד לצבוע חותך מפנו מעט לפני בעלי לידע אם יקלט את הצבע ופנמים שמעבכו אצלו ושכחו בעלים: דוגמאות. שמביאין לו הבעלים צמר לצבוע ומביא עמו מעט צמר צבוע ואומר כזה צבע לך תלוש צמר. תתלש מן הגידה הצמר מעט מעט: אכל לוקחין מפניו בגד צבוע. דקנה שלם לא גנב ואי

נמי גנבו קנייה בשניה: טווי ובגדים. והנה דוגמאות שטוואן או עשה מהו בגדים לוקחין השתא טווי שקלין בגדים מפעיא. הא אין בגדים א"כ טוואן נמשי. לבדין פליטריש בלע"ז ואין שם טווי: הקצועין. רויניריש בלע"ז שמקצמ מן העור סביב: והתלושין. צמר התלוש מן העור: צמר העולה מן שפת הפהים שלו. דרך מניח הוא ואפקרי מפקר ליה

קצרא שמיא וקצרא שקיל ליה. הכובס נקרא קצרי בלשון ארמי וקצרא שהוא מקצר מן הבגד יהיה שקיל ליה ודרידה הוא: הכל עולין למנין תבלת. אותן שלשה חוטין אם לא קצר הכובס עולין למדת מלא קשר גודל שצריך להחזיק את תבלת של ציצית משפת הבגד במסכת מנחות ט"ז מ"ב. קפיד עליהו. ונטלן: מלא הפהם. מלא ארוך חוטין: וחזין חוטין. שכל זמן שאין מן החוט אלא מלא המחת מצומצם אין יכול להתרובם בבגד: בקריאת גרסין ומטילת שהיא פחותה מג' ג' לספקיא. הבין שפירשנו למעלה: פחות מכאן למאי חוי. א"ר אין וכול להפוך המחת ולתוחבו: קנייה. שירי"ה בלע"ז וספין הוא שיש בו פנימות הרבה וקוצצת מהר: הנפקס בבגדית. פסקי עצים שהעץ ארוך ופוסקו: פקרת. שירי"ה והוצא משם דק כגפר רחיני. פליני"א: והנגרד בבגדית. דק דק שהיא משרת במקום חקר דק כגפר: חד הוא דאיכא ודתי היא ומשרת שפאי גסין: מסתתא אבנים מרובע אותן ומחליק אותן: פספסי אילנות. כגשש בהן צנפים יותר מדאי קוצצין אתח מבינתים והיינו פיסגן לשון דילוג והרבה: ניקוף. שייך בהיאא כמו נקח ככפי הער. בפרול (ששערו): חינא. קנה: ועודו: ריעים. נוטלים ירקות מבנינה: ועודו: ירקות. בשתן תכופות יותר מדאי נוטל אתח מבינתים כדי שיהא מקום להרחיבו ולהתפשט: חזין. שחת של תבואה חסין ושעורין בעדן: דיקי פתא פחסיא. מקום בהמות הוא וצריך למרעה טוב:

הדרן עלך הגזול בתרא וסליקא לה מסכת בבא קמא

למחט איפעיא להו מלא מחט וחזין למחט כמלא מחט או דלקא מלא מחט וחזין למחט משהו ת"ש דתניא החיטי ששייר את החוט פחות מבדי לתפור בו ומטילת שהיא פחותה משלש על שלש בזמן שבעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו של בעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו של אי אמרת מלא מחט וחזין למחט כמלא מחט פחות מכאן חוי לספקיא אלא אי אמרת מלא מחט וחזין למחט כמלא מחט שמע מיניה: מה שהקריש בו: ורמיניה מה שהקריש מוציא במעצד והנפקס בבגדית הרי אלו של בעל הבית והוציא מתחת מקדח ומתחת רחמינו והנגרד בבגדית הרי אלו של אי אמר רבא באתרא דתנא דידן איכא תתיבי חציני לרפתי קרי לה בשיל ולומרתי קרי לה מעצד באתרא דתנא קרא חד הוא דאיכא וקרו לה מעצד: ואם היה עושה אצל בו: ת"ר מסתתא אבנים אין בהם משום גזל מפסגי אילנות מפסגי גפנים מפסגי היגי מפשני ריעים ועודו: ירקות בזמן שבעה"ב מקפיד עליהם יש בהן מושום גזל אין בעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו של אי"ר יהודה פשות וחזין אין בהם מושום גזל באתרא דקפדי יש בהן מושום גזל אמר רבינא וקתא מחסיא אתרא דקפדי הוא:

הדרן עלך הגזול בתרא וסליקא לה מסכת בבא קמא

הדרן עלך הגזול בתרא וסליקא לה מסכת בבא קמא

שָׁנִים אוחזין כפליט. דוקא אוחזין דשנים מוחזקים בה ואין ליה פה כח יותר מזה שאילו היתה ביד אחד לבדו הוי איך המוציא מחבירו ועליו להביא ראיה בעדים שהיא שלו ואינו נאמן לה לטול בשבועה: זה אומר כולה שלי. כגמרא מפרש למאי תנא תרתי: זה ישבע מפרש בגמרא (ד.ף ט.) שבועה דף למה: זה פחות מחציה. כגמרא (דף טז.) מפ' אמאי תקון כי האי לישנא בהך שבועה: וזה אומר חציה שלי. מודה הוא שהחצי של חבירו ואין דנין אלא על חציה הלךך זה האומר כולה שלי ישבע כו' כמשפט הראשון מה שזון דנין ועליו בשבעין שניהם שאין לכל אחד בו פחות מחציו ונטול כל אחד חציה: הוי שנים רוכבין כו'. לאשמעינן אתא דרכוב ומנהיג שניהם שזון לקנות בהמה מן ההפקר: **בזמן** שזון מודה. בגמרא (דף ט.) מפרש ודבהאי אשמעינן דהמנהיג מציאה להחבירו קנה חבירו: **גמ'** ראתיה. קודם שהנבחה אוחזיה בראיה גני. מהקנין יחלוקה תנא כולה שלי. בהקנה גמרוהו שהנבחה תחילה ואחנה תפסת מדי משוכתי בה: והאמר רבנאי. בבבא קמא בהגזול ומאכל: ומוציאה אתא ליה מישע. ואפי הכי איך ולא עובר כוכבים ולא תימא כי מייעט רחוקין עובר כוכבים היכא דלא אתאי ליה דישאל לא מיחייב למטרי עלה ולא הוהורה אבל אתא ליה מייבנה להחזירה דאיכתיז אסורה תנא לישנא דעלמא גמב. אי לא הדר תנא כולה שלי הנה אמינא מאי מצאתיה וקתני תנא לשון דבני אדם אחו במשנתנו ולא לשון מקרא ודבריה בני אדם קרוין לה מציאה משעת ראיה בעלמא דקתני מצאתיה. בכימי ששינוי משמוצא מציאה חזיה אמיןא ומוציאה קני לה משעת ראיה ולא אשמעינן שום תנא דלא קני לה אלא בהנבחה להכי אשמעינן הכא ממשנה יחזירה: והא זה וזה קתני. גבי מצאתיה תנא זה אמר וזני כולה שלי תנא זה אמר ואי קתא היה אביי עביד ליה למתני זה אומר מצאתיה וכולה שלי כפקח ופקפכי. קניתינה מדי פלוני ודוקא מקח וממכר הוא דאמרין יחלוק בשבועה דאיכא למימר שניהם קאתרו ולשניהם נתיצת המוכר אבל זה אמר אני ארנתינה וזה אומר אני ארנתינה לא יחלוקו דודאי חד מנייהו רמאי הוא ותתא מונחת עד שיבא אליהו: דמורה

שְׁנַיִם

שָׁנִים אוחזין בטלית. אידי דאיירי בהגזול בתרא (ביק דף קט.) מהחלוקה נסורת גבר ובעל הבית דקתני במעמד ירי אלו שלו ובכשיל ירי אלו של בעל הבית תני תנא נמי דיני תלוקות ואע"ג דבתרי מסכתא אין סדר למשנה ואיכא מ"ד כולה נזקין לאו תנא מסכתא הוא ח"מ לענין מהחלוקה ואח"כ סתם לפי שרבי לא היה לומד בסדר אלא כמו שהיו חפצים התלמידים אבל כשהחכם על הסדר חכם וצריך בכל מסכתא טעם למה נשנית אחר שלפניה כדרייק בריש מסכתא שבועות (דף ב.) מכדי תנא ממוכות קלקיל כו' וכן בטסוה (דף ב.).

ויהלוקו. תימה דמאי שנא מההיא דאבא דאמר כל דאליים גבר פרק חזקת הבתים (כ"ב דף דה.) ושם י"ל דאוחזין שאני דחשיבי כאילו כל אחד יש לו בה דאיהו החצי דאנן סהדי דמאי דתפסי האי דידיה הוא וכן כמנהג שלישי מדמי בגמרא טליתא חשיבי הוהו שתהפך תופס בחזקת שניהם כאילו הם עצמם מוחזקים בו לחכ משני דיהדי ודאי דתם מצייהו הוא ואין החלוקה יכולה להיות אמת ולכך יתא מתנה אבל טלית דאיכא למימר דתרייהו הוא יחלוקו וכן שנים אדוקים בישט מדמי לקמן (דף ט.) למתני משום דשניהם אדוקים בו בחלוקה יכולה להיות אמת דאפשר שפרע לו החצי ובמנה אין דרך שיקנה לו החצי אחר שהוא ביד חבירו אבל באבא אע"ג דאמר שהיא של שניהם כיון דאין מחזקין בו ולא כול החלוקה יכולה להיות אמת היכא דאיכא דרךא דמומאי פירוש שבלא תועותיהם יש ספק לבית דין יחלוקו:

וזה נוטל רביעי. וא"ת יתא נאמן דחציו שלו מיגו דאי בעי אמר כולה שלי כדאמרין בגמ' (לקמן דף ט.) האי מיגו גופיה לפסוה משבועה אי לא משני דאיצטרינו קמריס ומקשר ריבין דמיגו לחוציא לא אמרי' דבהחציו חשבי מחזקין זה כמנו זה וההיא דחזקת הבתים (כ"ב דף דה.) ושם דחזין ולחיש ליה לרבה אין שקרא ויפאי הוא ומיהו שקרא מעליא הוה לי בדיי אבדו ותיקניה רבא לחוציא במיגו דאי בעי אמר שקרא מעליא הוא הוה יחיש טעמא משום דאפי' הוה שתיק קר שלא יהיה מודה שהוא מייורף היה נאמן בו החתימה היתה נפרט לעומדים שם ורב יוסף אית ליה דאפילו מיגו לא הוה בין ששענה ראשונה שהוא טוען בהאי שקרא הוא שקר ואין לומר מיגו אלא היכא ששענהו ראשונה היא אמת מיגו שיהיה טוען אחרת ולכך אינו מיגו אפילו לתיקניה כגון שבועה קמייתא וא"ת ותיקא דאין ספק מוציא מידי ודאי והאומר כולה שלי יש לו בדיא חציה והאומר חציה שלי ספק אם יש לו בה כלום כדאמרין בפרק החולץ (יבמות דף לז.) ספק והם שבבאו לחלוק נבכסי סבא ספק אמר אגא בר מתנא אגא ואתי לו פלגא והם אמר אתא ברק דידי ולית לך ולא מידי הוה ליה

אוחזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה ויהלוקו זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי האומר כולה שלי ישבע שאין לו בה פחות משלשה חלקים והאומר חציה שלי ישבע שאין לו בה פחות מרביעי זה נוטל שלשה חלקים וזה נוטל רביעי הוי שנים רוכבין על גבי בהמה או שהיה אחר רוכב ואחד מנהיג זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה ויהלוקו בזמן שהם מודים או שיש להן עדים חולקין בלא שבועה: **גמ' למה לי למתנא זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי ליתני תנא תנא דאמר אני מצאתיה וכולה שלי ליתני אני מצאתיה ואנא דענא דכולה שלי אי תנא אני מצאתיה הוה אמינא מאי מצאתיה ראתיה אע"ג דלא אתאי ליה בראיה בעלמא קני תנא כולה שלי דבראיה לא קני וימי מצית אמרת תנא ואתא ראתיה ראתיה ויהא אמר רבנאי ומוציאתה דאתאי ליה ממשע אין ומוציאתה דקרא דאתא ליה ממשע ומיהו תנא לישנא דעלמא נקט ומדחזיו ליה אמר אנא אשפחית ואע"ג דלא אתאי ליה בראיה בעלמא קני תני כולה שלי דבראיה בעלמא לא קני לה ויתני כולה שלי ולא בעי אני מצאתיה אי תני כולה שלי הוה אמינא בעלמא דקתני מצאתיה בראיה בעלמא קני תנא תנא כולה שלי דמוציאה יתירה אשמעינן דראיה לא קני וימי מצית אמרת תנא והא זה וזה קתני זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה אומר רב פפא ואיתנימא רב שימי בר אשי ואמרי לה כדי רישא במציאה וסיפא במקוח וממכר וצריכא**

דאי יבם ודאי וספק ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי י"ל דהתם יבם שהוא בנו של סבא הוה ודאי יורשו ולא יוציא הספק מספק ממונו אבל תנא אין סבא מה שהוא ודאי בחציו שישעלו לו לחציו השני: **בראיה** בעלמא קנה. אע"ג דקתני במתני' (לקמן דף ט.) ראה את המציאה ואמר להחירו תנה לי דלא קנה בראיה וכן ראה את המציאה והנפל עליה (לקמן דף ט.) קתני נמי דלא קני מיצי' למרדכי כיון דאמר תנה לי או שנפל עליה גלי דעתיה דלא נתיא ליה למקני עד שיגיע ליה: **דבראיה** בעלמא לא קני. והא דאמרין בפרק הבית והעלילה (לקמן דף סח.) ושם הניקטו בתפרי קני היינו שעשה מעשה כל דחו כגון שגדר גדר קטן: **והא** זה וזה קתני. איכא דוכתי דפרין כי האי טעמא ואיכא דוכתי דלא פריי: ועי' סוטה בברכות דף לא: ד"ה א"ב: א"י

אי תנא מציאה. משום דמורה ואמר תבראי לאו מידי חסד לכך תפיס אע"ג שיודע שחבירו מצאה ודמו רבון שבועה עליה כדי שישפוט אבל מקח וממכר דליכא למימר הכי שאם יודע שחבירו נקאה לא הוי תפיס ומתפס בה סבור שלו הוא ונתרצה המוכר בדמיסק דמקח דנקט וזוי מתריוויה אימא לא יושבע מדמשום שבועה לא יפרוש שפרקי סבור הוא לומר אמנתא קמ"ל דאפי"ה יושבע ותיכח שדחאי אינו סבור לומר

אמת כגון דקא עטין כל אחד אג"י ארנתיה שאחד
1 מתן טוען ששק מבדיל או כגון שנים אדוקין בשטר
2 דלמקח (דף ו') ה"ם פשיטא אדלוקו בשבועה
3 דע"י שבועה ודאי ופרוש דחידשי אממונא לא
4 חסיד אשבועתא:
1 וּלְחַוּיָּו וְזוּי מְמָאן נְקֻט. פרש"י נשאל למוכר
1 ואע"ג דאין המוכר נאמן בשאין מקחו
1 כידו כדאי"ב בעשה יוחסין (קושטין דף עג. ושם ו"ה
1 כדאי) ה"מ בנדקט מתריוויה אבל בנדקט מחד
1 נאמן אפילו אין מקחו כידו ונרסין בטר הכי ולא
1 ידעינן ובהנם דחק לפרש כן דהקא פריך שפיר
1 דאע"ג דאין מקחו כידו נאמן הוא כגד אחר
1 ואמאי שניהם נשבעין אותו שהמוכר מסייעו
1 יפטר משבועה ואידך נשבע שבועה דארוינתא
1 והשתא גרס שפיר ולא ידע דאי ידע הוה נאמן
1 כגד אחר משהו ויפטר שחילוקי בלא שבועה
1 דנשילייה ור"י מפרש שנשאל להם ממי קבל
1 המוכר המעות שאין הוא חושדין אותו לשקר
1 כזה לומר נתתי והוא לא נתן וגם הם אינם
1 חלוקים אלא למי ונתרצה המוכר אבל בנתינת
2 המעות אינם חלוקין:
2 לְיִמְאָ מותני דלא כן ננס. מצינו למימר וידע
2 שפיר דמתני' אפשר דתרוויהו בחד
2 הדי' אנגהיה מ"מ פריך שחילוקי בלא שבועה
2 אחרי שאפשר לבא לדיד שבועת שוא ומשני ה"ם
3 ודאי איכא שבועת שוא:
3 הָתָם ה"ם תפסי תרוויהו. כ"י אית ודא ואע"ג
3 דלא' פשוטא מ"מ פריך שחילוקי בלא שבועה
3 המוציא מחבירו עליו הראיה מ"מ מיקרי האחד
3 תפיס מקמת חזקת מריה קמא ואית דג"ס ה"ם
3 דחד מבידיה הווא:
3 הִיכָא דאיכא דררא דממונא. פירוש שבאל
3 טענותיהם וזי ספק לב"ד ודש לאחד
3 תביעה על חבירו בלא טענותו כגון בשור שגנה
4 את הפרה (כ"י דף מו.) המלחין פרה בחמור אחרי
4 שחשפט גולד מעצמו דין הוא שחילוקו אפילו
4 בלא שבועה:
4 וְמָה ה"ם דאיכא דררא דממונא. ואיכא למימר

1 כולה דמר. לא פריך אלא אי סומכוס כ"ל כרבנן דבן נבט חישיל שבועת שוא
1 ולכן ננס אדרבה היכא דאיכא למימר כולה דמר פלגי בלא שבועה דאיכא שוא
1 שבועת שוא:
1 וְמָה ה"ם דאיכא דררא דממונא. בפרק ח"ה (כ"ב דף לה. ויש) גבי ארבא דאמר רב נתמן
1 כל דאלים גבר פריך מהמחליף פרה בחמור דחילוקו ומשני ה"ם איכא דררא
1 דממונא ולא פריך ומה ה"ם דאיכא דררא דממונא ואיכא למימר כולה דמר דחילוקו גבי
1 ארבא דאיכא למימר דתרוויהו הוא ואין חילוקן אלא כל דאלים גבר בדפריך הכא היינו
1 משום דלענן חלוקה סקרת דררא דממונא היא טובה מאחר ששפט גמור הוא בלא
1 טענותו דין שחילוקו אבל ארבא אע"ג דאפשר דתרוויהו היא כיון דליכא דררא דממונא
1 ואין אוחזין דין דקא כל דאלים גבר אבל לענן שבועה אין מועיל סקרת דררא דממונא

המורה ואמר. מורה הימר לעצמו לאחוזו בה בלא משפט: לאו מידי חסד. אינו מפיס כלום בהנם כאה לו ואף בלא טורח: אבל מקח וממכר דליכא למימר הכי ואע"ג שזה גם הוא נתן את המעות למוכר כדאוקמינן לקמן דנקט מתריוויהו חד מדעתיה וחד בע"כ וכשתחלווק יטול זה חצי מעותיו וזה חצי מעותיו הוה איה חסרון הווא אצללו דאי לא הוה צריך לה לא הוה מתור אחרתה למזכנה וזה שבא לחלוק וליתן חצי דמים שלא כדון מחסרה: דמי קא והיבנא. דמים גבי רוצה ליתן אבל מציאה דליכא למימר. חברי ילך וימצא אחרת חד ודאי מעותו ממון ולחיו וזוי משמן נקט. נשאל את המוכר ממי קיבל דמיה דתניא כבודישין (דף עג.) נאמן בעל המקח לומר לה

1 מוכרתי וזה לא מוכרתי ואע"ג דמסיים כדאי
1 שמוקחו כידו אבל אין פשוטו כידו אינו מציא שכל
1 נתן לב לדבר כל כך להיות זכור מאחר ששניהם
1 חזרו אחריה בפשיטא דמיה הא אוקמינן ה"ם
1 בנדקט וזוי מתריוויהו מחד מדעתיה ומחד בע"כ
1 דכיון דלא עליה המאי לאסודיה לא דק כולי
1 האי להיות נוקר משהכלו מלפניו הי מדעתיה
1 והי בע"כ אבל היכא דלא קיבל דמים אלא
1 מחד מיפדך כדיר ליה. לא צריכא דנקט וזוי
1 מתריוויהו. ה"ו' ולא דייקנן מתי מדעתיה ומתי
1 בעל בורחיה ולא גרסי' ולא ידע דאפי' ידע
1 בוד אין המוכר נאמן משהכלו כדמוקי התם:
1 מתני'. דמשבע לתרוויהו וחד משתבע שקריא.
1 ל"א ל"א ננס. במסכת שבועות (דף מוה.)
1 הנוני על פנקסו אלו ואלו באין לב"ד על מת
1 לישבע אחד מהם לשואו אמר בעל הבית לחנוני
1 תן לבני חסים בדינך ועלי לשלם או לפועלים
1 כסלעו מעות שאני חייב בשבךם ועלי ליתן קלע
1 הוא אומר נתתי והוא אומר לא נטלתי ושניהם
1 תובעין את בעיה"ב שניהם נשבעין ונטולין מבעל
1 הבית אמר כן ננס כיצד אלו ואלו באין ליד
1 שבועת שוא אלא שניהם נוטלין כל שבועה
1 איטור בחד הדי' אנגהיה. למציאה וכל אחד
1 ואחד סבור אני הנבנתיה תחילה וכולה שלי וכי
1 משתבע על צינא קושטא משתבע ולענן שקלי
1 וממכר נמי שבועה נתרצה: כגופובא
1 כבקא קמא גבי שור שגנה את הפרה ונמצא
1 עברה בצדה (דף מו.) עליו הראיה. בעדים
1 ואי לא לא גבי מידו ונאן חילוקין (שבועות):
1 ה"ג' אי אמרת בשלמא וזה ה"ם דלא תפסי
1 תרוויהו אמור רבון כי היכא דתפסי תרוויהו
1 פלגי בשבועה אלא אי אמרת סומכוס ומה ה"ם

1 דלא תפסי תרוויהו אמר סומכוס פלגי בלא שבועה הכא תפסי תרוויהו לא כל שב
1 תרוויהו תפסי. ואין כאן מוציא מחבירו. בשבועה פלגי לה. כיון דמחסר גובינא במה
1 שחבירו תופס דהאי תפיס בכולה והאי תפיס ובלבדו לא קים ליה לרבנן לדחויצי ומצא
1 מחוקתו כבדי כדאמר' ה"ם לרבנן דבעי ראיה דהיריבום שבועה: שפא ושפא. פי ה"ם
1 דקתני נמצא עברה בצדה ואין יודע אם עד שלא לדך נגחה אם משלדך נגחה ולא
1 שבועה: דיהב פר רב הונא. בפרק השואל (דף ק.) דררא דממונא. חסרון ממון שאם
1 יפרע זה שלא כדון חצי חסרון ממון ואם נפטרנו שלא כדון נמצא זה חסר וזה פרתי: ומה
1 ה"ם דאיכא דררא דממונא. כו'. איזה מתן שמפסיד החצי שלא כדון אתה מחסרו ממון
1 ואיכא

התם

על הפתח ומילאחו ובא השני וישב לו בצידו א"פ שעמד הראשון והלך לו הראשון חייב והשני פטור
למה זה דומה לנועל את ביתו לשומר ונמצא צבי שמוור בתוכו:

פרק יג הלכה ז גמרא רבי שמי בעי מהו לתן לפניהן מוזנות. יבא כההיא דתנינן תפון אין נותנין מים
לפני דבורים ולפני יונים שבשוכה שאין עושין תקנה לדבר שאינו מן המוכן. והכא כן. רבי שמי בעי
מהו לכפות עליו כלי. יבא כההיא דאמר ר"ש בי רבי ינאי אני לא שמעתי מאבא אהותי אמרה לי
משמו ביצה שנוקדה ביום טוב סומכין לה כלי בשביל שלא תתנגלגל. אבל אין כופין עליה כלי. שמואל
אמר אף כופין עליה הכלי. רבי שמי בעי

[דף ע"ד ע"א]

מהו לקושרו בחבל. יבא כההיא דאמר רבי שמעון בן אלעזר מתר להשתמש על צידדי בהמה בשבת.
היא צידדי בהמה היא צידדי אילן כל שמותר להשתמש על צידדי בהמה מתר לקושרו. כל שאסור
להשתמש על צידדי בהמה אסור לקושרו:

מסכת שבת פרק יד

פרק יד הלכה א מתני' שמונה שרצים האמורין בתורה הצדן והחובל בהן חייב וישאר שרצים
ורמשים החובל בהן פטור הצדן לצורה חייב ושלא לצורה פטור הנה ועוף שברשותו הצדן פטור
להחובל בהן חייב:

פרק יד הלכה א גמרא רבי זריקן בשם רבי יוחנן אימי איתפלגין רבי יוחנן ורשב"ל חד אמר דברי
הכל. והורגה אמר במחלקת. ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא. אמר רבי זעירא נפרש מיליהון
דרבנן מן מיליהון דתנינן תפון אלו שעורותיהן כבשרן עור האדם ועור חזיר של ישוב. רבי יוסה
אומר אף עור חזיר של בר. רבי יוחנן אמר לא שנו אלא לאסור ולטמאה. אבל ללקות עור הוא ואין
לוקים עליו משום נבלה. רשב"ל אמר מושנה תמימה שנה רבי בין לאסור בין לטמאה.
מתניתא מסייעא לדיו ומתניתין מסייעא לדיו. מתניתין מסייעא לרבי יוחנן שמונה שרצים יש להן
עורות אמר רבי יוחנן בן גורי לפיכך אומר אני שמונה שרצים יש להן עורות. מתניתא מסייע
לרשב"ל החובל בשרצים את שיש להן עורות חייב. ואת שאין להן עורות פטור. רבי יוחנן בן גורי
אומר לפיכך אומר אני כל השרצים יש להן עורות. רבי יוסה בי רבי בון בשם רב עור הוא ואין לוקין
עליהן משום נבלה. ואתיא כההיא דאמר רבי יוחנן הצד זיון וכוין הגזין ותושין חייב. ורבי יהודה
פטור. וכן היה רבי יהודה אומר אין חייבין אלא על דבר שדרכו ליצוד. הצד חגבים בטל פטור בשרב
חייב. אלעזר בן אבהאי אומר אף בשרב

[דף ע"ד ע"ב]

בשעה שמקלחין פטור. הצד צבי הגר סומא חולה קטן פטור. ישן חייב דו קמין חדא ופצח חדא אמר

רבי יצאי מתר לקרוז את הצרעה בשבת. ותני בן המשה נהרגין בשבת זכוב מצרי וצרעה שבניגוה. ועקרב שבהדיות ונחש שבארץ ישראל. וכלב שומה שבכל מקום. מעשה שנפל נחש בשבת ועמד נפתי אחד והרגו. אמר רבי פנע בו פיוצא בו. ולא מן הדברים הנהרגין בשבת אינון. פתר לה בבאין להזיק. תני: רבי יעקב אומר הרוצה נחש ועקרב בתוך ארבע אמות ראוי היה שימות בהם אלא שרחמים של מקום מרבין. אמר רבן שמעון במה דברים אמורים בזמן שלא הרגו. אבל אם הרגו לא נראו לו אלא שיתרגם. וחכמים אמרים בין כך ובין כך לא נראו לו אלא בזכות. כתיב (תהלים מט) שמעו זאת כל העמים האזינו כל יושבי חלד רבי אהא אמר רבי אבהו ורבנן ה"א למה הוא מושל כל באי העולם בחלדה. אלא לפי שבכל מה שיש ביבשה יש בים הרבה מינים בים מה שאין ביבשה ואין חלדה בים. והורגה אמר למה הוא מושל כל באי העולם בחלדה אלא מה החלדה הזאת גוררת ומנחת ואינה יודעת למי היא מנחת כך הן כל באי העולם גוררין ומנחין גוררין ומנחין ואינן יודעין למי הן מנחין. (שם) יצבר ולא ידע מי אוספם:

היה ועוף שברשותו הצדן פטור והחובל בהן חייב. לא אמרו אלא שברשות אדם. הא אם אינן ברשות אדם חייב. אמר רבי יוסה תדא אמרה שור שמרד הצדו בשבת חייב. רבנן דקיסרין בשם רב אבדן עור עוף מתר לכתב עליו מזוזה:

פרק יד הלכה ב מתני' אין עושין הילמי בשבת אכל עושה הוא מי מלח ומובל בהן פתו ונותן הוא לתוך התבשיל אמר רבי יוסי והלא היא הילמי בין מרבה בין מועטת ואלו הן מי מלח המותרין נותן שמן בתהלה לתוך הפנים או לתוך הפולה:

פרק יד הלכה ב גמרא מה בין הילמי ומה בין מלח. הילמי צריכה אומן. מי מלח אין צריכה אומן. רב הונא אמר כל שנותרין לתוכה מלח והיא נשרית זו היא מי מלח. ושאינה נשרית זו היא הילמי. אמר רבי אבהו כל שנותרנים לתוכה ביצה והיא שוקעת זו היא מי מלח. ושאינה שוקעת זו היא הילמי. עושין ינומלין בשבת. ק' יסא בשם ר"י יין דבש ופפלין. רק יסא בשם ר"י מתר לערב ואסור לשחוק. רבי יוסי בשם ר"י את שהוא משום תערובות מתר. משום שהיקה אסור. והכא לא משום תערובת אנו קיימין. רבי יהודה בן מיטם רבי יהודה בן פזי שמעון בר בא בשם רבי יוחנן שנייא היא הכא שהיא

[דף ע"ה ע"א]

גמר מלאכה. רבי אבהו בשם רבי יוחנן מתר לשבר ואסור לקבץ. רבי אבהו בשם רבי יוחנן שום ששחקו אם היה מחסר שהיקה אסור. ואם לערב את שומנן מתר. תמן תנינן השום והבסר והמלילות שריסקן מבעוד יום שהיה רבי ישמעאל אומר יגמר משתחשה. רבי עקיבה אומר לא יגמר. רבי יעקב בר אהא ר"ש בר אבא בשם רבי חנינא לא נחלקו אלא בחלין הכהנים נהגו בתרומה כרבי ישמעאל: פרק יד הלכה ג מתני' אין אוכלין אוזב יון בשבת לפי שאינו מאכל בריאים אכל אוכל הוא את יעזר

ושוֹתֵה אֲבוּבְרוּעָה כֹּל הָאוּבְלִין אוֹכֵל אֲדָם לְרַפּוּאָה וְכֹל הַמְשַׁקִּים הוּא שׁוֹתֵה הוּיָן מִמֵּי דְקָרִין וְכוּס
הַעִיָּקְרִין מִפְּנֵי שֶׁהֵן לִירוּקָה אֲכָל שׁוֹתֵה הוּא מֵי דְקָרִין לְצִמּוּא וְסוּד שְׁמֹן עֵינֵי דְקָרִין שְׂלֵא לְרַפּוּאָה:

פֶּרֶק י"ד הִלְכָה ג' גְּמָרָא חֵד בַּר נִשׁ שְׂאֵל לְר"שׁ בַּר פֶּרְסָנָא מַהוּ מִשְׁתֵּי קְרוּרְטִין בְּשׁוּבְתָא. אָמַר לִיה אִם
לְתַעֲנוּג מִתֵּר. אִם לְרַפּוּאָה אָסוּר. וְלֹא מִן הַשְּׁפָה וְלִפְנֵים הוּא. פֶּתַר לֵה בַלְבַּד דְּבַר שֶׁהוּא שְׂל סַפְנָה:
אֲכָל אוֹכֵל הוּא אֶת יוֹעֵזֶר. פּוֹלִיטְרוֹכִיז: וְשׁוֹתֵה אֲבוּבְרוּעָה. כְּשִׁמְעַ. רַבִּי בָּא שְׂאֵל לְרַב יִרְמְיָה מַה נִּיתְנֵי
דְקָרִין דְקָלִין. אָמַר לִיה דְקָרִין שֶׁהֵן דּוֹקְרִין אֶת הַמְּרָה. אָמַר רַבִּי יוֹנָה לֹא מִסְתַּבְּרָא לֹא דְקָלִין שֶׁהֵן
יוֹצְאִין מִבֵּין שְׁנֵי דְקָלִין. שְׁמַעוֹן בַּר בָּא בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינְיָה זֶה שֶׁהוּא לוֹחֵשׁ נוֹתֵן שְׁמֹן עַל גְּבִי רֵאשׁוֹ וְלוֹחֵשׁ
בַּלְבַּד שְׂלֵא יִתֵּן לֹא בְּיַד וְלֹא בְּכָלִי. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יִנְאִי נוֹתֵן בֵּין בְּיַד בֵּין בְּכָלִי.
מַה בִּינִיהוֹן מְאִיסָה. מֵאֵן דְאָמַר נוֹתֵן בֵּין בְּיַד בֵּין בְּכָלִי מְאִוּם הוּא. מֵאֵן דְאָמַר נוֹתֵן שְׁמֹן עַל גְּבִי רֵאשׁוֹ
אִינוּ מְאִוּם. אָמַר רַבִּי יוֹנָה מְעַשֵּׂר שְׁנֵי בִינִיהוֹן מֵאֵן דְאָמַר נוֹתֵן בֵּין בְּיַד בֵּין בְּכָלִי

[דף ע"ה ע"ב]

מְעַשֵּׂר שְׁנֵי אָסוּר. מֵאֵן דְאָמַר נוֹתֵן שְׁמֹן עַל גְּבִי רֵאשׁוֹ וְלוֹחֵשׁ מְעַשֵּׂר שְׁנֵי מִתֵּר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה וְכִי
כֹּל שֶׁמִּתֵּר בְּשַׁבַּת מִתֵּר בְּמְעַשֵּׂר שְׁנֵי וְכֹל שֶׁאָסוּר בְּשַׁבַּת אָסוּר בְּמְעַשֵּׂר שְׁנֵי. וְהָא תְּנִי: מִדִּיחָה הִיא
אִשָּׁה עֲצֻמָּה וּבְנָה בֵּינָן מִפְּנֵי הַזְּעָה בְּתְרוּמָה אָסוּר. הִיא תְּרוּמָה הִיא מְעַשֵּׂר שְׁנֵי. מַהִיא כְּדוֹן בַּלְבַּד
שְׂלֵא יַעֲשֶׂה בְּשַׁבַּת כְּדָרְךָ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כְּחוֹל. לוֹחֵשִׁין לְעֵזוֹ וְלַמְעִיִּים וְלַנְּחָשִׁים וְלַעֲקָרִים וּמְעַבְרִין עַל
הָעֵזוֹ בְּשַׁבַּת. מְעַשֵּׂה בִי ר"ע שֶׁאֲחֻזְתּוֹ הָעֵזוֹ וְהַעֲבִירוּ עָלָיו כֻּלִּים בְּשַׁבַּת. רַב וְרַבִּי תֵּיִיא רַבָּה תִּרְיָהוֹן
אָמְרִין תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה מֵתִים כְּעֵזוֹ וְאֶחָד בִּידֵי שְׁמַיִם. רַבִּי חֲנִינְיָה וְשִׁמּוּאֵל תִּרְיָהוֹן אָמְרִין צ"ט מֵתִים
בְּצִינָה וְאֶחָד בִּידֵי שְׁמַיִם. רַב אָמַר כְּדַעְתִּיהּ וְרַבִּי חֲנִינְיָה אָמַר כְּדַעְתִּיהּ. רַב ע"י דִּתְהוּ שְׂרִי תִפְּזוֹ דְעִינָא
בִּישָׂא שְׂכִיחָא תִפְּזוֹ הָוָה אָמַר צ"ט מֵתִים בְּצִינָה וְאֶחָד בִּידֵי שְׁמַיִם. רַבִּי חֲנִינְיָה עַל דִּתְהוּ שְׂרִי בְּצַפְרִין
דְּצִינְתָּה תִפְּזוֹ הָוָה אָמַר תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה מֵתִים בְּצִינָה וְאֶחָד בִּידֵי שְׁמַיִם. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם
רַבִּי יוֹנָתָן תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה מֵתִים בְּשָׂרָב וְאֶחָד בִּידֵי שְׁמַיִם. וְרַבְּנָן אָמְרִי תִשְׁעִים וְתִשְׁעָה מֵתִים
בְּפִשְׁעָה וְאֶחָד בִּידֵי שְׁמַיִם. רַבִּי חֲנִינְיָה יַעֲקֹב מְעַפְרֵתִים בְּשֵׁם רַבִּי (דְּבָרִים ט) וְהַסִּיר ה' מִמֶּנּוּ כֹּל חֲלִי
זוֹ שְׂרַפָּה. רַבִּי חֲנִינְיָה וְתַנִּי לֵה בְּשֵׁם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב וְהַסִּיר ה' מִמֶּנּוּ כֹּל חֲלִי זוֹ רַעִיוֹן דְאָמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר (דְּבָרִים ט) וְנָתַן עוֹל בְּרוּל עַל צְוֹאֵרָךְ זֶה רַעִיוֹן. אָמַר רַבִּי אֲבוּן וְהַסִּיר ה' מִמֶּנּוּ כֹּל חֲלִי זֶה
יִצְרַר הָרַע שְׂרַאשׁוֹ מְתוּק וְסוּפּוֹ מַר. רַבִּי תַנְחוּמָא בְּשֵׁם רַבִּי אֶלְעָזָר רַבִּי מִנְחֻמָּה בְּשֵׁם רַב וְהַסִּיר ה'
מִמֶּנּוּ כֹּל חֲלִי זֶה הַמְּרָה. דְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה מֵתִים בְּמִרָה וְאֶחָד בִּידֵי שְׁמַיִם. רֹחֲצִין
בַּיָּם הַגְּדוֹל וּבְמֵי מִבְּרִיא אַע"פ שֶׁהוּא מִתְכַּוֵּן לְרַפּוּאָה אֲכָל לֹא בְּמֵי מִשְׁרָה וְלֹא בְּמֵי סְדוּם אִימְתִי בְּזִמְן
שֶׁהוּא מִתְכַּוֵּן לְרַפּוּאָה. הָא לְהַעֲלוֹת מִטְּמֵאָה לְטַהַרָה מִתֵּר. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל אַחִיו דְרַבִּי בְּרַכְיָה בַּלְבַּד
שְׂלֵא יִשְׁתַּח. תְּנִי: סָבִין אֲלִינְתִין לְחֻלָּה בְּשַׁבַּת אִימְתִי בְּזִמְן מְעַרְב שַׁבַּת אֲכָל אִם לֹא טָרְפוֹ מְעַרְב
שַׁבַּת אָסוּר. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּן אֶלְעָזָר מִתֵּר הָיָה ר"מ לְטָרוּף יַיִן וְשְׁמֹן וְלִסּוּף לְחֻלָּה בְּשַׁבַּת. וְכַבֵּר

חלה וביקשנו לעשות לו בן ולא הניח לנו. אמרנו לו רבי מבטל את דבריך בתייה. אמר להן אע"פ שהייתי אומר בן לא מלאני לבי מימי לעבור על דברי חברי:

פרק יד הלכה ד מתני' החושש בשניו לא יגמע בהן המין אבל מטביל הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא החושש במתניו לא יסוף וזן והומין אבל סוף הוא את השמן ולא שמן ונרד בני מלכים ספין על גבי מבותיהם שמן ונרד שפן דרף בני מלכים לסוף בחול רבי שמעון אומר כל ישראל בני מלכים:

[דף ע"ו ע"א]

פרק יד הלכה ד גמרא בתיב (פסלי) **בחמין לשינים ובכשן לעינים**. ואת אמר הכין. אמר רבי שמעון בר בא בהומין של פרות היא מתניתין. אמר רבי אלעזר בר יוסה ואפילו תימר כמתניתין טב לבישתא וביש לטבתא. תני: לא יהא מנמא המין ופולט. אבל מנמא הוא המין ובולע. מתניתא אמרה שאסור לגמות ולבלע. דתנינן החושש שניו לא יגמע בהן המין. מה היא פדון או פרבי או כדברי הכל. במנמא המין של תרומה אחר טיבולו. רבי אבהו בשם רבי יוחנן הכוסם הפי תרומה לוקח. רבי אבהו בשם רבי יוחנן המנמא המין של תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את החמש. הכוסם הימים של תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את החמש. רבי אומר אמי שהוא משלם קרן וחמש. רבי ירמיה בשם רבי אימי מודין חכמים לרבי במנמא המין של תרומה אחר טיבולו שהוא משלם קרן וחמש. שהחמין מיישב את הנפשו. חכרייא בשם רבי בא בר זבדא כל שהוא מן השפה ולפנים מרפין אותו בשבת. התיב רבי זעירא והתני החושש שניו לא יגמא בהן המין. ולא מן השפה ולפנים הוא לא אמר בן אלא רבי זעירא בשם רבי בא בר זבדא כל שהוא מן החלל ולפנים מרפין אותו. רבי זעירא רבי בא בר זוטרא רבי חנינא בשם רבי מעלין עצם של ראש בשבת. רבי חייה בר מריה רבי יונה רבי זעירא רבא בר זוטרא רבי חנינא בשם רבי מעלין פנות אונים בשבת. תמן אמרין בשם רבי יוחנן עין שמרדה מרפין אותה בשבת. רבי אבהו בשם רבי יוחנן גבות ידים וגבות רגלים סבנה. אמר רבי אבון לוקטין לו עוקץ עקרב בשבת. רב אמר הון המרא לבר מן עינא שרי. לנו מן עיניה אסור. שמואל אמר הון רוק תפל אסור לתן על גבי העין בשבת. מיניה את שמע לחזויתה. רבנן דקיסרין אמרין הדיא אורדענה סבנה. רבי חזקיה עכיה בשם רבנן דקיסרין הדיא עכשמוניתא סבנה. אמר רבי שמואל בר רב יצחק הדיא גומרתא סבנה. אמר רבי ירמיה נותנין עליה חמין בפסה. הון בלעה שרי מיפקתיה בשובתא. אמר רבי יוסה מתניתין אמרה בן. מחט של יד לפול בה את תקוין. דלא בן מה בין קוץ ומה בין בלע. וההון דעיניה שאלון לרבי ירמיה אמר לון הוא רבי בא קומיכון. שאלון ליה ושרא. אמר לון אוף אנא שרי. רבי אבהו בשם רבי יוחנן הון ציפדונה סבנה. רבי יוחנן

[דף ע"ו ע"ב]

מטתיה בן ותוה מיתסי קומי ברתיה דדמיטינוס דטיבריא. בערובתא בפתי רומשא סליק לגבה. אמר

לה מוצרך אגא כלום למחר. אמרה ליה לא ואין צרכת סב גלענין דתמרא בפלגיהו ימידן. ואית דאמרין דנקלבם ועוד דסערין וצואה דמיינוק ובישא שחוק ומפול ולא תימא קומי בר נש. למחר עאל ודרשה בציבורא. אית דאמרין דחנקת נפשה. ואית דאמרין דאיתגוירת. את שמע מינה תלת. את שמע מינה ההו ציפדונה סכנה. ואת שמע מינה דכל שהוא מן השפה ולפנים מרפין אותו. ואת שמע מינה ההוא דאמר רבי יעקב בר אחא בשם רבי יוחנן אם היה רופא נאמן מתר. רבי יהושע בן לוי תוח ליה קילום הורין ליה.

רבי חנינא ורבי יונתן משחוק תחלוסין בשוכתא ומיתן גו חמרא עתיקא וישתי ולא יסבן. בר בריה תוח ליה בלע. אתא חד בר נש ולחש ליה ואינשם. פד נפיק אמר ליה מאן לחשתה ליה. אמר ליה מילא פלן. אמר ליה גוח תוח ליה אילו תוח מוית ולא בן. ותוות ליה בן (קמלת) בשגגה שויצא מלפני השליט. רבי יעקב בר אידי בשם רבי יונתן בקל מתרפין חוץ מעכו"ם וגלוי עריות ושפיכות דמים. רבי פינחס בעי עד דדון בשאמרו לו הביא לי עצים מעכו"ם והביא לו. הביא לי גלים סתם והביא לו מעכו"ם. נשמעינה מן הדא. רבי יונה תוח ליה צמרמורין אייתון ליה מן זכריתה דדורי ושתה. רבי אחא אייתון ליה ולא שתה. אמר רבי מנא אילו ידע רבי יונה מנן תוח לא אשתה. אמר רבי חונה מתניתא אמרה בן שאין מתרפין מגלוי עריות. ותני בן לפיכך התר מכלל שבת ולא התר מכלל נערה מאורסה. התר מכלל שבת ולא להתרפות. ודכוותה לא התר מכלל נערה מאורסה אפילו להתרפות. לא סוף דכר בשאמר לו תבא לי אשת איש אלא אפילו לשמוע את קולה. פתחא חד בר נש רחם איתא ביומי דרבי אלעזר וסבן. אתון שאלון ליה מהו תיעביד קומוי ויחי. אמר ימית ולא בן. מהו ישמע קלה ולא ימות. אמר ימית ולא בן. מה הוות. רבי יעקב בר אידי ורבי יצחק בר נחמן. חד אמר אשת איש. והורנה אמר פנויה. מאן דאמר אשת איש ניהא. ומאן דאמר פנויה והא בר פיהא נגרא רחם איתא בימוי דרבי אלעזר ושירא ליה. כאן בפנויה וכאן באשת איש. ואפילו תימר כאן וכאן בפנויה. תפתר שנתן עיניו בה עד שהיא אשת איש.

[דף ע"ז ע"א]

ואית דבעי מימר איתא רבה הוות ולא מנסבא. וכל מה דהוא מעבד באסור תוח מעבד. בגין בן אסר ליה. אמר רבי חנינא מתניתין אמרה בן שאין מתרפין משפיכות דמים דתנינן תמן יצא רבו אין נוגעין בו. שאין דוחין נפש מפני נפש. לא סוף דכר בשאמר לו הרוג את פלוני. אלא אפילו חמס את פלוני. תני: עכו"ם בישראל אסור. ישראל בעכו"ם מתר. רב חסדא בעי מה להציל נפשו של גדול בנפשו של קטן. התיב רבי ירמיה ולא מתניתין היא יצא רבו אין נוגעין בו שאין דוחין נפש מפני נפש. רבי יוסה בי רבי בון בשם רב חסדא שנייא היא תמן שאין את יודע מי הורג את מי. מעשה ברבי אלעזר בן דמה שנשכו נחש וכא יעקב איש פפר סמא לרפותו ולא הני לו רבי ישמעאל. אמר לו אני מביא ראיה שירפאנו לא הספיק להביא ראיה עד שמות בן דמה. אמר לו רבי ישמעאל אשריך

בן דמה שניצאת בשלום מן העולם ולא פוצתה גדירון של חכמים. דכתיב (קמלת י) **ופורץ גדר ישכנו נחש**. ולא נחש נשכו. אלא שלא ישכנו נחש לעתיד לבא. ומה הנה ליה מימר (ויקרא יח) **אשר יעשה אותם האדם וחי בהם**. רבי בא בר זבדא בשם רב הלכה פר"ש דלא בן מי נתן שמן ונרד לעני ולא סד. אמר רבי זעירה לרבי יוסי חכם רבי לבר פדיה דאת אמר שמועתא מן שמייה. אמר ליה רבי יוחנן אמרין משמו אמר רבי זעירה לרבי בא בר זבדא חכם רבי לרב דאת אמר שמועתא מן שמייה. אמר ליה רב אדא בר אחיה אמרין משמו:

מסקת שבת פרק טו

פרק טו הלכה א מתני' אלו קשרים שהיבין עליהן קשר הגמלין וקשר הספנים בשם שהוא הייב על קשרן פה הוא הייב על התירן רבי מאיר אומר כל קשר שהוא יכול להתירו בידו אחת אין תיבין עליו: פרק טו הלכה א גמרא מה קשירה היתה במשפן. שהיו קושרין את המיתרים. ולא לשעה היתה. אמר רבי יוסה מפיון שהיו נוסעין וחזנין על פי הדבור כמי שהיא לעולם. אמר רבי יוסי בי רבי בון

[דף ע"ז ע"ב]

מפיון שהבטיחו המקום שהוא מכניסן לארץ כמי שהיא לשעה. אמר רבי פינחס מתופרי יריעות למדו נפסק היה קושרו. חזר ונפסק לעשותן קשרים קשרים אי אפשר אלא חזר ומתיר את הראשון. אמר רבי חזקיה הנה חייטא אומנא מבלע תרין רישיה. והיידא אמר דא דאמר רבי יוסי בן חנינא מאורגני יריעות למדו. מה טעמא (שמות כז) **אורך היריעה האחת** כדי שתהא כולה אחת. נפסק היה קושרו מפיון שהיה מביע לאריג היה שרי לה ומעיל לה. רבי תנחומא בשם רב חזנה אפילו ערב שבה לא היה בו לא קשר ולא תניימת. תני: רבי הושעיא חותל של תמרים ופטייליא של תמרים קורע ומתיר ובלבד שלא יקשר:

פרק טו הלכה ב מתני' ויש לה קשרים שאין תיבין עליהן כקשר הגמלין וכקשר הספנים קושרת אשה מפתחי חלוק וחזתי סבכה של פסיקיא ורצועה מנגעל וסנדל ונודות יין ושמן וקנדה של בשר רבי אליעזר בן יעקב אומר קושרין לפני בהמה בשביל שלא תצא קושרין דלי בפסיקיא אבל לא בחבל ורבי יהודה מתיר, כלל אמר רבי יהודה כל קשר שאינו של קיימא אין תיבין עליו:

פרק טו הלכה ב גמרא אמר רבי חזקיה במפתח אימרא שהוא מדביקו לחלוק. אמר רבי יוסה במפתח חלוק שהוא עשוי כמין שני דפין. נשמוטו רצועות מנגעל וסנדל נוטל ומחזיר ובלבד שלא יקשר. הוטמו שגשמוט אית תנני תנני: מתר לתחזיר ואית תנני תנני: אסור לתחזיר. חזון בעי מימר מאן דאמר מתר בשויש בו נקב אחד. מאן דאמר אסור בשויש בה ב' נקבים. אמר רבי יוסה בי רבי בון בין זה ובין זה כמאן דאמר בשויש בו שני נקבים. מהו ברוזן מאן דאמר מתר ברפין. מאן דאמר אסור באפוצים. מה חולקין על רבי אליעזר בן יעקב. מן מה דתני מודין חכמים לרבי מאיר בחותמו שבפרקע שפסקין בו ומפקיעין ומתירין והותכין בשבת. ומפקקין

אבל לא מפקיעין ולא מתירין ולא חותכין בכלים. בשבת מתירין צריך לומר ביום טוב. הדין אמרה
אין חולקין על רבי אליעזר בן יעקב. אמר רבי בא בחדל שחול הוא מתניתין חבל שהיא משוחל:

בפסיקיא אבל לא בחלב רבי יהודה מתיר. הא רבנן לא. אלא בגין דתנינן קדמייתא בשם רבי יהודה
תנינן אוף הדין בשם רבי יהודה: כלל אמר רבי יהודה כל קשר שאינו של קנימא אין חייבים עליו.
רבי שמואל בשם רבי זעירא כיני מתניתא כל קשר שאינו של קנימא והוא לשעיה אין חייבין עליו:

פרק טו הלכה ג מתני' מקפלין את הכלים אפילו ארבעה וחמשה פעמים ומציעין את המפות מלילי
שבת לשבת אבל לא משבת למוצאי שבת רבי ישמעאל אומר מקפלין את הכלים ומציעין את
המפות מיום הכפורים לשבת חלבי שבת קרבין ליום הכפורים, רבי עקיבה אומר לא של שבת קרבין
ליום הכפורים ולא של יום הכפורים קרבין לשבת:

פרק טו הלכה ג גמרא דבית רבי ינאי אמרי קפול בשנים אסור. רבי הגי בשם רבי שמואל בר נחמן
אין מקפלין בשבת בשנים. וההו דמקפל על סיפסקה כמאן דאינון תרין. רבי הגי בשם רבי שמואל
בר נחמן לא נתנו שבתות וימים טובים אלא לאכילה ולשתיה. על ידי שהפה זה מסריח התירו לו
לעסק בהן בדברי תורה. רבי ברכיה בשם רבי חייא בר בא לא נתנו שבתות וימים טובים אלא לעסק
בהן בדברי תורה. מתניתין מסייעה בין לדין בין לדין. ביצד הוא עושה או יושב ואוכל או יושב ועוסק
בדברי תורה. כתוב אחד אומר (ויקרא כג) שבת הוא לה. וכתוב אחד אומר (דברים טו) עצרת לה
אלהיה. הא ביצד הן חלק לתלמוד תורה. וחלק לאכול ולשתות. אמר רבי אבהו שבת לה שבות
כה'. מה תקב"ה שבת ממואמר. אף את שבות ממואמר. מעשה בהסיד אחד שייצא למייל בכרמו
בשבת וראה שם פרצה אחת וחשב לגדרו במוצאי שבת אמר הואיל והשבתתי לגדרה איני גודרה
עולמית. מה פעל לו תקב"ה זמן לו

סכה אחת של נצפה ועלת לתוכה ונגדרתא מפנה היה נזון ומפנה היה מתפרנס כל ימיו. אמר רבי
תנינא מדוחק התירו לשאול שלום בשבת. אמר רבי חייא בר בא רשב"י בד הוה חמי לאיפיה
משתעיא סגין הוה אמר לה אימא שובתא היא. תני: אסור לתבע צרכיו בשבת. רבי זעירא שאל רבי
חייא בר בא מהו מימר רענו פרנסנו. אמר ליה טופוס ברכות כד הן. תני: מדיחין פוסות וקערות
ותמחויין מלילי שבת לשחרית משחרית לחצות ומחצות למנחה. מן המנחה ולמעלה אסור. ובכוסות
מתר שאין קבע לשתיה. רבי ירמיה רבי זעירא בשם רב חייא בר אשי אשה פיקחת מדיחה פוס כאן
קערה כאן תמחוי כאן נמצאת מרבעת ביתה בשבת. רבי זעירא בשם רב הסדא יום הכפורים שחל
להיות בשבת אין תוקעין. לאחר שבת אין מבדילין. מה כרבי עקיבה. ברם כרבי ישמעאל מבדיל.
שכן חלבי שבת קרבין ביום הכפורים. אמר רבי עזרא קומי רבי מנא אפילו רבי ישמעאל לא יבדיל.

בלום הוא מבדיל אלא להתיר לו דבר שהוא אסור לו. אילו תקמיר חלבי שבת בשבת שמא אינו מתר. אמר רבי שמואל אחי דרבי ברפיה ויבדיל שפך הוא מתיר להדיח כבשים ושלקות. אמר רבי יוסה בלום הוא מתר להדיח כבשים ושלקות לא מן המנחה ולמעלה. ויבדיל מן המנחה ולמעלה מה נפשך כום אין כאן. גר אין כאן. במה הוא מבדיל. אמר רבי אבון בתפלה:

מסכת שבת פ"ק טז

פ"ק טז הלכה א מתני' כל בתבי הקדש מצילין אותן מפני הדלקה בין שקורין בהן ובין שאינן קורין בהן אף על פי שבתובין בכל לשון טעונין וגניזה מפני מה אין קורין בהן מפני בטול בית המדרש: פ"ק טז הלכה א גמרא מהו בין שקורין בהן בין שאינן קורין בהן. בין שיש בהן טעיות. בין שאינן בהן טעיות.

[דף ע"ט ע"א]

והא תני: ספר שיש בו שתים שלש טעיות בכל דף ודף מתקנו וקורא בו. ארבע אינו קורא בו. מן מה דתנינן מפני מה אין קורין בהן מפני בטול בית המדרש. הדיא אמרה בין תורה לנביאים. לכתבי הקדש אין מצילין אותן מפני הדליקה. מאן דאמר מטמאין את הידים מצילין אותן מפני הדלקה. ומאן דאמר אין מטמאין את הידים אין מצילין אותן מפני הדלקה. התיבון הרי עברי שכתבו תרגום הרי אינו מטמא את הידים ומצילין אותו מפני הדלקה. מן מה דתנינן אף על פי שבתובין בכל לשון טעונין וגניזה. הדיא אמרה שמצילים אותן מפני הדלקה. מתניתא דרבי שמעון דרבי שמעון אמר אין דבר משום שבות שעומד בפני בתבי הקדש. מה פליגי. תמן מפני בזיונן פרם הכא כל עמא מודי שמצילין אותן מפני הדליקה. למי נצרכה לר' בן שמעון בן גמליאל. אע"ג דר' בן שמעון בן גמליאל אמר אף בספרים לא התירו שיתבטו אלא ויונית מודי הוא הכא שמצילין אותן מפני הדלקה. מעשה בר' בן גמליאל שהיה עומד על הכ"גין בהר הפית והביאו לו ספר איוב פתוב תרגום ואמר לכנאי יגזו תחת הגדב. אע"פ שאמרו אין קורין בכתבי הקדש אלא מן המנחה ולמעלה אכל שונין ודורשין בהן. צ"ד דבר נוטל ובדק. דלמא רבי ורבי תייא רבא ורבי ישמעאל בי רבי יוסה היו יושבין ופושטין במגלת קינות ערב תשעה באב שחל להיות בשבת מן המנחה ולמעלה. ושירו בה אל"ף ב"ת אחד. אמרו לפה אנו באין וגומרין אותה. עם כשהיה נפטר לביתו נכשל באצבעו וקרא על גרמיה (תהלים לב) רבים מכאובים לרשע. אמר ליה רבי תייא בהובינו מטתך בן דכתיב (איכה ד) רוח אפינו משיח ה' נלבד בשחיתותם. אמר לו רבי ישמעאל בי רבי יוסי אילו לא היינו עוסקין בעניין כה הנה לנו לומר. על אחת כמה וכמה שהיינו עוסקין בעניין. ועלה לביתו ונתן עליה ספוג יבש וקשר עליה גמי מבחוי. אמר רבי ישמעאל בי רבי יוסי ממנו למדנו ג' דברים ספוג אינו מרפא אלא משמר. גמי שהוא מן המוכן. ואין קורין בכתבי הקדש

אלא מן המנחה ולמעלה. מעתה במקום שיש בית המדרש אל יקראו. במקום שאין בית המדרש יקראו. לית לה אלא כהדא דתני רבי נחמיה. דתני רק נחמיה מפני מה אין קורין בכתבי הקדש אלא מן המנחה ולמעלה מפני שמרי הדינות שאם אומר אתה לו שהוא מתר אף הוא אומר מה בכך שנתעסק בשטרותיו. מתוך שאת אומר לו שהוא אסור. אף הוא אומר בכתבי הקדש אסור שמרי הדינות לא כל שכן. הדין אמרה שהמשנה קודמת למקרא. ודין מסייעא להחויא דתני ר"ש בן יוחי. דתני ר"ש בן יוחי העוסק במקרא מידה שאינה מידה. העוסק במשנה מידה שנוטלין ממנה שכן. העוסק בתלמוד אין לה מידה גדולה מזה. לעולם הוי רץ אחר המשנה יותר מן התלמוד. אמר רבי יוסי בי רבי בון הדין דאת אמר עד שלא שקע בי רבי רוב משניות. אבל מששיקע בי רבי רוב משניות לעולם הוי רץ אחר התלמוד יותר מן המשנה. ברכות שכתוב בהן עניינות הרבה מן התורה אין מציילן אותן מפני הדלקת. מכן אמרו כותבי ברכות שורפי תורה.

מעשה באחד שהיה פותב ברכות והלך רבי ישמעאל לבדקו בין שהרגיש בקול פעמותיו של רבי ישמעאל נטל תכריד של ברכות וזרקן לתוך ספל של מים, פלשון הנה אמר לו גדול עונש האחרון מן הראשון. אמר רבי יהושע בן לוי הדין אנדנתא הכותבה אין לו חלק. ההרשה מתהרד השומעה אינו מקבל שכן. אמר רבי יהושע בן לוי אנא מן יומי לא איסתפלית בספרא דאנדנתא אלא חד זמן איסתפלית אשפחית כתוב בה מאה ושבעים וחמש פרשיות שכתוב בתורה דבר אמירה צווי בנגד שנותיו של אבינו אברהם דכתיב (תהלים סח) לקחת מתנות באדם. וכתיב (יהושע יד) האדם הגדול בענקים. מאה וארבעים ושבעה מזמורות שכתוב בתהלים בנגד שנותיו של אבינו יעקב. מלמד שכל הקלוסין שישאל מקלוסין להקדוש ב"ה בנגד שנותיו של יעקב שנאמר (תהלים כג) ואתה קדוש יושב תהלות ישראל. מאה ועשרים וג' פעמים שישאל ענין הללויה. בנגד שנותיו של אהרן. (תהלים קג) הללויה הללו אל בקדשו. לאהרן קדושו (תהלים קד) לאהרן קדוש ה'. אפילו בן אנא מתבעי בליליא. רבי חייא בר בא תמא חד ספר דאגדה אמר אי מה פתיב טבאות תקטע ידה דכתבתה. אמר ליה חד אבוי דההוא גברא כתבה. אמר ליה בן אמרת תקטע ידה דכתבתה. והוית ליה בן (תהלים קט) כשגגה שויצא מלפני השליט. הגיליונים וספרי מינין. אית תני: קורא אנפרותיהן ושורפן. אית תני תני: שורפין הן ואנפרותיהן. אמר רבי טרפון אקפח את בני שאם יבואו לביתי שאני שורפן הן ואנפרותיהן. שאם יהיה הרודף רודף אחרי שאני נמלט לתוך בתיהן של ע"ז ואיני נמלט לתוך בתיהן של מינין. שעכו"ם אינן מכירין אותו וכופרין בו. אבל המינין מכירין אותו וכופרין בו. ועליהן אמר

דוד

(תהלים קלט) הלא משנאיה ה' אשנא וגו'. זה מדרש דרשו ומה אם להפיל שלום בין איש לאשתו אמר

הפתוב השלם שנתכתב בקדשה ומוחה על הפנים. ספרי מינין שמטילין איבה ותחרות ומחלקת בין ישראל לאביהן שבשמים אינו דין שישארפו הן ואזכרותיהן:

פרק טז הלכה ב מתני' מצילין תיק הספר עם הספר ותיק התפלין עם התפלין אע"פ שיש בתוכן מעות ולא יאכזר מצילין אותן למבוי שאינו מפלש בן בתירה אומר אף למפולש:

פרק טז הלכה ב גמרא מתניתין בשאינו טפול לו. אכל אם היה טפול לו בגופו הוא. ניקח תיק הספר עם הספר תיק תפלין עם התפלין. רבי חגי בשם זעירא שמע לה מהדא (תהלים לד) חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם. וכן הוא אומר (דניאל א) באדין גבריא אילף בפתו בסרבליהן וגומר:

אעפ"י שיש בתוכו מעות. ובא פיי דמר רבי יעקב בר אחא אמר היננא קרתיננא ב שם רבי הושעיה דיסיקיא שיש בתוכו מעות נותן עליה ככר ומטלטלה: לא יאכזר מצילין אותן למבוי שאינו מפלש. הא למפולש לא. בכל אתר את אמר אין המהלה כמנייה. וכא את אמר המהלה כמנייה. אלא בזורק. תמן את אמר הזורק פטור. וכא את אמר הזורק חייב. רבי חזקיה בשם רבי אחא בשלא ערבו אנן קיימין. בן בתירה פרפי יהודה דתנינן תמן גשרין המפולשין מטלטלין תהתייהו בשבת דברי רבי יהודה. והחכמים אוסרין:

פרק טז הלכה ג מתני' מצילין מוזן ג' סעודות הראוי לאדם הראוי לכהונה לכהונה, ביצד נפלה דלקה בלילי שבת מצילין מוזן שלש סעודות בשחרית מצילין מוזן שתי סעודות במנחה מצילין מוזן סעודה אחת, רבי יוסי אומר לעולם מצילין מוזן שלש סעודות:

פרק טז הלכה ג גמרא רבי בון בר חייא בשם רבי בא בר ממל דרבי נחמיה היא דאמר אינן נטלין אלא לצורף. אמר רבי יוסה טעמא דרבנן תמן כל מה שיש בבית מן המוכן. ברם הכא אם אתה אומר בן אף הוא מציל מן היום למחר מתניתא דרבי הונדקס דאמר לעולם מצילין מוזן שלש סעודות. תפתר בשנפלה דלקה בלילי שבת

[דף פ' ע"ב]

עד שלא אכלה. ביום הכפורים מאי איכא למימר. על דעתהון דרבנן לא יציל כלום. כל עמא מודוי שפוצילין מוזן סעודה אחת מפני הסכנה. תני: מצילין להולה ולקטן בבינונית. ולרעבתן כדי מוזנות. מערבין להולה ולקטן כדי מוזנו. ולרעבתן בבינונית. תני: אין מערימין. רבי יוסי בר רבי אבא אמר מערימין. אית תנאי תני: מצילין ואחר כך מוזמן. אית תנאי תני: מוזמן ואחר כך מצילין. מאן דמר מציל ואחר כך מוזמן כמאן דאמר מערימין. ומאן דמר מוזמן ואחר כך מציל כמאן דמר אין מערימין. תני: אף מכבין להציל. מתניתא דר"ש דאמר אין דבר משום שבות עומד בפני כתבי הקודש. תני: אף מטמאין להציל. והתני (ויקרא ים) בכל קודש לא תגע לרבות התרומה. היא תרומה היא מעשר שני. מאי גדון ובלבד שלא יעשה בשבת בדרף שעושה בחול. תני: בשם שפוצילין מן הדליקה כך מצילין מיד העכו"ם ומיד הנדה ומיד המפלת ומידי כל דבר שאובד:

פרק טז הלכה ה מתני' מצילין סל מלא כפרות אף על פי שיש בו מאה סעודות ועגול של דבלה והכית של יין ואומר לאחרים בואו והצילו לכם אם היו פקחין עושין עמו השבון לאחר שבת, ולא יכין מצילין אותן להציר המערבת, בן בתירה אומר אף לשאינה מערבת:

פרק טז הלכה ד גמרא מתניתין דרבי יוסי דאמר לעולם מצילין מזון שלש סעודות. מפון שפלה גוף אחד כמי שפלה סעודה אחת:

ואומר לאחרים בואו והצילו לכם. שפן דרפן להזמין אורחים בשבת:

אם היו פקחין עושין עמו השבון לאחר השבת. תמן תנינן מניח טליתו אצלו ועושה עמו השבון לאחר שבת. תמן את אמר משפונייה גבייה. הכא מה אית לך. אמר רבי אבא כרי לכו שנינו נקרא פקח:

[דף פ"א ע"א]

פרק טז הלכה ה מתני' ולשם הוא מוציא את כל כלי תשמישו ולובש כל מה שהוא יכול ללבוש ועומף כל שהוא יכול לעטף יוסי אומר שמונה עשר כלים. וחזור ולובש ומוציא ואומר לאחרים בואו והצילו עמי:

פרק טז הלכה ה גמרא רבי יוסי אומר שמונה עשר כלים. ואלו הן מקטורן נוקלי ופונדא ופיליון ומעפורת וקולבין של פשתן וחלוק של צמר ושתי אמפלויות. שני סבריקין ושני אבריקין. שני מנגעליו וכובע שפראשו והגור שבמתניו וסודרין שעל זרועותיו:

ואומר לאחרים בואו והצילו עמי. שפן דרפן להשאיל כלים בשבת:

פרק טז הלכה ו מתני' ר"ש בן ננס אומר פורשין עור של גדי על גבי שידה תכה ומגדל שאחו בהם את האור מפני שהוא מתרד, עושין מחיצה בכל הפלים בין מלאים בין ריקנים בשביל שלא תעבור הדלקה, רבי יוסה אומר בכלי חרש חדשים מלאים מים שאינן יכולים לקבל בהן את האור והן מתבקעין ומכבין את הדלקה:

פרק טז הלכה ו גמרא כיני מתניתין משניאחו האור בהן. רבי ירמיה רבי בא בר ממל בשם רב ספר שאחו בו האור מצד אחד נותן מים מצד השני ואם פכה פכה. אחו בו האור משני צדדין הושיטו וקורא בו ואם פכה פכה. טלית שאחו בו האור מצד אחד נותן מים מצד שני ואם פכה פכה. אחו בה האור מב' צדדין נוטלה ומתעטף בה ואם פכתה פכתה. רבי שמואל בשם רבי זירא דרבי יוסה היא. אמר רבי יוסה הנה סברין מימר מה פליגין מימר רבי יוסה ורבנן בשעשה מחיצה של כלים. אבל אם עשה מחיצה של מים לא. ממה דמר רבי שמואל בשם רבי זעירא דרבי יוסה היא הך אמרה אפילו עשה מחיצה של מים היא הפחלקת:

פרק טז הלכה ז מתני' עב"ם שבא לכבות אין אומרים לו פכה או אל תכבה מפני שאין שביתתו עליה אבל קמן שבא לכבות אין שומעין לו שפן שביתתו עליה:

מִסְכַּת גִּיטִין פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. הַמְלוּהַ מְעוֹת אֶת הַכֹּהֵן וְאֶת הַלְוִי, וְאֶת הָעֲנִי, וְמֵת - צָרִיף לְטוֹל רְשׁוֹת מִן הַיּוֹרְשִׁין. אִלוּ הֵן הַיּוֹרְשִׁין, רַבִּי אוֹמֵר: כָּל שִׁירְשׁוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: הַמְלוּהַ מְעוֹת אֶת הַכֹּהֵן, וְאֶת הַלְוִי, בַּפְּנֵי בֵּית דִּין, וְמֵתוּ - מִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶן בְּרְשׁוֹת אוֹתוֹ שֶׁבֵט. הַמְלוּהַ מְעוֹת אֶת הָעֲנִי וְמֵת - מִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶם בְּרְשׁוֹת כָּל עֲנִיִּים. רַבִּי אֲחָא אוֹמֵר: בְּרְשׁוֹת עֲנֵי עוֹלָם.

ב. הַמְלוּהַ מְעוֹת אֶת הָעֲנִי וְהָעֶשֶׂיר - אִין מִפְּרִישִׁין, שְׂאִין מִפְּרִישִׁין עַל הָאֲבוֹד, זָכָה עֲנִי בַמָּה שֶׁבִּידוֹ. הַמְלוּהַ מְעוֹת אֶת הַכֹּהֵן וְאֶת הַלְוִי, וְאֶת הָעֲנִי לְהִיּוֹת מִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶן מִחֻלְקִין, מִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶן, בְּחֻזְקַת שְׁהֵן קִימִין, וּמִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶן כְּשֶׁעַר הַזּוֹל, וְאִין בּוֹ מְשׁוּם רַבִּית, וְאִין שְׁבִיעִית מְשֻׁמֶטת, וְאִם בָּא לְחֻזֹר - אִינוּ חוֹזֵר. וְאִם נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעֵלִים - אִין מִפְּרִישִׁין עֲלֵיהֶן, לְפִי שְׂאִין מִפְּרִישִׁין עַל הָאֲבוֹד.

ג. הָאוֹמֵר: 'הִילָף מָנָה וְתֵן לְפִלוֹנִי בֶּן לְוִי מִחֻלְקִין, אִם רָצָה לְחֻזֹר - לֹא יִחֻזֹר. קַח מָנָה זוֹ מִדְּמֵי מַעֲשֵׂר שִׁישׁ לָךְ בְּיָדִי, וְהִילָף דְּמִי - חוֹשְׁשִׁין לְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שָׁבוּ, כּוֹר מַעֲשֵׂר יֵשׁ לָךְ בְּיָדִי - חוֹשְׁשִׁין לְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שָׁבוּ, וְהִלָף וְנִתְנָו לְאַחַר - אִין לוֹ עָלָיו אֶלֶּא תִרְעַמַת.

ד. הַמְנִיחַ פְּרוֹת לְהִיּוֹת מִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶן תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת. מְעוֹת לְהִיּוֹת מִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶן מַעֲשֵׂר שְׁנֵי - מִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶן בְּחֻזְקַת שְׁהֵן קִימִים, וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא הִרְקִיבָה הַתְּבוּאָה, וְשְׂמָא הַחֲמִיץ הֵיִין, וְשְׂמָא הַחֲלִידוֹ הַמְּעוֹת. הִלָף וּמִצָּאן שְׁהִרְקִיבוּ, וְשְׁהִחֲמִיץ, וְשְׁהִחֲלִידוֹ - הָרִי זֶה חוֹשֵׁשׁ לְתְבוּאָה, כְּדִי שִׁתְּרַקֵב, וְלִיַּיִן כְּדִי שִׁיחֲמִיץ, וְלַמְּעוֹת כְּדִי שִׁיחֲלִיד. אֲבָדוּ - הָרִי זֶה חוֹשֵׁשׁ מַעַת לְעַת; דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּשִׁלְשָׁה פְּרָקִים בּוֹדֵקִין אֶת הֵיִין.

ה. קָדַם אֶצֶל אֲשֶׁתּוֹ, אוֹ שִׁשְׁלַח אֶצְלָהּ שְׁלִיחַ, וְאָמַר לָהּ: גִּט שִׁשְׁלַחְתִּי לָךְ אִי אֶפְשִׁי שִׁתְּעַשִׂי בּוֹ, הָרִי זֶה בְּטֹל הוּא' - דְּבָרֵי קִימִים. 'פְּסוּל הוּא', 'אִינוּ גִט' - לֹא אָמַר כְּלוּם. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיָה עוֹשֶׂה בֵּית דִּין בְּמָקוֹם אַחֵר, וּמִבְּטָלוֹ, אִם בְּטָלוֹ - מִבְּטָל; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִין יָכוֹל לְבַטְלוֹ, וְלֹא הוֹסִיף עַל תְּנָאִי, שְׂאִם כֵּן, מַה כַּח בֵּית דִּין יְפָה?

ו. אָמַר לְשָׁנִים: תְּנִי גִט זֶה לְאִשְׁתִּי, יָכוֹל לְבַטְלוֹ זֶה שְׂלֹא בַּפְּנֵי זֶה; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִינוּ יָכוֹל לְבַטְלוֹ אֶלֶּא זֶה בַּפְּנֵי זֶה. אִם אָמַר לְזֶה בַּפְּנֵי עֲצָמוֹ וְלְזֶה בַּפְּנֵי עֲצָמוֹ - יָכוֹל לְבַטְלוֹ, אֶפְלוּ זֶה שְׂלֹא בַּפְּנֵי זֶה.

ז. עֶבֶד שֶׁנִּשְׁבָּה וּפְדָאוּהוּ לְשֵׁם עֶבֶד - יִשְׁתַּעֲבֵד, וְרַבּוֹ נוֹתֵן דְּמִי. לְשֵׁם בֶּן חוֹרִין - לֹא יִשְׁתַּעֲבֵד, וְאִין רַבּוֹ נוֹתֵן דְּמִי. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף יִשְׁתַּעֲבֵד, וְרַבּוֹ נוֹתֵן דְּמִי. אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: כִּשְׁם שְׁמַצְוִין יִשְׂרָאֵל לְפָדוֹת בְּנֵי חוֹרִין, כֶּף מְצוּיִם לְפָדוֹת אֶת הָעֶבְדִּים.

ח. אִיזְהוּ נֶדֶר שֶׁצָּרִיף חֲקִירַת חֶכֶם? אָמַר: 'קוֹנָם אִם אֲשִׁיתִי נְהִינִית לִי, שֶׁגִּנְבָה אֶת פִּסִּי, שֶׁהִכְתָּה אֶת בְּנִי'. וְנוֹדַע שְׂלֹא הִכְתּוּ, וְשְׂלֹא גִנְבָה; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִף בְּזָה לֹא יִחֲזִיר מִפְּנֵי תְקוּן הָעוֹלָם. בַּמָּה דְּבָרִים אָמּוּרִים? בְּזִמְן שֶׁנֶּדֶר וְאַחַר כֶּף גִּרַשׁ, אֲבָל גִּרַשׁ וְאַחַר כֶּף נֶדֶר - מִתֵּר. נֶדֶר לְגִרַשׁ וְנִמְלָךְ - מִתֵּר. נֶדֶר בְּנִזְרִי וּבְקַרְבָּן וּבִשְׁבוּעָה - מִתֵּר.

ט. מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ הַמוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתּוֹ מְשׁוּם שֵׁם רַע לֹא יִחֲזִיר עוֹלָמִית? שֶׁהַמוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתּוֹ מְשׁוּם שֵׁם רַע, וְנִשְׂאֵת לְאַחַר וְיִלְדָה, וְאַחַר כֶּף נִמְצָאוּ דְּבָרִים בְּדָאִים, אָמַר: 'אִלוּ הֵיִיתִי יוֹדַע שֶׁהַדְּבָרִים בְּדָאִין, אֶפְלוּ נִתְּנָו לִי מֵאָה מָנָה לֹא הֵיִיתִי מְגִרְשָׁה' - נִמְצָא גִט בְּטֹל וְהוֹלֵד מִמּוֹר. וּמִפְּנֵי מַה אָמְרוּ 'הַמוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתּוֹ מְשׁוּם

גָּדַר - לֹא יַחְזִיר? מִפְּנֵי שְׁמוּצִיא בְּגָדָר, וְנִשְׂאֵת לְאַחַר וְיִלְדָהּ, וְאַחַר כֵּן נִמְצָא גָּדַר בְּטַל, וְאָמַר: 'אֵלֹהֵי יִדְעָה שֶׁהַגָּדַר בְּטַל, אִפְלוּ נִתְּנוּ לִי מֵאָה מְנָה - לֹא הִיִּיתִי מְגַרְשָׁה, נִמְצָא גִט פְּסוּל וְהוּלָד מִמֶּזֶר.

י. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ הַמוּצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם שֵׁם רַע לֹא יַחְזִיר? שְׂלֵא יִהְיוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל פְּרוּצוֹת בְּעִרְיוֹת! אוֹמְרִין לָהּ: 'הֲוֵי יוֹדַעַת, שֶׁהַמוּצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם שֵׁם רַע - אֵין יְכוּלָה הִיא שֶׁתַּחְזֹר'. מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ הַמוּצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם גָּדַר לֹא יַחְזִיר? שְׂלֵא יִהְיוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל פְּרוּצוֹת בְּגָדָרִים! אוֹמְרִים לָהּ: 'הֲוֵי יוֹדַעַת, שֶׁהַמוּצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם גָּדַר - אֵין יְכוּלָה הִיא שֶׁתַּחְזֹר'.

יא. הַמוּצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם אֵילוּנִית, וְנִשְׂאֵת לְאַחַר, וְהִיוּ לָהּ בָּנִים, וְהִיא תּוֹבַעַת כְּתַבְתָּה מִן הָרֵאשׁוֹן. מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה אָמְרוּ, אוֹמְרִים לָהּ: 'יִפֶּה שְׁתִּיקוֹתֶיךָ מִדְּבוּרֶיךָ'. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: מִשּׁוּם אֵילוּנִית נּוֹתְנִים לָהּ כְּתַבְתָּה, בְּחֻזְקַת שֶׁהִיא כְּשֶׁרָה.

יב. אֵין מְבַלְעֵינ דְגָרִי זֶהָב בְּמִלְחָמָה מִפְּנֵי סִכְנוֹת נַפְשׁוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין מְבַרִּיחִין אֶת הַשְּׁבוּיִין מִפְּנֵי תַקְנַת הַשְּׁבוּיִים. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: הַמְטַמָּא וּמְנַסֵּף. חֲזָרוּ וְאָמְרוּ: אַף הַמְדַמַּע. חֲזָרוּ לוֹמַר: אַף הַמְנַסֵּף, בְּשׁוּגָג - פְּטוּר, בְּמִזִּיד - חֵיב, מִפְּנֵי תַקּוּן הָעוֹלָם.

יג. כֹּהֲנִים שִׁפְגְּלוּ בַמִּקְדָּשׁ, שׁוּגְגִין - פְּטוּרִין. מִזִּידִין - חֵיבִין, מִפְּנֵי תַקּוּן הָעוֹלָם. שְׁלִיחַ בֵּית דִּין שֶׁהִכָּה בְרִשׁוֹת בֵּית דִּין, וְהִזִּיק בְּשׁוּגָג - פְּטוּר, בְּמִזִּיד - חֵיב, מִפְּנֵי תַקּוּן הָעוֹלָם. רוֹפֵא אֲמֵן שֶׁרִפָּא בְרִשׁוֹת בֵּית דִּין וְהִזִּיק, בְּשׁוּגָג - פְּטוּר, בְּמִזִּיד - חֵיב, מִפְּנֵי תַקּוּן הָעוֹלָם. הַמַּחֲתִיף אֶת הָעֵבֶר בַּמַּעֲי אִשָּׁה בְרִשׁוֹת בֵּית דִּין, וְהִזִּיק, בְּשׁוּגָג - פְּטוּר. בְּמִזִּיד - חֵיב, מִפְּנֵי תַקּוּן הָעוֹלָם.

יד. אַרְצֵי יְהוּדָה אֵין בֵּה מִשּׁוּם סְקָרִיקִין¹, מִפְּנֵי יִשׁוּב הַמְּדִינָה. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּהַרְוִגִין שֶׁנִּהְרְגוּ לְפָנֵי הַמִּלְחָמָה, וּבִשְׁעַת מִלְחָמָה אֲבָל הַרוֹגִין שֶׁנִּהְרְגוּ מִן הַמִּלְחָמָה וְאֵילָךְ - יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם סְקָרִיקִין, גְּלִיל - לְעוֹלָם יֵשׁ בֵּה מִשּׁוּם סְקָרִיקִין.

טו. הַלּוֹקַח מִן הַסְקָרִיקִין, וְחֹזֵר וְלָקַח מִבְּעַל הַבַּיִת - מִקְחוֹ קָיָם, מִבְּעַל הַבַּיִת, וְחֹזֵר וְלָקַח מִסְקָרִיקִין - מִקְחוֹ בְּטַל, וְאִם עָשָׂה לוֹ בְּעַל הַבַּיִת אַחֲרִיּוֹת - מִקְחוֹ קָיָם. זֶה מִשְׁנֵה רֵאשׁוֹנָה, בֵּית דִּין שֶׁאַחֲרִיֶּהֱן אָמְרוּ: הַלּוֹקַח מִן הַסְקָרִיקִין - נוֹתֵן לְבַעָלִים רְבִיעַ. רְבִיעַ בְּקָרְקַעוֹת, רְבִיעַ בְּמַעוֹת, וְיָד בְּעָלִים עַל הָעֵלְיוֹנָה, רְצוּ בְּקָרְקַע - נוֹטְלִין, רְצוּ בְּמַעוֹת - נוֹטְלִין. אֵימְתִי? בְּזִמְן שֶׁאֵין בֵּידֵן לָקַח, אֲבָל אִם יֵשׁ בֵּידָם לָקַח - הֵן קוֹדְמִין לְכָל אָדָם. רַבִּי הוֹשִׁיב בֵּית דִּין, וְנִמְנוּ, שְׂאֵם שֶׁהִתָּה בְּפָנֵי סְקָרִיקִין שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ - כָּל הַקָּדָם יִקַּח. אֲבָל נוֹתֵן לְבַעָלִים רְבִיעַ, רְבִיעַ בְּקָרְקַע, רְבִיעַ בְּמַעוֹת - יָד בְּעָלִים עַל הָעֵלְיוֹנָה, אִם יֵשׁ בֵּידֵן לָקַח - הֵן קוֹדְמִין לְכָל אָדָם.

טז. הָאָרִיסִין, וְהַחֲבוּרוֹת, וְהָאֶפּוֹטְרוֹפְסִין - אֵין בֵּהֶם מִשּׁוּם סְקָרִיקִין. הַבֵּא מַחֲמַת חוֹב², וּמַחֲמַת אֲנָפְרוֹת³ - אֵין בֵּהֶם מִשּׁוּם

1 גָּבַר אֵלִים וְאָנָם, שְׁלֹקַח שְׂדוֹת מִיַּד בְּעֵלֵיהֶם בְּגִזְלָה וּבְלֹא דְמוּם.

2 עֲבוּרִים בְּעַל זְרוּעַ שְׂאֲנָם נִכְסֵי יִשְׂרָאֵל וְיִרְדָּה לְתוֹךְ שְׂדֵהוּ מַחֲמַת שֶׁהָיָה לוֹ חוֹב עַל בְּעַל הַשְּׂדֵה, וְיֵשׁ עֲדִים לְעֲבוּרִים שְׂיֵשׁ לוֹ חוֹב עַל יִשְׂרָאֵל זֶה, אוֹ שֶׁהִישְׂרָאֵל עֲצָמוּ הוֹדָה בָּזֶה.

3 אֲנָפְרוֹת - עֲבוּרִים שֶׁאֵין הִישְׂרָאֵל מְסוּר לְהַרְגוֹ, אֲךָ נִטַּל מִמֶּנּוּ הָעֲבוּרִים אֶת שְׂדֵהוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּמַעֲנָה שְׂיֵשׁ לוֹ חוֹב עַל יִשְׂרָאֵל בְּעַל הַשְּׂדֵה, וְאֵין לוֹ לְעֲבוּרִים עֲדִים שְׂיֵשׁ לוֹ חוֹב עַל יִשְׂרָאֵל

סקריקין, ואנפרות עצמה - ממנת לבעלים כל שנים עשר חדש.

יז. רבי שמעון בן אלעזר אומר: לקח מן האשה בכתבתה, וחזר ולקח מן האיש - מקחו קים, מן האיש וחזר ולקח מן האשה - מקחו בטל. אם עשתה לו אשה אחריות בכתבתה - מקחה קים. הפעוטות - מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין, אבל לא בקרקעות. רבי שמעון בן גמליאל אומר: לא אמרו פעוטות אלא בהנה. עני שנוטל בידו ומשליך אחת אחת, מה שתחתיו גזל גמור.

יח. עיר שיש בה ישראל ועובדי כוכבים - הפרנסין גובין מישראל ומעובדי כוכבים, מפני דרכי שלום, ומפרנסין עניי עובדי כוכבים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום. מספידין וקוברין מתי עובדי כוכבים עם מתי ישראל מפני דרכי שלום. ומבקרין חולי כותים עם חולי ישראל מפני דרכי שלום. ומנחמין אבלי כותים עם אבלי ישראל.

מסכת גטין פרק רביעי

א. האשה שאמרה: 'התקבל לי גיטי', ואשתך אמרה: 'התקבל לי גיטי', 'הילוך', 'הולך לה', 'התקבל לה וזכי לה', אם רצה לחזר - לא יחזר. 'הבא לי גיטי', ואשתך אמרה 'הבא לי גיטי', 'הילוך', 'הולך לה ותן לה', 'התקבל לה וזכי לה', אם רצה לחזר - יחזר; דברי רבי. רבי שמעון בן גמליאל אומר: 'הולך לה ותן לה', אם רצה לחזר - יחזר. 'התקבל לה וזכי לה', אם רצה לחזר - לא יחזר. רבי אומר: בכלם לא יחזר, עד שיאמר: 'אי אפשי שתקבל אלא הולך ותן לה'.

ב. 'הבא לי גיטי', ואשתך אמרה 'התקבל לי גיטי'. 'התקבל לה גטה' ואשתך אמרה 'התקבל לי גיטי' - 'הולך לה ותן לה', 'התקבל לה וזכי לה', אם רצה לחזר - יחזר. 'שא לי גיטי', 'טול לי גיטי', 'יהא גיטי לי בידך', 'האומרת: 'תתקבל לי', 'הולך גט אשתך', 'גט בתך', 'גט אחותך', 'הולך ונתנו לה' - פשר. אמרו לו: 'נכתוב גט לאשתך?' 'הולך גט אשתך', 'גט בתך', 'גט אחותך', 'הולך ונתנו לה' - פסול, אפלו הן הראשונים הן האחרונים. או אחד מן הראשונים ואחד מן האחרונים. אפלו שני אחים ואחד מצטרף עמהן.

ג. קטנה שיודעת לשמור את גטה - הרי זו מתגרשת, אבל אין עושה שליח עד שתביא שתי שערות. איזו היא קטנה? שיודעת לשמור את גטה, כל שמשמרת גטה ודבר אחר, ומחזרת לאחר שעה.

ד. האשה שאמרה: 'התקבל לי גיטי במקום פלוני', וקבל לה במקום אחר - פסול. ורבי אליעזר מכשיר. הבא לי גיטי במקום פלוני, והביאו לה במקום אחר - כשר, בכלם אין מגרשת, עד שיאמר: 'אי אפשי שתקבלנו לה אלא במקום פלוני'. האומר: 'תרכו' את אשתי' - כותבין ונותנין לה. 'הרי זה גטך', ואמרה: 'תנהו לפלוני' - אין מגרשת. 'שיקבלנו לי' - הרי זו מגרשת.

ה. האומר לשנים: 'תנו גט לאשתי', או לשלשה: 'כתבו גט ותנו לאשתי' - הרי זה יכתבו ויתנו לה. ואם אינם יודעים - ילמדו. מפירין את האיש ואין מפירין את האשה - כותבין ונותנין. מפירין את האשה ואין מפירין את האיש - כותבין ואין ונותנין. אומר: 'כתבו', ולא אמר 'תנו', אף על פי שמפירין את שניהם - כותבין ואין ונותנין. היתה צורת וצונח מראש הקר: 'כ'ל

זהו ונמ הישראל אינו מודה שיש לעפוש חוב

הַשׁוֹמֵעַ קוֹלִי יִכְתֹּב גַּט לְאַשְׁתִּי - הָרִי אֵלוֹ
יִכְתְּבוּ וַיִּתְּנוּ.

הוֹלִיכוּ - אֶחָד מוֹלִיךְ בְּמַעֲמַד כְּלָן, לְפִיכֶךָ
אִם מֵת אֶחָד מֵהֶן - הָרִי הַגָּט פָּסוּל.

מִסְכַּת גִּטִּין פָּרָק חֲמִישִׁי

ו. בְּרִיא שְׁאָמַר: 'כָּתְבוּ גַט לְאַשְׁתִּי', וְעָלָה
לְרֹאשׁ הַגָּג וְנָפַל - כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין לָהּ, כֹּל
זְמַן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נִשְׁמָה. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל
אוֹמַר: אִם מַעֲצָמוּ נָפַל - הָרִי זֶה גַט. אִם
לְאַחַר זְמַן נָפַל - כּוֹתְבִין וְאִין נוֹתְנִין, שְׁאֵנִי
אוֹמַר: 'שְׁמָא הָרוּחַ דְּחִפְתּוּ'.

א. הִיָּה צְלוּב וּמְגִיד, וְרִמּוּז לְכַתֵּב גַּט לְאַשְׁתּוֹ
- כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין לָהּ כֹּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ
נִשְׁמָה. הִיָּה חוֹלָה וּמִשְׁתַּק, אָמְרוּ: נִכְתּוּב
גַּט לְאַשְׁתְּךָ? הֲרִכִּין בְּרֹאשׁוֹ, בּוֹדֵקִין אוֹתוֹ
שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים, אִם אָמַר עַל לָאו וְעַל הֵן
הֵן - דְּבָרָיו קִיָּמִין. וְכַשֵּׁם שֶׁבּוֹדֵקִין אוֹתוֹ
לְגִטִּין, כִּפֶּךָ בּוֹדֵקִין אוֹתוֹ לְמַקְחוֹת,
וְלַמְתָּנוֹת, וְלִירוּשׁוֹת, וְלַעֲדוֹת.

ז. אָמַר לְשָׁנִים: 'תְּנוּ גַט לְאַשְׁתִּי עַל מְנַת
שְׁתַּמְתִּין לִי שְׁתֵּי שָׁנִים', וְחָזַר וְאָמַר
לְשָׁנִים: 'תְּנוּ גַט לְאַשְׁתִּי עַל מְנַת שְׁתַּתֵּן לִי
מֵאֵתִים זוּז', לֹא בִטְלוּ דְבָרָיו הָאֲחֵרוֹנִים אֶת
הָרֵאשׁוֹנִים, אֲלֵא הָרְשׁוֹת בִּידָה. רְצָתָה
תַּמְתִּין, רְצָתָה תַּתֵּן, אָמַר לְשָׁנִים: 'תְּנוּ גַט
לְאַשְׁתִּי עַל מְנַת שְׁתַּמְתִּין לִי שְׁתֵּי שָׁנִים',
וְחָזַר וְאָמַר לְשָׁנִים: 'תְּנוּ גַט לְאַשְׁתִּי עַל
מְנַת שְׁתַּמְתִּין לִי שֶׁלֹּשׁ שָׁנִים', בִּטְלוּ דְבָרָיו
הָאֲחֵרוֹנִים אֶת הָרֵאשׁוֹנִים, וְאִין אֶחָד מִן
הָרֵאשׁוֹנִים וְאֶחָד מִן הָאֲחֵרוֹנִים מִצְטַרְפִּין
לְתַת לָהּ אֶת גִּטָּה.

ב. 'הָרִי זֶה גִּטָּךְ מֵהַיּוֹם אִם מֵתִי מִחֲלִי זֶה',
אִם מֵת מִחֲלִי זֶה, וְעִמְדָה וְהִלֵּךְ בַּשּׁוּק וְחָלָה
וּמֵת - אוֹמְדִין אוֹתוֹ, אִם מִחֲמַת חֲלִי
הָרֵאשׁוֹן מֵת - הָרִי זֶה גַט, וְאִם לָאו - אִינוּ
גַט. 'זֶה גִּטָּךְ מֵהַיּוֹם אִם מֵתִי מִחֲלִי זֶה',
וְנָפַל הַבַּיִת עָלָיו, אוֹ הִכִּישׁוּ נֶחֱשׁ - אִינוּ גַט.
'אִם לֹא אֶעֱמַד מִחֲלִי זֶה', נָפַל עָלָיו בַּיִת,
וְנִשְׁכּוּ נֶחֱשׁ - הָרִי זֶה גַט, שְׁלֹא עִמַּד מֵאוֹתוֹ
חֲלִי.

ח. 'הָרִי זֶה גִּטָּךְ' עַל מְנַת שְׁתַּבְּעַל לְפָלוּנִי -
הָרִי זֶה גַט, וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ שְׁמָא תִלְךָ וְתַבְּעַל.
'עַל מְנַת שְׁתַּבְּעַל וְתִנְשֵׂא לְאָבָא וּלְאֲחִי' -
הָרִי זֶה לֹא תִנְשֵׂא, וְלֹא תִצָּא. 'עַל מְנַת
שְׁתַּבְּעַלִּי לְפָלוּנִי', אִם נִבְעָלָה - הָרִי זֶה גַט,
וְאִם לָאו אִינוּ גַט.

ג. הָאוֹמֵר לְאַשְׁתּוֹ: 'הָרִי זֶה גִּטָּךְ מֵהַיּוֹם
וּלְאַחַר מִיְתָה', רַבִּי אוֹמַר: גַּט, וְחֲכָמִים
אוֹמְרִים: אִינוּ גַט. אִם מֵת, חוֹלְצָת וְלֹא
מִתִּיבַמַּת. וְכֵן הָאוֹמֵר לְשִׁפְחָתוֹ: 'הִילֵךְ גַּט
שְׁחִירוֹךְ מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיְתָה'. רַבִּי אוֹמַר:
גַּט שְׁחִירוֹר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: שְׁחִירוֹר
עֲבָדִים כְּגִטֵּי נָשִׁים. הָאוֹמֵר: 'עֲשׂוּ לְעַבְדִּי
פָּלוּנִי בֶּן חוֹרִין מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיְתָה' - לֹא
אָמַר כָּלוּם. וְכוּפִין אֶת הַיּוֹרְשִׁין לְקַיֵּם דְּבָרֵי
הַמֵּת.

ט. 'הָרִי זֶה גִּטָּךְ עַל מְנַת שְׁתַּאֲכַלִּי בַּשָּׂר
וְזִיר', וְאִם הִיָּתָה זֹרָה: 'עַל מְנַת שְׁתַּאֲכַלִּי
תְרוּמָה', וְאִם הִיָּתָה נְזִירָה: 'עַל מְנַת
שְׁתַּשְׁתִּי יַיִן', אִם אֲכָלָה וְשְׁתַּתָּה - הָרִי זֶה
גַט. וְאִם לָאו - אִינוּ גַט.

ד. 'זֶה גִּטָּךְ מֵהַיּוֹם אִם מֵתִי מִחֲלִי זֶה' -
יָמִים שְׁבִינְתִים, בְּעָלָה זִפְאִי בְּמִצִּיאָתָהּ,
בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ וּבַהֲפָרַת גְּדִרְיָהּ, וַיּוֹרֶשֶׁת
וּמִטְמֵא לָהּ. כָּלְלוּ שֶׁל דְּבָר: הָרִי הִיא
כְּאַשְׁתּוֹ לְכָל דְּבָר, אֲלֵא שְׁאִין צְרִיכָה הֵימְנוּ
גַט שָׁנִי; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמַר:
בְּעִילְתּוֹ תְלוּיָהּ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: בְּעִילְתּוֹ
סָפֵק, וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: מְגַרְשֵׁת וְאִינָהּ
מְגַרְשֵׁת, וּבִלְבַד שְׁמִימוֹת. לֹא תִתְיַחַד עִמּוֹ,

י. הָאוֹמֵר לְאַשְׁתּוֹ: 'הוֹלֵךְ גִּטָּךְ שְׁעָה אַחַת
לְפָנַי מִיְתָתִי', וְכֵן הָאוֹמֵר לְשִׁפְחָתוֹ: 'הוֹלֵךְ
גַט שְׁחִירוֹךְ שְׁעָה אַחַת לְפָנַי מִיְתָתִי' - הָרִי
אֵלוֹ לֹא יֵאָכְלוּ בַתְרוּמָה, שְׁמָא יָמוֹת לְאַחַר
שְׁעָה.

יא. הָאוֹמֵר לְעִשְׂרָה: 'כָּתְבוּ גַט וְתִנּוּ
לְאַשְׁתִּי', אֶחָד כּוֹתֵב בְּמַעֲמַד כְּלָן. הוֹלִיכוּ
גַט לְאַשְׁתִּי - אֶחָד מוֹלִיךְ לְכָלָן. 'פְּלִכֶם

אֶפְלוּ בְנֵהּ הַקֶּטָן, לְפִי שְׂאִינָהּ בּוֹשָׁה לְשִׁמְשׁ כַּנְגְדוּ. רְאוּהָ שְׁנֵתִיחְדָּה עִמּוֹ בְּאֶפְלָה, אוֹ שִׁישְׁנָה עִמּוֹ בְּמַרְגְּלוֹת הַמָּטָה, אֶפְלוּ הוּא עַר וְהִיא יִשְׁנָה, הוּא יִשָּׁן וְהִיא עָרָה - אֵין חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא נִתְעַסְקוּ בְּדָבָר אַחַר, וְחוֹשְׁשִׁין מִשּׁוּם זָנוּת, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין מִשּׁוּם קְדוּשִׁין. רַבִּי יִשְׁמַעֲלָל בֶּן רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אִף חוֹשְׁשִׁין מִשּׁוּם קְדוּשִׁין. רְאוּ שְׁנַיִם שְׁנֵתִיחְדָּה עִמּוֹ - צְרִיכָה הֵימְנוּ גִט שְׁנִי. אַחַד - אֵינָה צְרִיכָה הֵימְנוּ גִט שְׁנִי. אַחַד בְּשַׁחְרִית וְאַחַד בֵּין הָעֶרְבִים, זֶה הִיָּה מַעֲשֶׂה, וּבָא וְשָׂאל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן תַּדְאִי לְחַכְמִים, וְאָמְרוּ: אַחַד הֵן, וְאֵין צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גִט שְׁנִי.

ה. 'הָרִי זֶה גִטָּךְ עַל מְנַת שְׁתַּתְּנִי לִי מְאֵתִים זוּזִי, וְמֵת, אִם נִתְּנָה - אֵין זְקוּקָה לִיכֶם. וְאִם לָאוּ - זְקוּקָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: תִּתֵּן לְאֲבִיו וְלְאֲחִיו אוֹ לְאַחַד מִן הַיּוֹרְשִׁים. 'הָרִי זֶה גִטָּךְ עַל מְנַת שְׁתַּתְּנִי לִי מְאֵתִים זוּזִי, וְנִתְקַרַע הַגִּט אוֹ שְׁנָאָבָד - מְגֵרֶשֶׁת, וְלֹאחֵר לֹא תִנְשָׂא עַד שְׁתַּתֵּן. 'לְכַשְׁתַּתְּנִי לִי מְאֵתִים זוּזִי, וְנִתְקַרַע גִּט אוֹ אָבָד, אִם נִתְּנָה - הָרִי זֶה גִט. אִם לָאוּ - אֵינוּ גִט. 'הָרִי זֶה גִטָּךְ עַל מְנַת שְׁתַּתְּנִי לִי מְאֵתִים זוּזִי, וְחֹזֵר וְאָמַר לָהּ: 'הָרִי זֶה גִטָּךְ מַעֲכָשִׁיו' - לֹא אָמַר כְּלוּם. כִּיצַד יַעֲשֶׂה? יִטְלֹנוּ מִיָּדָה וְיִחְזֹר וְיִתְּנֵנוּ לָהּ.

ו. 'הָרִי זֶה גִטָּךְ עַל מְנַת שְׁתַּשְׁמָשִׁי אֶת אָבָא, וְעַל מְנַת שְׁתַּנִּיקִי אֶת בְּנִי, שְׁמַשְׁתוּ שְׁעָה אַחַת וְהִנִּיקְתוּ שְׁעָה אַחַת - הָרִי זֶה גִט. 'עַל מְנַת שְׁתַּנִּיקִי אֶת בְּנִי - עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה חֲדָשׁ; דְּבָרֵי רַבִּי מְאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁמוּנָה עֶשֶׂר חֲדָשׁ. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מוֹנִין לְתִינוּק מִשְׁעַת לִידְתּוֹ. 'עַל מְנַת שְׁתַּשְׁמָשִׁי אֶת אָבָא וְעַל מְנַת שְׁתַּנִּיקִי אֶת בְּנִי - הָרִי זֶה מְגֵרֶשֶׁת מִיָּד, עַד שִׂיאֵמַר: 'לֹא תִשְׁמָשִׁי וְלֹא תִנִּיקִי'; דְּבָרֵי רַבִּי מְאִיר. וְחַכְמִים אוֹמְרִים: אִם נִתְקִים הֵתְנָאִי - מְגֵרֶשֶׁת, וְאִם לָאוּ - אֵינָה מְגֵרֶשֶׁת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין תְּנָאִי בְּכַתּוּבִין שְׂאִינוּ כְּפוּל.

ז. 'עַל מְנַת שְׁתַּשְׁמָשִׁי אֶת אָבָא, וְעַל מְנַת שְׁתַּנִּיקִי אֶת בְּנִי, וְמֵת הָאָב אוֹ הַבֵּן, הוּאִיל וְלֹא נִתְקִים הֵתְנָאִי - אֵינוּ גִט; דְּבָרֵי רַבִּי מְאִיר. וְחַכְמִים אוֹמְרִים: אִף עַל פִּי שְׂלֵא נִתְקִים הֵתְנָאִי, יְכוּלָּה הִיא שְׁתֵּאמַר לוֹ: 'תֵּן לִי אָבִיךָ וְאֶשְׁמְשֶׁנּוּ, תֵּן לִי אֶת בְּנִיךָ וְאֶנִּיקְנֹנּוּ. 'עַל מְנַת שְׁתַּשְׁמָשִׁי אֶת אָבָא, וְאָמַר הָאָב: 'אֵי אֶפְשִׁי שְׁתַּשְׁמְשֶׁנּוּ, הוּאִיל וְלֹא נִתְקִים הֵתְנָאִי - אֵינוּ גִט. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם בְּהַקְפָּדָה אָמַר - אֵינוּ גִט, אִם בְּרִצּוֹן אָמַר - הָרִי זֶה גִט.

ח. 'הָרִי זֶה גִטָּךְ עַל מְנַת שְׁתַּשְׁמָשִׁי אֶת אָבָא שְׁתֵּי שְׁנַיִם, וְעַל מְנַת שְׁתַּנִּיקִי אֶת בְּנִי שְׁתֵּי שְׁנַיִם, וְנִתְקַרַע הַגִּט אוֹ אָבָד, אֶפְלוּ בְּתוֹךְ שְׁתֵּי שְׁנַיִם - הָרִי זֶה גִט, שְׁהָאוּמַר 'עַל מְנַת כְּאוּמַר 'מַעֲכָשׁוּ' דְּמִי, 'לְכַשְׁתַּשְׁמָשִׁי אֶת אָבָא שְׁתֵּי שְׁנַיִם, לְכַשְׁתַּנִּיקִי אֶת בְּנִי שְׁתֵּי שְׁנַיִם, וְנִתְקַרַע הַגִּט אוֹ שְׁאָבָד בְּתוֹךְ שְׁתֵּי שְׁנַיִם - אֵינוּ גִט. לְאַחַר שְׁתֵּי שְׁנַיִם - הָרִי זֶה גִט. 'עַל מְנַת שְׁתַּשְׁמָשִׁי אֶת אָבָא שְׁתֵּי שְׁנַיִם, וְעַל מְנַת שְׁתַּנִּיקִי אֶת בְּנִי שְׁתֵּי שְׁנַיִם, וְמֵת - יִתְקִים הֵתְנָאִי, אֶפְלוּ לְאַחַר מִיתָהּ.

ט. אֲנִיטִיפְרָס בִּיהוּדָה, כֶּפֶר עוֹתְנָאִי בְּגָלִיל, בִּינְתִים - מִטִּילִין אוֹתוֹ לְחוּמְרָא, מְגֵרֶשֶׁת וְאֵינוּ מְגֵרֶשֶׁת. 'שְׂאֵנִי הוֹלֵךְ מִיְהוּדָה לְגָלִיל, וְהִגִּיעַ לְאַנְטִיפְרָס, וְחֹזֵר - בְּטַל הֵתְנָאִי. 'שְׂאֵנִי הוֹלֵךְ מְגָלִיל, וְהִגִּיעַ לְכֶפֶר עוֹתְנָאִי וְחֹזֵר - בְּטַל הֵתְנָאִי. 'שְׂאֵנִי הוֹלֵךְ לְמִדְיַנַּת הַיָּם, וְהִגִּיעַ לְעֶכּוֹ וְחֹזֵר - בְּטַל הֵתְנָאִי. 'שְׂאֵנִי מְפָרֵשׁ לַיָּם הַגְּדוֹל, וְהִגִּיעַ לְמִקּוֹם שֶׁהַסְּפִינּוֹת מְפָרְשׁוֹת, וְחֹזֵר - בְּטַל הֵתְנָאִי.

י. 'הָרִי זֶה גִטָּךְ כָּל זְמַן שְׂאֶעֱבֹר מְכַנְגֵד פְּנִיךָ שְׁלֹשִׁים יוֹם, הִיָּה הוֹלֵךְ וּבָא הוֹלֵךְ וּבָא, הוּאִיל וְלֹא נִתְיַחַד עִמָּה - הָרִי זֶה גִט. וְלֹא תִנְשָׂא, עַד שִׁיעֲבֹר מְכַנְגֵד פְּנִיָּה שְׁלֹשִׁים יוֹם.

יא. 'הָרִי זֶה גִטָּךְ אִם לֹא בְּאֵתִי מְכָאן וְעַד שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ, וְמֵת בְּתוֹךְ שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ - לֹא תִנְשָׂא. וְרַבּוּתֵינוּ הִתִּירוּ לָהּ לְנִשְׂאָ. וְאִם נִתְקַרַע גִּט אוֹ אָבָד בְּתוֹךְ שְׁנַיִם

עֶשֶׂר חֲדָשׁ - אֵינוֹ גַט. 'לְאַחַר שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ' - הָרִי זֶה גַט. 'הָרִי זֶה גֵטָךְ עַל מְנַת שְׁתַּתְּנִי לִי מְאֵתִים זָוִי', וְחֹזֵר וְאָמַר לָהּ: 'הָרִי הֵן מְחֻלְיָן לָךְ' - לֹא אָמַר כְּלוּם. כִּי־עַד יַעֲשֶׂה? יִטְלֵם מִמֶּנָּה, וְיִחֹזֵר וְיִתְּנֶנּוּ לָהּ, וְיֹאמַר: 'הָרִי הֵן מְחֻלְיָן לָךְ'.

יב. 'הָרִי זֶה גֵטָךְ עַל מְנַת שְׁלֹא תִלְכִי לְבֵית אָבִיךָ לְעוֹלָם', 'עַל מְנַת שְׁלֹא תִשְׁתִּי יַיִן לְעוֹלָם' - אֵינוֹ גַט, שְׁמָא תִלְךְ, וְשְׁמָא תִשְׁתֶּה. 'עַל מְנַת שְׁלֹא תִלְכִי לְבֵית אָבִיךָ, מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם', 'עַל מְנַת שְׁלֹא תִשְׁתִּי יַיִן מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם' - הָרִי זֶה גַט, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שְׁמָא תִלְךְ וְשְׁמָא תִשְׁתֶּה.

יג. 'הָרִי זֶה גֵטָךְ עַל מְנַת שְׁלֹא תַעֲלִי בְּאֵילָן זֶה', וְעַל מְנַת שְׁלֹא תַעֲלִי בְּכֶתֶל זֶה, נִקְצָץ הָאֵילָן נִסְתַּר הַכֶּתֶל - הָרִי זֶה גַט. 'עַל מְנַת שְׁתַּעֲלִי בְּאֵילָן זֶה', וְשְׁתַּעֲלִי בְּכֶתֶל זֶה, וְנִקְצָץ הָאֵילָן וְנִפְלַ הַכֶּתֶל - אֵינוֹ גַט. 'עַל מְנַת שְׁלֹא תִפְרִיחִי בְּאוּרִי', וְעַל מְנַת שְׁלֹא תַעֲבְרִי אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל בְּרִגְלֶיךָ' - הָרִי זֶה גַט. 'עַל מְנַת שְׁתַּפְּרִיחִי בְּאוּרִי', וְעַל מְנַת שְׁתַּעֲבְרִי אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל בְּרִגְלֶיךָ' - הָרִי זֶה אֵינוֹ גַט. רַבִּי יְהוּדָה בֵּן תִּימָא אוֹמֵר: כְּזֶה גַט! כִּלְלֵ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֵּן תִּימָא: כֹּל תְּנַאי שְׂאִי אֶפְשָׁר לָהּ לַעֲשׂוֹת, וְהִתְנָה עִמָּה, לֹא נִתְכַּוֵּן זֶה, אֲלֹא לְהַפְלִיגָהּ, בֵּין שְׂאֵמֵר בַּפֶּה, וּבֵין שְׂאֵמֵר בַּשֹּׁטֵר. כִּלְלוּ שֶׁל דְּבַר: כֹּל תְּנַאי הַמִּתְקִים בַּפֶּה - נִתְקִים בַּשֹּׁטֵר, כֹּל תְּנַאי שְׂאִין מִתְקִים בַּפֶּה - אֵין מִתְקִים בַּשֹּׁטֵר.

מִסְכַּת גִּיטִין פָּרָק שִׁישִׁי

א. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֶפְלוּ קְרוֹב לָהּ מִיל וּבָא כָּלֵב וְנִטְלוּ - אֵינָהּ מְגַרְשֶׁת. וְאֵם לָאוּ - מְגַרְשֶׁת. הִיָּה הוּא מִבְּפָנַיִם וְהִיא מִבְּחוּץ, זָרְקוּ לָהּ, כִּיּוֹן שִׁיעֲצָהּ מְאֻסְקוּפָה וְלַחוּץ - הָרִי זֶה מְגַרְשֶׁת. הִיָּה הוּא מִבְּחוּץ וְהִיא מִבְּפָנַיִם וְזָרְקוּ לָהּ, כִּיּוֹן שֶׁנִּכְנַס מְאֻסְקוּפָה וְלַפָּנַיִם - הָרִי זֶה מְגַרְשֶׁת.

ב. אָמַר לָהּ: 'כִּנְסִי שֹׁטֵר חוֹב זֶה', אוֹ שְׂמַצָּאתוֹ מֵאַחֲרֶיהָ, קוֹרְאָהּ וְהָרִי הוּא גֵטָה, וְאַחַר כֶּךָ אָמַר לָהּ: 'הָא גֵטָךְ'. רַבִּי אוֹמֵר: גַט. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֵינוֹ גַט, עַד שִׁיאֵמַר לָהּ בַשֵּׁעַת מִתְּנָה - 'הָא גֵטָךְ'. נִתְּנוּ כִּידָה וְהִיא יִשְׁנָה, נִנְעֶרָה קוֹרְאָהּ, וְאַחַר כֶּךָ אָמַר לָהּ: 'הָא גֵטָךְ'. רַבִּי אוֹמֵר: גַט. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֵינוֹ גַט, עַד שִׁיאֵמַר לָהּ בַשֵּׁעַת מִתְּנָה: 'הָא גֵטָךְ'.

ג. הִיָּתָה עוֹמְדַת עַל רֹאשׁ הַגֵּג וְזָרְקוּ לָהּ, כִּיּוֹן שֶׁהִגִיעַ לְאוּרִי הַגֵּג - הָרִי זֶה מְגַרְשֶׁת. הוּא מְלַמְעֵלָה וְהִיא מְלַמְטָה, וְזָרְקוּ לָהּ, כִּיּוֹן שִׁיעֲצָא מְרֻשׁוֹת הַגֵּג, נִמְחַק אוֹ נִשְׂרָף - הָרִי זֶה מְגַרְשֶׁת.

ד. הָרִי זֶה גֵטָךְ, וְנִטְלָתוֹ מִיָּדוֹ, וְהִטִּילָתוֹ לַיָּם אוֹ לְנֶהַר, חֹזֵר וְאָמַר לָהּ: 'שֹׁטֵר פְּסוּל הוּא! יָנִיר חֶלֶק הוּא! לֹא כֹל הַיִּמְנוֹ לְאַסְרָה'.

ה. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים: אֵין אָדָם פּוֹטֵר אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט יִשָּׁן, שְׁלֹא יְהֵא גֵטָה גְדוֹל מִבְּנָהּ.

ו. כָּתַב לְשֵׁם הַפְּרָכִין, לְשֵׁם הַוּרְכִינוֹס, אוֹ שֶׁהִיָּה שֵׁם שְׁנֵי מְלָכִים עוֹמְדִים, וְכָתַב לְשֵׁם אֶחָד מֵהֶם - כָּשָׁר, לְשֵׁם אָבִי אָבִיו - כָּשָׁר. לְשֵׁם אָבִי מִשְׁפָּחָה - פְּסוּל. אִם הָיוּ נִקְרְאִין עַל שְׁמוֹ - כָּשָׁר. גֵּר שֶׁשָּׁנָה שְׁמוֹ כָּשָׁם הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים - כָּשָׁר. וְכֵן אִתָּהּ אוֹמֵר בְּגִיּוּרָתָהּ. גִּטִּין הַבָּאִין מִמְּדִינַת הַיָּם, אֵף עַל פִּי שְׁשֻׁמוֹתֶיהֶן כְּשֻׁמוֹת הַכּוֹתִיִם - כָּשָׁר, מִפְּנֵי שִׁישְׂרָאֵל שְׁבִמְדִינַת הַיָּם - שְׁמוֹתֶיהֶן כְּשֻׁמוֹת הַכּוֹתִיִם.

ז. הִיָּה לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים, אַחַת בְּגִלְלִי וְאַחַת בִּיהוּדָה, וְלוֹ שְׁנֵי שְׁמוֹת, אֶחָד בִּיהוּדָה וְאֶחָד בְּגִלְלִי, גֵּרֵשׁ אִשְׁתּוֹ שְׁבִיהוּדָה בְּשֵׁם שְׁבִגְלִיל, וְאִשְׁתּוֹ שְׁבִגְלִיל בְּשֵׁם שְׁבִיהוּדָה - פְּסוּל. וְאֵם אָמַר: אֲנִי פְלוֹנִי שְׁבִיהוּדָה עִם הַשֵּׁם שִׁישׁ לִי בְּגִלְלִי. וְנִשְׁוִי אֲנִי אִשָּׁה מְגִלְלִי, אוֹ שֶׁהִיָּה בְּמָקוֹם אַחֵר. נִכְתַּב לְמָקוֹם לְשֵׁם אֶחָד מֵהֶם - כָּשָׁר. רַבִּי שְׁמַעוֹן

בן גמליאל אומר: אפלו כתב שם דיהודה בגליל ושם דגליל ביהודה - כפוך.

ח. כל עריות שאמרו צרותיהן מתרות, הלכו צרות אלו ונשאו ונמצאו אלו אילונית - תצא מזה ומזה, ושלוש עשרה דברים בה; דברי רבי מאיר שאמר משום רבי עקיבא. וחכמים אומרים: אין ממזרים ביבמה. הכונס את יבמתו, והלכה צרתה ונשאת לאחר, ונמצאת זו אילונית, תצא היא מזה ומזה, ושלושה עשר דברים בה; דברי רבי מאיר שאמר משום רבי עקיבא. וחכמים אומרים: אין ממזרים ביבמה.

ט. הנותן גט לאשתו, ולא סיהדו; בית שמאי אומרים: פסלה מן הכהונה. הוליד אשתו אצל לבלר, ונטל גטה ונתנו לה, ולא אמר לה: 'הא גטך'. רבי יוסי אומר: אם עסוקין באותו ענין - מגרשת. ואם לאו - אין מגרשת. אמר רבי שמעון בן אלעזר: לא נחלקנו בית שמאי ובית הלל על המגרש את אשתו, ולנה עמו בפונדקי, משום שאין צריכה הימנו גט שני, על מה נחלקו? על שראוה שנבעלה.

י. גט פשוט שכתוב בו עד אחד, מקשר שכתוב בו שני עדים, עדיו מתוכו - תצא היא ושלוש עשרה דבר בה; דברי רבי מאיר שאמר משום רבי עקיבא. וחכמים אומרים: אין העדים חותמין על הגט אלא מפני תקון העולם.

יא. איזהו גט קרח? כל שיש בו שבעה קשרים וששה עדים, ששה קשרים וחמשה עדים, חמשה קשרים וארבעה עדים, ארבעה קשרים ושלושה עדים, שלושה קשרים ושני עדים, פחות מכאן - אין משלימין עליו אלא קרובין הראוין להעיד במקום אחר.

מסכת גיטין פרק שביעי

א. המגרש את אשתו ואמר לה: 'הרי את מתרת לכל אדם אלא לפלוני'; רבי אליעזר מתירה לנשא לכל אדם חוץ מאותו האיש.

ומודה רבי אליעזר שאם נשאת לאחר ונתארמלה או נתגרשה, שמתרת לנשא לזה שנאסרה עליו. לאחר פטירתו של רבי אליעזר, נכנסו ארבעה זקנים להשיב על דבריו, אלו הן: רבי יוסי הגלילי, ורבי טרפון, ורבי אלעזר בן עזריה, ורבי עקיבא.

ב. נענה רבי טרפון ואמר: הרי שהלכה זו ונשאת לאחר של זה שנאסרת עליו ומת בלא בנים, היאך זו מתיתבמת? לא נמצא זה מתנה על מה שכתוב בתורה? וכל המתנה על מה שכתוב בתורה - תנאו בטל! הא למדנו, דאין זה פרישות. נענה רבי יוסי הגלילי ואמר: היכן מצינו האסור לזה ומת לזה? האסור - אסור לכל! והמתר - מתר לכל! הא למדנו שאין זו פרישות.

ג. רבי אלעזר בן עזריה אומר: פרישות - דבר הכורת בינו לבינה, הא למדנו, שאין זו פרישות. אמר רבי יוסי: רואה אני את דברי רבי אלעזר בן עזריה מדברי בלן. נענה רבי עקיבא ואמר: הרי שהלכה זו ונשאת לאחר מן השוק, והיה לה בנים ונתארמלה או נתגרשה, ועמדה ונשאת לזה שנאסרה עליו, לא נמצא גט בטל ובניה ממזרים? הא למדת, שאין זה פרישות. דבר אחר, הרי שהיה זה שנאסרה לו כהן ומת, המגרש אלמנה אצלו, וגרושה לכל אדם לא נמצאת? וקל וחומר מה גרושה שהיא קלה, אסורה בשביל צד גרושין שבה, אשת איש שהיא חמורה לא כל שכן? הא למדת, שאין זה פרישות. אמר לו רבי יהושע: אין משיבין את הארי לאחר מיתה.

ד. דבר אחר, את מי החמירה תורה, כלל גרושה או כלל אלמנה? חמורה גרושה מאלמנה, מה אלמנה קלה נאסרה מן המתר לה, גרושה חמורה אינו דין שתאסר מן המתר לה? הא למדנו שאין זו פרישות.

ה. דבר אחר, הלכה ונשאת לאחר, והיו לו בנים הימנה ומת, כשהיא חוזרת לזה שנאסרה עליו, לא נמצאו בניו של ראשון ממזרים? הא למדנו שאין זו פרישות. רבי

י.א. 'אני עד, חתמתי עד', אם היה כתב ידו יוצא ממקום אחר - פשר. ואם לאו - פסול. רבי שמעון בן גמליאל אומר: תקנה גדולה התקינו שיהיו העדים משימין את שמן בגטין.

מסכת קדושין פרק ראשון

א. האשה נקנית בשלש דרכים, וקונה את עצמה בשתי דרכים. נקנית בכסף בשטר ובביאה. בכסף כיצד? נתן לה כסף או שוה כסף, אומר לה: 'הרי את מקדשת לי', 'הרי את מארסת לי', 'הרי את לי לאינתו' - הרי זו מקדשת. אבל נתנה היא לו כסף, או שוה כסף, ואמרה לו: 'הריני מארסת לך', 'הריני מקדשת לך', 'הריני לך לאינתו' - אינה מקדשת. ובשטר כיצד? אין צריך לומר בשטר שיש בו שוה פרוטה, והלא היא מקדשת בדבר שיש בו שוה פרוטה, אלא אפלו כתב על חרס ונתן לה על גיר, ונתן לה - הרי זו מקדשת. ובביאה, כל ביאה שהיא לשם קדושין - מקדשת, שאינה לשם קדושין - אינה מקדשת.

ב. לא ישא אדם אשה עד שתגדל בת אחותו או עד שיימצא את ההגון לו שנאמר (ויקרא יט, כט): "ומלאה הארץ זמה" - זמה היא". רבי אליעזר אומר: זה פנוי שבא על הפנויה שלא לשם אישות. רבי אליעזר אומר: מנין שענוש לפני המקום כאלו בא על אשה ואמה? נאמר כאן "זמה", ונאמר להלן זמה, שנאמר (ויקרא כ, יד): "ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה הוא" וגו'. רבי אליעזר בן יעקב אומר: מתוך שבא על נשים הרבה, ואין ידוע על איזה מהן בא, וכן היא, שבאו עליה אנשים הרבה, ואינה יודעה הרבה, ואין ידוע מאיזו מהן קבלה, נמצא זה נושא את בתו וזה נושא את אחותו, נמצא כל העולם מתמלא ממזרין. יתר על כן אמר רבי אליעזר בן יעקב: לא ישא אדם אשה במדינה זו וילך וישא במדינה אחרת, שמא יזדווגו זה לזה, ונמצא אח נושא אחותו,

שמעון בן אלעזר אומר: הלכה ונשאת לאחר וגרשה, ואמר לה: הרי את מתרת לכל אדם, היאך זה מתיר מה שאסור הראשון? הא למדנו שאין זו כריתות.

ו. גט שאין בו זמן, אבא שאול אומר: אפלו כתוב בו: 'אני היום גרשתיך' - פשר. 'כתבו ביום שקרע פלוני שטרותיו' - פשר. גט שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים - פשר, משום רבי אליעזר אמרו: מביא עדים לבית דין, ואין צריך להביא את הגט, וגובה מנכסים משעבדים.

ז. גט שיש בו מחק, או תלוי מגופו - פסול, שלא מגופו - פשר. אם החזירו מלמטה, אפלו מגופו - פשר. גט שחתמו עליו עדי, אחר שאלת שלום - פסול, שלא חתמו אלא על שאלת שלום. החזיר בו דבר אחד או שני דברים מענינו של גט - פשר.

ח. כתבו בדרך זה, וחתמו עדין בדרך שני - פסול. החזיר בו דבר אחד או שני דברים מענינו של גט - פשר.

ט. הרחיק את העדים מן הכתב מלא שתי שיטין - פסול. פחות מכן - פשר. כמה ירחיק את העדים מן הכתב ויהא פשר? כדי שיהו נקריין עמו; דברי רבי. רבי שמעון אומר: מלא שיטה אחת. רבי דוסתאי בן רבי ינאי אומר: מלא חתימת שני עדים.

י. גט שחתמו עליו חמשה עדים, ונמצאו שלשה הראשונים קרובין או פסולין - תקים עדות בשאר עדים. גט שכתבו בחמשה לשונות, וחתמו עליו חמשה עדים בחמשה לשונות - פסול. נקרע - פשר. נתקרע - פסול. נקרע בו קרע של בית דין - פסול. נמוק או שהרקיב, או שנעשה כקברה - פשר. נמחק או שנשטטש ובבואה שלו קימת, אם יכול לקרות - פשר, אם לאו - פסול.

המפקדים אצלו עד שיקבל עליו או עד שישכיר לו את מקומו.

ו. החליף עמו קרקעות בקרקעות, מטלטלין במטלטלין, קרקעות במטלטלין, מטלטלין בקרקעות, כיון שזכה זה - נתחייב זה בחליפיו.

ז. רשות הגבוה בכסף כיצד? גזבר שנתן מעות הקדש במטלטלין - קנה הקדש בכל מקום שהוא. ובהדיוט לא קנה עד שעה שימשך. אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט, כיצד? האומר: 'שור זה עושה ובית זה הקדש', אפלו מפאן ועד סוף העולם - קנה. ובהדיוט - לא קנה עד שיחזיק וימשך.

ח. איזו היא מצות עשה שהזמן גרמא? כגון ספה ולולב ותפלין. איזו היא מצות עשה שלא הזמן גרמא? כגון אבדה ושלוחת הקן ומעקה וציצית. רבי שמעון פוטר את הנשים מן הציצית, מפני שהוא מצות עשה שהזמן גרמא. איזו היא מצות הבן על האב? מאכיל ומשקה, מלביש ומכסה, מוציא ומכניס ומרחיץ את פניו ידיו ורגליו, אחד האיש ואחד האשה, אלא שהאיש ספק בידו לעשות, ואשה אין ספק בידה לעשות, מפני שיש רשות אחרים עליה. איזו היא מצות אב על הבן? למולו, ולפדותו, וללמדו תורה, וללמדו אמנות, ולהשיאו אשה. ויש אומרים: אף להשיטו בנהר. רבי יהודה אומר: כל שאין מלמד את בנו אמנות כאלו מלמדו לסטות.

ט. רבן גמליאל אומר: כל שיש בידו אמנות למה הוא דומה? לכרם שמקף גדר, ולחרוץ שהוא מקף סיג, וכל שאין בידו אמנות למה הוא דומה? לכרם שאין מקף גדר, ולחרוץ שאין מקף סיג. רבי יוסי אומר משום רבן גמליאל: כל שבידו אמנות, למה הוא דומה? לאשה שיש לה בעל, בין שהיא מתקשטת ובין שאינה מתקשטת, אין הכל מסתכלין בה. ואם אין מתקשטת אינה יראה. וכל שאין בידו

לכך נאמר: "ומלאה הארץ זמה". רבי יהודה בן בתירא אומר: הרי הוא אומר (ויקרא יט, כט): "ולא תזנה הארץ", מוזנין הן הפרות זה מזה, שהוא לא כהן ולא לוי, ולא ישראל, הכריעו חכמים לסייע; דברי רבי יהודה בן בתירא, שנאמר (ירמיה ג, ב-ג): "שאי עיניך על שפים וראי איפה לא שגלת; וימנעו רבבים" וגו'.

ג. איזהו גרעון כסף? רצה לפדות את עצמו בתוך השנים האלו - מחשב את המעות ואת השנים, ונותן לרבו, מפני שיד העבד על העליונה. איזו היא חזקת קרקעות? נעל וגדר ופרץ כל שהוא - הרי זו חזקה. איזו היא חזקת עבדים? נעל לו סנדלו, התיר לו סנדלו, והוליד פליו אחריו לבית המרחץ, הפשיטו, הרחיצו, סכו, גרדו, הלבישו הנעילו, הגביהו - קנאו. אמר רבי שמעון: אין לה חזקה גדולה מזו.

ד. וקונה את עצמו בראשי אברים, וקונה את עצמו בכסף על ידי אחרים, ובשטר על ידי עצמו, מפני שהוא כנותן משמאלו לימינו; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: בכסף על ידי עצמו, בשטר על ידי אחרים, ובלבד שיהא הכסף של אחרים, ואומר לו: 'על מנת שאין לה רשות אלא לפדות בו'. רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר: אף בשטר על ידי אחרים, אבל לא על ידי עצמו.

ה. ספינה נקנית במשיכה. רבי נתן אומר: ספינה ואותיות נקנות במשיכה ובשטר. כתב לא משך, משך לא כתב - לא קנה עד שיכתב וימשך. איזו היא משיכה? בין שמשך בין שהנהיג, בין שקרא לה ובאת אחריו - הרי זו משיכה. איזו היא מסירה? כל שמסר לו פרומביא ומוסרה - הרי זו מסירה. אימתי אמרו מטלטלין נקנין במשיכה, ברשות הרבים או בחצר שאינה של שניהם ברשות הלוקח, כיון שקבל עליו קנה. ברשות המוכר, עד שיגביה או עד שיוציא מרשות הבעלים, ברשות זה,

ועל זאת נאמר: "וחוטא אחד יאבד טובה הרבה", בחטא יחידי שחטא זה אבד ממנו ומן העולם טובות הרבה. רבי שמעון אומר: היתה אדם צדיק כל ימיו, ובאחרונה מרד - אבד את הכל, שנאמר (יחזקאל לג, יב): "צדקת הצדיק לא תצילנו ביום פשעו". היתה אדם רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה - המקום מקבלו, ואין מזכירין לו שוב רשעו, שנאמר (שם): "ורשעת הרשע לא יכשל בה ביום שובו מרשעו" וגו'. כל העוסק בשלשתן, במקרא במשנה ובדרוך ארץ, על זה נאמר (קהלת ד, יב): "והחוט המשלש לא במהרה ינתק".

מסכת קדושין פרק שני

א. כשם שאין האיש מקדש לבנו בו ובשלוחו - כך אין האשה מקדשת את בתה בה ובשלוחה.

ב. האומר לאשה: 'הרי את מקדשת לי על מנת שאני יוסף', ונמצא יוסף ושמעון. 'על מנת שאני בסם', ונמצא בסם ובורסי. על מנת שאני בן עיר ונמצא בן עיר ובן כרך - הרי זו מקדשת. 'שאני אלא יוסף', ונמצא יוסף ושמעון; 'שאני אלא בסם', ונמצא בסם ובורסי; 'שאני אלא בן עיר', ונמצא בן עיר ובן כרך - אינה מקדשת.

ג. 'התקדשי לי בזו ובזו', היתה אכלת ראשונה, אם נשתיר בידו שוה פרוטה - מקדשת. ואם לאו - אינה מקדשת. 'התקדשי בכוס זה ובמה שבתוכו', אם יש בו שוה פרוטה - מקדשת. ואם לאו - אינה מקדשת. ולא זכתה אלא בו במה שבתוכו בלבד.

ד. 'על מנת שאני עני' והיה עני והעשיר. 'על מנת שאני עשיר', והיה עשיר והעני, 'על מנת שאני בסם', והיה בסם ונעשה בורסי. 'על מנת שאני בורסי', והיה בורסי ונעשה בסם. 'על מנת שאני בן עיר', והיה בן עיר ונעשה בן כרך. 'על מנת שאני בן כרך', והיה בן כרך ונעשה בן עיר. 'על מנת

אמנות, למה הוא דומה? לאשה שאין לה בעל, בין מתקשטת בין שאינה מתקשטת - הכל מסתכלין בה. ואם אין מתקשטת לתוכה היא לא תהא לה מורא. רבי יוסי ברבי אליעזר אומר משום רבן גמליאל: כל שבידו אמנות, למה הוא דומה? לכרם גדור שאין בהמה וחיה נכנסין לתוכה, ואין עוברין ושבין נכנסין לתוכה, ואין רואין את מה שבתוכו, וכל שאין בידו אמנות, למה הוא דומה? לכרם פרוץ שבהמה וחיה נכנסין לתוכה, ועוברים ושבים נכנסין לתוכה ורואין מה שבתוכו.

י. רבי אלעזר בן רבי שמעון אומר: כל מצוה שנתחייבו בה ישראל קדם כניסתן לארץ, נוהגת בארץ ובחוץ לארץ, ושלא נתחייבו בה אלא משבאו לארץ - אין נוהגת אלא בארץ, חוץ מהשמטת מלוה וגאלת ממכר, ושלוח עבד עברי, שאף על פי שלא נתחייבו בהן אלא משבאו לארץ - נוהגת בארץ ובחוץ לארץ.

יא. העושה מצוה אחת, מטיבין לו ומאריכין לו את ימיו, ונוחל את הארץ. וכל העובר עברה אחת, מריעין לו ומקצרין את ימיו, ואינו נוחל את הארץ, על זה נאמר (קהלת ט, יח): "וחוטא אחד יאבד טובה הרבה", בחטא יחידי שחטא זה אבד ממנו טובות הרבה. לעולם יהא אדם רואה את עצמו כאלו חציו זכאי וחציו חייב, עשה מצוה אחת - אשריו שהכריע את עצמו לכף זכות, עבר עברה אחת - אוי לו שהכריע עצמו לכף חובה, על זה נאמר: "וחוטא אחד יאבד טובה הרבה", בשביל חטא יחידי שעשה זה - אבד ממנו טובות הרבה. רבי שמעון ברבי אליעזר אומר משום רבי מאיר: לפי שהיחיד נדון אחר רבו, והעולם נדון אחר רבו, לעולם יהא אדם רואה את עצמו חציו זכאי וחציו חייב, ואת העולם חציו זכאי וחציו חייב, עשה מצוה אחת, אשריו שהכריע את עצמו ואת העולם לכף זכות, עבר עברה אחת, אוי לו שהכריע את עצמו ואת העולם לכף חובה,

שֵׁישׁ לִי בְּנִים, וְהָיוּ לֹו בְּנִים וְמתו. 'עַל מִנַּת שְׂאִין לִי בְּנִים' וְלא הָיָה לֹו בְּנִים, וְאַחַר כֵּן נולדוּ לוֹ - הָרִי זֶה מְקַדְּשֶׁת.

ה. 'שְׂאִינִי אֶלָּא עֲנִי, וְהָיָה עֲשִׂיר וְהָעֲנִי. 'שְׂאִינִי אֶלָּא עֲשִׂיר, וְהָיָה עֲנִי וְהָעֲשִׂיר, 'שְׂאִינִי אֶלָּא בֶּסֶם, וְהָיָה בּוֹרְסִי וְנִעְשָׂה בֶּסֶם. 'שְׂאִינִי אֶלָּא בּוֹרְסִי, וְהָיָה בֶּסֶם וְנִעְשָׂה בּוֹרְסִי. 'שְׂאִינִי אֶלָּא בֶּן עֵיר, וְהָיָה בֶּן כְּרֹךְ וְנִעְשָׂה בֶּן עֵיר. 'שְׂאִינִי אֶלָּא בֶּן כְּרֹךְ, וְהָיָה בֶּן עֵיר וְנִעְשָׂה בֶּן כְּרֹךְ. 'שְׂאִין לִי בְּנִים, וְהָיוּ לֹו בְּנִים וְאַחַר כֵּן מתו. 'שֵׁישׁ לִי בְּנִים, וְלא הָיוּ לֹו בְּנִים וְאַחַר כֵּן נולדוּ - אֵינָהּ מְקַדְּשֶׁת. זֶה הַכֶּלֶל: כָּל שְׂמֵתָקִים בְּשַׁעַת קְדוּשָׁין, אֵף עַל פִּי שְׂבִטֵל לְאַחַר מִכֵּן - הָרִי זֶה מְקַדְּשֶׁת, וְכָל שְׂאִין מֵתָקִים בְּשַׁעַת קְדוּשָׁין, אֵף עַל פִּי שְׂמֵתָקִים לְאַחַר מִכֵּן - אֵינָהּ מְקַדְּשֶׁת.

ו. 'הַתְּקַדְּשִׁי לִי בְּסֻלַּע זֹו, וּמִשְׁנַטְלָתוֹ מִיָּדוֹ, אֲמַרְהָ: 'סְבוּר הֵייתִי שְׂאֵתָה כְּהֵן, וְאֵין אֵתָה אֶלָּא לֹו'. 'שְׂאֵתָה עֲשִׂיר וְאֵין אֵתָה אֶלָּא עֲנִי - הָרִי זֶה מְקַדְּשֶׁת. זֶה הַכֶּלֶל: כִּיִּן שְׁנַפְלוּ קְדוּשִׁין לְתוֹךְ יָדָהּ, בֵּין שְׁהִטְעָה הוּא אֹתָהּ, בֵּין שְׁהִטְעָתוֹ הִיא - הָרִי זֶה מְקַדְּשֶׁת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר: אִם הִטְעָה לְשִׁבַּח מִמּוֹן - הָרִי זֶה מְקַדְּשֶׁת. כִּיצַד? 'בְּדִינָר זֶה שֶׁל כֶּסֶף' וְנִמְצָא שֶׁל זָהָב, רוּצָה הִיא בְּשֶׁל זָהָב יוֹתֵר מִשֶׁל כֶּסֶף. 'עֲנִי וְנִמְצָא עֲשִׂיר, רוּצָה הִיא בְּעֲשִׂירוֹתוֹ יוֹתֵר מִבְּעֲנִי. מוֹדָה רַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׂאִם הִטְעָה לְשִׁבַּח יוֹחֲסִין - שְׂאֵינָהּ מְקַדְּשֶׁת.

ז. 'הַתְּקַדְּשִׁי לִי בְּסֻלַּע זֹו, 'בְּפָרָה זֹו, 'בְּטִלִית זֹו, כִּיִּן שְׁלֻקְחָה אֵת הַסֻּלַּע, וּמִשְׁכָּה אֵת הַפָּרָה, וְהַחֲזִיקָה אֵת הַטִּלִית - הָרִי זֶה מְקַדְּשֶׁת.

ח. 'כִּנְסִי לִי סֻלַּע זֹו שְׂאֵנִי חֵיב לָךְ, חֲזֹר וְאֹמֵר: 'הַתְּקַדְּשִׁי לִי בְּזֹו, וּבְשַׁעַת מִתְּנָה אֹמֵר: 'הָרִי אֵת מְקַדְּשֶׁת, רָצָתָה - מְקַדְּשֶׁת. לֹא רָצָתָה - אֵינָהּ מְקַדְּשֶׁת. 'הִילָךְ סֻלַּע זֹו שְׂאֵנִי חֵיב לָךְ' בְּשַׁעַת מִתְּנָה אֹמֵר: 'הָרִי אֵת מְקַדְּשֶׁת לִי, רוּצָה - מְקַדְּשֶׁת, רוּצָה - אֵין

מְקַדְּשֶׁת, אִם מִשְׁנַטְלָתוֹ מִיָּדוֹ, אֵף עַל פִּי שְׂשִׁינֵיהֶם רוּצִין - אֵינָהּ מְקַדְּשֶׁת.

ט. 'הַתְּקַדְּשִׁי לִי בְּסֻלַּע שֵׁישׁ לִי בִּידָךְ' - אֵינָהּ מְקַדְּשֶׁת, כִּיצַד יַעֲשֶׂה? יִטְלֶנּוּ מִמֶּנָּה וַיַּחֲזֹר וַיִּתֵּן לָהּ, וַיֹּאמֵר לָהּ: 'הָרִי אֵת מְקַדְּשֶׁת לִי! 'הַתְּקַדְּשִׁי לִי בְּסֻלַּע זֹו, מִשְׁנַטְלָתוֹ מִיָּדוֹ הִטְלִיתוֹ לָיָם אוֹ לְנֶהָר - אֵינָהּ מְקַדְּשֶׁת. 'הַתְּקַדְּשִׁי לִי בְּמִנְהָ' - תִּנְסֵם לְאָבָא וְלְאָבִיךָ' - אֵינָהּ מְקַדְּשֶׁת. 'עַל מִנַּת שְׂיִקְבָּלִם לִי' - מְקַדְּשֶׁת. 'הַתְּקַדְּשִׁי לִי, וְאֹמְרָה לוֹ: 'תְּנוּהוּ לְפִלּוּנִי' - אֵינָהּ מְקַדְּשֶׁת. 'עַל מִנַּת שְׂיִקְבָּלִם לִי' - מְקַדְּשֶׁת. נִתַּן לָהּ קְדוּשִׁיָּהּ, וְלא אֹמֵר לָהּ: 'הָרִי אֵת מְקַדְּשֶׁת לִי'; רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: אֵינָהּ מְקַדְּשֶׁת. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר: מְקַדְּשֶׁת. רַבִּי אֹמֵר: אִם עֲסוּקִין בְּאוֹתוֹ עֲנִין - מְקַדְּשֶׁת. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר: אֵף עַל פִּי שְׂאִין עֲסוּקִין בְּאוֹתוֹ עֲנִין.

י. 'הַתְּקַדְּשִׁי לִי בְּמִנְהָ זֶה, וְנִמְצָא מִנָּה חֶסֶר דִּינָר - אֵינָהּ מְקַדְּשֶׁת. הָיָה בוֹ דִּינָר רַע - יַחֲלִיף. הָיָה מוֹנֵה וּמִשְׁלִיךְ לְתוֹךְ יָדָהּ רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן - יְכוּלָה הִיא שְׁתַּחֲזֹר בוֹ עַד שְׁעָה שְׂיִגְמֵר.

יא. זֶה אֹמֵר בְּמִנְהָ וְזֶה אֹמֵר בְּמֵאתִים, וְהִלָּךְ זֶה לְבֵיתוֹ וְזֶה לְבֵיתוֹ, וְאַחַר כֵּן תִּבְעוּ זֶה אֵת זֶה וְקִדְּשׁוּ, אִם הָאִישׁ תִּבְעֵ אֵת הָאִשָּׁה - יַעֲשׂוּ דְבָרֵי הָאִשָּׁה, וְאִם הָאִשָּׁה תִּבְעֵ אֵת הָאִישׁ - יַעֲשׂוּ דְבָרֵי הָאִישׁ. וְכֵן הַמוֹכֵר חֶפְצָן לְחִבְרוֹ וְהָיָה מוֹנֵה לְתוֹךְ יָדוֹ - יְכוּל לְחֲזֹר בוֹ עַד שְׁעָה שְׂיִגְמֵר. זֶה אֹמֵר בְּמִנְהָ וְזֶה אֹמֵר בְּמֵאתִים, וְהִלָּךְ זֶה לְבֵיתוֹ וְזֶה לְבֵיתוֹ, וְאַחַר כֵּן תִּבְעוּ זֶה אֵת זֶה, אִם הַלּוֹקֵחַ תִּבְעֵ אֵת הַמוֹכֵר - יַעֲשׂוּ דְבָרֵי מוֹכֵר. וְאִם הַמוֹכֵר תִּבְעֵ אֵת הַלּוֹקֵחַ - יַעֲשׂוּ דְבָרֵי הַלּוֹקֵחַ.

שנאמר: "ואת מזבח העולה שם פתח משכן אהל מועד", כלומר: מזבח לפני אהל מועד ואין פיור לפני אהל מועד; הא כיצד? משוף קמעא כלפי הדרום. כך שנויה בזבחים.

ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם: **ויקדשו אהרן ובנויה מניה ית ידיהו וית רגליהו:**

את ידיהם ואת רגליהם – בבת אחת הנה מקדש ידיו ורגליו. וכך שנינו בזבחים: כיצד קדוש ידים ורגלים? מניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית, וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית, ומקדש.

בבאם אל-אהל מועד ירחצו-מים ולא ימתו או בגשתם אל-המזבח לשרת להקטיר אשה ליהוה: **במיעלהו למשפן זמנא יקדשו מיה ולא ימותו או במקרבא לזבחה לשמשא לאסקא קורבנא קדם יי:**

בבאם אל אהל מועד – להקטיר שחרית ובין הערבים קטרת, או להזות מצם פר פהן המשיש ושעירי עבודה ורה. ולא ימותו – הא אם לא ירחצו, ימותו; שפתורה נאמרו כללות, ומכלל לאו אתה שומע הן. אל המזבח – החיצון, שאין כאן ביאת אהל מועד, אלא בחצר.

ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימתו והיתה להם תקיעולם לו ולזרעו לזרתם: **ויקדשו ידיו ורגליהו ולא ימותו והיה להו קנים עלם ליה ולבנויה לזריהו:**

ולא ימותו – לתיב מיתה על המשמש במזבח ואינו רחויז ידים ורגלים; שהמיתה הראשונה לא שמענו אלא על הנכנס להיכל.

ויזבר י-הוה אל-משנה לאמר: **ומליל יי עם משנה למימר:**

ואתה קח-לך בשמים ראש מר-דרור חמש מאות וקנמן בשם מחציתו ומשים ומאתים וקנה-בשם חמשים ומאתים ומאתים וקנה-בשם חמשים ומאתים: **ואת סב לך בוסמין רישא מירא דכניא מתקל חמיש מאה וקנמן בשם פלגותיה מתקל מאתו וחמשין וקני בוסמא מתקל מאתו וחמשין:**

בשמים ראש – חשובים. וקנמן בשם – לפי שהקנמן קלפת עץ הוא, יש שהוא טוב, ויש בו ריח טוב וטעם, ויש שאינו אלא כעץ, לכה הצרף לומר קנמן בשם, מן הטוב. מחציתו חמשים ומאתים – מחצית הבאתו תהא חמשים ומאתים; נמצא פלו חמש מאות, כמו שיעור מר דרור. אם כן, למה נאמר בו חצאין? גורת הפתוח הוא להביאו לחצאין, להרבות בו שתי הכרעות; שאין שוקליו עין בעין. וכן שנויה בכריות. קנה בשם – קנה של בשם. לפי שיש קנים שאינן של בשם, הצרף לומר בשם. חמשים ומאתים – סך משקל פלו.

וקדה חמש מאות בשקל הקדש ושמן זית היו: **וקציעתא מתקל חמיש מאה בסלעי קודשא ומשח זיתא מלי הינא:**

וקדה – שם שרש עשב, ובלשון חכמים קציעה. היו – שנים עשר לגין. ונתקלו בו חכמי ישראל. רבי מאיר אומר: בו שלקו את העקרין. אמר לו רבי יהודה: והלא לסוף את העקרין אינו ספק! אלא שראוים במים, שלא יבלעו את השמן; ואחר כך הציף עליהם השמן, עד שקלט הריס, וקפחו לשמן מעל העקרין.

ועשית אתו שמן משחת-קדש רקח מרקחת מעשה רקח שמן משחת-קדש יהיה: **ותעביד יתיה משח רבות קודשא בוסם מבוסם עובד בוסמנו משח רבות קודשא יהי:**

רקח מרקחת – רקח שם דבר הוא, והטעם מוכיח, שהוא למעלה, ונהרי הוא כמו "רקוע", "רגע"; ואינו כמו "רגע הים" וכמו "רקע הארץ", שהטעם למטה. וכל דבר המערב בחברו עד שזה קופס מזה או ריח או טעם, קרוי מרקחת. רקח מרקחת – רקח העשוי על ידי אמנות ומעורבות. מעשה רקח – שם האמן בדבר.

ומשחת בו את-אהל מועד ואת ארון העדת: **ותרבי ביה ית משפן זמנא וית ארונא דסהדותא:**

ומשחת בו – כל המשיחות כמין כ"י יננית, חוץ משל מלכים, שהן כמין גזר.

ואת-השלתן ואת-פל-פליו ואת-המנרה ואת-פליה ואת מזבח הקטרת: **וית פתורא וית כל מנוהי וית מנרתא וית מנהא וית מדבחה דקטרת בוסמיה:**

ואת-מזבח העולה ואת-פל-פליו ואת-הפיר ואת-כנו: **וית מדבחה דעלתא וית כל מנוהי וית פיורא וית בסיסיה:**

וקדשת אתם והיו קדש קדשים פל-הנגע בהם יקדש: **ותקדיש יתהו ויהו קדש קודשין כל דיקרב בהו יתקדש:**

וקדשת אותם – משיחה זו מקדשתם להיות קדש קדשים; ומה היא קדשתם? כל הנוגע וגומר: כל הראוי לכלי שרת, משוכנס לתוכו, קדוש קדשת הגוף להפסל ביוצא ולינה וטבול יום, ואינו נפדה לצאת לחליו. אבל דבר שאינו ראוי להם אין מקדשין, ושנויה היא משנה שלמה אצל מזבח: מתוך שנאמר: "כל הנגע במזבח יקדש", שומע אני בין ראוי בין שאינו ראוי? תלמוד לומר קדשים; מה כפשים ראויים, אף כל ראוי. כל משיחת משפן וכהנים ומלכים מתרגם לשון רבוי, לפי שאין צורך משיחתן אלא לגבלה, כי כן יסד המלך שזה חנוף גדלתו. ושאר משיחות, כגון ריקיון משיחותיו, וראשית שמנים ומשוחו", לשון ארמית בהן כלשון עברית.

ואת-אהרן ואת-בניו תמשח וקדשת אתם לכהן לי: **וית אהרן וית בנוהי תרבי ותקדיש יתהו לשמשא קדמי:**

וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר שְׁמֹן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה וְעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּמְלִיל לְמִימַר מִשַׁח רַבּוֹת קוֹדֶשׁא יְהִי דִין זֶה לִי לְדוֹרֵיכֶם:

לְדוֹרֵיכֶם – מִכָּאן לְמַדוּ רַבּוֹתֵינוּ לִזְמַן שֶׁכֵּלּוּ קִנְיָם לְעֵתִיד לְבָא. זֶה – בְּגִימְטְרִיא תְרִיסָר לְגִין הוּוּ.

עַל־בִּשְׂר אָדָם לֹא יִיטֹף וּבְמִתְכַנְתּוֹ לֹא תַעֲשׂוּ כְמֹהוּ קֹדֶשׁ הוּא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לְכֶם:

עַל בִּשְׂרָא דְאַנְשָׁא לֹא יִתְסַף וּבְדָמוֹתֶיהָ לֹא תַעֲבֹדוּן פְּוֹתֶיהָ קוֹדֶשׁא הוּא קוֹדֶשׁא יְהִי לְכוּן:

אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח כְּמֹהוּ וְאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל־זָר וְנִכְרַת מַעֲמִיו:

וְאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ – מֵאוֹתוֹ שֶׁל מִשָּׁה. עַל זָר – שְׂאִינוּ צָרָךְ כְּהִנֵּה וּמְלֻכוֹת.

וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ סָמִים נְטָף וּשְׁחַלְתָּ וְחִלְבֹנָה סָמִים וּלְבֹנָה זָכָה בַד בְּבַד יִהְיֶה:

וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה סֵב לָךְ בּוֹסְמִין נְטוּפָא וְטוּפְרָא וְחִלְבוֹנָתָא בּוֹסְמִין וּלְבוֹנָתָא דְכִיתָא מִתְקַל בְּמִתְקַל יְהִי:

וְעֲשִׂיתָ אֹתָהּ קְטָרֶת רִקַח מַעֲשֵׂה רִקַח מְמַלַח טְהוֹר וְתַעֲבִיד יְתָה קְטָרֶת בּוֹסְמִין בּוֹסֵם עוֹבֵד בּוֹסְמִינוּ מְעָרַב דְכִי קֹדֶשׁ:

מְמַלַח – כְּתַרְגוּמוֹ, מְעָרַב, שְׂעִירֵב שְׁחִיקְתוֹן יָפָה יָפָה זֶה עִם זֶה. וְאוֹמַר אֲנִי שְׂדוּמָה לֹו "וַיִּירָאוּ הַמְּלָחִים"; "מְלַחְיָךְ וְחֻבְלִיךָ", עַל שֵׁם שְׂמֵהֶפְכִין אֶת הַמַּיִם בְּמִשׁוֹטוֹת כְּשִׁמְנֵהֶיגִים אֶת הַסִּפִּינָה כְּאֵדָם הַמְהַפֵּף בַּפָּה בִּיצִים טְרוּפוֹת, לְעָרְכוּ עִם הַמַּיִם. וְכָל דְבָר שֶׁהָאֵדָם רוֹצֵה לְעָרַב יָפָה יָפָה, מִהַפְּכוֹ בְּאֶצְבַּע אוֹ בְּכַזָּף. מְמַלַח טְהוֹר קֹדֶשׁ – מְמַלַח יְהוָה, וְטְהוֹר יְהוָה, וְקֹדֶשׁ יְהוָה.

וְשִׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הַדֶּקֶל וְנִתְתָה מִמֶּנָּה לַכֹּהֵן הַעֲדַת בְּאַהֲלֵ מוֹעֵד אֲשֶׁר אֹנֵעַד לָךְ שְׂמָה קֹדֶשׁ קֹדָשִׁים תִּהְיֶה לְכֶם:

וְתַשְׁחֹק מִנָּה וְתַדִּיק וְתַמִּין מִנָּה קֹדֶם סְהַדוֹתָא בְּמִשְׁפַּח זְמַנָּא דְאַזְמִין מִימְרֵי לָךְ תַּמָּן קֹדֶשׁ קוֹדֶשִׁין תִּהִי לְכוּן:

וְהַקְטִירֶת אֲשֶׁר תַעֲשֶׂה בְּמִתְכַנְתּוֹ לֹא תַעֲשׂוּ לְכֶם קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָךְ לִי־הוּא:

בְּמִתְכַנְתּוֹ – בְּמִנְיַן סְמִמְנִיתָ. קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָךְ לִי – שְׂלֹא תַעֲשֶׂנָה אֶלָּא לְשָׁמִי.

אִישׁ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה כְמוֹהָ לְהָרִית בָּהּ וְנִכְרַת מַעֲמִיו:

לְהָרִית בָּהּ – אֶכָּל עוֹשֶׂה אֹתָהּ בְּמִתְכַנְתּוֹ מִשְׁלָף כְּדִי לְמַכְרָה לְצַבוֹר.

וַיְדַבֵּר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

רְאֵה קָרָאתִי בְשֵׁם בְּצַלְאֵל בְּנֵי־אוּרִי בְּנֵי־חֹר לְמַטֵּה יְהוּדָה:

קָרָאתִי בְשֵׁם – לְעֲשׂוֹת מְלֻאכְתִּי, אֶת בְּצַלְאֵל.

וְאָמַלְא אֹתוֹ רִוַח אֶל־לְהִים בְּחֻכְמָה וּבְתַבּוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל־מְלָאכָה:

בְּחֻכְמָה – מֵה שְׂאָדָם שׁוֹמֵעַ דְבָרִים מֵאַחֲרֵים וְלִמַּד. וּבְתַבּוּנָה – מִבִּין דְבָר מַלְבוּ מִתּוֹךְ דְבָרִים שֶׁלְמַד. וּבְדַעַת – רוּחַ הַקֹּדֶשׁ.

לחשוב מחשבת לעשות בזהב ובכסף ובנחשת:

לחשוב מחשבת – אריגת מעשה חושב.

לאלפא אומגנון למעבד בדהבא ובכסףא ובנחשא:

ובחנשת אבן למלאת ובחנשת עץ לעשות בכל-מלאכה:
ובאומנות אבן טבא לאשלמא ובנגרות אעא למעבד בכל עבידא:

ובחנשת – לשון אמנות, כמו "חנש חכם". ואונקלוס פרש וישנה בפרוש, שאמן אבנים קרוי אמן, וחרש עץ קרוי נגר. למלאת – להושיבה במשבצת שקלה במלואה, לעשות המשבצת למדת מושב האבן ועביה.

ואני הנה נתתי אתו את אהליאב בן-אחיסמך למטה-דן ובלב פלי-חכם-לב נתתי חכמה ועשו את פלי-אשר צויתך:
ואנא הא יהבית עמיה ית אהליאב בר אחיסמך לשבטא דדן ובלב כל חפמי לבא יהבית חכמתא ויעבדון ית כל דפקידתך:

ובלב כל חכם לב וגומר – ועוד שאר חכמי לב שכם, וכל אשר נתתי בו חכמה, ועשו את כל אשר צויתך.

את אהל מועד ואת-הארץ לעלת ואת-הכפרת אשר עליו ואת פלי-האהל:
ית משפן זמנא וית ארונא לסקהדותא וית כפורתא דעלוהי וית כל מני משפנא:

ואת הארץ לעדת – לצרף לוחות העדות.

ואת-השלתן ואת-פליו ואת-המנרה והטהרה ואת-פלי-פליה ואת מזבח הקטרת:
וית פתורא וית מנוהי וית מנרתא דכיתא וית כל מנהא וית מדבחא דקטרת בוסמיא:

הטהרה – על שם "זהב טהור".

ואת-מזבח העלה ואת-פליו ואת-הפניור ואת-כנו:
וית מדבחא דעלתא וית כל מנוהי וית פניורא וית בסיסיה:

ואת בגדי השרד ואת-בגדי הקדש לאהרו הפהו ואת-בגדי בגיו לכהן:
וית לבושי שמושא וית לבושי קודשא לאהרו פהנא וית לבושי בנוהי לשמשא:

ואת בגדי השרד – אומר אני לפי פשוטו של מקרא, שאי אפשר לומר שבבגדי פהנה מדבר, לפי שצאמר אצלם: "ואת בגדי הקדש לאהרו הפהו ואת בגדי בגיו לכהן". אלא אלו בגדי השרד הם בגדי התכלת והארגמן ותולעת שני האמורים בפרשת מסעות: ונתנו עליו בגד תכלת, ונתנו עליו בגד ארגמן, ונתנו עליהם בגד תולעת שני. ונראין דברי, שצאמר: "וימן התכלת והארגמן ותולעת השני עשו בגדי שרד לשרת בקדש" ולא הזכיר שש עמקם; ואם בבגדי פהנה מדבר, לא מצינו באחד מהם ארגמן או תולעת שני בלא שש. בגדי השרד – יש מפרשים לשון עבודה ושרות, כמרגומ: "לבושי שמושא", ואין לו דמיון במקרא. ואני אומר שהוא לשון ארמי, כמרגום של "קלעים" ומרגום של "מכבד", שהיו ארומים במחט, עשויים נקבים נקבים, לצדי"ץ ובלעז.

ואת שמן המשחה ואת-קטרת הסמים לקדש ככל אשר-צויתך ועשו:
וית משחא דרבותא וית קטרת בוסמיא לקודשא ככל דפקידתך ועבדון:

ואת קטרת הסמים לקדש – לצרף הקטרת ההיכל, שהוא קדש.

ויאמר י-הוה אל-משה לאמר:
ואמר יי למשה למימר:

ואתה דבר אל-בני ישראל לאמר אך את-שבתתי תשמרו פי אות הוא ביני וביניכם לדעת פי אני י-הוה מקדשכם:
ואת מליל עם בני ישראל למימר ברם ית יומי שבאי דיילי ותטרון ארי את היא בין מימרי וביניכון לדריכון למדע ארי אנא יי מקדשכון:

ואתה דבר אל בני ישראל – ואתה, אף על פי שהפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן, אל יקל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה. אך את שבתתי תשמרו – אף על פי שתהיו רדופין וחריון בנריות המלאכה, שבת אל תדחה מפניה. כל אפיו ורקין מעוטיו, למעט שבת ממלאכת המשכן. פי אות הוא ביני וביניכם – אות גדולה היא בינינו, ששבתתי בכם, בהנהיגתי לכם את יום מנוחתי למנוחה. לדעת – האמות בה, פי אני ה' מקדשכם.

ושמרתם את-השבת פי קדש הוא לכם מחלליה מות יומת פי פלי-העשה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה:
ותטרון ית שבתא ארי קודשא היא לכון דיתלנה אתקטלא יתקטיל ארי כל דיעביד בה עבידתא וישתיצי אנשא ההוא מגו עמיה:

מות יומת – אם יש עדים ונתראה. ונכרתה – בלא התראה. מחלליה – הנהיג בה חל בקדשתה.

ושבת ימים יעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון קדש לי-הוה פלי-העשה מלאכה ביום השבת מות יומת:
שבתא יומין תתעביד עבידתא וביומא שביעאה שבתא שבתא קודשא קדם יי כל דיעביד עבידתא ביומא דשבתא אתקטלא יתקטיל:

שבת שבתון – מנוחת מרגוע, ולא מנוחת עראי. **שבת שבתון** – לכה כפלו הפתוב, לומר שאסור בכל מלאכה, אפילו אכל נפש. וכן יום הכפורים, שנאמר בו: "שבת שבתון היא לכם", אסור בכל מלאכה. אבל יום טוב לא נאמר בו כי אם "ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון", אסורים בכל מלאכה עבודה, ומתרים במלאכה אכל נפש. **קדש לה'** – שמירת קדשתה לשמי ובמציאות.

ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת | **ולדתם ברית עולם:**
ויטרו בני ישראל ית שבתא למעבד ית שבתא לדריהון | **קיום עולם:**

ביני ובין בני ישראל הוא לעולם פייששת ימים | **עשה י-הוה את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש:**
עבד יי ית שמיא וית ארעא וביומא שביעאה שבת ונח:

וינפש – פתרגומו: "ונח". וכל לשון נפש הוא לשון נפש, שמשויב נפשו ונשימתו בהרגיעו מטרח המלאכה. ומי שכתוב בו "לא ייעף ולא ייגע" וכל פעלו במאמר, הכתיב מנוחה לעצמו, לשפר האזן מה שהיא יכולה לשמע.

פרשת העגל

שני

וימתן אל משה ככלתו לדבר אתו בקר סיני שני לחת | **העדת לחת אבן כתבים באצבע א-להים:**
ויהב למשה כד שיצוי למלא עמיה בטורא דסיני תרין | **לוחי סהדותא לוחי אבנא כתיבין באצבעא די:**

וימתן אל משה וגומר – אין מקדם ומאחר בתורה: מעשה העגל קודם לצווי מלאכת המשכן ימים רבים הנה. שהרי בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות, וביום הכפורים נתרצה הקדוש ברוך הוא לישראל, ולמחרת התחילו בנדבת המשכן, והוקם באחד בניסן. **ככלתו** – ככלתו פתיב, חסר; שנמסרה לו תורה במתנה, ככלה לחתו, שלא הנה יכול ללמד פלה בזמן מועט כזה. **דבר אחר:** מה פלה מתקשטת בעשרים וארבעה קשיות, הן האמורים בספר ישעיה, אף תלמיד חכם צריך להיות בקי בעשרים וארבעה ספרים. **לדבר אתו** – החקים והמשפטים שבנאולה המשפטים. **לדבר אתו** – מלמד שהנה משה שומע מפי הגבורה, וחזרין ושוניו את ההלכה שניהם יחד. **לחת** – לשת פתיב, שהיו שמינהן שוות.

ויבא העם פייששת משה לרדת מרהק | **ויקהל העם על-אחרון ויאמרו אליו קום | עשה לנו א-להים אשר ילכו לפנינו פייגה | משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה הנהיה לו:**
והזא עמא ארי אחר משה למיתת מן טורא ואתפניש | **עמא על אחרון ואמרו ליה קום עביד לנא דחלו דיהכין** | **קדמנא ארי דין משה גוברא דאסקנא מארעא דמצרים** | **לא ידענא מא הנה ליה:**

כי בשש משה – פתרגומו, לשון אחר; וכן: "בשש רכבו"; "ויחילו עד בוש". כי כשעלה משה להר, אמר להם: לסוף ארבעים יום אני בא, בתוך שש שעות. כסבורים הם שאותו יום שעלה – מן המגזן הוא; והוא אמר להם שלמים, ארבעים יום ויליו עמו, ויום עלייתו אין לילו עמו. שהרי בשבעה בסיון עלה, נמצא יום ארבעים בשבעה עשר בתמוז. **בששה עשר** בא השטן וערב את העולם, והראה דמות חשף ואפלה וערבוביא, לומר: **מתי משה**, לכה בא ערבוביא לעולם. אמר להם: **מת משה**, שכבר באו שש שעות ולא בא וכוליה, כדאיתא במסכת שבת. ואי אפשר לומר שלא טעו אלא ביום המענן בין קדם תצות בין לאחר תצות; שהרי לא ירד משה עד יום המחרת, שנאמר: "וישכימו ממחרת ויעלו עלת". **אשר ילכו לפנינו** – אלהות הרבה אוו להם. **כי זה משה האיש** – כמין דמות משה הראה להם השטן, שנושאים אותו באויר רקיע השמים. **אשר העלנו מארץ מצרים** – והנה מורה לנו הדרך אשר נעלה בה; עתה צריכין אנו לאלהות אשר ילכו לפנינו.

ויאמר אלהם אחרון פרקו נזמי הזקב אשר באזני נשיכם | **בניכם ובנותיכם והביאו אלי:**
ונאמר להון אחרון פריקו קדשי דדהבא דבאודגני נשיכון | **בניכון ובנותכון ואיתו לותי:**

באזני נשיכם – אמר אחרון בלבו: הנשים והילדים חסים בתלשיטיהו; ושם יתעכב הדרך, ובתוך כך יבא משה. והם לא המתינו, ופרקו מעל עצמן. **פרקו** – לשון צווי, מגזרת "פרק" ל'חיד, כמו "פרכו" מגזרת "פרד".

וינתפרקו פליהעם את-נזמי הזקב אשר באזניהם ויביאו | **אל-אחרון:**
ופריקו כל עמא ית קדשי דדהבא דבאודגניהון ואיתאיו | **לות אחרון:**

וינתפרקו – לשון פריקת משא; כשנטלו מאזניהם, נמצאו הם מפרקים מנזמיהם, דישקריי"ר בלעז. **את נזמי** – כמו מנזמי; כמו "כצאתי את העיר", מן העיר.

ויקח מזלם ויצר אתו בחרט ויעשהו עגל מסכה ויאמרו | **אלה א-להיה ישראל אשר העלוה מארץ מצרים:**
ונסיב מיזדהון וצר תיה בזיפא ועבדיה עיגל מתכא ואמרו | **אליו דחלתה ישראל דאסקוה מארעא דמצרים:**

ויצר אותו בחרט – יש לתרגמו בשני פנים: האחד, "ויצר" – לשון קשירה; "בחרט" – לשון סוּדָר, כמו "והמטפחות והחריטים"; "ויצר פכרים כסף בשני חרטים". והשני, **ויצר** – לשון צורה; **בחרט** – פלי אמנות הצורפין, שחורצין וחורטין בו צורות בזהב, כעט סופר החורט אותיות בלוחות ופנקסין, כמו "וכתב עליו בחרט אגוש". והו שתרגם אונקלוס: "וַיִּצֵר תִּיָּה בְּזִיפָא", לשון זיפה; הוא פלי אמנות שחורצין בו בזהב אותיות ושקדים, שקורין בלעז ניא"ל, ומזיפין על ידו חותמות. **עגל מסכה** – פיון שהשליכו לאור כפור, באו מכשפי ערב רב שעלו עמקם ממצרים ויעשאוהו בכשפים. ויש אומרים: מיכה הנה שם, שיצא מתוך דמוסי בגין שנתמעד בו במצרים, והנה בידו שם וטס שכתב בו משה: "עלה שור, עלה שור", להעלות ארונו של יוסף מתוך גילוס, והשליכו

לתוד הפור ונצא העגל. **מסכה** – לשון מתכת. דבר אחר: מאה עשרים וחמשה קנטרין וזהו היו בו, פגימטריא של מסכה. **אלה א-להיך** – ולא נאמר "אלה א-להינו", מכאן שערב רב שעלו ממצרים הם שנקלחו על אהרן והם שעשאוהו, ואחר כך הטעו את ישראל אחריו.

ויקרא אהרן ויבן מזבחת לפניו ויקרא אהרן ויאמר תג לי-הנה מקור:
ותזא אהרן ויבנא מדבחתא קדמוהי וקרא אהרן ויאמר תגא קדם יי מקור:

ויקרא אהרן – שהיה בו רוח חיים, שנאמר: בתבנית שור אכל עשב. וראה שהצליח מעשה שטן, ולא היה לו פה לדחותם לגמרי. **ויבן מזבחת** – לדחותם. **ויאמר תג לה מקור** – ולא היום, שמא יבא משה קדם שיעבדוהו. זהו פשוטו. ומדבריו בויקרא רבה: דברים הרבה ראה אהרן; ראה חור בן אחותו, שהיה מוכיחם והרגוהו. וזהו ויבן מזבחת לפניו, ויבן מזבוח לפניו. ועוד ראה ואמר: מוטב שיתלה בי הסרחון ולא בהם. ועוד ראה ואמר: אם הם בונים את המזבחת, זה מביא צרור וזה מביא אבן ונמצאת מלאכתן עשויה בבת אחת; מתוך שאני בונה אותו ומתעצל במלאכתו, בין כך ובין כך משה בא. **תג לה** – בלבבו היה לשמים; בטיח היה שיבא משה ויעבדו את המקום.

וישפיתו ממחלת ויעלו עלת ויגשו שלמים וישב העם לאכל ושתו ויקמו לצחק:
ואקדימו ביומא דבתרוהי ואסיקו עלון וקריבו גכסן ואסחר עמא למיכל ולמשתי וקמו לתיבא:

וישפיתו – השטן ורזם כדי שיחטאו. **לצחק** – יש במשמע הזה גלוי עריות, כמו שנאמר: "לצחק ביי"; ושפיכות דמים, כמו שנאמר: "יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו". אף כאן, נהרג חור.

וינדב י-הוה אל-משה לד-רד פי שחת עמך אשר העלית מארץ מצרים:
ומליל יי עם משה איזיל חות ארי חביל עמך דאסיקתא מארעא דמצרים:

וינדב – לשון קושי הוא, כמו: "וינדב אתם קשות". **לד רד** – רד מגדלתה; לא נמתי לה גדלה אלא בשבילם. באותה שעה נתנדה משה מפי בית דין של מעלה. **שחת עמך** – "שחת העם" לא נאמר, אלא "עמך", ערב רב שקבלת מעצמך וגירתם, ולא נמלכת ביי, ואמרת: טוב שידיבקו גרים בשכינה; הם שחתו והשחיתו.

סרו מהר מן-הדרך אשר צויתם עשו להם עגל מסכה וישתחוו-לו וינזבחו-לו ויאמרו אלה א-להיך ישראל אשר העלוה מארץ מצרים:
סטו בפריע מן אורחא דפקידתגון עבדו להון עיגל מתכא וסגידו ליה ודבחו ליה ויאמרו אליו דחלתך ישראל דאסקוד מארעא דמצרים:

ויאמר יי למשה גלי קדמי עמא הדין והא עם קשי קדל קשה-ערה הוא:
ויאמר יי למשה גלי קדמי עמא הדין והא עם קשי קדל הוא:

קשה ערה – מחזירין קשי ערפם לנגד מוכיחיהם וממאנים לשמע.

ועתה הניחה לי ויחר-אפי בהם ואכלם ואעשה אותם לגוי גדול:
ויכען אנח בעותך מן קדמי ויתקף רוגזי בהון ואשיצינון ואעביד יתך לעם סגי:

הניחה לי – עדין לא שמענו שהתפלל משה עליהם, והוא אומר: "הניחה לי"? אלא כאן פתח לו פתח, והודיעו שהדבר תלוי בו, שאם יתפלל עליהם – לא יכלם.

ויחל משה את-פני י-הוה א-להיו ויאמר למה י-הוה יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים בכח גדול וביד חזקה:
ויצלי משה קדם יי א-להיה ויאמר למא יי יתקף רוגזך בעמך דאסיקתא מארעא דמצרים בחיל רב וביד תקיפא:

למה ה' וגומר – כלום מתקנא אלא חכם בחכם, גבור בגבור?

למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרג אתם בהרים ולכלתם מעל פני האדמה שוב מתרון אפך והנחתם על-הרעה לעמך:
למא יימרין מצראי למימר בבישא אפיקגון לקטלא יתהון ביני טוריא ולישיציותהון מעל אפי ארעא תוב מתקוף רוגזך ואתיב מן בשתא דמלילתא למעבד לעמך:

והנחתם – התעשת מחשבה אחרת להיטיב להם. **על הרעה** – אשר חשבת להם.

זכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך ותדבר אליהם ארבה את-זרעכם פכוכבי השמים וכל-הארץ הזאת אשר אמרתי אתן לזרעכם ונתתו לעלם:
אדכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדך דקנימתא להון במימרך ומלילתא עמהון אסגי ית בניכוון פכוכבי שמיא וכל ארעא הדא דאמרית אתיו לבניכוון ויחסנון לעלם:

זכר לאברהם – אם עברו על עשרת הדברות, אברהם אביהם נתנסה בעשר נסיונות, ועדין לא קבל שכרו; תגהו לו, ונצאו עשר בעשר. **לאברהם ליצחק ולישראל** – אם לשרפה הם, זכר לאברהם שמסר עצמו להשרוף עליה באור פש-דים; אם להרגה, זכר ליצחק שפשט צוארו לעקדה; אם לגלות, זכר ליעקב שגלה לחרון. ואם אינו נצולין בזכותו, מה אתה אומר לי: "ואעשה אותך לגוי גדול"? ואם פסא של שלש רגלים אינו עומד לפניך בשעת כעסה, קל וחומר

לקסא של רגל אחד. אשר נשבעת להם בך – לא נשבעת להם בדבר שהוא פלה: לא בשמים ולא בארץ, לא בהרים ולא בגבעות, אלא בך, שאמה קנים ושבועתה קימת לעולם, שנאמר: "בי נשבעתי נאם ה'", וליצחק נאמר: "ונקמתי את השבעה אשר נשבעתי לאברהם אביה", וליעקב נאמר: "אני אל ש-די פרה ורבה", נשבע לו באל ש-די.

וינחם י-הוה על-הרעה אשר דבר לעשות לעמו:
ותב יי מן בשתא דמליל למעבד לעמיה:

ויפן וירד משה מן-ההר ושני לחת העדת ביגדו לחת כתבים משני עבריהם מזה ומזה הם כתבים:
ואתפני ונחת משה מן טורא ותרין לוחי סהדותא בידיה לוחי פתיבין מתרין עבריהון מפא ומפא אנון פתיבין:

משני עבריהם – היו האותיות נקראות; ומעשה נסים היה.

והלחת מעשה א-להים הגמה ותמכתב מכתב א-להים הוא חרות על-הלחת:
ולוחיא עובדא די אנון וכתבא כתבא די הוא מפרש על לוחיא:

מעשה א-להים הגמה – כמשמעו: הוא בכבודו עשאן. דבר אחר, כאדם האומר לחברו: כל עסקיו של פלוני במלאכה פלונית; כך כל שעשועיו של הקדוש ברוך הוא בתורה. חרות – לשון חרט וחרט אחד הוא, שניהם לשון חקוק, אנטיילי"ר בלעז.

וישמע יהושע את-קול העם ברעה ויאמר אל-משה קול מלתמה במחנה:
וישמע יהושע את-קול העם ברעה ויאמר אל-משה קול מלתמה במחנה:

ברעה – בהרעו, שהיו מריעים ושמיחים וצוחקים.

ויאמר אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה קול ענות אנכי שמע:
ואמר לא קל גבריו דנצחיו בקרבא ואף לא קל חלשיו דמתבריו קל דמחזיכו אנא שמע:

אין קול ענות גבורה – אין קול הנה נראה קול ענות גבורים הצועקים נצחון, ולא קול חלשים, שצועקים וי או ניסה. קול ענות – קול חרופין וגדופין, המענין את נפש שומען לשנאמרין לו.

ויחי כאשר קרב אל-המחנה וירא את-העגל ומחלת ויחר-אף משה וישלף מיגדו את-הלחת וישבר אתם תחת ההר:
ונהי פד קריב למשריתא ונחא ית עגלא וחנגין ותקיה רוגזא דמשה ורמא מידוהי ית לוחיא ותבר יתהון בשפולי טורא:

וישלף מיגדו וגומר – אמר: מה פסח, שהוא אחד מן המצות, אמרה תורה: "פל בן נכר לא יאכל בו"; התורה פלה פאן, וכל ישראל משמדים, ואתננה להם? תחת ההר – לרגלי ההר.

ויקח את-העגל אשר עשו וישרף באש ויטחן עד אשר-דק ויזר על-פני המים וישק את-בני ישראל:
ונסיב ית עגלא דעבדו ואוקיד בנורא וסף עד דהנה דקיה ודרא על אפי מיא ואשקי ית בני ישראל:

ויזר – לשון נפוז, וכן: "זורה על גוהו גפרית"; וכן: "פי חנם מזרה הרשת", שזורין בה דגן וקטנית. וישק את בני ישראל – נתפגן לכדקם פסוטי. שלש מיתות נדונו שם: אם יש עדים והתראה – בסיף, כמשפט אנשי עיר הנדחת שהן מרבים. עדים בלא התראה – במגפה, שנאמר: "ויגף ה' את העם". לא עדים ולא התראה – בהדרוקו, שבדקוים המים וצבו בטניהם.

ויאמר משה אל-אהרן מה-עשה לך העם הזה כיי הבאת עלי חטאה גדלה:
ואמר משה לאהרן מא עבד לך עמא קדין ארי איתיתא עלוהי חובא רבא:

מה עשה לך העם הזה – כמה יסורים סבלת, שסורף עד שלא תביא עליהם חטא זה?

ויאמר אהרן אל-יחז אף אדגי אתה ידעת את-העם כיי ברע הוא:
ואמר אהרן לא יתקף רוגזא דרבוני את ידעת ית עמא ארי בביש הוא:

כיי ברע הוא – בדרך רע הם הולכים תמיד, ובנסיונות לפני המקום.

ויאמרו לי עשה-לנו א-להים אשר ילכו לפנינו פי-זה ו משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה- היה לו:
ואמרו לי עביד לנא דחלן דיהכו קדמנא ארי דין משה גוברא דאסקנא מארעא דמצרים לא ידענא מא הנה ליה:

ואמר להם למי זקב התפרקו ויתנו-לי ואשלכהו באש ויצא העגל הזה:
ואמרית להון למן דהבא פריקו ויהבו לי ורמיתיה בנורא ונפק עגלא קדין:

ואמר להם – דבר אחד: "למי זקב" לבד, והם מהרו והתפרקו ויתנו לי. ואשלכהו באש – ולא ידעתי שיצא העגל הזה, ויצא.

וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת־הַעֲנַן כִּי־פָרַע הוּא כִּי־פָרַעָה אַהֲרֹן
לְשִׁמְצָה בְּקִמְיָהֶם:

פרוע – מגלה, נתגלה שמצו וקלונו, כמו: "ופרע את ראש האשה". לשמצה בקמיהם – להיות להם הדבר הזה לגנות כפי כל הקמים עליהם.

וַיַּעֲמֵד מֹשֶׁה בַּשַּׁעַר הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמֶר מִי לִי־הוּא אֵלָי
וַיֹּאסְפוּ אֵלָיו כָּל־בְּנֵי לֵוִי:

מי לה' אלי – יבא אלי. כל בני לוי – מכאן שכל השבט כשר.

וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה־אָמַר יְיָ־הוּא אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שִׁימוּ אִישׁ־
תְּרֵבוֹ עַל־יָרְכוֹ עִבְרוּ וְשׁוּבוּ מִשַּׁעַר לְשַׁעַר בְּמַחֲנֶה וְהִרְגוּ
אִישׁ־אֶת־אֶחָיו וְאִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת־קָרְבוֹ:

כה אמר וגומר – והיכן אמר? "זובח לא־להים יחרם". כך שנויה במקילתא. אחיו – מאמו, והוא ישראל.

וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־לֵוִי כַּדְבָר מֹשֶׁה וַיַּפֵּל מִן־הַעֲנַן בַּיּוֹם הַהוּא
כַּשְׁלִשָּׁת אלְפֵי אִישׁ:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מַלְאוּ יְדַכֶּם הַיּוֹם לִי־הוּא כִּי אִישׁ בְּבָנוֹ
וּבְאֶחָיו וְלָתֵת עֲלֵיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה:

מלאו ידכם – אתם שהורגים אותם, בדבר זה תתחנכו להיות פהגים למקום. כי איש – מקם ימלא ידו בבנו ובאחיו.

וַיְהִי מִמַּחֲרָת וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵי־הַעֲנַן אַתֶּם חֲטָאתֶם
חֲטָאתָה גְדֹלָה וְעַתָּה אַעֲלֶה אֵלָי־הוּא אוֹלֵי אַכְפְּרָה בְּעַד
חֲטָאתְכֶם:

אכפרה בעד חטאתכם – אשים כפר וקנוח וסתימה לנגד חטאתכם, להבדיל ביניכם ובין חטא.

וַיָּשָׁב מֹשֶׁה אֵלָי־הוּא וַיֹּאמֶר אֲנִי חֲטָא הַעֲנַן הַזֶּה חֲטָאתָה
גְדֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב:

אֱלֹהֵי זָהָב – אתה הוא שגנמת להם, שהשפעת להם זקב וכל חפצם; מה יעשו שלא יחטאו? משל למלך, שהיה מאכיל ומשקה את בנו ומקשטו, ותולה לו כיס בצנארו ומעמידו בפתח בית זונות; מה יעשה הבן שלא יחטא?

וְעַתָּה אִם־תִּשָּׂא חֲטָאתֶם וְאִם־אֵין מִתְּנִי נָא מִסְפָּרָךְ
אֲשֶׁר כִּתְּבָתָּ:

ועתה אם תשא חטאתם – הרי טוב, איני אומר לך מחני; ואם אין, מחני. וזה מקרא קצר, וכן הרבה. מספרך – מכל התורה כלה, שלא יאמרו עלי שלא הייתי פדאי לבקש עליהם רחמים.

וַיֹּאמֶר יְיָ־הוּא אֲשֶׁר חֲטָא־לִי אֲמַחֲנוּ
מִסְפָּרֵי:

וְעַתָּה לָךְ | נָתַתָּ אֶת־הַעֲנַן אֵל אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי לָךְ הַגָּה
מִלְאָכִי יִלְךְ לִפְנֶיךָ וּבַיּוֹם פְּקֹדֵי וּפְקֹדֹתַי עֲלֵהֶם חֲטָאתֶם:

אל אשר דברתי לך – יש פאן "לך" אצל דבור במקום "אלוהי"; וכן: "לדבר לו על אדניהו". הגה מלאכי – ולא אני. וביום פקדי וגומר – עתה שמעתי אלוהי מלכותם יחד, ותמיד תמיד, כשאפקד עליהם צונותיהם – "ופקדתי עליהם" מעט מן העון הזה עם שאר העונות. ואין פרענות באה על ישראל, שאין בה קצת מפרעון עון העגל.

וַיִּגַּף יְיָ־הוּא אֶת־הַעֲנַן עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־הָעֵגֶל אֲשֶׁר
עָשָׂה אַהֲרֹן:

ויגף ה' את הענן – מיתה בידי שמים לעדים בלא התרעה.

וַיַּדְבֵּר יְיָ־הוּא אֶל־מֹשֶׁה לָךְ עֲלֶה מִזֶּה אַתָּה וְהַעֲנַן
אֲשֶׁר הָעֵלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶל־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר
וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה אֵינִיל סָק מִכָּא אַתָּה וְעַמָּא דְאַסִּיקְתָּא
מֵאֶרְעָא דְמִצְרַיִם לְאֶרְעָא דְקִיּוּמִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וּלְיַעֲקֹב לְמִימַר לְבָנָךְ אַתְּנָנָה:

וְנִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לִיצְחָק וְלִיעֲקֹב לֵאמֹר לְזֶרַעְךָ אֶתְנַנֶּה:

לֶךְ עֲלֵה מִזֶּה – אָרְץ יִשְׂרָאֵל גְּבוּלָהּ מִכָּל הָאָרְצוֹת, לֶכְךָ נֹאמֵר "עֲלֵה". דָּבָר אַחֵר: כִּלְפֵי שְׁאֵמַר לוֹ בְּשִׁעַת הַכַּעַס: "לֶךְ רֵד", אָמַר לוֹ בְּשִׁעַת רַצוֹן: "לֶךְ עֲלֵה". אִתָּה וְהָעַם – כָּאֵן לֹא נֹאמֵר "וְעַמְּךָ".

וְשַׁלַּחְתִּי לְפָנֶיךָ מִלְאָךְ וְגֵרְשָׁתִי אֶת־הַכְּנַעֲנִי הַיָּמֹרִי וְהַחֲתָלִי וְהַפְּרִזִּי הַחֲנִי וְהַיְבוּסִי: וּפְרִזָּאִי חֲנָאִי וַיְבוּסָאִי:

וְגֵרְשָׁתִי אֶת הַכְּנַעֲנִי וְגוֹמֵר – שְׂשָׁה אַמּוֹת הֵן; וְהַגְּרָגְשִׁי עֵמֵד וּפְנֵה מִפְּנֵיהֶם מֵאֲלִיּוֹ.

אֶל־אָרֶץ זְבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ כִּי לֹא אֶעֱלֶה בְּקִרְבְּךָ כִּי עַם־ קִשֵׁי קֶדָל אֵת דִּלְמָא אֲשִׁיצִינֶךָ בְּאוֹרְחָא:

אֶל אָרֶץ זְבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ – אֲנִי אוֹמֵר לֶךְ לְהַעֲלוֹתְם. כִּי לֹא אֶעֱלֶה בְּקִרְבְּךָ – לֶכְךָ אֲנִי אוֹמֵר לֶךְ: "וְשַׁלַּחְתִּי לְפָנֶיךָ מִלְאָךְ". כִּי עַם קִשֵׁי עֲרַף אִתָּה – וּכְשִׁיכִינִתִּי בְּקִרְבְּכֶם וְאַתֶּם מִמָּרִים בִּי, מִרְבָּה אֲנִי עֲלִיכֶם וְעַם. אֶכְלֶךָ – לְשׁוֹן פְּלִיזָן.

וַיִּשְׁמַע הָעָם אֶת־הַדְּבָר הַרָע הַזֶּה וַיִּתְאַבְּלוּ וְלֹא־שָׁעֲתוּ אִישׁ עֲדָיו עֲלָיו:

הַדְּבָר הַרָע – שְׁאִין הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה וּמְהַלְכַת עִמָּם. אִישׁ עֲדָיו – כְּתָרִים שְׁנַתְּנוּ לָהֶם בְּחוּרָב, כְּשִׁאֲמָרוּ: "נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע".

וַיֹּאמֶר יְיָ־הַיְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אָמַר אֶל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אַתֶּם עַם־ קִשֵׁי־עֲרָף רָגַע אַתְּדָא אֶעֱלֶה בְּקִרְבְּךָ וְכִלְיֹתֶיךָ וְעַתָּה הוֹרֵד עֲדֶיךָ מֵעֲלֶיךָ וְאַדְעָה מָה אֶעֱשֶׂה־לָּךְ:

רָגַע אַתְּדָא אֶעֱלֶה בְּקִרְבְּךָ וְכִלְיֹתֶיךָ – אִם אֶעֱלֶה בְּקִרְבְּךָ, וְאַתֶּם מִמָּרִים בִּי בְּקִשְׁיוֹת עֲרַפְכֶם, אֲזַעַם עֲלִיכֶם רָגַע אַתְּדָא, שֶׁהוּא שְׁעוֹר וְעַמִּי, שְׁנֹאמַר: "חֲבִי כִמְעַט רָגַע עַד יַעֲבֹר וְעַם", וְאֶכְלֶה אֶתְכֶם; לִפְיֶיךָ טוֹב לָכֶם שְׁאֲשַׁלַּח מִלְאָךְ. וְעַתָּה – פִּרְעָנוֹת זֹאת תִּלְקוּ מִיָּד, שְׁתוֹרִידוּ עֲדִיכֶם מֵעֲלִיכֶם. וְאַדְעָה מָה אֶעֱשֶׂה לָּךְ – בְּקִדְּמַת שְׁאָר הָעוֹן, אֲנִי יוֹדַע מָה שְׁבֹלְבִי לַעֲשׂוֹת לָךְ.

וַיִּתְנַבְּלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־עֲדֵיכֶם מִתֵּר חוֹרָב: אֵת עֲדִים מִתֵּר חוֹרָב – אֵת הָעֲדִי שֶׁהָיָה בְּיָדֶם מִתֵּר חוֹרָב.

וּמֹשֶׁה יָקַח אֶת־הָאֱהָל וְנִטְּה־לוֹ וּמַחוּץ לַמַּחֲנֶה הִרְחִיק מִן־הַמַּחֲנֶה וַקְרָא לוֹ אֱהָל מוֹעֵד וְהָיָה כָּל־מִבְקֵשׁ יְיָ־הַיְהוָה יֵצֵא אֶל־אֱהָל מוֹעֵד אֲשֶׁר מַחוּץ לַמַּחֲנֶה:

וּמֹשֶׁה – מֵאוֹתוֹ עוֹן וְהִלָּאָה. יָקַח אֶת הָאֱהָל – לְשׁוֹן הוֹנֵה: הוּא לֹזֵקִים אֶהְלוּ וְנִטְּהוּ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה; אָמַר: מִגִּדָּה לְרַב – מִגִּדָּה לְתַלְמִיד. הִרְחִיק – אֶלְפִים אַמָּה, כְּעִנְיָן שְׁנֹאמַר: "אֵךְ רְחוּק יִהְיֶה בֵּינֵיכֶם וּבֵינִי כְּאֶלְפִים אַמָּה בְּמִדָּה". וַקְרָא לוֹ – וְהָיָה קוֹרָא לוֹ אֱהָל מוֹעֵד, הוּא בֵּית וְעַד לְמִבְקֵשֵׁי תוֹרָה. כָּל מִבְקֵשׁ ה' – מִכָּאֵן לְמִבְקֵשׁ פָּנֵי יְקוֹן, כְּמִבְקֵשׁ פָּנֵי הַשְּׂכִינָה. יֵצֵא אֶל אֱהָל מוֹעֵד – כְּמוֹ יוֹצֵא. דָּבָר אַחֵר: וְהָיָה כָּל מִבְקֵשׁ ה' – אֶפְלוּ מִלְאֲכֵי הַשְּׂרָת, כְּשִׁהְיוּ שׁוֹאֲלִים מִקוֹם שְׂכִינָה, שְׂכָרֵיהֶם אוֹמְרִים לָהֶם: הֲרֵי הוּא בְּאֶהְלוּ שֶׁל מוֹשֶׁה.

וְהָיָה כִּצְאֹת מוֹשֶׁה אֶל־הָאֱהָל יָקוּמוּ כָּל־הָעָם וְנִצְבּוּ אִישׁ פֶּתַח אֶהְלוֹ וְהִבִּיטוּ אַחֲרֵי מוֹשֶׁה עַד־בָּאוּ הָאֱהָלָה:

וְהָיָה – לְשׁוֹן הוֹנֵה. כִּצְאֹת מוֹשֶׁה – מִן הַמַּחֲנֶה, לְלֶכֶת אֶל הָאֱהָל. יָקוּמוּ כָּל הָעָם – עוֹמְדִים מִפְּנֵי, וְאִין יוֹשְׁבִים עַד שְׁנִתְפַּסָּה מִהֶם. וְהִבִּיטוּ אַחֲרֵי מוֹשֶׁה – לְשִׁבְחָה: אֲשֶׁרֵי יְלוּד אִשָּׁה, שְׂכָף מִבְּטַח שֶׁהַשְּׂכִינָה תִכְנַס אַחֲרָיו לְפֶתַח אֶהְלוֹ.

וְהָיָה כִּבָּא מוֹשֶׁה הָאֱהָלָה יֵרֵד עִמּוֹד הָעֲנָן וְעַמֵּד פֶּתַח הָאֱהָל וְדָבָר עִם־מוֹשֶׁה:

וְדָבָר עִם מוֹשֶׁה – כְּמוֹ "וּמְדַבֵּר עִם מוֹשֶׁה". תַּרְגוּמוֹ "וּמִתְמַלֵּל עִם מוֹשֶׁה", שֶׁהוּא כְּבוֹד הַשְּׂכִינָה, כְּמוֹ "וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהִים", וְאִינוֹ קוֹרָא "מְדַבֵּר אֱלֹהִים". כְּשֶׁהוּא קוֹרָא "מְדַבֵּר", פִּתְרוּנוֹ: הַקּוֹל מִדְּבַר בֵּינֵי לְבָבִין עֲצָמוֹ וְהַהֲדִיּוֹט שׁוֹמֵעַ מֵאֲלֵהוּ; וְכִשֶׁהוּא קוֹרָא "מְדַבֵּר", מִשְׁמַע שֶׁהַמֶּלֶךְ מְדַבֵּר עִם הַהֲדִיּוֹט.

וַרְאָה כָּל־יִשְׂרָאֵל אֶת־עִמּוֹד הָעֲנָן עֹמֵד פֶּתַח הָאֱהָל וְקָם כָּל־הָעָם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ אִישׁ פֶּתַח אֶהְלוֹ:

וְהִשְׁתַּחֲוּוּ – לְשְׂכִינָה.

וְחָזוּ כָּל עַמָּא יָת עִמּוֹדָא דְעֵנָנָא קָאִים בְּתַרְע מִשְׁכָּנָא וְקִימִין כָּל עַמָּא וְסִגְדִין גְּבַר בְּתַרְע מִשְׁכָּנָה:

וְדַבֵּר י-הוָה אֶל-מֹשֶׁה פָּנִים אֶל-פָּנִים כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ וְשָׁב אֶל-הַמַּחֲנֶה וּמְשָׁרְתוֹ יְהוֹשִׁיעַ בֶּן-נֹון וְעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֵהָל:

וּמַלְלִיל יִי עִם מֹשֶׁה מַמְלֵל עִם מַמְלֵל כְּמֵא דִּמְלִיל גּוֹבְרָא עִם חֲבָרִיָּה וְתֹאִיב לְמִשְׁרִיתָא וּמְשׁוּמְשָׁנִיָּה יְהוֹשִׁיעַ בֶּר נֹון עוֹלִימָא לֹא עָדִי מִגּוּ מִשְׁפָּנָא:

וְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים – ומתמלל ה' עם משה. **וְשָׁב אֶל הַמַּחֲנֶה –** לאחר שנדבר עמו, היה משה שוב אל המחנה ומלמד ללוקנים מה שלמד. והדבר הזה נהג משה מיום הכפורים עד שהוקם המשכן ולא יותר. שְׁהָרִי בְשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז וְנִשְׁתַּבְּרוּ הַלַּוְחֹת, וּבְשִׁמוֹנֶה עָשָׂר שָׁרַף אֶת הַעֲגֹל וְדָן אֶת הַחוּטָאִים, וּבְתִשְׁעָה עָשָׂר עָלָה, שְׁנַאֲמַר: "וַיְהִי מִמִּתְּרַת וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם" וגומר. וְעָשָׂה שֵׁם אַרְבָּעִים יוֹם וּבְקִשׁ רַחֲמִים, שְׁנַאֲמַר: "וְאַתְּנַפֵּל לִפְנֵי ה'" וגומר. וּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲלוּל נֶאֱמַר לוֹ: "וְעָלִיתָ בַּבֶּקֶר אֶל הַר סִינַי", לִקְבֹּל לוחות האחרונות. וְעָשָׂה שֵׁם אַרְבָּעִים יוֹם, שְׁנַאֲמַר בָּהֶם: "וְאַנְכִי עֹמְדָתִי בְּהָר פְּנִימִים הָרֵאשִׁינִים" וגומר; מֵה הָרֵאשִׁינִים בְּרִצּוֹן, אֶף הָאֲחֵרוֹנִים בְּרִצּוֹן; אָמַר מַעֲתָה, אֲמַצְעִיִּים הִיוּ בְּכַעַס. בְּעֵשְׂרָה בְּתִשְׁרִי נִתְרַצָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּשִׁמְחָה וּבְלֵב שָׁלֵם, וְאָמַר לוֹ לְמֹשֶׁה: "סִלַּחְתִּי כַּדְּבָרָךְ", וּמָסַר לוֹ לוחות האחרונות, וְיָרַד, וְהַתְּחִיל לְצִוּוֹתוֹ עַל מְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן, וְעִשָּׂאוּהוּ עַד אֶחָד בְּנִיסָן. וּמִשְׁהוּקָם, לֹא נִדְּבַר עִמּוֹ עוֹד אֶלָּא מֵאַהֲלֵ מוֹעֵד. **וְשָׁב אֶל הַמַּחֲנֶה –** תרגומו: "ותב למשריתא", לפי שהוא לשון הוזהר, וכן כל הענין: "וראה כל העם", "וחזן". "ונצבו", "וקומין". "והביטו", "וימסתכלין". "והשתחויו", "וסגדון". ומדרשו: "ודבר ה' אל משה", שישוב אל המחנה; אמר לו: אני בכעס ואתה בכעס, אם פן מי יקרבים?

שלישי פְּרֻשָׁת בְּקֻשָׁת גְּלוּי הַפָּנִים

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-י-הוָה רְאֵה אֵתָּה אֹמֵר אֵלַי הֲעֵל אֶת-הָעָם הַזֶּה וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתָּנִי אֶת אֲשֶׁר-תִּשְׁלַח עִמָּי וְאַתָּה אֹמְרַת יְדַעְתִּיהָ בְּשֵׁם וְגַם-מִצָּאתָ חַן בְּעֵינָי:

וְאָמַר מֹשֶׁה קְדָם יי חֲזִי דְאַתָּה אֹמֵר לִי אֲסִיק ית עֲמָא הַדִּין וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתָּנִי ית דְּתִשְׁלַח עִמִּי וְאַתָּה אֹמְרַת רַבִּיתָ בְּשׁוֹם וְאַף אֲשַׁכַּחְתָּא רַחֲמִין קְדָמִי:

רֹאה אַתָּה אֹמֵר אֵלַי – ראה, תן עיניך ולבך על דבריך: אתה אומר אלי וגומר, ואתה לא הודעתני וגומר. וְאֲשֶׁר אֹמְרַת לִי: "הנה אנכי שלח מלאך", אין זו הודעה, שאין אני חפץ בה. וְאַתָּה אֹמְרַת יְדַעְתִּיהָ בְּשֵׁם – הכרתיה משאר בני אדם בשם חשיבות; שהרי אמרת לי: "הנה אנכי בא אליך בעב הענין" וגומר, "וגם בך באמינו לעולם".

וְעָתָּה אִם-נָא מִצָּאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ הוֹדַעְנִי נָא אֶת-דְּרָכְךָ וְאַדְעָךָ לְמַעַן אֲמַצְא-חַן בְּעֵינֶיךָ וְרֹאֵה כִּי עִמָּךְ הִגִּי הַזֶּה:

וְכַעַן אִם כַּעַן אֲשַׁכַּחְתִּי רַחֲמִין קְדָמָךְ הוֹדַעְנִי כַּעַן ית אֹרַח טוֹבָךְ וְאַדְעָ רַחֲמָךְ בְּדִיל דְאַשְׁכַּח רַחֲמִין קְדָמָךְ וּגְלִי קְדָמָךְ אָרִי עִמָּךְ עֲמָא הַדִּין:

ועתה – אם אמת שמצאתי חן בעיניך, הודעני נא את דרכך, מה שְׁכַר אַתָּה נוֹתֵן לְמוֹצָאֵי חַן בְּעֵינֶיךָ. וְאַדְעָךָ לְמַעַן אֲמַצְא חַן בְּעֵינֶיךָ – ואדע בזו מדת מגמולך, מה היא מציאת חן שמצאתי בעיניך. וּפְתָרוֹן "למען אמצא חן", למען אכיר כמה שְׁכַר מְצִיאת חַן. וְרֹאֵה כִּי עִמָּךְ הִגִּי הַזֶּה – שלא תאמר: "ואעשה אותך לגוי גדול", ואת אלה מעזב; ראה כי עמך הם מקדם, ואם בהם תמאס, איני סומך על היוצאים מחלצי שיתקומו. ואת משלום השְׁכַר שְׁלִי בְּעַם הַזֶּה תוֹדִיעֵנִי. וְרַבּוּתֵנוּ דְרָשׁוּהוּ בְּמִסְכַּת בְּרַכּוֹת, וְאַנְי לְיֹשֵׁב הַמְּקַרְאוֹת עַל אֲפְגִיָּהֶם וְעַל סִדְרָם בְּאֵתִי.

וַיֹּאמֶר פָּנִי יִלְכוּ וְהִנַּחְתִּי לָךְ:

וְאָמַר שְׁכִינְתִּי תִהְיֶה וְאַנְיִת לָךְ:

וַיֹּאמֶר פָּנִי יִלְכוּ – כתרגומו: לא אשלח עוד מלאך, אני בעצמי אלוך; כמו: "ופניך הלכים בקרב".

וַיֹּאמֶר אֲלֵיו אִם-אֵין פְּנִיךָ הַלְכִים אֶל-תַּעֲלָנוּ מִזֶּה:

וְאָמַר קְדָמוּהִי אִם לִית שְׁכִינְתָךְ מֵהַלְכָא בִּינְנָא לֹא תִסְקֻנָא מְכָא:

וַיֹּאמֶר אֲלֵיו – בזו אני חפץ; כי על ידי מלאך, "אל תעלנו מזה".

וּבַמָּה יוֹדַע אִפּוּא פִּי-מִצָּאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעִמָּךְ הַלּוֹא בְּלִכְתָּךְ עִמָּנוּ וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעִמָּךְ מִכְּלֵ-הָעָם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאָדָמָה:

וּבְמָא יתִידַע הַכָּא אָרִי אֲשַׁכַּחְתִּי רַחֲמִין קְדָמָךְ אֲנָא וְעִמָּךְ הַלָּא בְּמַהְדָּה שְׁכִינְתָךְ עִמָּנָא וְיתַעֲבֹדוּ לְנָא פְּרִישָׁן לִי וְלְעִמָּךְ מְשׁוּנִי מִכָּל עֲמָא דְעַל אִפִּי אַרְעָא:

ובמה יודע אפוא – יודע מציאת חן? "הלוא בלכתך עמנו?" ועוד דבר אחר אני שואל ממך, שלא תשרה שְׁכִינְתָךְ עוֹד עַל אַמּוֹת הָעוֹלָם. וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעִמָּךְ – ונהיה מבדלים בדבר הזה מכל העם, כמו: "והפלה ה' בין מקנה מצרים" וגומר.

רביעי פְּרֻשָׁת י"ג הַמְּדוֹת

וַיֹּאמֶר י-הוָה אֶל-מֹשֶׁה גַם אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אַעֲשֶׂה פִּי-מִצָּאתָ חַן בְּעֵינָי וְאַדְעָךָ בְּשֵׁם:

וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה אֶף ית פְּתַגְמָא הַדִּין דְּמִלִּילְתָּא אַעֲבִיד אָרִי אֲשַׁכַּחְתָּא רַחֲמִין קְדָמִי וְרַבִּיתָ בְּשׁוֹם:

גַּם אֶת הַדְּבָר הַזֶּה – שלא תשרה שְׁכִינְתִּי עוֹד עַל אַמּוֹת הָעוֹלָם, אַעֲשֶׂה. וְאִין דְּבָרִיו שָׁל בְּלַעַם עַל יְדֵי שְׂרִית שְׁכִינָה, אֶלָּא "נפל וגלוי עינים", כגון: "ואלי דבר וגנב"; שומעין על ידי שלים.

וַיֹּאמֶר הָרָאִי נָא אֶת-כְּבֹדְךָ:

וְאָמַר אַחֲזִינִי כַּעַן ית יְקָרְךָ:

וַיֹּאמֶר הָרָאִי נָא אֶת כְּבוֹדְךָ – ראה משה שהיה עת רצון ודבריו מקבלים, והוסיף לשאל להראותו מראית כבודו.

וַיַּעֲבֹר י-הוָה וְעַל-פָּנָיו וַיִּקְרָא י-הוָה וְי-הוָה אֵל רְחוּם וַתִּזְנוּן אֶרֶץ אֲפִים וּרְבִי-חֶסֶד וְאַמֶּת:

וַאֲעֵבֵר יי שְׁכִינָתִיהָ עַל אַפּוּהִי וַיִּקְרָא יי יי אֱלֹהֵהָ רַחֲמָנָה וַתִּזְנוּן מִרְחִיק רַגְזוֹ וּמִסְגִּי לְמַעֲבֵד טָבוֹן וּקְשׁוּט:

ה' ה' – מדת רחמים היא, אחת קדם שִׁיחֻטָּא, ואחת לאסר שִׁיחֻטָּא וְיָשׁוּב. אל – אף זו מדת רחמים, וכן הוא אומר: "אלי אלי למה עֲזַבְתָּנִי", ואין לומר למדת הדין "למה עֲזַבְתָּנִי", כִּי מִצְּאֵתִי בְּמִכִּילֶתָא. אֶרֶץ אֲפִים – מארץ אפן ואינו ממחר לפרע, שְׁמָא יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה. וּרְבִי חֶסֶד – לְצָרִיכִים חֶסֶד, שְׁאִין לָהֶם זְכוּת כָּל כּוּף. וְאַמֶּת – לשלם שְׁכָר טוֹב לַעֲוֵשֵׁי רְצוּנוֹ.

בְּצִר חֶסֶד לְאֱלֹפִים נִשְׂא עֶזְוֹן וּפְשַׁע וַחֲטָאָה וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה פִּקְדָה עֶזְוֹן אֲבוֹת עַל-בְּנִים וְעַל-בְּנֵי בְנִים עַל-שְׁלֹשִׁים וְעַל-רַבְעִים:

בְּטִיר טִיבוֹ לְאֱלֹפִי דְרִין שְׁבִיק לַעֲוֹנוֹ וּלְמִרוּד וּלְחֻבִּין סִלַּח לְדַתְּבִין לְאוּרִיתִיהָ וּלְדָלָא תְּבִין לֹא מִזְפִּי מִסְעַר חֻבִּי אֲבָהֶן עַל בְּנִין וְעַל בְּנֵי בְנֵי מְרָדִין עַל דְּרַתְּלִיתֵי וְעַל דְּרַתְּרַבֵּיעֵי:

בְּצִיר חֶסֶד – שִׁהָאֲדָם עוֹשֶׂה לְפָנָיו. לְאֱלֹפִים – לְשֵׁנֵי אֱלֹפִים דּוֹרוֹת. – עֲוֹנוֹת, אֵלּוּ הַדּוֹנוֹת. פְּשָׁעִים, אֵלּוּ הַמְרָדִים שְׁאָדָם עוֹשֶׂה לְהַכְעִיס. וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה – לְפִי פְּשׁוּטוֹ, מִשְׁמַע שְׁאִינוֹ מוֹתֵר עַל הַעֶזְוֹן לְגַמְרִי, אֲלֵא נִפְרַע מִמְּנוּ מַעֲט מַעֲט. וּרְבוּתִינוּ דְרָשׁוּ, מְנַקֵּה הוּא לְשָׁבִים, וְ"לֹא יִנְקָה" לְשִׁאִינָן שְׁבִים. פִּקְדָה עֶזְוֹן אֲבוֹת עַל בְּנִים – כְּשִׂאוֹחֲזִים מַעֲשֶׂה אֲבוֹתֵיהֶם בִּידֵיהֶם; שְׁכָבֵר פִּרְשׁ בְּמִקְרָא אֲחֵר: "לְשִׁנְאִי". וְעַל רַבְעִים – דּוֹר רַבְעִים. נִמְצְאָת מִדָּה טוֹבָה מְרַבָּה עַל מִדַּת פְּרַעֲנוֹת אֲחַת לְחֻמְשׁ מֵאוֹת; שְׁבַמְדָּה טוֹבָה הוּא אוֹמֵר: "בְּצִיר חֶסֶד לְאֱלֹפִים".

וַיִּמְהַר מִשָּׁה וַיִּקְד אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחֲו:

וַאוּחִי מוֹשֶׁה וְכָרַע עַל אֶרְעָא וּסְגִיד:

וַיִּמְהַר מִשָּׁה – כְּשִׂרָאָה מוֹשֶׁה שְׁכִינָה עוֹבְרָת וְשִׁמַּע קוֹל הַקְּרִיאָה, מִיַּד וַיִּשְׁתַּחֲו.

וַיֹּאמֶר אִם-נָא מִצְּאֵתִי חֲזוֹן בְּעֵינַיִךְ א-דְנִי וְלִדְ-גָּא א-דְנִי בְּקַרְבְּנוֹ כִּי עִם-קִשְׁוֵה-עֵרְפִי הוּא וְסִלְתָּ לַעֲוֹנָיו וּלְחַטָּאתָיו וְנִחַלְתָּנוּ:

וַאֲמַר אִם כַּעַן אֲשַׁפְּחִית רַחֲמִין קְדָמָךְ יי תְּהִי כַּעַן שְׁכִינָתָא דִּי בִּינָנָא אַרִי עִם קִשְׁוֵי קְדָל הוּא וְתִשְׁבּוּק לְחֻבְנָא וּלְחַטָּאתָיו וְנִחַלְתָּנוּ:

וְלִדְ נָא ה' בְּקַרְבְּנוֹ – כְּמוֹ שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ, מֵאֲחֵר שְׁאֵתָהּ נוֹשֵׂא עוֹן. וְאִם עִם קִשְׁוֵה עֵרְפִי הוּא וְנִמְרוּ כּוּף, וְאַמְרַתְּ עַל זֹאת: "כִּן אֲכַלְךָ בְּדִרְךָ", אֵתָהּ תִּסְלַח לַעֲוֹנָיו וְגוֹמֵר. יֵשׁ "כִּי" בְּמִקּוֹם "אִם". וְנִחַלְתָּנוּ – וְתִתְּנֵנוּ לָהּ לְנַחֲלָה מִיְּחֻדָּת. זוֹ הִיא בְּקֻשְׁת "וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעַמִּי", שְׁלֹא תִשְׁרַח שְׁכִינָתָךְ עַל הָאֲמוֹת.

שִׁישִׁי

וַיֹּאמֶר הִנֵּה אֲנִכִּי בְּרִית גִּגְד כְּלִי-עַמִּי אֲעַשֶׂה נִפְלְאוֹת אֲשֶׁר לֹא-יִנְבְּאוּ בְּכִלְהָאָרֶץ וּבְכִלְהַגּוֹיִם וְרָאָה כְּלִי הָעָם אֲשֶׁר-אֵתָהּ בְּקַרְבּוֹ אֶת-מַעֲשֶׂה י-הוָה כִּי-יִנּוֹרָא הוּא אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה עִמָּךְ:

וַאֲמַר הָא אֲנָא גְזֵר קִיָּם קְדָם כָּל עַמִּי אֲעֵבִיד פְּרִישָׁן דְּלֹא אֲתַבְּרִיאוּ בְּכָל אֶרְעָא וּבְכָל עַמְמִיָּא וַיְחַזִּי כָּל עַמִּי דְאֵת בִּינֵיהוֹן יַת עוֹבְדָא דִּי אַרִי דְחִיל הוּא דְאֲנָא עֵבִיד עִמָּךְ:

בְּרִית – עַל זֹאת. אֲעַשֶׂה נִפְלְאוֹת – לְשׁוֹן "וְנִפְלִינוּ", שִׁתְּהִיו מְבַדְּלִים בְּזוֹ מִכָּל הָאֲמוֹת, שְׁלֹא תִשְׁרַח שְׁכִינָתִי עֲלֵיהֶם.

וְשִׁמְרִי-לָךְ אֵת אֲשֶׁר אֲנִכִּי מִצְוֹנָה הַיּוֹם הַגִּנִּי גִרְשׁ מִפְּנֵיךְ אֶת-הָאֲמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרָזִי וְהַיְבוּסִי:

טַר לָךְ יַת דְּאֲנָא מִפְּקֻדָּךְ יוֹמָא דִּין הָאֲנָא מִתְרִיף מִן קְדָמָךְ יַת אֲמֹרָאִי וְכַנְעַנָאִי וְחִתָּאִי וְפְרָזָאִי וְחַזָּאִי וַיְבוּסָאִי:

אֵת הָאֲמֹרִי וְגוֹמֵר – שִׁשׁ אֲמוֹת יֵשׁ כֹּאן, כִּי הַגְּרָגְשִׁי עֲמַד וּפְנָה מִפְּנֵיהֶם.

וְשִׁמְרִי לָךְ פְּנֵי-תְכָרְת בְּרִית לִיּוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֵתָהּ בְּא עֲלֶיךָ פְּנֵי-הַיָּה לְמוֹקֵשׁ בְּקַרְבְּךָ:

אֲסַתְּמַר לָךְ דְּלִמָּא תִּגְזֵר קִיָּם לִיְתִיב אֶרְעָא דְאֵת עֲלִיל עֲלֵהָ דְלִמָּא יְהִי לְתַקְלָא בִּינָךְ:

כִּי אֶת-מִזְבְּחֵיכֶם תִּתְּצוּן וְאֶת-מִצְבְּתֵיכֶם תִּשְׁבְּרוּן וְאֶת-אֲשֶׁרֵי תִכְרְתוּן:

אַרִי יַת אִיגוּרֵיהוֹן תִּתְרַעוּן וַיַּת קְמַתְהוֹן תִּתְבְּרוּן וַיַּת אֲשִׁירֵיהוֹן תִּקְצְצוּן:

אֲשֶׁרֵי – הוּא אֵילָן שְׁעוֹבָדִים אוֹתוֹ.

כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אֲחֵר כִּי י-הוָה קָנָא שְׁמוֹ אֵל קָנָא הוּא:

אַרִי לֹא תִסְגוּד לְטַעֲוֹת עַמְמִיָּא אַרִי יי קָנָא שְׁמִיָּה אֵל קָנָא הוּא:

קָנָא שְׁמוֹ – מְקַנָּא לְהַפְרַע וְאִינוֹ מוֹתֵר. וְזֵהוּ כָּל לְשׁוֹן קָנָאָה, אוֹחַז בְּנִצְחוֹנוֹ וּפּוֹרַע מֵאוּיָבִיו.

פְּנֵי-תְכָרְת בְּרִית לִיּוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְזָנוּ אֶתְרֵי א-לֵהֵיחֶם וְנִבְחִלוּ לֹא-לֵהֵיחֶם וְקָרָא לָךְ וְאֲכַלְתָּ מִזְבְּחֵי:

דְּלִמָּא תִּגְזֵר קִיָּם לִיְתִיב אֶרְעָא וַיִּטְעוּן בְּתַר טַעֲוֹתְהוֹן וַיִּזְבְּחוּן לְטַעֲוֹתְהוֹן וַיִּקְרוּן לָךְ וַיִּמְיָכוּל מִדְּבַחֵיהוֹן:

וְאֲכַלְתָּ מִזְבְּחוֹ – כְּסְבוּר אֵתָהּ שְׁאִין עֲנֵשׁ בְּאֲכִילָתוֹ, וְאֲנִי מַעֲלָה עֲלֶיךָ כְּמוֹדָה בְּעֻבְדוֹתוֹ, שְׁמַתוּךָ כּוּף אֵתָהּ בָּא וְלוֹקַס מִבְּנוֹתָיו לְבִנְיָה.

ולקחת מבנתיו לבגיה וזנו בנתיו אתרי א- להיתן והזנו את-בגיה אתרי א- להיתן:
ותסב מבנתהו לבגיה וישעון בנתהו בתר טעותהו וישעון ית בגיה בתר טעותהו:

א- להי מסכה לא תעשה-לה:
דחלן דמתכא לא תעביד לה:

את-תג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות אשר צויתך למועד חדש האביב פי בחדש האביב יצאת ממצרים:
ית תגא דפטיריא תטר שבעא יומין תיכול פטירא דפקידתך לזמן נחתא דאביבא ארי בנחתא דאביבא נפקתא ממצרים:

חדש האביב - חדש בכור, שהתבואה מתבכרת בבשולה.

כל-פטור רחם לי וכל-מקנה תזכר פטר שור ושה:
כל פתח ולדא דיילי הוא וכל בעירך תקדיש דכרין בכור תור ואמר:

כל פטר רחם לי - באדם. וכל מקנה תזכר וגומר - וכל מקנה אשר תזכר בפטר שור ושה, אשר יפטור זכר את רחמה. פטר - לשון פתיחה, וכן: "פטר מים ראשית מדון". ת"ו של "תזכר" לשון נקבה היא, מסב על היולדת.

ופטר חמור תפדה בשנה ואם-לא תפדה וערפתו כל בכור בגיה תפדה ולא-יראו פני ריקם:
ובוכרא דחמרא תפרוק באמרא ואם לא תפרוק ותקפיה כל בוכרא דבגיה תפרוק ולא יתזון קדמי ריקניו:

ופטר חמור - ולא שאר בהמה טמאה. תפדה בשנה - נותן שנה לפנה, והוא חלין ביז פנה, ופטור חמור מתר בעבודה לבשלים. וערפתו - עורפו בקופיץ: הוא הפסיד ממון פנה, לפיכך יפסד ממונו. כל בכור בגיה תפדה - חמשה סלעים פדיונו קצוב, שגומר: "ופדיו מכן חדש תפדה" וגומר. ולא יראו פני ריקם - לפי פשוטו של מקרא - דבר בפני עצמו הוא, ואינו מסב על הבכור, שאין במצנת בכור ראית פנים. אלא אזהרה אחרת היא: וכשמעלו לנגל לראות - "לא יראו פני ריקם", מצוה עליכם להביא עולת ראית פנים: ולפי מדרש בריתא, מקרא יתר הוא ומפנה לגזרה שנה: ללמד על הענקתו של עבד עברי, שהוא חמשה סלעים מפל מין ומין, כפדיון בכור. במסכת קדושין.

ושנת ימים תעבד וביום השביעי תשב בתחריש ובקציר תשב:
שתא יומין תפולח וביומא שביעאה תנוח בזריעא ובתצדא תנוח:

בתחריש ובקציר תשב - למה נזכר תחריש וקציר? יש מרבוינו אומרים: על תחריש של ערב שביעית הנכנס לשביעית, וקציר של שביעית היוצא למוצאי שביעית; ללמדך שמוסיפין מחל על הקדש. וכה משמעו: "ושנת ימים תעבד וביום השביעי תשב"; ונעבודת ששת הימים שהתחתי לה, יש שנה שהתחריש והקציר אסור; ואין צריך לומר תחריש וקציר של שביעית, שהרי כבר נאמר: "שדה לא תזרע" וגומר. ויש אומרים, שאינו מדבר אלא בשבת; ותחריש וקציר שהזכר בו, לומר לה: מה תחריש רשות, אף קציר רשות; יצא קציר העמר, שהוא מצוה ודווקא את השבת.

ותג שבעת תעשה לה בכורי קציר חטים ותג האסיף תקופת השנה:
ותגא דשבויעיא תעביד לה בכורי תצד חטין ותגא דכנשא במפקה דשתא:

בכורי קציר חטים - שאתה מביא בו שתי הלחם מן החטים. בכורי - שהיא מנה ראשונה הבאה מן הקדש של חטים למקדש; כי מנחת העמר הבאה בפסח, מן השעורים היא. ותג האסיף - בזמן שאתה אוסף תבואתך מן השדה לבית. אסיפה זו - לשון הכנסה לבית, כמו: "ואספתו אל תוך ביתך". תקופת השנה - שהיא בתורת השנה, בתחלת השנה הבאה. תקופת - לשון מסבה והקפה.

שליש פעמים בשנה יראה פליזכורך את-פני האלון ו-הנה א- להי ישראל:
תלת זמנין בשתא יתזון פל דכורך קדם רבון עלמא יי אלהא דישראל:

כל זכורך - כל הזכרים שבה. הרבה מצוות בתורה נאמרו ונקפלו, ויש מהם שליש פעמים וארבע, לתיב ולענש על מנון לאוין שבהם ועל מנון עשה שבהם.

פיראוריש גוים מפניה והרתבתי את-גבלך ולא-יתמיד איש את-ארצה בעלתך לראות את-פני י-הנה א- להיה שליש פעמים בשנה:
ארי אתריך עממין מן קדמך ואפתי ית תחומך ולא יתמיד אנש ית ארעך במסקך לאתחזאה קדם יי אלהך תלת זמנין בשתא:

אורישי - כמרגומו, "אתריך". וכן: "החל רש", וכן: "ניורש את האמורי", לשון גרושין והרתבתי את גבלך - ואתה רחוק מבית הבחירה, ואינך יכול לראות לפני תמיד, לכה אני קובע לה שלישה רגלים הללו.

לא-תשתט על-חמץ דם-זבחי ולא-ילין לבקר זבח תג הפסח:
לא תפוס על חמיע דם פסחי ולא יביתון לצפרא תרבי נכסת תגא דפסחא:

לא תשתט וגומר - לא תשטט את הפסח ועדין חמץ קנים; אזהרה לשוטט, או לזורק, או לאחד מבני חבורה. ולא ילין - כמרגומו. אין לינה מועלת בראש המזבח, ואין לינה אלא בעמוד השחר. זבח חג הפסח - אמריו. ומכאן אתה למד לכל הקטר חלבים ואברים.

ראשית בפורי אדמתך תביא בית י-הנה א-להיך לא- תבשל גדי בחלב אמו:
ריש בפורי ארעך תיתי לבית מקדשא די אלהך לא תיכלון בשר בחלב:

ראשית בפורי אדמתך – משבעת המינין האמורים בשבח ארצה, "ארץ חטה ושעורה וקנן וגומר ודבש", הוא דבש תמרים. לא תבשל גדי – אזהרה לבשר בחלב. ושלשה פעמים כתוב בתורה: אהד לאכילה, ואחד להנאה, ואחד לאסור בשול. גדי – כל וקד רך במשמע, ואף עגל וכבש. ממה שהצרו לפרש בכמה מקומות: "גדי עזים", למדת שגדי סתם, כל יונקים במשמע. בחלב אמו – פרט לעוף שאין לו חלב אם, שאין אסורו מן התורה אלא מדברי סופרים.

שביעי פרשת המסנה

ויאמר י-הנה אל-משה כתב-לך את-הדברים האלה פי על-פי | הדברים האלה פרתני אתה ברית ואת-ישראל:
ואמר יי למשה כתוב לך ית פתגמיא האליו ארי על מימר פתגמיא האליו גזרית עמך קים ועם ישראל:

את הדברים האלה – ולא אתה רשאי לכתב תורה שבעל פה.

ויהי-שם עם-י-הנה ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה וכתב על-הלח את דברי הברית עשרת הדברים:
ונה תמן קדם יי ארבעין ומיין וארבעין לילון לחמא לא אכל ומיא לא שתי וכתב על לוחיא ית פתגמי קימא עשרא פתגמיין:

ויהי ברדת משה מהר סיני ושני לחת העדת ביד-משה ברדתו מן-ההר ומשה לא-יזע פי קרן עור פגיו בדברו אתו:
ונה פד גחת משה מטורא דסיני ותרין לוחי דסהדותא בידיא דמשה במיתתיה מן טורא ומשה לא ידע ארי סגי זיו יקרא דאפוהי במללותיה עמיה:

ויהי ברדת משה – כשהביא לוחות אחרונים ביום הכפורים. פי קרן – לשון קרננים, שהאור מבהיק ובלט כמין קרן. ומהיכן זכה משה לקרני ההוד? רבותינו אמרו: מן המערה, שנתן הקדוש ברוך הוא ידו על פניו, שנאמר: "ושפתי כפי".

ויקרא אהרן וכל-בני ישראל את-משה והנה קרן עור פגיו וייראו מגשת אליו:
וחזא אהרן וכל בני ישראל ית משה והא סגי זיו יקרא דאפוהי ודחילו מלאתקרבא לותיה:

וייראו מגשת אליו – בא וראה כמה גדול כחה של עברה, שעד שלא פשטו ידיהם בעברה מהו אומר? "ומראה כבוד ה' פאש אוכלת בראש ההר לעיני בני ישראל", ולא יראים ולא מזדעזעים; ומשעשו את העגל, אף מקרני הודו של משה היו מרתיעים ומזדעזעים.

ויקרא אלהם משה וישבו אליו אהרן וכל-הנשאים בעצה וידבר משה אלהם:
ויקרא להון משה ותבו לותיה אהרן וכל רברביא בכנשתא ומליל משה עמהון:

הנשאים בעצה – כמו נשיאי העדה. וידבר משה אליהם – שליחותו של מקום. ולשון הנה הוא כל הענין הנה.

ואחר-יכן נגשו כל-בני ישראל ויצוהם את פלי-אשר דבר י-הנה אתו בהר סיני:
ובתר כן אתקרבו כל בני ישראל ופקידון ית כל דמליל יי עמיה בטורא דסיני:

ואחרי כן נגשו – אחר שלמד לזקנים, חוזר ומלמד הפרשה או ההלכה לישראל. תנו רבנן: כיצד סדר המשנה? משה היה לומד מפי הגבורה. נכנס אהרן, שנה לו משה פרקו. נסתלק אהרן וישב לו לשמאל משה. נכנסו בניו, שנה להם משה פרקם. נסתלקו הם, ישב אלעזר לימין משה ואיתמר לשמאל אהרן וכוליה. נכנסו זקנים, שנה להם משה פרקם. נסתלקו זקנים, ישבו לצדדיו. נכנסו כל העם, שנה להם משה פרקם. נמצא ביד כל העם אהד, ביד הזקנים שנים, ביד בני אהרן שלשה, ביד אהרן ארבעה וכוליה, כדאיתא בערוכין.

ויכל משה מדבר אתם ויתן על-פגיו מסנה:
ויתן על פגיו מסנה – כתר גומו: "בית אפי". לשון ארמי הוא בגמרא: "סוי לבא"; ועוד בכתבות: "הנה קא מסוי לאפה", לשון הבטה, הנה מסתכל בה. אף כאן "מסנה", בגד הנתן כנגד הפרצוף ובית העינים. ולכבוד קרני ההוד, שלא יזנו הכל מהם, היה נותן המסנה כנגדן. ונוטלו בלשעה שהיה מדבר עם ישראל, ובשעה שהמקום נדבר עמו, עד צאתו; ובצאתו יצא בלא מסנה.

ובבא משה לפני י-הנה לדבר אתו יסיר את-המסנה עד- צאתו ויצא ודבר אל-בני ישראל את אשר יצוה:
וכד עליל משה לקדם יי למללא עמיה מעדי ית בית אפי עד מפקיה ונפיק ומליל עם בני ישראל ית דמתפקד:

ודבר אל בני ישראל – וראו קרני ההוד בפניו. וכשהוא מסתלק מהם, והשיב משה את המסנה על פגיו עד בואו לדבר אתו. וכשבא לדבר אתו, נוטלו מעל פגיו.

וראו בני-ישראל את-פגיו משה פי קרן עור פגיו משה והשיב משה את-המסנה על-פגיו עד-באו לדבר אתו:
וחזן בני ישראל ית אפי משה ארי סגי זיו יקרא דאפי משה ומתיב משה ית בית אפי על אפוהי עד דעליל למללא עמיה:

וראו בני ישראל את פגיו משה פי קרן עור פגיו משה והשיב משה את המסנה על פגיו עד באו לדבר אתו. וכתבא לדבר אתו, נוטלו מעל פגיו.

יב וְאֵלֶּה הַבָּאִים אֶל־דָּוִד לְצִיּוֹנָה עוֹד עָצוּר
מִפְּנֵי שָׂאוֹל בֶּן־קִיֵּשׁ וְהַמָּחַ בְּגִבּוֹרִים עֲזָרִי
הַמִּלְחָמָה׃ נִשְׁקִי קֶשֶׁת מִיְמִינִים וּמִשְׁמָאלִים
בְּאֲבָנִים וּבַחֲצִים בַּקֶּשֶׁת מֵאָחִי שָׂאוֹל מִבְּנֵי־מֶן׃
הָרֹאֵשׁ אַחִיעֶזֶר וְיֹאָשׁ בְּנֵי הַשְּׁמֵעָה הַגְּבַעְתִּי
וְיִזּוּאֵל וְיִזְאֵל וּפְלֹט בְּנֵי עֲזֻמּוֹת וּבִרְכָה וַיְהִי
הָעֲנָתָתִי׃ וַיִּשְׁמַעְיָה הַגְּבַעְוָנִי גִבּוֹר בְּשָׁלְשִׁים
וְעַל־הַשְּׁלֹשִׁים׃ וַיִּרְמֶיָה וַיַּחֲזִיֵּאל וַיִּזְחַנְן וַיִּזּוּבֶר
הַגְּדַרְתִּי׃ וְאַלְעָזָי וַיְרִימּוֹת וּבַעֲלִיָה וּשְׁמֵרָהוּ
וּשְׁפֹטִיָהוּ הַחֲרוּפִי חַרּוּפִי׃ אֶלְקָנָה וַיִּשְׁיָהוּ
וְעִזְרָאֵל וַיֹּעֲזֵר וַיִּשְׁׁבַע בְּעַם הַקָּרְחִים׃ וַיֹּעֲאֵלָה
וַיִּזְבְּרִיָה בְּנֵי יִרְחָם מִן־הַגְּדוֹר׃ וּמִן־הַגְּדֹלִי נִבְדָּלוּ
אֶל־דָּוִד לְמִצַּד מִדְּבָרָה גִבּוֹרֵי הַחֵיל אַנְשֵׁי צָבָא
לְמִלְחָמָה עֲרָבֵי צִנְהָ וְרַמְחָ וּפְנֵי אַרְיָה פְּנִיָהֶם
וּכְצַבָּאִים עַל־הַחֲרִים לְמַחֵר׃ עֶזֶר הָרֹאֵשׁ
עֲבַדִּיָה הַשְּׁנִי אֵלִיָּאֵב הַשְּׁלֹשִׁי׃ מִשְׁמֹנָה
הָרְבִיעִי יִרְמִיָה חַמִּשִּׁי׃ עֵתִי הַשְּׁשִׁי אֵלִיָּאֵל
הַשְּׁבִיעִי׃ וַיִּזְחַנְן הַשְּׁמִינִי אֶלְזָבָד הַתְּשִׁיעִי׃
וַיִּרְמִיָהוּ הָעֲשִׂירִי מִכַּבְּנֵי עֲשָׂתַי עֶשְׂרִי׃ אֵלָה
מִבְּנֵי־גֵד רֹאשֵׁי הַצָּבָא אֶחָד לְמֵאָחַ הַקָּטָן
וְהַגְּדוֹל לְאַלְתָּ׃ אֵלָה הֵם אֲשֶׁר עָבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן
בַּחֲדָשׁ הָרֵאשֹׁן וְהוּא מִמְּלָא עַל־כֹּל־לְגִדּוֹתָיו
גְּדִיתָיו וַיִּבְרִיחוּ אֶת־כָּל־הָעַמֻּקִּים לְמוֹזַח
וְלַמַּעַרְב׃ וַיִּבְאוּ מִן־בְּנֵי בְנֵי־מֶן וַיַּחֲזִיָה עַד־
לְמִצַּד לְדָוִד׃ וַיִּצָּא דָוִד לְפָנֵיהֶם וַיַּעַן
וַיֹּאמֶר לָהֶם אִם־לְשָׁלוֹם בָּאתֶם אֵלַי לְעֹזְרָנִי
יַחֲזִיֵּלִי עֲלֵיכֶם לֵבָב לֶחֶד וְאִם־לְרַמּוֹתַי לְצָרִי
בְּלֹא חָמָס בְּכַפִּי יֵרָא אֶל־לִּי אַבּוֹתַינִי וַיִּזְכָּה׃
וַיְרוּחַ לְבָשָׂה אֶת־עַמְּשִׁי רֹאֵשׁ הַשְּׁלוּשִׁים
הַשְּׁלִישִׁים וְלֶךְ דָּוִד וְעַמָּךְ בְּדִישֵׁי
שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָךְ וּשְׁלוֹם לְעֹזְרֶךָ כִּי עֲזַרְתָּ
אֶל־לַחֲיָה וַיִּקְבְּלֶם דָּוִד וַיִּתְּנֵם בְּרֹאשֵׁי הַגְּדוֹד׃
וּמִמְּנִשָּׁה נָפְלוּ עַל־דָּוִד בְּבֹאוֹ עִם־פְּלִשְׁתִּים
עַל־שָׂאוֹל לְמִלְחָמָה וְלֹא עֲזָרָם כִּי בַעֲצָה
שָׁלַחֵהוּ סֶרְנֵי פְּלִשְׁתִּים לֵאמֹר בְּרֹאשֵׁינוּ יִפּוֹל

אֶל־אֶל־דָּנִיּוֹ שָׂאוֹל׃ בְּכַלְכַּתּוֹ אֶל־צִיּוֹנָה נָפְלוּ
עָלָיו מִמְּנִשָּׁה עֲדָנָה וַיִּזּוּבֶר וַיִּדְיַעֲאֵל וּמִיכָאֵל
וַיִּזּוּבֶר וַאֲלִיָּהוּא וְצִלְתִּי רֹאשֵׁי הָאֲלָפִים אֲשֶׁר
לְמִנְשָׁה׃ וְהַמָּחַ עֲזָרוּ עִם־דָּוִד עַל־הַגְּדוֹד כִּי־
גִבּוֹרֵי חֵיל כָּלָם וַיְהִי שָׂרִים בְּצָבָא׃ כִּי לָעֵת־
יּוֹם בָּיּוֹם יִבְאוּ עַל־דָּוִד לְעֹזְרוֹ עַד־לְמַחְנֵה גְדוֹל
כְּמַחְנֵה אֶל־לַחֲיָה׃ וְאֵלֶּה מִסְפְּרֵי רֹאשֵׁי הַחֲלוּץִי
לְצָבָא בָּאוּ עַל־דָּוִד הַכְּרוּזָה לְהַסֵּב מִלְּכּוֹת
שָׂאוֹל אֵלָיו כִּפְּי וְיָהוָה׃ בְּנֵי יַהּוּדָה נִשְׂאֵי
צִנְהָ וְרַמְחָ שֵׁשֶׁת אֲלָפִים וּשְׁמוֹנָה מֵאוֹת חֲלוּצֵי
צָבָא׃ מִן־בְּנֵי שְׁמֵעוֹן גִּבּוֹרֵי חֵיל לְצָבָא
שִׁבְעַת אֲלָפִים וּמֵאָחַ׃ מִן־בְּנֵי חֲלִוִי אַרְבַּעַת
אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃ וַיַּחֲזִידַע הַנַּגִּיד לְאַחֲרָן
וְעַמּוֹ שְׁלֹשַׁת אֲלָפִים וְשִׁבְעַת מֵאוֹת׃ וְצָדוֹק
נֶעַר גִּבּוֹר חֵיל וּבֵית־אָבִיו שָׂרִים עֲשָׂרִים
וּשְׁנַיִם׃ וּמִן־בְּנֵי בְנֵי־מֶן אַחִי שָׂאוֹל שְׁלֹשַׁת
אֲלָפִים וְעַד־הַנְּחָה מִרְבִּיתָם שְׁמֹרִים מִשְׁמֵרַת
בֵּית שָׂאוֹל׃ וּמִן־בְּנֵי אֶפְרָיִם עֲשָׂרִים אֲלָף
וּשְׁמוֹנָה מֵאוֹת גִּבּוֹרֵי חֵיל אַנְשֵׁי שְׁמוֹת לְבֵית
אֲבוֹתָם׃ וּמִחֲצִי מִטָּה מְנַשֶּׁה שְׁמוֹנָה עֶשְׂרִי
אֲלָף אֲשֶׁר נִקְבְּלוּ בְּשְׁמוֹת לְבֹא לְהַמְלִיךְ אֶת־
דָּוִד׃ וּמִבְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר יוֹדְעֵי בִינָה לְעֵתִים
לְדַעַת מַה־יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל רֹאשִׁיהֶם מֵאֲתִים
וּכְלִיאֲחֵיהֶם עַל־פִּיהֶם׃ מִזְּבֻלוֹן יוֹצְאֵי צָבָא
עֲרָבֵי מִלְחָמָה בְּכָל־כְּלֵי מִלְחָמָה חַמְּשִׁים אֲלָף
וְלַעֲדָר בְּלֹא־לֵב וְלֵב׃ וּמִנַּפְתָּלִי שָׂרִים אֲלָף
וְעַמָּהֶם בְּצִנְהָ וְחֲנִית שְׁלֹשִׁים וּשְׁבַעַת אֲלָף׃
וּמִן־הַדְּנִי עֲרָבֵי מִלְחָמָה עֲשָׂרִים־וּשְׁמוֹנָה אֲלָף
וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃ וּמֵאֲשֶׁר יוֹצְאֵי צָבָא לְעַרְףְּ
מִלְחָמָה אַרְבַּעִים אֲלָף׃ וּמֵעֶבֶר לַיַּרְדֵּן מִן־
הָרֹאשִׁיבֵנִי וְהַגְּדֹלִי וְחֲצִי׃ שִׁבְט מְנַשֶּׁה בְּכָל־כְּלֵי
צָבָא מִלְחָמָה מֵאָחַ וְעֲשָׂרִים אֲלָף׃ כָּל־לֵאֲלָה
אַנְשֵׁי מִלְחָמָה עֲדָרֵי מַעֲרָבָה בְּלֵבָב שָׁלוֹם בָּאוּ
הַכְּרוּזָה לְהַמְלִיךְ אֶת־דָּוִד עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְגַם
כָּל־יִשְׂרָאֵל לֵב אֶחָד לְהַמְלִיךְ אֶת־דָּוִד׃

וַיְהִי־יּוֹם־שָׁם עִם־דָּוִד יָמִים שְׁלוֹשָׁה אַכְלָיִם
וְשׁוֹתִים כִּי־הִכִּינוּ לָהֶם אַחֵיהֶם: **וְגַם**
הִקְרֹבִים־אֵלֵיהֶם עַד־יִשְׁשָׁכָר וְזַבְלוֹן וְנִפְתָּלִי
מְבִיאִים לָהֶם בַּחֲמוּרִים וּבְגַמְלִים
וּבַפָּרָדִים וּבַבָּקָר מֵאֲכָל קַמַּח דְּבָלִים וְצִמּוּקִים
וַיִּיזְוּ־שָׁמֹן וּבָקָר וְצֹאן לָרֶב כִּי שִׁמְחָה
כִּי־שָׂרָאֵל:

יג וַיִּזְעַק דָּוִד עִם־שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמְּאוֹת לְכָל־
נְגִיד: **וַיֹּאמֶר** דָּוִד לְכָל | קְהַל יִשְׂרָאֵל אֲבִי־
עַלְיֵכֶם טוֹב וּמְדִי־הוּא אֲלֵינוּ נִפְרָצָה
נִשְׁלַחַה עַל־אֲחֵינוּ הַנְּשָׂאֲרִים בְּכָל אַרְצוֹת
יִשְׂרָאֵל וְעַמָּהֶם חִפְהָנִים וְחִלּוּיִם בְּעָרֵי
מִגְרָשֵׁיהֶם וַיִּקְבְּצוּ אֵלָינוּ: **וְנִסְפָּה** אֶת־אֲרוֹן
אֲלֵינוּ אֵלָינוּ כִּי־לֹא דִרְשָׁנָהוּ בְיָמַי שָׂאוּל:
וַיֹּאמְרוּ כֹּל־לְהַקְהֵל לַעֲשׂוֹת כֵּן כִּי־יִשָּׁר הַדָּבָר
בְּעֵינַי כָּל־הָעָם: **וַיִּקְהַל** דָּוִד אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל
מִן־שִׁיחֹר מִצָּרִים וְעַד־לְבֹא חֲמַת לְהַבִּיא אֶת־
אֲרוֹן הָאֱלֹהִים מִקְרִית יַעֲרִים: **וַיַּעַל** דָּוִד וְכָל־
יִשְׂרָאֵל בַּעֲלֹתָה אֶל־קְרִית יַעֲרִים אֲשֶׁר לַיהוּדָה
לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים י־הוּא
וַיֹּשֶׁב הַפְּרוּבִים אֲשֶׁר־נִקְרָא שָׁם: **וַיִּרְפִּיבוּ** אֶת־
אֲרוֹן הָאֱלֹהִים עַל־עֲגֹלָה חֲדָשָׁה מִבַּיִת
אֲבִינָדָב וְעֹזָא וְאֲחִיו נְהַגִּים בַּעֲגֹלָה: **וְדָוִד**
וְכָל־יִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּקִּים לִפְנֵי הָאֱלֹהִים בְּכַל־עֹז
וּבְשִׁוּרִים וּבְכַנְנוֹת וּבְנִבְלִים וּבַתְּפִים
וּבְמִצְלָתִים וּבַחֲצֹצְרוֹת: **וַיָּבֵאוּ** עַד־גֵּרָן בִּידָן
וַיִּשְׁלַח עֹזָא אֶת־יָדוֹ לָאֲחֹז אֶת־הָאֲרוֹן כִּי שָׁמְטוּ
הַבָּקָר: **וַיַּחֲרִיֶּאֱף** י־הוּא בַּעֲזָא וַיִּפְּחוּ עַל אֲשֶׁר־
שָׁלַח יָדוֹ עַל־הָאֲרוֹן וַיִּמַּת שָׁם לִפְנֵי אֱלֹהִים:
וַיַּחֲר לְדָוִד כִּי־פָרַץ י־הוּא פָרַץ בַּעֲזָא וַיִּקְרָא
לְמָקוֹם הַהוּא פָּרַץ עֹזָא עַד הַיּוֹם הַזֶּה: **וַיִּירָא**
דָּוִד אֶת־יְהוָה לְהִיָּם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר הִנֵּה
אָבִיא אֵלַי אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים: **וְלֹא־חָסִיר**
דָּוִד אֶת־הָאֲרוֹן אֵלָיו אֲלֵעִיר דָּוִד וַיִּטְּהוּ אֵלַי־

בַּיִת עַבְד־אָדָם הַגָּתִי: **וַיִּשָּׁב** אֲרוֹן הָאֱלֹהִים
עִם־בַּיִת עַבְד אָדָם כְּבֵיתוֹ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים
וַיְבָרַךְ י־הוּא אֶת־בַּיִת עַבְד־אָדָם וְאֶת־כָּל־
אֲשֶׁר־לוֹ:

יד וַיִּשְׁלַח חִירָם הַחֹרֶם מֶלֶךְ־צֹר מִלְּאֲכָיִם אֵל־
דָּוִד וַעֲצֵי אֲרָזִים וְחֲרָשֵׁי קֹר וְחֲרָשֵׁי עֲצִים
לְבָנוֹת לוֹ בַּיִת: **וַיִּדַע** דָּוִד כִּי־הִכִּינוּ י־הוּא
לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל כִּי־נִשְׂאֵת לְמַעַלָּה מִלְּכוּתוֹ
בַּעֲבוּר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: **וַיִּקַּח** דָּוִד עוֹד נָשִׁים
בִּירוּשָׁלַיִם וַיּוֹלֵד דָּוִד עוֹד בָּנִים וּבָנוֹת:
וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הַיְלָדִים אֲשֶׁר הָיוּ־לוֹ בִּירוּשָׁלַיִם
שְׁמוֹעַ וְשׁוּכָב נָתָן וְשִׁלְמוֹה: **וַיִּבְחַר** וְאֵלִישׁוּעַ
וְאֶלְפָּלֵט: **וַנְּנָה** וַנְּפֹג וַיִּפְיַע: **וְאֵלִישַׁמֶּע**
וּבְעַלְיָדָע וְאֶלְיָפָּלֵט: **וַיִּשְׁמְעוּ** פְּלִשְׁתִּים כִּי־
נִמְשַׁח דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ כָל־
פְּלִשְׁתִּים לְבַקֵּשׁ אֶת־דָּוִד וַיִּשְׁמַע דָּוִד וַיֵּצֵא
לְפָנֵיהֶם: **וּפְלִשְׁתִּים בָּאוּ וַיִּפְשְׁטוּ** בַּעֲמֻק
רְפָאִים: **וַיִּשְׁאַל** דָּוִד בַּאֲלֹהִים לֵאמֹר הֲאֵעֲלֶה
עַל־פְּלִשְׁתִּים פְּלִשְׁתִּים וְנִתְּתִים בְּיָדֵי וַיֹּאמֶר לוֹ
י־הוּא עֲלֶה וְנִתְּתִים בְּיָדֶךָ: **וַיַּעֲלוּ** בְּבַעֲלֵי־
פָּרָצִים וַיִּכּוּ שָׁם דָּוִד וַיֹּאמֶר דָּוִד פָּרַץ
הָאֱלֹהִים אֶת־אֹזְבֵי בְּיָדֵי כְּפָרַץ מַיִם עַל־כֵּן
קָרָא שְׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בַּעַל פָּרָצִים: **וַיַּעֲזְבוּ**
שָׁם אֶת־אֱלֹהֵיהֶם וַיֹּאמֶר דָּוִד וַיִּשְׁרַפוּ בָּאֵשׁ:
וַיִּסִּיפוּ עוֹד פְּלִשְׁתִּים וַיִּפְשְׁטוּ בַּעֲמֻק: **וַיִּשְׁאַל**
עוֹד דָּוִד בַּאֲלֹהִים וַיֹּאמֶר לוֹ הָאֱלֹהִים לֹא
תַעֲלֶה אַחֲרֵיהֶם חֶסֶב מַעֲלִיָּהֶם וּבָאתָ לָהֶם מִמּוֹל
הַבְּכָאִים: **וַיְהִי** כַּשֶּׁמְעָה אֶת־קוֹל הַצְּעָדָה
בְּרֹאשֵׁי הַבְּכָאִים אִז תֵּצֵא בַּמְּלַחְמָה כִּי־יֵצֵא
הָאֱלֹהִים לִפְנֵיךָ לְחַבּוֹת אֶת־מַחְנֶה פְּלִשְׁתִּים:
וַיַּעַשׂ דָּוִד כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ הָאֱלֹהִים וַיִּכּוּ אֶת־
מַחְנֶה פְּלִשְׁתִּים מִגְּבָעוֹן וְעַד־גִּזְרָת: **וַיֵּצֵא** שָׁם־
דָּוִד בְּכָל־הָאַרְצוֹת וַי־הוּא נָתָן אֶת־פַּחְדּוֹ עַל־
כָּל־הַגּוֹיִם:

טו וַיַּעֲשֵׂלוּ בָתִּים בְּעִיר דָּוִד וַיְכַן מְקוֹם
לְאָרוֹן הָאֱלֹהִים וַיִּטְלוּ אֹהֶל׃ וַאֲזַי אָמַר דָּוִד
לֹא לְשֵׂאת אֶת־אָרוֹן הָאֱלֹהִים כִּי אֲבִי־הַלְוִיִּם
כִּי־בָם | בָּחַר יְיָ הַזֶּה לְשֵׂאת אֶת־אָרוֹן יְיָ־הוּא
וּלְשָׂרְתוֹ עַד־עוֹלָם׃ וַיִּקְהַל דָּוִד אֶת־כָּל־
יִשְׂרָאֵל אֶל־יְרוּשָׁלַּיִם לְהַעֲלוֹת אֶת־אָרוֹן יְיָ־הוּא
אֶל־מְקוֹמוֹ אֲשֶׁר־הִכִּין לוֹ׃ וַיֹּאסֶף דָּוִד אֶת־בְּנֵי
אָחִיו וְאֶת־הַלְוִיִּם׃ הַלְבְּנֵי קָהַת אֹרִי־אֵל הַשָּׂר
וְאָחִיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים׃ הַלְבְּנֵי מְרָרִי עֲשִׂיהַּ הַשָּׂר
וְאָחִיו מֵאֲתָנִים וְעֶשְׂרִים׃ הַלְבְּנֵי גֵרְשׁוֹם יוֹאֵל
הַשָּׂר וְאָחִיו מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים׃ הַלְבְּנֵי אֱלִיצָפָן
שְׂמֹעִיהַּ הַשָּׂר וְאָחִיו מֵאֲתָנִים׃ הַלְבְּנֵי חֲבֵרוֹן
אֱלִיאֵל הַשָּׂר וְאָחִיו שְׂמוֹנִים׃ הַלְבְּנֵי עִזִּיאֵל
עַמִּינָדָב הַשָּׂר וְאָחִיו מֵאָה וּשְׁנַיִם עָשָׂר׃
וַיִּקְרָא דָּוִד לְצַדוֹק וּלְאֲבֹתָיו הַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם
לְאֹרִי־אֵל עֲשִׂיהַּ וַיֹּאֲלֵם שְׂמֹעִיהַּ וְאֱלִיאֵל
וְעַמִּינָדָב׃ וַיֹּאמֶר לָהֶם אַתֶּם רָאשֵׁי הָאֲבֹת
לַלְוִיִּם הַתְּקַדְּשׁוּ אֶתְכֶם וְאֶחֱיֶכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֶת
אָרוֹן יְיָ־הוּא לְהִי יִשְׂרָאֵל אֶל־הַכִּינּוֹתַי לוֹ׃
כִּי לְמַפְרָאֲשׁוֹנָה לֹא אַתֶּם פָּרִץ יְיָ־הוּא
אֶל־לְחִינּוֹ בָּנוּ כִּי־לֹא דִרְשָׁנָהוּ כַּמִּשְׁפָּט׃
וַיִּתְקַדְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְהַעֲלוֹת אֶת־אָרוֹן
יְיָ־הוּא אֶל־לְהִי יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּשָּׂאוּ בְנֵי־הַלְוִיִּם אֶת
אָרוֹן הָאֱלֹהִים בְּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה בְּדַבַּר
יְיָ־הוּא בְּכַתְּבָם בַּמִּטּוֹת עֲלֵיהֶם׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד
לְשָׂרֵי הַלְוִיִּם לְהַעֲמִיד אֶת־אֲחֵיהֶם הַמְּשֻׁרְרִים
בְּכָל־יִשְׂרָאֵל נְבָלִים וְכַנְּרוֹת וּמְצַלְתִּים מִשְׁמִיעִים
לְהָרִים־בְּקוֹל לְשִׁמְחָה׃ וַיַּעֲמִידוּ הַלְוִיִּם אֶת
חִיָּמֹן בֶּן־יֹאֵל וּמִן־אָחִיו אָסָף בֶּן־בְּרַכְיָהוּ וּמִן־
בְּנֵי מְרָרִי אֲחִיהֶם אִיתָן בֶּן־קוֹשִׁיָהוּ׃ וְעַמְתָּם
אֲחֵיהֶם הַמְּשֻׁנָּים זְכַרְיָהוּ בֶן־וַיַּעֲזִיאֵל
וּשְׂמִירָמוֹת וַיַּחֲזִיאֵל וְעַמִּי אֱלִיאָב וּבְנֵיהֶו
וּמַעֲשִׂיהֶו וּמַתְתִּיָהוּ וְאֶלְיָפָלָהוּ וּמִקְנִיָהוּ וְעַבְד
אָדָם וַיַּעֲזִיאֵל הַשְּׂעָרִים׃ וְהַמְּשֻׁרְרִים חִיָּמֹן אָסָף
וְאִיתָן בְּמְצַלְתִּים נְחֹשֶׁת לְהַשְׁמִיעַ׃ וְזְכַרְיָה

וַיַּעֲזִיאֵל וּשְׂמִירָמוֹת וַיַּחֲזִיאֵל וְעַמִּי וְאֱלִיאָב
וּמַעֲשִׂיהֶו וּבְנֵיהֶו בְּנְבָלִים עַל־עַלְמוֹת׃
וּמַתְתִּיָהוּ וְאֶלְיָפָלָהוּ וּמִקְנִיָהוּ וְעַבְד אָדָם
וַיַּעֲזִיאֵל וְעַזְזִיָהוּ בְּכַנְּרוֹת עַל־הַשְּׂמִיעִים לְנֹצֵחַ׃
כִּי־וּבְנֵיהֶו שְׂרֵי־הַלְוִיִּם כַּמִּשְׁפָּחָה יִסֹּר כַּמִּשְׁפָּחָה כִּי
מִבֵּין הֵוא׃ וּבְרַכְיָהוּ וְאֶלְקָנָה שְׂעָרִים לְאָרוֹן׃
כִּי־וּשְׁבַלְיָהוּ וַיִּשְׁפָּט וְנַתְנָאֵל וְעַמְשִׁי וְזְכַרְיָהוּ
וּבְנֵיהֶו וְאֶלְיָעֶזֶר הַכֹּהֲנִים מִהַצַּרִּים מִהַצַּרִּים
כַּהַצַּרֹּת לְבְנֵי אָרוֹן הָאֱלֹהִים וְעַבְד אָדָם
וַיַּחֲזִיחַ שְׂעָרִים לְאָרוֹן׃ וַיְהִי דָוִד וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְשָׂרֵי הָאֲלָפִים הַחֲלָכִים לְהַעֲלוֹת אֶת־אָרוֹן
בְּרִית־יְיָ הוּא מִן־בֵּית עַבְד־אָדָם בְּשִׂמְחָה׃
כִּי־וַיְהִי בְּעֹזֵר הָאֱלֹהִים אֶת־הַלְוִיִּם נִשְׂאֵי אָרוֹן
בְּרִית־יְיָ הוּא וַיִּזְבְּחוּ שְׂבַע־פָּרִים וּשְׂבַע־
אֵילִים׃ וְדָוִד מְכַרְבֵּל | כַּמִּשְׁפָּחָה בְּוִין וְכָל־
הַלְוִיִּם הַנִּשְׂאִים אֶת־הָאָרוֹן וְהַמְּשֻׁרְרִים וּבְנֵיהֶו
הַשָּׂר הַמִּשְׁפָּחָה הַמְּשֻׁרְרִים וְעַל־דָּוִד אֶפְרָיִם בֶּדֶד׃
כִּי־וְכָל־יִשְׂרָאֵל מְעֹלִים אֶת־אָרוֹן בְּרִית־יְיָ הוּא
בְּתַרְוַעָה וּבְקוֹל שׁוֹפָר וּבְכַנְּרוֹת וּבְמַצְלְתִּים
מִשְׁמֹעִים בְּנְבָלִים וְכַנְּרוֹת׃ כִּי־וַיְהִי אָרוֹן בְּרִית
יְיָ־הוּא בָּא עַד־עִיר דָּוִד וּמִיָּכָל כַּת־שָׂאֵל
נִשְׁקָפָה | בְּעַד חַחֲלוֹן וַתֵּרָא אֶת־הַמְּלֶכֶת דָּוִד
מֵרְקָד וּמִשְׁחָק וַתִּבֹּז לוֹ בְּלִבָּה׃

טז וַיִּבְיָאוּ אֶת־אָרוֹן הָאֱלֹהִים וַיַּצִּיגוּ אֹתוֹ
בְּתוֹךְ הָאֹהֶל אֲשֶׁר נָטָה־לוֹ דָּוִד וַיִּקְרִיבוּ עֹלֹת
וּשְׁלָמִים לְבְנֵי הָאֱלֹהִים׃ וַיְכַל דָּוִד מִהַעֲלוֹת
הָעֹלָה וְהַשְּׁלָמִים וַיְבָרֵךְ אֶת־הָעָם בְּשֵׁם יְהוָה׃
וַיַּחֲלֵק לְכָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל מֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה
לְאִישׁ כַּכֶּרֶת־לֶחֶם וְאֲשַׁפֵּר וְאֲשִׁישָׁה׃ וַיִּתֵּן לְבְנֵי
אָרוֹן יְהוָה מִן־הַלְוִיִּם מִשְׂרָתִים וְלַחֲזִבִיר
וְלַחֲזֹדוֹת וְלַחֲלָל לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ אָסָף
הָרֹאשׁ וּמִשְׁנָהוּ זְכַרְיָהוּ יַעֲזִיאֵל וּשְׂמִירָמוֹת
וַיַּחֲזִיאֵל וּמַתְתִּיָהוּ וְאֱלִיאָב וּבְנֵיהֶו וְעַבְד אָדָם
וַיַּעֲזִיאֵל בְּכָל־יְנָבִלִים וּבְכַנְּרוֹת וְאָסָף בְּמַצְלְתִּים
מִשְׁמִיעַ׃ וּבְנֵיהֶו וַיַּחֲזִיאֵל הַכֹּהֲנִים כַּהַצַּרֹּת

תָּמִיד לְפָנַי אֲרוֹן בְּרִית־הָאֱלֹהִים׃ בַּיּוֹם הַהוּא
אִז נָתַן דָּוִד בְּרֹאשׁ לְהַדוֹת לַיהוָה בְּיַד־אֶסֶף
וְאֶחָיו׃ הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ בְשִׁמּוֹ הוֹדִיעוּ
בְּעַמּוּם עֲלִילְתֵינוּ׃ שִׁירוּ לֹא זְמַרְוּ־לֹא שִׁיחוּ
בְּכַל־נִפְלְאוֹתֵינוּ׃ הִתְחַלְלוּ בְּשֵׁם קֹדֶשׁוֹ יִשְׁמַח לֵב
מִבְּקִשׁוֹ יְהוָה׃ דְּרָשׁוּ יְהוָה וְעִזּוּ בְּקִשׁוֹ פָּנָיו
תִּמְדוּ׃ יִזְכְּרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה מִפְתֵינוּ
וּמִשְׁפָּטֵי־פִיחֹו׃ זָרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדוּ בְּנֵי יַעֲקֹב
בְּחַיֵּירוֹ׃ הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכַל־הָאָרֶץ
מִשְׁפָּטָיו׃ זָכְרוּ לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דְּבַר צְנוּה לְאַלְפֵי
דָּוִד׃ אֲשֶׁר בָּרַת אֶת־אֲבֹרָהֶם וּשְׁבוּעֹתָו
לְיִצְחָק׃ וַיַּעֲמִידָהּ לְיַעֲקֹב לְחֶק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית
עוֹלָם׃ לֵאמֹר לְךָ אֶתֶן אֶרֶץ־כְּנָעַן חֶבְל
נַחֲלַתְכֶם׃ בְּהִיזְתְּכֶם מִתִּי מִסְפָּר בְּמַעֲט וְגֵרִים
בָּהּ׃ וַיִּתְּחַלְכוּ מִגֹּי אֶל־גֹּי וּמִמַּמְלָכָה אֶל־עַם
אַחֵר׃ לֹא־הִנִּיחַ לְאִישׁ לְעַשְׂקֶם וַיִּזְכַּח עֲלֵיהֶם
מַלְכִים׃ אֶל־תִּתְּגַעוּ בְּמִשִּׁיחֵי וּבִנְבִיאֵי אֱלֹ־
תָרְעוּ׃ שִׁירוּ לַיהוָה כֹּל־הָאָרֶץ בְּשִׁירוֹ מִיּוֹם־
אֱלִיּוֹם יִשׁוּעֹתָו׃ סִפְרוּ בְּגוֹיִם אֶת־כְּבוֹדוֹ
בְּכָל־הָעַמּוּם נִפְלְאוֹתָיו׃ כִּי גָדוֹל יְהוָה וּמְחַלְלֵל
מְאֹד וְנוֹרָא הוּא עַל־כֹּל־לֵאֱלֹהִים׃ כִּי לֹ־
אֱלֹהֵי הָעַמּוּם אֱלִילִים וַיְהוָה שְׁמַיִם עָשָׂה׃ הוֹד
וְחָדַר לְפָנָיו עִז וְחִדְוָה בְּמִקְמוֹ׃ הִכּוּ לַיהוָה
מִשְׁפָּחוֹת עַמּוּם הִכּוּ לַיהוָה כְּבוֹד וְעִז׃ הִכּוּ
לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ שָׂאוּ מִנְחָה וּבָאוּ לְפָנָיו
הַשְׁתַּחֲוּוּ לַיהוָה בְּחִדְרַת־קֹדֶשׁ׃ חִילוּ מִלְּפָנָיו
כֹּל־הָאָרֶץ אֶת־תְּפוֹן תִּבְלַל בְּלִית־מוֹט׃ וַיִּשְׁמַחוּ
הַשְׁמַיִם וְתַגַּל הָאָרֶץ וַיֹּאמְרוּ בְּגוֹיִם יְהוָה מִלְּךָ׃
וַיִּרְעַם הַיָּם וּמְלוֹאוּ יַעֲלִין הַשָּׁדָה וְכָל־אֲשֶׁר־בוֹ׃
אִז יִרְגְּנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלְּפָנַי יְהוָה כִּי־בָא
לְשִׁפּוֹט אֶת־הָאָרֶץ׃ הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי
לְעוֹלָם חֶסֶד׃ וַאֲמָרוּ הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ
וְקַבְּצֵנוּ וְחַצִּילֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם לְהַדוֹת לְשֵׁם קֹדֶשׁךָ
לְהַשְׁתַּבַּח בְּתַהֲלֹתֶךָ׃ בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
מִן־הָעוֹלָם וְעַד הָעֵלָם וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעַם אָמֵן

וְחַלְלֵ לַיהוָה׃ וַיַּעֲזֹב־שָׁם לְפָנַי אֲרוֹן בְּרִית־
יְהוָה לְאֶסֶף וּלְאֶחָיו לְשָׂרֵת לְפָנַי הָאָרוֹן תִּמְדוּ
לְדַבְרֵי־יָוֶם בְּיוֹמוֹ׃ וְעַבְדֵי אָדָם וְאֶחֱיָהֶם שְׁשִׁים
וּשְׁמוֹנֶה וְעַבְדֵי אָדָם בְּנֵי־יְדִיתָוִן וְחֶסֶה לְשַׁעְרִים׃
וְאֵת | צְדוֹק הַכֹּהֵן וְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים לְפָנַי מִשְׁפַּחַן
יְהוָה בַּבַּמָּחָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן׃ לְהַעֲלוֹת עֲלוֹת
לַיהוָה עַל־מִזְבֵּחַ הָעֹלָה תִמְדוּ לְבַקֵּר וּלְעָרֹב
וּלְכָל־הַכֹּתֹב בַּתּוֹרַת יְהוָה אֲשֶׁר צִוָּה עַל־
יִשְׂרָאֵל׃ וְעַמָּהֶם חִימָן וַיְדוּתָוִן וּשְׂאֵר
הַבְּרוּיִים אֲשֶׁר נִקְבְּוּ בְּשִׁמּוֹת לְהַדוֹת לַיהוָה כִּי
לְעוֹלָם חֶסֶד׃ וְעַמָּהֶם חִימָן וַיְדוּתָוִן הַצְּצֻרוֹת
וּמַצְלֵתִים לְמִשְׁמִיעִים וּכְלֵי שִׁיר הָאֱלֹהִים וּבְנֵי
יְדוּתָוִן לְשַׁעַר׃ וַיִּלְכּוּ כָל־הָעַם אִישׁ לְבֵיתוֹ
וַיִּסַּב דָּוִד לְבָרֵךְ אֶת־בֵּיתוֹ׃
יְיָ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָשָׁב דָּוִד בְּבֵיתוֹ וַיֹּאמֶר דָּוִד
אֶל־נְתָן הַנְּבִיא הַזֶּה אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּבֵית הָאֲרָזִים
וְאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה תַּחַת יְרִיעוֹת׃ וַיֹּאמֶר נָתַן
אֶל־דָּוִד כֹּל אֲשֶׁר בְּלִבְכֶךָ עָשָׂה כִּי הָאֱלֹהִים
עִמָּךְ׃ וַיְהִי בַלַּיְלָה הַהוּא וַיְחַל דְּבַר־אֱלֹהִים
אֶל־נְתָן לֵאמֹר׃ לְךָ וְאִמְרַת אֶל־דָּוִד עֲבָדִי כַּחַ
אָמַר יְהוָה לֹא אֶתָּה תִבְנֶה־לִי הַבַּיִת לְשֹׁכֵת׃
כִּי לֹא יִשְׁכְּתִי בְּבֵית מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר הִעֲלִיתִי
אֶת־יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה וְאֶחֱיָה מֵאַהֲלֵ אֱלֹ־
אֶהֱלֵ וּמִמִּשְׁפַּחַן׃ וּבְכָל אֲשֶׁר־הִתְחַלְּכְתִּי בְּכָל־
יִשְׂרָאֵל הִדְבַר דְּבַרְתִּי אֶת־אַחַד שְׁפָטֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר צִוִּיתִי לְרַעוֹת אֶת־עַמִּי לֵאמֹר לָמָּה לֹא־
בְּנִיתֶם לִי בַיִת אֲרָזִים׃ וְעַתָּה כַּדִּיתִי אֲמַר
לְעַבְדִי לְדָוִד כַּח אָמַר יְהוָה צִבְּאוֹת אֲנִי
לְקַחְתִּיךָ מִן־הַנְּעוּזָה מִן־אֲחֵרֵי הַצֹּאן לְהִיזוֹת נָגִיד
עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃ וְאֶחֱיָה עִמָּךְ בְּכָל אֲשֶׁר תִּלְכֵת
וְאֶבְרִית אֶת־כֹּל־לְאֹיְבֶיךָ מִפְּנֶיךָ וְעָשִׂיתִי לְךָ
שֵׁם כְּשֵׁם הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ׃ וּשְׁמֹתִי מְקוֹם
לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל וְנִטְעַתִּיחֹו וְשָׁכַן תַּחְתָּיו וְלֹא
יִרְגַז עוֹד וְלֹא־יִוָּסֵפוּ בְּנֵי־עוֹלָה לְבַלְתּוֹ כַּאֲשֶׁר

בְּרֵאשׁוֹנָהּ: וְלִמְיָמוֹם אֲשֶׁר צִוִּיתִי שְׁפָטִים עָלַי
עָמִי יִשְׂרָאֵל וְהִכְנַעְתִּי אֶת־כֹּל־אֹיְבָיִךָ וְאֶגְדָּר
לְךָ וּבֵית יִבְנֶה־לְךָ יְ-הוָה: וְהָיָה כִּי־מָלְאוּ
יָמַי לָלֶכֶת עִם־אֲבֹתֶיךָ וַחֲקִימוֹתַי אֶת־זְרַעֲךָ
אֲחֵרֶיךָ אֲשֶׁר יִהְיֶה מִבְּנֵיךָ וַחֲכִינוֹתַי אֶת־
מַלְכוּתוֹ: יְ-הוָה יִבְנֶה־לִּי בַּיִת וְכִנְנֹתַי אֶת־
כִּסְאוֹ עַד־עוֹלָם: אֲנִי אֶחְיֶה־לָּךְ לְאָב וְהוּא
יִחְיֶה־לִּי לְבֵן וְחִסְדִּי לֹא־אָסִיר מֵעַמּוֹ כַּאֲשֶׁר
חִסְרוֹתַי מֵאֲשֶׁר הָיָה לְפָנַי: וְהֶעֱמַדְתִּיהוּ
בְּבֵיתִי וּבְמַלְכוּתִי עַד־הָעוֹלָם וְכִסְאוֹ יִהְיֶה נֶכּוֹן
עַד־עוֹלָם: כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְכָל־הַחֲזוֹן
הַזֶּה כֵּן דִּבֶּר נְתַן אֱלֹהֵי־דָוִד: וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִד
וַיֵּשֶׁב לְפָנָי יְ-הוָה וַיֹּאמֶר מִי־אֲנִי יְ-הוָה
אֶ-לֹהִים וּמִי בֵיתִי כִּי הִבִּיאֲתָנִי עַד־הַלֵּם:
וְתִקְטֹן זֹאת בְּעֵינַיֶךָ אֶ-לֹהִים וַתְּדַבֵּר עַל־בֵּית־
עַבְדְּךָ לְמַרְחֹק וּרְאִיתָנִי כְּתוֹר הָאָדָם הַמַּעֲלָה
יְ-הוָה אֶ-לֹהִים: מִחֲיוֹסֶיךָ עוֹד דָּוִד אֵלֶיךָ
לְכָבוֹד אֶת־עַבְדְּךָ וְאֶתְּךָ אֶת־עַבְדְּךָ יַדְעָתָ:
יְ-הוָה בַּעֲבוּר עַבְדְּךָ וּבְלִבְךָ עָשִׂיתָ אֶת־כָּל־
הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת לְהַרְדִּיעַ אֶת־כֹּל־לִהְגֵּדֹלֹת:
יְ-הוָה אֵין כְּמוֹךָ וְאֵין אֶ-לֹהִים זוֹלָתְךָ כָּל־
אֲשֶׁר־שָׁמַעְנוּ בְּאָזְנֵינוּ: וְנִמְלִי כַּעֲמֹךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי
אֶחָד בְּאָרֶץ אֲשֶׁר הִלְךָ הָאֶ-לֹהִים לְפָדוֹת לוֹ עַם
לְשׁוֹם לְךָ שֵׁם גְּדוּלֹת וְנִרְאוֹת לְגֹרֶשׁ מִבְּנֵי עַמְּךָ
אֲשֶׁר־פָּדִיתָ מִמִּצְרַיִם גּוֹיִם: וַתִּתֵּן אֶת־עַמְּךָ
יִשְׂרָאֵל לְךָ לְעַם עַד־עוֹלָם וְאֶתְּךָ יְ-הוָה הָיִיתָ
לָהֶם לֹא־לֹהִים: וְעַתָּה יְ-הוָה הַדְּבָר אֲשֶׁר
דִּבַּרְתָּ עַל־עַבְדְּךָ וְעַל־בֵּיתוֹ יֵאֱמָן עַד־עוֹלָם
וְעָשָׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: וַיֵּאֱמָן וַיִּגְדַּל שִׁמְךָ עַד־
עוֹלָם לְאֹמֶר יְ-הוָה אֶ-בְּאוֹת אֶ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל
אֶ-לֹהִים לְיִשְׂרָאֵל וּבֵית־דָּוִד עַבְדְּךָ נֶכּוֹן
לְפָנַי: כִּי | אֶתְּךָ אֶ-לֹהֵי גְלוּת אֶת־אֶזְנוֹ עַבְדְּךָ
לְבָנוֹת לוֹ בַּיִת עַל־יָבֵן מֵצֵא עַבְדְּךָ לְהַתְּפַלֵּל
לְפָנַי: וְעַתָּה יְ-הוָה אֶתְּךָ הוּא הָאֶ-לֹהִים
וַתְּדַבֵּר עַל־עַבְדְּךָ הַטּוֹבָה הַזֹּאת: וְעַתָּה

הוֹאֲלֹתָ לְבָרְךָ אֶת־בַּיִת עַבְדְּךָ לְהִיּוֹת לְעוֹלָם
לְפָנַי כִּי־אֵתְּךָ יְ-הוָה בְּרַכְתָּ וּמִכְרָךָ לְעוֹלָם:
יְ-הוָה וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיְהִי דָוִד אֶת־פְּלִשְׁתִּים
וַיִּכְנָעֵם וַיִּקַּח אֶת־גֵּת וּבְנִתָּיָה מִיַּד פְּלִשְׁתִּים:
וַיְהִי אֶת־מוֹאָב וַיְהִיו מוֹאָב עַבְדִּים לְדָוִד
נִשְׂאִי מִנְחָה: וַיְהִי דָוִד אֶת־הַדְּדֻעָזֹר מֶלֶךְ־צוּבָה
חֲמַתָּה בְּלָכְתוֹ לְחַצְיָב יָדוֹ בְּנֶהֱר־פָּרַת: וַיִּלְכְּדוּ
דָּוִד מִמֶּנּוּ אֶלְפָּה רֹכֵב וְשִׁבְעָת אֶלְפִים פָּרָשִׁים
וְעֹשָׂרִים אֶלְפָּה אִישׁ רֹגְלֵי וַיַּעֲקֹר דָּוִד אֶת־כָּל־
הָרֹכֵב וַיּוֹתֵר מִמֶּנּוּ מֵאָה רֹכֵב: וַיָּבֹא אָרָם
דְּרֻמָּשֶׁק לְעֹזֹר לְהַדְּדֻעָזֹר מֶלֶךְ צוּבָה וַיְהִי דָּוִד
בְּאָרָם עֹשָׂרִים־וּשְׁנַיִם אֶלְפָּה אִישׁ: וַיִּשָּׂם דָּוִד
בְּאָרָם דְּרֻמָּשֶׁק וַיְהִי אָרָם לְדָוִד עַבְדּוֹם נִשְׂאִי
מִנְחָה וַיִּשָּׂע יְ-הוָה לְדָוִד כָּל־אֲשֶׁר הִלְךָ:
וַיִּקַּח דָּוִד אֶת־שִׁלְטֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר הָיוּ עַל עַבְדֵי
הַדְּדֻעָזֹר וַיָּבִיֵאֵם יְרוּשָׁלָּם: וּמִטְּבַחַת וּמִכּוּן
עָרֵי הַדְּדֻעָזֹר לָקַח דָּוִד נְחֹשֶׁת רַבָּה מְאֹד כֹּה |
עָשָׂה שְׁלֵמָה אֶת־יָם הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת־הָעַמּוּדִים
וְאֶת־כְּלֵי הַנְּחֹשֶׁת: וַיִּשְׁמַע תְּעוּ מֶלֶךְ חֲמַת כִּי
הִפָּה דָּוִד אֶת־כֹּל־לִיחִיל הַדְּדֻעָזֹר מֶלֶךְ־צוּבָה:
וַיִּשְׁלַח אֶת־הַדּוֹרִם־בָּנָו אֶל־הַמֶּלֶךְ־דָּוִד לִשְׁאוֹל
לְשֹׂאֲלָיו לְשָׁלוֹם וּלְבָרְכוֹ עַל אֲשֶׁר נָלַחַם
בְּהַדְּדֻעָזֹר וַיִּפְּהוּ כִּי־אִישׁ מִלְּחָמוֹת תְּעוּ הָיָה
הַדְּדֻעָזֹר וְכָל־כְּלֵי זָהָב וְכֶסֶף וְנְחֹשֶׁת: וְגַם־אֲתָם
הִקְדִּישׁ הַמֶּלֶךְ דָּוִד לַיְ-הוָה עִם־הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב
אֲשֶׁר נָשָׂא מִכֹּל־הַגּוֹיִם מֵאֲדוּם וּמִמוֹאָב
וּמִבְּנֵי עַמּוֹן וּמִפְּלִשְׁתִּים וּמִעַמְלֵק: וַאֲבָשִׁי בֶן־
צְרוּיָה הִפָּה אֶת־אֲדוּם בְּגִיא הַמֶּלֶךְ שְׁמוּנָה
עָשָׂר אֶלְפָּה: וַיִּשָּׂם בְּאֲדוּם נְצִיבִים וַיְהִיו כָּל־
אֲדוּם עַבְדִּים לְדָוִד וַיִּשָּׂע יְ-הוָה אֶת־דָּוִד
כָּל־אֲשֶׁר הִלְךָ: וַיִּמְלֹךְ דָּוִד עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל
וַיְהִי עָשָׂה מִשְׁפָּט וְצִדְקָה לְכָל־עַמּוֹ: וַיּוֹאָב
בֶּן־צְרוּיָה עַל־הַצָּבָא וַיְהִי־שֹׁפֵט בֶּן־אֲחִילָד
מִזְבִּיר: וְצִדּוֹק בֶּן־אֲחִיטּוֹב וְאֲבִימֶלֶךְ בֶּן־

אֲבוֹתָר כַּהֲנִים וְשׁוֹשָׁא סוֹפֵר׃ וַיִּבְנֶיהוּ בְּיָד
יְהוֹיָדָע עַל־הַפֶּתַח וְהַפֶּלְתִּי וּבְנֵי־דָוִד
הָרֵאשִׁינִים לְיַד הַמִּלְחָמָה׃

יט וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַלְמַת נָחַשׁ מִלְחָמָה בְּנֵי־עַמּוֹן
וַיִּמְלֹךְ בָּנָו תַּחְתָּיו׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד אַעֲשֶׂה־חֶסֶד |
עִם־חֲנוּן בֶּן־נָחַשׁ כִּי־עָשָׂה אָבִיו עִמּוֹ חֶסֶד
וַיִּשְׁלַח דָּוִד מִלְּאֲכָיִם לְנַחְמוֹ עַל־אָבִיו וַיָּבֵאוּ
עִבְדֵי דָוִד אֶל־אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹן אֶל־חֲנוּן לְנַחְמוֹ׃
וַיֹּאמְרוּ שָׂרֵי בְנֵי־עַמּוֹן לְחֲנוּן הַמֶּכֶבֶד דָּוִד
אֶת־אָבִיךָ בְּעֵינֶיךָ כִּי־שָׁלַח לְךָ מִנַּחְמִים הֲלֹא
בְּעֹבֹר לַחֲקֹר וְלַחֲפֹךְ וְלַרְגֹל הָאָרֶץ בָּאוּ עִבְדָיו
אֵלֶיךָ׃ וַיִּקַּח חֲנוּן אֶת־עִבְדֵי דָוִד וַיַּגְלֵחֶם
וַיְכַרֵת אֶת־מְדוּיָהֶם בַּחֲצִי עַד־הַמִּפְשָׁעָה
וַיִּשְׁלַחֶם׃ וַיִּלְכְּוּ וַיִּגְדְּוּ לְדָוִד עַל־הַאֲנָשִׁים
וַיִּשְׁלַח לְקַרְאֲתָם כִּי־הָיוּ הָאֲנָשִׁים נְכַלְמִים מְאֹד
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ שָׂבוּ כִירְחוֹ עַד אֲשֶׁר־יִצְמַח
זַקְנֵכֶם וּשְׁבַתְתֶּם׃ וַיִּרְאוּ בְנֵי עַמּוֹן כִּי הִתְבַּאֲשׂוּ
עִם־דָּוִד וַיִּשְׁלַח חֲנוּן וּבְנֵי עַמּוֹן אֶלְפָּה כַּפְרֵ־כֶסֶף
לְשֹׁפֵר לָהֶם מִן־אָרֶם נְהָרִים וּמִן־אָרֶם מִעֵבֶה
וּמִצֹּזְבָּה רֶכֶב וּפָרָשִׁים׃ וַיִּשְׁפְּרוּ לָהֶם שָׁנִים
וּשְׁלֹשִׁים אֶלְפָּה רֶכֶב וְאֶת־מֶלֶךְ מִעֵבֶה וְאֶת־עַמּוֹ
וַיָּבֵאוּ וַיַּחֲנוּ לְפָנָיו מִיַּדְבָּא וּבְנֵי עַמּוֹן נֶאֱסָפוּ
מִעֲרִיבָה וַיָּבֵאוּ לַמִּלְחָמָה׃ וַיִּשְׁמַע דָּוִד וַיִּשְׁלַח
אֶת־יֹאָב וְאֶת כָּל־יִצְבָּא הַגִּבּוֹרִים׃ וַיִּצְאוּ
בְנֵי עַמּוֹן וַיַּעֲרְבוּ מִלְחָמָה פֶּתַח הָעִיר וְהַמְּלָכִים
אֲשֶׁר־בָּאוּ לְבָדָם בַּשָּׂדֶה׃ וַיִּרְא יֹאָב כִּי־הִיִּתָּה
כְּנִי־הַמִּלְחָמָה אֵלָיו פָּנִים וְאַחֲזֹר וַיִּבְחַר מִכָּל־
בָּחוּר בְּיִשְׂרָאֵל וַיַּעֲרֹךְ לְקַרְאֵת אָרֶם׃ וְאֶת־יִתֵר
הָעָם נָתַן בְּיַד אַבְשָׁי אָחִיו וַיַּעֲרְכוּ לְקַרְאֵת בְּנֵי
עַמּוֹן׃ וַיֹּאמֶר אִם־תִּחְזַק מִמֶּנִּי אָרֶם וְהָיִיתָ לִי
לְתֹשֹׁעָה וְאִם־בְּנֵי עַמּוֹן יִחְזְקוּ מִמֶּנִּי
וְהוֹשַׁעְתִּיךָ׃ חֲזַק וְנָתַחֲזַקָה בְּעַד־עַמּוֹנֵנוּ וּבְעַד
עָרֵי אֲלֹהֵינוּ וַיִּזְכֹּר הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה׃
וַיִּגַּשׁ יֹאָב וְהָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ לְפָנָיו אָרֶם
לַמִּלְחָמָה וַיִּנּוּסוּ מִפָּנָיו׃ וּבְנֵי עַמּוֹן רָאוּ כִּי־

גַּם אָרֶם וַיִּנּוּסוּ גַם־הֵם מִפָּנָיו אַבְשָׁי אָחִיו וַיָּבֵאוּ
הָעִירָה וַיָּבֵא יֹאָב יְרוּשָׁלָּיִם׃ וַיִּרְא אָרֶם כִּי
נִגְפוּ לְפָנָיו יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלַחוּ מִלְּאֲכָיִם וַיִּצְיִאוּ
אֶת־אָרֶם אֲשֶׁר מִעֵבֶר הַנְּהָר וְשׁוֹפֵךְ שֶׁר־צָבָא
הַדְּרָעוֹר לְפָנֵיהֶם׃ וַיִּגְדּוּ לְדָוִד וַיֹּאסֶף אֶת־כָּל־
יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲבֹר הַיַּרְדֵּן וַיָּבֵא אֱלֹהִים וַיַּעֲרֹךְ אֱלֹהִים
וַיַּעֲרֹךְ דָּוִד לְקַרְאֵת אָרֶם מִלְּחָמָה וַיִּלְחַמוּ עִמּוֹ׃
וַיִּנָּס אָרֶם מִלְּפָנָיו יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּרַג דָּוִד מֵאָרֶם
שִׁבְעַת אֲלָפִים רֶכֶב וְאַרְבָּעִים אֶלְפָּה אִישׁ רִגְלִי
וְאֶת שׁוֹפֵךְ שֶׁר־הַצָּבָא הַמֵּית׃ וַיִּרְאוּ עִבְדֵי
הַדְּרָעוֹר כִּי נִגְפוּ לְפָנָיו יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלִימוּ עִם־
דָּוִד וַיַּעֲבְדוּהוּ וְלֹא־אָבָה אָרֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶת־
בְּנֵי־עַמּוֹן עוֹד׃

כ וַיְהִי לְעֵת תְּשׁוּבַת הַשָּׁנָה לְעֵת | צֵאת
הַמְּלָכִים וַיִּנְהַג יֹאָב אֶת־יְחִיֵּל הַצָּבָא וַיִּשְׁחַת |
אֶת־אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹן וַיָּבֵא וַיַּצַּר אֶת־רַבָּה וְדָוִד
יָשָׁב בִּירוּשָׁלָּיִם וַיָּבֵא אֶת־רַבָּה וַיַּחֲרֹסֶה׃
וַיִּקַּח דָּוִד אֶת־עֵטְרֹת־מִלְכָם מֵעַל רֹאשׁוֹ
וַיִּמְצָאֶה | מִשְׁקַל כֶּסֶף־זָהָב וּבָהּ אֶבֶן יִקְרָה
וַתְּהִי עַל־רֹאשׁ דָּוִד וּשְׁלַל הָעִיר הוֹצִיָא הַרַבָּה
מֵאֵד׃ וְאֶת־הָעָם אֲשֶׁר־בָּהּ הוֹצִיָא וַיִּשֶׁר
בַּמִּגְרָה וּבַחֲרִיצֵי הַבְּרוֹזַל וּבַמִּגְרֹת וְכֵן יַעֲשֶׂה
דָּוִד לְכָל עָרֵי בְנֵי־עַמּוֹן וַיִּשְׁבֹּב דָּוִד וְכָל־הָעָם
יְרוּשָׁלָּיִם׃ וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַתַּעֲמֹד מִלְחָמָה
בְּגֹזֵר עִם־פְּלִשְׁתִּים אֲזַ הִפָּה סַבְכֵי חַשְׁתָּי אֶת־
סָפִי מִיַּלְדֵי הַרְפָּאִים וַיִּפְּנֵעוּ׃ וַתְּהִי־עוֹד
מִלְחָמָה אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיִּהְיֶה אֶלְחָנָן בֶּן־יִעֲרִי יַעֲזֹר
אֶת־לַחְמִי אַחִי גֹלִית הַגִּתִּי וְעַץ חֲנִיתוֹ כַּמְנוֹר
אֲרָגִים׃ וַתְּהִי־עוֹד מִלְחָמָה בְּגַת וַיְהִי | אִישׁ
מִזָּה וְאֶצְבָּעֵתָיו שִׁשׁ־וּשְׁשׁ עָשָׂרִים וְאַרְבַּע
וּגְּמִיחוֹא נֹלָד לְחַרְפָּא׃ וַיַּחֲרַף אֶת־יִשְׂרָאֵל
וַיִּבְחֹר וַיְהוֹנָתָן בֶּן־שִׁמְעֵא אָחִי דָּוִד׃ אֵל נֹלָדוֹ
לְחַרְפָּא בְּגַת וַיִּפְּלוּ בְּיַד־דָּוִד וּבְיַד־עִבְדָיו׃

כא וַיַּעֲמֹד שָׁטָן עַל־יִשְׂרָאֵל וַיִּסֹּת אֶת־דָּוִד

למנזות את־ישראל: ויאמר דוד אל־יואב
ואל־שרי העם לכו ספרו את־ישראל מבאר
שבע ועד־דן והביאו אלי ואדעה את־מספרם:
ויאמר יואב יוסף י־הוזה על־עמו כהם מצא
פעמים הלא אדני המלך כלם לאדני לעבדים
למה יבקש זאת אדני למה יהיה לאשמה
לישראל: ודבר־המלך חזק על־יואב ויצא
יואב ויתהלך בכל־ישראל ויבא ירושלים:
ויתן יואב את־מספר מפקד־העם אל־דוד
ויהי כ־לישראל אלף אלפים ומאה אלף איש
שלף חרב ויהודה ארבע מאות ושבעים אלף
איש שלף־חרב: ולוי ובנימין לא פקד בתוכם
כי־נתעב דבר־המלך את־יואב: וירע בעיני
הא־להים על־הדבר הזה ויהי את־ישראל:
ויאמר דוד אלהא־להים הטאתי מאד אשר
עשיתי את־הדבר הזה ועתה העבר־נא את־
עון עבדך כי נסבלתי מאד: וידבר י־הוזה
אל־גד הזה דוד לאמר: לך ודברת אל־דוד
לאמר כה אמר י־הוזה שלוש אני נטה עלך
בחר־לך אחת מהנה ואעשה־הך: ויבא גד אל־
דוד ויאמר לו כה־אמר י־הוזה קבל־לך: באם־
שלוש שנים רעב ואם־שלושה חדשים נספה
מבני־צריך וחרב אויביך למשגת ואם־
שלושת ימים חרב י־הוזה ודבר בארץ ומלאך
י־הוזה משחית בכל־גבול ישראל ועתה ראה
מה־אשוב את־שלחי דבר: ויאמר דוד אל־
גד צר־לי מאד וביד־אדם אל־אפל: ויתן י־הוזה
דבר בישראל ויפל מישראל שבעים אלף
איש: וישלח הא־להים מלאך לירושלים
להשחיתָה ובחשחית ראה י־הוזה וינחם עלי
חרעה ויאמר למלאך המשחית רב עתה חרף
ידך ומלאך י־הוזה עמד עם־גרון ארנן היבوسی:
וישא דוד את־עיניו וירא את־מלאך י־הוזה
עמד בין הארץ ובין השמים וחרפו שלזפה

כידו נטויה על־ירושלים ויפל דוד והקנים
מכסים בשקים על־פניהם: ויאמר דוד אל־
הא־להים הלא אני אמרתי למנזות פעם ואני־
הוא אשר־הטאתי וחרע הרעותי ואלה הצאן
מה עשו י־הוזה א־לחי תחי נא ידך בי ובבית
אבי ובעמך לא למגפה: ומלאך י־הוזה אמר
אל־גד לאמר לדוד פי יעלה דוד להקים
מזבח לי־הוזה בגרון ארנן היבوسی: ויעל דוד
בדבר־גד אשר דבר בשם י־הוזה: וישׁב
ארנן וירא את־המלאך וארבעת פניו עמו
מת־תבאים וארנן דש חטים: ויבא דוד ער־
ארנן ויבט ארנן וירא את־דוד ויצא מן־הגרון
וישתחו לדוד אפים ארצה: ויאמר דוד אל־
ארנן תנח־לי מקום הגרון ואבנה־בו מזבח
לי־הוזה בכסף מלא תנחו לי ותעצר המגפה
מעל העם: ויאמר ארנן אל־דוד קח־לך ויעש
אדני המלך הטוב בעיניו ראה נתתי הפקר
לעלות והמורגים לעצים והחטים למנחה הכל
נתתי: ויאמר המלך דוד לארנן לא פי־קנה
אקנה בכסף מלא פי לא־אשא אשר־לך
לי־הוזה והעלות עולה חנם: ויתן דוד לארנן
במקום שקלי זהב משקל שש מאות: ויבן
שם דוד מזבח לי־הוזה ויעל עלות ושלמים
ויקרא אל־י־הוזה ויענהו באש מן־השמים על
מזבח העלה: ויאמר י־הוזה למלאך וישב
חרפו אל־נדנה: בעת החיא פראות דוד פי־
ענהו י־הוזה בגרון ארנן היבوسی ויזבח שם:
ומשכן י־הוזה אשר־עשה משה במדבר
ומזבח העולה בעת החיא בפמה בגבעון:
ולא יכל דוד ללכת לפניו לדרש א־להים פי
נבעת מפני חרב מלאך י־הוזה:

כב ויאמר דוד זה הוא בית י־הוזה הא־להים
וזה־מזבח לעלה לישראל: ויאמר דוד לבנוס
את־הגלים אשר בארץ ישראל ויעמד הצבים

לְהַצֹּבֵב אֶבְנֵי גֹזִית לְבָנוֹת בַּיִת הָאֵל-לְהִיָּם:
וּבְרֹזֶל לְרֹב לְמוֹסְמָרִים לְדִלְתוֹת הַשְּׁעָרִים
וּלְמַחְפְּרוֹת הַכִּיּוֹן הַדּוֹד וּנְחֹשֶׁת לְרֹב אֵין מִשְׁקָל:
וְעֵצֵי אֲרָזִים לְאֵין מִסְפָּר פִּי-הַכִּיָּאוּ הַצִּידֹנִים
וְהַצָּרִים עֵצֵי אֲרָזִים לְרֹב לְדוֹדֵי: וַיֹּאמֶר הָדוֹד
שְׁלֹמֹה בְנִי גַעַר וְרָךְ וְחַפִּית לְבָנוֹת לִי-הָיָה
לְהַגְדִּיל לְמַעְלָה לְשֵׁם וּלְתַפְאֶרֶת לְכָל-הָאֲרָצוֹת
אֲכִינָה נָא לוֹ וַיְכַן הָדוֹד לְרֹב לְפָנָי מוֹתָו:
וַיִּקְרָא לְשְׁלֹמֹה בְנֹו וַיְצַוְהוּ לְבָנוֹת בַּיִת
לִי-הָיָה אֵל-לְהִי יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר הָדוֹד לְשְׁלֹמֹה
בְנֹו בְנִי אֲנִי הִיָּה עִם-לְבָבִי לְבָנוֹת בַּיִת לְשֵׁם
י-הוָה אֵל-לְהִי: וַיְהִי עָלַי דְּבַר-י-הוָה לֵאמֹר דָּם
לְרֹב שִׁפְכָתָ וּמְלַחְמוֹת גְּדוֹלוֹת עָשִׂיתָ לְאִתְּכֶנָּה
בַּיִת לְשָׁמַי בִּי דָמוֹם רַבִּים שִׁפְכָתָ אֲרָצָה לְפָנָי:
הַגְּדוֹ-בֶן נוֹלַד לָךְ הוּא יִהְיֶה אִישׁ מְנוּחָה
וְהַנִּיחֹוֹתֵי לוֹ מִכֹּל-לִאֻוִּיבֹו מִסְכִּיב בִּי שְׁלֹמֹה
יִהְיֶה שְׁמוֹ וְשָׁלוֹם וְשָׁקֵט אֶתְךָ עַל-יִשְׂרָאֵל
בְּיָמָיו: הוּא-יִבְנֶה בַיִת לְשָׁמַי וְהוּא יִחַי-הָלִי
לְבֶן וְאֶנְי-לוֹ לְאָב וְהַכִּינֹוֹתֵי פָסָא מְלַכּוֹתוֹ עַל-
יִשְׂרָאֵל עַד-עוֹלָם: עֲתָה בְנִי יְהִי י-הוָה עִמָּךְ
וְהַצְּלַחְתָּ וּבְנִיתָ בַּיִת י-הוָה אֵל-לְהוָה בַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר עָלֶיךָ: אַךְ יִתְּנֶ-לְךָ י-הוָה שֹׁכֵל וּבִינָה
וַיְצַוֶּךָ עַל-יִשְׂרָאֵל וְלִשְׁמוֹר אֶת-תּוֹרַת י-הוָה
אֵל-לְהוָה: אַז תִּצְלִיחַ אִם-יִתְּשָׁמוֹר לַעֲשׂוֹת אֶת-
הַחֻקִּים וְאֶת-הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה י-הוָה אֶת-
מֹשֶׁה עַל-יִשְׂרָאֵל חֻק וְאֲמִין אֱלֹהֵי-יִרְאָ וְאֵלֵי-
תַּחַת: וְהִנֵּה בְעֵנָי הַכִּינֹוֹתֵי לְבַיִת-י-הוָה זָהָב
כְּפָרִים מֵאֵה-אֶלֶף וְכֶסֶף אֶלֶף אֶלְפִים כְּפָרִים
וְלְנַחֲשֶׁת וְלַבְּרֹזֶל אֵין מִשְׁקָל בִּי לְרֹב הִיָּה
וְעֵצִים וְאֲבָנִים הַכִּינֹוֹתֵי וְעַלִּיהֶם תּוֹסִיף:
וְעַמְךָ לְרֹב עָשִׂי מְלֹאכָה הַצְּבִים וְחָרְשֵׁי אֶבֶן
וְעֵץ וְכָל-חֲכָם בְּכָל-מְלֹאכָה: לְזָהָב לְכֶסֶף
וְלְנַחֲשֶׁת וְלַבְּרֹזֶל אֵין מִסְפָּר קוֹם וְעֲשֵׂה וַיְהִי
י-הוָה עִמָּךְ: וַיֵּצֵא הָדוֹד לְכָל-שָׂרֵי יִשְׂרָאֵל לְעֹזֵר
לְשְׁלֹמֹה בְנֹו: הֲלֹא י-הוָה אֵל-לְהִיכֶם עִמָּכֶם

וְהַנִּיחַ לְכֶם מִסְכִּיב בִּי | נָתַן בְּיָדֵי אֶת יִשְׂרָאֵל
הָאָרֶץ וּנְכַבְּשָׁה הָאָרֶץ לְפָנָי י-הוָה וְלְפָנָי עַמּוֹ:
עֲתָה תִּנְנוּ לְבַבְכֶם וּנְכַשְׁכֶם לְדָרוֹשׁ לִי-הָיָה
אֵל-לְהִיכֶם וְקוֹמוּ וּבְנוּ אֶת-מִקְדָּשׁ י-הוָה
הָאֵל-לְהִיִּם לְהָבִיא אֶת-אֲרוֹן בְּרִית-י-הוָה וְכָלֵי
קֹדֶשׁ הָאֵל-לְהִיִּם לְבַיִת הַנִּבְנֶה לְשֵׁם-י-הוָה:
כג וְדוֹד זָקֵן וְשִׁבְעַ יָמִים וַיִּמְלֹךְ אֶת-שְׁלֹמֹה
בְנֹו עַל-יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאסֶף אֶת-כָּל-שָׂרֵי יִשְׂרָאֵל
וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם: וַיִּסְפְּרוּ הַלְוִיִּם מִכֶּן שְׁלֹשִׁים
שָׁנָה וּמַעְלָה וַיְהִי מִסְפָּרָם לְגִלְגָּלְתָם לְגִבְרִים
שְׁלֹשִׁים וּשְׁמוֹנֶה אֶלֶף: מֵאֶלֶף לְנֹצֵחַ עַל-
מְלֹאכָת בַּיִת-י-הוָה עֹשֶׂרִים וְאַרְבַּעַה אֶלֶף
וְשִׁטְרִים וְשִׁפְטִים שֵׁשֶׁת אֶלְפִים: וְאַרְבַּעַת
אֶלְפִים שְׁעָרִים וְאַרְבַּעַת אֶלְפִים מַחְלָלִים
לִי-הָיָה בְּכָלֵם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְהַלֵּל: וַיַּחְלְקֶם
הָדוֹד מַחְלָקוֹת לְבְנָי לְזֵי לְגֵרְשׁוֹן קָהַת וּמְרָרִי:
וְלְגֵרְשֵׁי לְעֵדֶן וְשִׁמְעִי: בְּנֵי לְעֵדֶן הָרֹאשׁ יְחִיאֵל
וְזֵתָם וַיֹּאֵל שְׁלֹשָׁה: בְּנֵי שִׁמְעִי שְׁלֹמֹה
שְׁלֹמִית וְחִזִּיאֵל וְהָרֶן שְׁלֹשָׁה אֶלֶף רָאשֵׁי
הָאֲבוֹת לְלְעֵדֶן: וּבְנֵי שִׁמְעִי יַחַת זִנְאָ וַיַּעֲוֹשׁ
וּבְרִיעָה אֶלֶף בְּנֵי-שִׁמְעִי אַרְבַּעַה: וַיְהִי-יַחַת
הָרֹאשׁ וְזִיזָה חֲשֵׁנִי וַיַּעֲוֹשׁ וּבְרִיעָה לְאַחֲרָבֹו
בָּנִים וַיְהִיֹו לְבַיִת אָב לְפַקְדָה אַחַת: בְּנֵי קָהַת
עֲמָרָם וַיְצַחַר חֲבֵרוֹן וְעִזִּיאֵל אַרְבַּעַה: בְּנֵי
עֲמָרָם אַחֲרֹן וּמֹשֶׁה וַיְבַדֵּל אַחֲרֹן לְחֻקֵּי-שׁוֹ
קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הוּא-יִבְנֹו עַד-עוֹלָם לְחֻקֵּי לְפָנָי
י-הוָה לְשִׁרְתוֹ וְלַבְּרָךְ בְּשִׁמוֹ עַד-עוֹלָם: וּמֹשֶׁה
אִישׁ הָאֵל-לְהִיִּם בְּנֹו יִקְרָאוּ עַל-שִׁבְט הַלְוִי:
בְּנֵי מֹשֶׁה גֵרְשׁוֹם וְאַלְיַעֲזָר: בְּנֵי גֵרְשׁוֹם
שְׁבוּאֵל הָרֹאשׁ: וַיְהִיֹו בְּנֵי-אַלְיַעֲזָר רְחַבִּיָּה
הָרֹאשׁ וְלֹא-חִיָּה לְאַלְיַעֲזָר בָּנִים אַחֲרָיִם וּבְנֵי
רְחַבִּיָּה רָבוּ לְמַעְלָה: בְּנֵי יַצְחָר שְׁלֹמִית
הָרֹאשׁ: בְּנֵי חֲבֵרוֹן יְרִיָּהוּ הָרֹאשׁ אֲמַרְיָה
חֲשֵׁנִי יְחִזִּיאֵל הַשְּׁלִישִׁי וַיִּקְמַעֶם הָרַבִּיעִי: בְּנֵי
עִזִּיאֵל מִיכָה הָרֹאשׁ וַיְשִׁיָּה חֲשֵׁנִי: בְּנֵי מְרָרִי

מחלי ומושי בני מחלי אלעזר וקיש: **וַיָּמָת**
אלעזר ולא־היו לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וַיִּשְׁאוּם
בְּנֵי־קִישׁ אַחֵיהֶם: **בְּנֵי מוֹשֵׁי מַחֲלִי וְעֹדֵר**
וִירְמוֹת שְׁלוֹשָׁה: **אֵלֶּה בְּנֵי־לֵוִי לְבֵית**
אַבוֹתֵיהֶם רֵאשֵׁי הָאָבוֹת לְפָקוּדֵיהֶם בְּמִסְפַּר
שִׁמּוֹת לְגִלְגָּלְתָּם עָשָׂה הַמֶּלֶךְ אֲכָה לְעַבְדֹת בֵּית
י-הוָה מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה: **כִּי אָמַר**
דָּוִד הַנִּיחַ י-הוָה אֶ-לֹהֵי־יִשְׂרָאֵל לְעַמּוֹ וַיִּשְׁכֹּן
בִּירוּשָׁלַיִם עַד־לְעוֹלָם: **וְגַם לְלוֹיִם אִין־לְשֵׁאת**
אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כֹּל־כְּלָיו לְעַבְדָּתוֹ: **כִּי**
בְּדַבְּרֵי דָוִד הָאֲחֵרוּנִים הִמָּה מִסְפַּר בְּנֵי־לֵוִי
מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּלְמַעְלָה: **כִּי מַעֲמַד־לְיַד־**
בְּנֵי אַחֲרֹן לְעַבְדֹת בֵּית י-הוָה עַל־הַחֲצֹצְרוֹת
וְעַל־הַלְשָׁכוֹת וְעַל־טְהַרְת לְכָל־קֹדֶשׁ וּמַעֲשֵׂה
עַבְדֹת בֵּית הָאֱ-לֹהִים: **וַיִּלְלָחֶם הַמַּעֲרֹכֶת**
וְלִסְלֹת לְמִנְחָה וְלִרְקִיקֵי הַמִּצֹּת וּלְמַחְכַּת
וְלְמַרְבֵּכַת וְלְכָל־מִשׁוֹרָה וּמְדָה: **וְלַעֲמֹד בַּבֶּקֶר**
בַּבֶּקֶר לְחֲדוֹת וְלַחֲלָל לִי-הוּא וְכֵן לְעֶרְבִי: **וְלִכְלֹל**
הַעֲלֹת עֲלֹת לִי-הוּא לְשִׁבְתוֹת לְחֲדָשִׁים
וְלַמַּעֲרִים בְּמִסְפַּר כְּמִשְׁפַּט עֲלֵיהֶם תִּמְיֹד לְבְנֵי
י-הוָה: **וַיִּשְׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת אֹהֶל־מוֹעֵד וְאֶת־**
מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי אַחֲרֹן אַחֵיהֶם
לְעַבְדֹת בֵּית י-הוָה:

כֹּד וְלִבְנֵי אַחֲרֹן מַחֲלָקוֹתֶם בְּנֵי אַחֲרֹן נָדָב
וְאַבִּיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר: **וַיָּמָת נָדָב**
וְאַבִּיהוּא לְבְנֵי אַבִּיהֶם וּבָנִים לֹא־הָיוּ לָהֶם
וַיְכַהֲנוּ אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר: **וַיַּחֲלֶקֶם דָּוִד וְצָדוֹק**
מִן־בְּנֵי אֶלְעָזָר וְאֶחֱיֹמֶלֶךְ מִן־בְּנֵי אִיתָמָר
לְפָקֻדְתָּם בְּעַבְדָּתָם: **וַיִּמְצְאוּ בְּנֵי־אֶלְעָזָר רִבִּים**
לְרֵאשֵׁי הַגִּבּוֹרִים מִן־בְּנֵי אִיתָמָר וַיַּחֲלֶקוּם לְבְנֵי
אֶלְעָזָר רֵאשִׁים לְבֵית־אָבוֹת שִׁשָּׁה עֶשֶׂר וְלִבְנֵי
אִיתָמָר לְבֵית אָבוֹתָם שְׁמוֹנָה: **וַיַּחֲלֶקוּם**
בְּגֹזְרֹת אֵלֶּה עִם־אֵלֶּה פִּי־הָיוּ שְׂרֵי־קֹדֶשׁ וְשָׂרֵי
הָאֱ-לֹהִים מִבְּנֵי אֶלְעָזָר וּבְבְנֵי אִיתָמָר:

וַיְכַתְּבֶם שְׁמֵעִיָּה בֶן־נְתַנְאֵל הַסּוֹפֵר מִן־הַלֵּוִי
לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וְצָדוֹק הַכֹּהֵן וְאֶחֱיֹמֶלֶךְ בֶּן־
אַבִּיתָר וְרֵאשֵׁי הָאָבוֹת לְפָחָנִים וְלְלוֹיִם בֵּית־
אָב אֶחָד אַחַז אֶלְעָזָר וְאַחַז אַחַז לְאִיתָמָר:
וַיֵּצֵא הַגּוֹזֵל הָרֵאשׁוֹן לִיהוֹרִיב לִידְעִיָּה הַשֵּׁנִי:
הַלְחָרֵם הַשְּׁלִישִׁי לְשַׁעְרִים הָרְבִעִי: לְמַלְפִּיָּה
הַחֲמִישִׁי לְמִימֵן הַשֵּׁשִׁי: לְהַקּוֹץ הַשְּׁבַעִי לְאַבְיָה
הַשְּׁמִינִי: לְיִשׁוּעַ הַתְּשַׁעִי לְשִׁכְנִיָּהוּ הָעֶשְׂרִי:
וְלְאַלְיָשִׁיב עֶשְׂתִּי עֶשֶׂר לִיקִים שְׁנַיִם עֶשְׂרִי:
וְלַחֲפָה שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר לְיִשְׁבָּאָב אַרְבַּעַת עֶשְׂרִי:
וְלַבְלָגָה חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר לְאָמָר שִׁשָּׁה עֶשְׂרִי:
וְלַחֲזִיר שִׁבְעָה עֶשֶׂר לְהַפָּצִין שְׁמוֹנָה עֶשְׂרִי:
וְלַפְתַּחֲיָה תְּשַׁעַת עֶשֶׂר לִיחֻזְקָאֵל הָעֶשְׂרִים:
וְלִיכִין אֶחָד וְעֶשְׂרִים לְגַמּוּל שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים:
וְלִדְלִיָּהוּ שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים לְמַעֲזִיָּהוּ אַרְבַּעַת
וְעֶשְׂרִים: אֵלֶּה פְּקוּדֹתָם לְעַבְדָּתָם לְבֹאֵ לְבֵית־
י-הוָה כְּמִשְׁפָּטָם בְּיַד אַחֲרֹן אַבְיָהֶם כַּאֲשֶׁר
צִוָּהוּ י-הוָה אֶ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל: וְלִבְנֵי לֵוִי
הַנּוֹתָרִים לְבְנֵי עֲמָרָם שׁוּבְאֵל לְבְנֵי שׁוּבְאֵל
יַחֲדִיָּהוּ: לְרַחֲבִיָּהוּ לְבְנֵי רַחֲבִיָּהוּ הָרֵאשִׁי וַיִּשְׁיָה:
וְלִיצְחָרִי שְׁלֹמֹת לְבְנֵי שְׁלֹמֹת יַחַת: וּבְנֵי
יִרְיָהוּ אֲמַרְיָהוּ הַשֵּׁנִי יַחֲזִיָּאֵל הַשְּׁלִישִׁי יִקְמָעָם
הָרְבִיעִי: בְּנֵי עֲזִיָּאֵל מִיכָה לְבְנֵי מִיכָה שְׁמוֹר
שְׁמוֹר: בְּנֵי מִיכָה יִשְׁיָה לְבְנֵי יִשְׁיָה זְכַרְיָהוּ:
בְּנֵי מִרְרִי מַחֲלִי וּמוֹשֵׁי בְנֵי יַעֲזִיָּהוּ בְּנוֹ: בְּנֵי
מִרְרִי לַיעֲזִיָּהוּ בְּנוֹ וְשָׁהֵם וְזַפּוֹר וְעַבְרִי:
כִּי לְמַחֲלִי אֶלְעָזָר וְלֹא־הָיָה לוֹ בָּנִים: לְקִישׁ בְּנֵי־
קִישׁ יִרְחֻמָּאֵל: וּבְנֵי מוֹשֵׁי מַחֲלִי וְעֹדֵר
וִירְמוֹת אֵלֶּה בְּנֵי הַלּוֹיִם לְבֵית אַבְתֵּיהֶם:
וַיִּפְּלוּ גַם־יָהִם גּוֹזְרֹת לְעֲמַת | אַחֵיהֶם בְּנֵי־
אַחֲרֹן לְפָנֵי דָוִד הַמֶּלֶךְ וְצָדוֹק וְאֶחֱיֹמֶלֶךְ וְרֵאשֵׁי
הָאָבוֹת לְפָחָנִים וְלְלוֹיִם אָבוֹת הָרֵאשִׁי לְעֲמַת
אַחֵיו הַקָּטָן:

כֹּה וַיִּבְדֵּל דָּוִד וְשָׂרֵי הַצָּבָא לְעַבְדָּה לְבְנֵי
אֶסָף וְחִימֹן וַיְדוֹתוּן הַנְּכֹנָאִים הַנְּכֹנָאִים

בְּכַנְרוֹת בְּנִבְלִים וּבְמִצְלָתַיִם וַיְהִי מִסִּפְרָם
אֲנֹשִׁי מִלְּאֲכָה לְעַבְדָּתָם: לְבָנִי אָסָף זָפוֹר
וַיֹּסֶף וּנְתַנְיָה וְאַשְׁרָאֵלָה בְּנֵי אָסָף עַל יַד־אָסָף
הַנִּבְּאָ עַל־יְרֵי הַמֶּלֶךְ: לַיהוֹתָוֹן בְּנֵי יְהוֹתָוֹן
גְּדַלְיָהוּ וְצָרִי וַיִּשְׁעִיָּהוּ חֲשַׁבְיָהוּ וּמַתְתִּיָּהוּ
שִׁשָּׁה עַל יְדֵי אֲבִיהֶם יְהוֹתָוֹן בַּכְּנֹר הַנִּבְּאָ עַל־
הַדּוֹת וְחִלְל לִי-הוּזָה: לְחִימֹן בְּנֵי חִימֹן בְּקִלְיָהוּ
מַתְנִיָּהוּ עֲזִיזָאֵל שְׁבוּאֵל וַיְרִימֹזֹת חֲנַנְיָה חֲנָנִי
אֲלִיאָתָה גְּדַלְתִּי וְרַמְמַתִּי עֶזֶר יִשְׁבְּקָשָׁה מַלְּוֹתִי
הוֹתִיר מַחְזִיאָת: בְּ-לֵאֲלָה בָנִים לְחִימֹן הַזֶּה
הַמֶּלֶךְ בְּדַבְּרֵי הָא-לֹהִים לְהָרִים קָרוֹן וַיִּתֵּן
הָא-לֹהִים לְחִימֹן בָּנִים אַרְבַּעַה עָשָׂר וּבָנוֹת
שְׁלוֹשׁ: בְּ-לֵאֲלָה עַל־יְרֵי אֲבִיהֶם בְּשִׁיר בֵּית
י-הוּזָה בְּמִצְלָתַיִם נְבָלִים וּכְנָרוֹת לְעַבְדָּת בֵּית
הָא-לֹהִים עַל יְרֵי הַמֶּלֶךְ אָסָף וַיְהוֹתָוֹן וְחִימֹן:
וַיְהִי מִסִּפְרָם עַם־אֲחֵיהֶם מִלְּמַדֵּי־שִׁיר לִי-הוּזָה
בְּ-לִיְהַמְבִּין מֵאֲתִים שְׁמוֹנִים וּשְׁמוֹנָה:
וַיִּפְּיִלוּ גּוֹרְלוֹת מִשְׁמֹרֶת לְעַמַּת פֶּקֶטָן כַּגְּדוֹל
מִבִּין עַם־תְּלָמוּד: וַיֵּצֵא הַגּוֹרֵל הָרֵאשׁוֹן לְאָסָף
לְיוֹסֵף גְּדַלְיָהוּ הַשֵּׁנִי הוּא־וְאַחֵיו וּבְנֵיו שְׁנַיִם
עָשָׂר: הַשְּׁלִישִׁי זָפוֹר בְּנֵיו וְאַחֵיו שְׁנַיִם עָשָׂר:
הָרְבִיעִי לִצָּרִי בְנֵיו וְאַחֵיו שְׁנַיִם עָשָׂר:

בְּ-חַחְמוּשֵׁי נְתַנְיָהוּ בְנֵיו וְאַחֵיו שְׁנַיִם עָשָׂר:
בְּ-חַשְׁשֵׁי בְקִלְיָהוּ בְנֵיו וְאַחֵיו שְׁנַיִם עָשָׂר:
בְּ-חַשְׁבָּעֵי יִשְׂרָאֵלָה בְנֵיו וְאַחֵיו שְׁנַיִם עָשָׂר:
בְּ-חַשְׁמִינֵי יִשְׁעִיָּהוּ בְנֵיו וְאַחֵיו שְׁנַיִם עָשָׂר:
בְּ-חַתְּשִׁיעֵי מַתְנִיָּהוּ בְנֵיו וְאַחֵיו שְׁנַיִם עָשָׂר:
בְּ-הַעֲשׂוּרֵי שְׁמֹנֵי בְנֵיו וְאַחֵיו שְׁנַיִם עָשָׂר:
בְּ-עֲשֵׁתֵי־עָשָׂר עֲזִיזָאֵל בְנֵיו וְאַחֵיו שְׁנַיִם עָשָׂר:
בְּ-חַשְׁנִים עָשָׂר לְחַשְׁבִּיָּה בְנֵיו וְאַחֵיו שְׁנַיִם
עָשָׂר: לְשִׁשָּׁה עָשָׂר שְׁבוּאֵל בְנֵיו וְאַחֵיו שְׁנַיִם
עָשָׂר: לְאַרְבַּעַה עָשָׂר מַתְתִּיָּהוּ בְנֵיו וְאַחֵיו
שְׁנַיִם עָשָׂר: לְחַמְשָׁה עָשָׂר לְיְרִמֹזֹת בְנֵיו
וְאַחֵיו שְׁנַיִם עָשָׂר: לְשִׁשָּׁה עָשָׂר לְחֲנַנְיָהוּ בְנֵיו
וְאַחֵיו שְׁנַיִם עָשָׂר: לְשִׁבְעָה עָשָׂר לְיִשְׁבְּקָשָׁה
בְנֵיו וְאַחֵיו שְׁנַיִם עָשָׂר: לְשְׁמוֹנָה עָשָׂר לְחֲנָנִי
בְנֵיו וְאַחֵיו שְׁנַיִם עָשָׂר: לְתִשְׁעָה עָשָׂר
לְמַלְּוֹתִי בְנֵיו וְאַחֵיו שְׁנַיִם עָשָׂר: לְעֲשָׂרִים
לְאַלְיָתָה בְנֵיו וְאַחֵיו שְׂנַיִם עָשָׂר: לְאַחַד
וְעֲשָׂרִים לְהוֹתִיר בְנֵיו וְאַחֵיו שְׁנַיִם עָשָׂר:
לְשְׁנַיִם וְעֲשָׂרִים לְגְּדַלְתִּי בְנֵיו וְאַחֵיו שְׁנַיִם
עָשָׂר: לְשִׁלְשָׁה וְעֲשָׂרִים לְמַחְזִיאָת בְנֵיו וְאַחֵיו
שְׁנַיִם עָשָׂר: לְאַרְבַּעַה וְעֲשָׂרִים לְרַמְמַתִּי עֶזֶר
בְנֵיו וְאַחֵיו שְׁנַיִם עָשָׂר:

הלכות שחיטה פרק יא

יא, א כל בהמה או חיה או עוף שנלד בהן ספק טרפה מטרפות אלו—כגון בהמה שנפלה ולא הלכה, או שנטרפה ביד חיה ואין ידוע אם האדים הבשר כנגד בני מעים או לא האדים, או שנחבסה גלגלתה ואין ידוע אם רבה או מעוטה, וכיוצא בדברים אלו—אם היה זכר ושהה שנים עשר חדש, הרי זו בחזקת שלמה כשאר כל הבהמות; ואם היתה נקבה, עד שתלד. ובעוף—בזכר, שנים עשר חדש; ובנקבה, עד שתלד כל הביצים שלטעינה הראשונה, ותטען טעינה שניה ותלד. ואסור למכר ספק טרפה זו לגוי בתוך זמן זה, שמא ימכרה לישראל.

יא, ב כל בהמה חיה ועוף בחזקת בריאין הן, ואין חוששין להן שמא יש בהן טרפה. לפיכך כשישחטו שחיטה כשרה, אינן צריכין בדיקה שמא יש בהן אחת מן הטרפות; אלא הרי הן בחזקת היתר—עד שיולד להן דבר שחוששין לו, ואחר כך בודקין על אותו דבר בלבד.

יא, ג פיצד: כגון שנשמט הגף שלעוף, בודקין את הראה שמא נקבה; נפלה הבהמה, בודקין אותה שמא נתרסקו אבריה; נתרוצץ עצם הראש, בודקין שמא נקב קרום שלמותו; הפה אותה קוץ או גזרן בה חץ או רמח וכיוצא בהן ונכנס לחללה, חוששין לה, וצריכה בדיקה כנגד כל החלל, שמא נקב אחד מן האברין שתטרה בנקיבתו. וכן כל כיוצא בזה.

יא, ד לפיכך ראה שהעלת צמחין, או שנמצאו סרכות, כמו חוטין תלויין ממנה ולדפן, או ללב או לטרפש הכבד—חוששין לה, שמא נקבה וצריכה בדיקה; וכן אם נמצא בה אבעבוע מלא לחה—חוששין שמא נקב סמפון שתחתיו, וצריכה בדיקה. יא, ה מן הדין היה על דרך זו, שאם נמצאת הראה תלויה בסרכות כמו חוטין—אם היו מן האם שלראה ולדפן, או שהיו ללב או לטרפש הכבד—שחותכין

את הסרכה, ומוציאין את הראה, ונופחין אותה בפושטין: אם נמצאת נקובה, טרפה; ואם לא נתבעבע המים, הרי היא שלמה מכל נקב, ומתרת, וסרכה זו לא היתה במקום נקב, או שמא נקב קרום העליון בלבד. ומעולם לא ראינו מי שהורה כך, ולא שמענו במקום שעושין בו כך, ואף על פי שאלו הן הדברים הנראין מדברי חכמי התלמוד. יא, ו המנהג הפשוט בישראל כך הוא—כששוחטין את הבהמה או את החיה, קורעין את הטרפש שלכבד, ובודקין את הראה במקומה: אם לא נמצאת תלויה בסרכה, או שנמצאת סרכה מאזן מאזני ראה ולבשר שבמקום רביצתה, בין בשר שבין הצלעות בין בשר שבחזה, או שנמצאת סרכה מאזן לאזן על הסדר, או מן האם לאזן הסמוכה לה—הרי אלו מתירין אותה.

יא, ז ואם נמצא חוט יוצא מן האם שלראה לאיזה מקום שימשך, ואפלו היה כחוט השערה—אוסרין אותה. וכן אם היה מן הראה חוט משוך ללב, או לטרפש הכבד, או לכיס הלב, או לורדה—בין שהיה החוט מן האם שלראה, בין שהיה מן האזן, ואפלו היה כחוט השערה—אוסרין אותה. וכן ורדה שנמצאת דבוקה בכיסה, או חוט יוצא ממנה לכיסה—אוסרין אותה. וחוט היוצא מאזן לאזן שלא על הסדר, אוסרין אותה.

יא, ח יש מקומות שמנהגן אם מצאו סרכה מן האזן לבשר ולעצם שבצלעות, והסרכה דבוקה בשתיהן—אוסרין אותה. ואבא מרי זצ"ל, מן האוסרין; ואני, מן המתירין. ומעוט מקומות, מתירין אפלו נדבקה בעצם לבודו; ואני, אוסר. ויש מקומות שנופחין את הראה, שמא יש בה נקב; ורב המקומות, אין נופחין—שהרי לא נלד דבר שגורם לחשש. ומעולם לא נפחנו ראה בספרד ובמערב, אלא אם נלד לנו דבר שחוששים לו. ודברים אלו פלגן—אינן על פי הדין, אלא על פי

המנהג, כמו שבארנו. ומעולם לא שמענו במי
שבדק עוף, אלא אם נלד לו חשש.

יא, ט מי ששחט את הבהמה, וקרע את הבטן, וקדם
שיבדק את הראה בא כלב או גוי, ונטל את הראה
והלך לו—הרי זו מתרת: ואין אומרים שמא נקובה
היתה הראה, או שמא דבוקה היתה—שאין מחזיקין
אסור; אלא הרי זו בחזקת הטר, עד שיודע במה
נטרפה. וכשם שאין חוששין לקרום מוח ולשדרה
וכיוצא בהן, כך לא נחוש לראה שאבדה. ואין בזה
מנהג—שדבר שאינו מצוי, אין בו מנהג.

יא, י בא הגוי או הישראלי והוציא את הראה קדם

הלכות שחיטה פרק יב

שתבדק, והרי היא קיימת—נופחין אותה, ואף על
פי שאין אנו יודעין אם היו שם צמחין או לא היו:
מפני פשוט המנהג.

יא, יא יש מקומות שאם ימצאו סרכות מדלדלות
מן הראה—אף על פי שאינן דבוקות, לא לדפן ולא
למקום אחר—אוסרין אותה. ודבר זה הפסד גדול
הוא, ואבוד לממונם של ישראל. ומעולם לא נהגו
זה בצרפת, ולא בספרד; ולא נשמע זה במערב.
ואין ראוי לנהג במנהג זה, אלא נופחין אותה
בלבד—אם נמצאת שלמה מן הנקב, הרי זו מתרת.

טרפה או שור הנסקל ועגלה ערופה ופרה אדמה
או ששחט לעבודה זרה, ובא האחרון ושחט את
השני—הרי זה לוקה.

יב, ה וכן אם שחט הראשון את האחד, ובא האחרון
ושחט השני, והרי הן חלין בעזרה או שור הנסקל
ועגלה ערופה או פרה אדמה—הרי זה לוקה. ושחטו
לעבודה זרה—פטור משום אותו ואת בנו, שהרי
נתחייב בנפשו; ואם התרו בו משום אותו ואת בנו,
ולא התרו בו משום עבודה זרה—לוקה.

יב, ו אין אסור אותו ואת בנו נוהג אלא בבהמה
טהורה בלבד, שנאמר "ושור, או—שה—אתו ואת—
בנו, לא תשחטו ביום אחד". ונוהג בכלאים. פיצד:
צבי שבא על העז, ושחט העז ובנה—לוקה. אבל
עז הבא על הצביה, אסור לשחט אותה ואת בנה;
ואם שחט, אינו לוקה: פרה ובנה אסרה תורה, לא
צביה ובנה.

יב, ז היתה בת הצביה הזאת נקבה, וילדה בן, ושחט
את הנקבה בת הצביה ואת בנה—לוקה; וכן פלאים
הבא ממין כבש וממין עז, בין מכבש עם העז, בין
מעז עם הכבשה—לוקה משום אותו ואת בנו.

יב, ח מתר לשחט את המעברת—עבר, אבר מאמו
הוא. ואם יצא העבר חי אחר שחיטתה, והפריס על
הקרקע—אין שוחטין אותו ביום אחד; ואם שחט,

יב, א השוחט אותו ואת בנו ביום אחד—הבשר מתר
באכילה, והשוחט לוקה: שנאמר "אתו ואת—בנו,
לא תשחטו ביום אחד". ואינו לוקה אלא על
שחיטת האחרון; לפיכך אם שחט אחד משניהן,
ובא חברו ושחט את השני—חברו לוקה.

יב, ב אסור אותו ואת בנו—נוהג בכל מקום ובכל
זמן, בחלין ובמקדשין, בין מקדשין הנאכלין בין
מקדשין שאינן נאכלין; לפיכך הראשון ששחט
בעזרה והשני בחוץ, או הראשון בחוץ והשני
בעזרה—בין שהיו שניהן חלין או שניהן קדשים,
בין שהיה אחד מהן חלין ואחד קדשים—זה ששחט
אחרון, לוקה משום אותו ואת בנו.

יב, ג אין אסור אותו ואת בנו נוהג אלא בשחיטה
בלבד—שנאמר "לא תשחטו", בשחיטת שניהן הוא
האסור; אבל אם נחר הראשון או נתנבל בידו,
מתר לשחט השני. וכן אם שחט הראשון ונחר
השני, או נתנבל בידו—פטור.

יב, ד חרש שוטה וקטן ששחטו בינן לבין עצמן את
הראשון—מתר לשחט את השני אחריהן, שאין
שחיטתן שחיטה. השוחט את הראשון, והרי הוא
ספק נבלה—אסור לשחט השני; ואם שחט, אינו
לוקה: שחיטה שאינה ראויה לאכילה, שמה
שחיטה. לפיכך ראשון ששחט חלין בעזרה או

אינו לוקה.

יב, ט אסור אותו ואת בנו נוהג בנזקבות, שזה בנה ודאי. ואם נודע שזה הוא אביו ודאי, אין שוחטין שניהן ביום אחד; ואם שחט, אינו לוקה—שהדבר ספק אם נוהג בזכרים, או אינו נוהג.

יב, י השוחט את הפרה, ואחר כך שחט שני בניה—לוקה שתי מלקיות; שחט שני בניה, ואחר כך שחטה—לוקה אחת; שחטה ואת בתה ואת בן בתה, לוקה שתים; שחטה ואת בן בתה, ואחר כך שחט את הבת—לוקה אחת: בין הוא בין אחר.

יב, יא שנים שלקחו שתי בהמות, זה האם וזה הבת, ובאו לדין—זה שלקח ראשון, ישחט ראשון; והשני ימתין למחר. ואם קדם השני ושחט, זכה; וימתין הראשון עד למחר.

יב, יב ובארבעה פרקים בשנה, המוכר בהמה לחברו צריך להודיעו ולומר לו, כבר מכרתי בתה או אמה לאחר שישחטנה—כדי שימתין זה האחרון, ולא ישחט עד למחר; ואלו הן—ערב יום טוב האחרון

שלחג, וערב יום טוב הראשון שלפסח, וערב עצרת, וערב ראש השנה.

יב, יג במה דברים אמורים, בשראה זה שלקח באחרונה נחפו לקנות, והיה בסוף היום—שחזקתו שהוא שוחט עתה; אבל אם היה רוח ביום, אינו צריך להודיעו—שמא לא ישחט אלא למחר. והמוכר את האם לחתן, ואת הבת לפלה—צריך להודיע, שודאי ביום אחד שוחטין. וכן כל פיוצא בזה.

יב, יד יום אחד האמור באותו ואת בנו, היום הולך אחר הלילה. כיצד: הרי ששחט ראשון בתחלת ליל רביעי, לא ישחט השני עד תחלת ליל חמישי; וכן אם שחט הראשון בסוף יום רביעי קדם בין השמשות, שוחט השני בתחלת ליל חמישי. שחט ראשון בין השמשות שלליל חמישי, לא ישחט השני עד ליל ששי; ואם שחט ביום חמישי, אינו לוקה.

הלכות שחיטה פּרָק יג

והמשה פעמים—חייב לשלח, שנאמר "שלח תשלח". יג, ה האומר תריני נוטל את האם, ומשלח את הבנים—חייב לשלח האם, שנאמר "שלח תשלח את-האם". לקח את הבנים והחזירן לקן, ואחר כך חזרה האם עליהן—פטור מלשלח.

יג, ו שלח את האם, וחזר וצד אותה—הרי זה מתר: לא אסרה תורה אלא לצוד אותה והיא אינה יכולה לפרח, בשביל הבנים שהיא מרחפת עליהן שלא ילקחו—שנאמר "והאם רבצת על-האפרוחים"; אבל אם הוציאה מתחת ידו, וחזר וצדה—מתר.

יג, ז שלוח האם אינו נוהג אלא בעוף טהור שאינו מזומן, כגון יוני שובך ועליה ועופות שקננו בפרדס—שנאמר "כי יקרא קן—צפור לפניך"; אבל המזומן, כגון אוזין ותרגולין ויונים שקננו בבית—אינו חייב לשלח. היו אפרוחין מפרחין שאינן צריכין לאמן, או ביצים מוזרות—אינו חייב לשלח; היו

יג, א הלוקח אם על הבנים, ושחטן—הבשר מתר באכילה; ולוקה על שחיטת האם, שנאמר "לא-תקח האם, על-הבנים". וכן אם מתה קדם שישלחנה, לוקה. ואם שלחה אחר שלקחה, פטור. וכן כל מצות לא תעשה שנפקה לעשה, חייב לקים עשה שבה; ואם לא קימו, לוקה. בא אחד וחטף האם מיִדו ושלחה, או שברחה מתחת ידו שלא מדעתו—לוקה: שנאמר "שלח תשלח"—עד שישלח מעצמו, והרי לא קים עשה שבה.

יג, ב נוטל אם על הבנים, וקצץ אגפיה כדי שלא תעוף, ושלחה—מכין אותו מפת מרדות; ומשקה אותה אצלו עד שיגדלו כנפיה, ומשלחה. ואם מתה קדם לזה, או ברחת ואבדה—לוקה, שהרי לא קים עשה שבה.

יג, ג וכיצד משלח האם, אוחו בכנפיה ומפריחה. יג, ד שלחה וחזרה ושלחה וחזרה, אפלו ארבעה

האפרוחין טרפה-הרי אלו כביצים מוזרות, ופטור מלשלה.

יג, ח זכר שמצאו רובץ על הקן, פטור מלשלה; עוף טמא רובץ על ביצי עוף טהור, או עוף טהור רובץ על ביצי עוף טמא-פטור מלשלה. היתה רובצת על ביצים שאינן מינה, והן טהורין-הרי זה משלה; ואם לא שלח, אינו לוקה. היתה האם טרפה, חייב לשלחה. שחט מקצת סימנין בתוך הקן קדם שיקחנה, חייב לשלח; ואם לא שלח, אינו לוקה.

יג, ט היתה מעפעפת-אם כנפיה נוגעות בקן, חייב לשלח; ואם לא היו נוגעות, פטור מלשלה. היתה מטלית או כנפים חוצצות בין כנפיה ובין הקן, הרי זה משלה; ואם לא שלח, אינו לוקה. היו שני סדרי ביצים, וכנפיה נוגעות בסדר העליון, או שהיתה רובצת על ביצים מוזרות, ותחתיהן ביצים יפות, או שהיתה אם על גבי אם, או שהיה הזכר על הקן והאם רובצת על הזכר-הרי זה לא יקח; ואם לקח, ישלח; ואם לא שלח, אינו לוקה.

יג, י היתה יושבת בין האפרוחים או בין הביצים, ואינה נוגעת בהן-פטור מלשלה; וכן אם היתה בצד הקן, וכנפיה נוגעות בקן מצדו-פטור מלשלה. היתה על שני בדי אילן, והקן ביניהן-רואין: כל שאלו ינטלו הבדין תפל על הקן, חייב

לשלח. היתה רובצת על אפרוח אחד, או על ביצה אחת-חייב לשלח.

יג, יא המוצא קן על פני המים, או על גבי בעלי חיים-חייב לשלח: לא נאמר "אפרוחים או ביצים" ולא נאמר "בכל-עץ או על-הארץ", אלא שדבר הכתוב בהווה.

יג, יב אסור לזפות בביצים, כל זמן שהאם רובצת עליהן; לפיכך אפלו היתה רובצת על הביצים או על האפרוחים בעלינו ושובכו-אינן מזמנין, ולא קנתה לו חצרו: פשם שאינו יכול לזפות בהן לאחרים, כך לא תזכה לו חצרו בהן; ולפיכך חייב לשלח.

יג, יג אסור לטל אם על הבנים, ואפלו לטהר בהן את המצרע שהיא מצוה. ואם לקח, חייב לשלח; ואם לא שלח, לוקה-שאינ עשה דוחה את לא תעשה ועשה, ולא עשה דוחה עשה.

יג, יד המקדיש עוף לבדק הבית, ופרח מידו והרי הוא מפירו, ומצאו רובץ על האפרוחים או על הביצים-לוקח הכל, ומביאן לידי גזבר: שאין שלוח האם נוהג במקדשין-שנאמר "ואת-הבנים תקח-לך", ואין אלו שלו. עוף שהרג את הנפש-פטור מלשלה, מפני שהוא מצוה להביאו לבית דין לדון אותו.

הלכות שחיטה פּרָק יד

חיה או עוף, ואחר כך הקדישו, או הקדיש את הדם-חייב לכסות.

יד, ג פלאים הבא מבהמה וחיה, וכן בריה שהיא ספק בהמה או חיה-צריך לכסות, ואינו מברך. השוחט לחולה בשבת, חייב לכסות לאחר השבת; וכן השוחט פלאים או ספק ביום טוב, מכסה דמו לאחר יום טוב.

יד, ד השוחט עופות ומיני חיה במקום אחד-מברך ברכה אחת, וכסוי אחד לכלן. דם שנתערב במים-אם יש בו מראה דם, חייב לכסות; ואם לאו, פטור

יד, א מצות עשה לכסות דם שחיטת חיה טהורה או עוף טהור, שנאמר "אשר יצוד ציד חיה או-עוף, אשר יאכל-ושפך, את-דמו, וכסוהו, בעפר"; לפיכך חייב לברך קדם שיכסה, ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו, וצונו על פסוי הדם.

יד, ב פסוי הדם נוהג במזמן, ובשאינו מזמן-לא נאמר "אשר יצוד" אלא בהווה; ונוהג בחלין. ואינו נוהג במקדשין, בין קדשי מזבח בין קדשי בדק הבית; ואם עבר ושחטן, אינו חייב לכסות. שחט

מִלְכָּסוֹת. נִתְעַרַב בֵּינָן אוּ בְדָם בְּהִמָּה, רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלוֹ הֵן מִיָּם—אִם אִפְשָׁר שִׁירָאָה מְרָאָה הַדָּם שְׁחִיב לְכִסּוֹתוֹ כְּשַׁעוֹר זֶה אִלוֹ הִיָּה מִיָּם, חִיב לְכִסּוֹת הַכָּל; וְאִם לֹא, פְּטוֹר מִלְכָּסוֹת.

יֵד, הַ כְּסָהוּ וְנִתְגַּלָּה, אֵינּוּ חִיב לְכִסּוֹתוֹ פְּעַם אַחֲרֵת. כְּסָתוֹ הָרוּחַ, אֵינּוּ צָרִיף לְכִסּוֹת; חֲזוֹר וְנִתְגַּלָּה אַחֵר שְׁכַפְּתוֹ הָרוּחַ, חִיב לְכִסּוֹת. דָּם הַנּוֹתוֹ וְשַׁעַל הַסְּכִינ—אִם אֵין שָׁם דָּם אֵלָא הוּא, חִיב לְכִסּוֹתוֹ. שְׁחַט וְנִבְלַע הַדָּם בְּקִרְקַע—אִם רְשׁוּמוֹ נִכְרַ, חִיב לְכִסּוֹת; וְאִם אֵין רְשׁוּמוֹ נִכְרַ—הִרִי זֶה כְּמִי שְׁכַפְּתוֹ הָרוּחַ, וּפְטוֹר מִלְכָּסוֹת.

יֵד, אֵין חִיב בְּכִסּוּי אֵלָא דָּם שְׁחִיטָה הָרְאוּיָה לְאִכְלָהָ, שְׁנֵאמַר "אֲשֶׁר יֵאֱכַל"; לְפִיכֹף הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצָאת טְרֵפָה, אוּ הַשּׁוֹחֵט חָלִין בְּעִזְרָה, אוּ הַשּׁוֹחֵט חִיָּה אוּ עוֹף שְׁנִגְמַר דִּינָן לְסַקְלָהּ, וְהַשּׁוֹחֵט וְנִתְנַבְּלָה בִּידוֹ—פְּטוֹר מִלְכָּסוֹת. וְכֵן חֲרַשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן שְׁשַׁחְטוּ בֵּינָן לְבֵין עֲצָמָן, אֵינָן חִיבִין לְכִסּוֹת דָּם שְׁחִיטָתָן.

יֵד, זֶה בְּמָה מְכַסִּין—מְכַסִּין בְּעֶפְרָ, בְּסִיד, וּבְגַבְבִּים, בְּזָבֵל דֶּק, וּבְחֹל דֶּק שְׁאִין הַיּוֹצֵר צָרִיף לְכַתְּשׁוֹ, וּבְשַׁחֲיָקָת אֲבָנִים וְחֲרָסִים, וּבְנִעֲרֵת שְׁלִפְשֵׁתָן דֶּקָה, וּבְנִסְרֵת חֲרָשִׁים דֶּקָה, וּבְלִבְנָה וְחֲרָסִית וּמְגוּפָה שְׁכַתְּשָׁה: שְׁכַל אִלוֹ מִיָּן עֶפְרָ הֵן.

יֵד, ח אֲבָל אִם כְּפָה עָלָיו כָּלִי, אוּ כְּסָהוּ בְּאֲבָנִים—אֵין זֶה כְּסוּי, שְׁנֵאמַר "בְּעֶפְרָ"; לְפִיכֹף אֵין מְכַסִּין

בְּזָבֵל גַּם, וְחֹל גַּם, וְקָמַח וְסָבִין וּמְרָסָן, וּשְׁחִיָקָת כָּלִי מִתְכּוֹת—לְפִי שְׁאִין אִלוֹ מִיָּן עֶפְרָ: חוּץ מִשְׁחִיָקָת הַזֶּהָב בְּלֶבֶד, שְׁמִכְסִין בָּהּ מִפְּנֵי שְׁנִקְרָא עֶפְרָ—שְׁנֵאמַר "וְעֶפְרָת זֶהָב לוֹ", וְנֵאמַר "עַד אֲשֶׁר—דֶּק לְעֶפְרָ".

יֵד, ט מְכַסִּין בְּשִׁיחֹר וְהוּא פִּיחַ הַכְּבָשָׁן, וּבְכַחַל, וּבְנִקְרַת הַפְּסִילִים, וּבְאֶפְרָ, בֵּין אֶפְרָ עֲצִים בֵּין אֶפְרָ בְּגָדִים, אִפְלוֹ אֶפְרָ בְּשָׂר שְׁנִשְׂרָף—שְׁהִרִי נֵאמַר "מְעַפְרָ, שְׂרַפַת הַחֲטָאָת"; וּמִתַּר לְכִסּוֹת בְּעֶפְרָ עִיר הַנְּדַחַת.

יֵד, י הַשּׁוֹחֵט צָרִיף שִׁיתָן עֶפְרָ לְמִטָּה, וְאַחֵר כֹּף יִשְׁחַט בּוֹ, וְאַחֵר כֹּף יְכַסֶּה בְּעֶפְרָ; אֲבָל לֹא יִשְׁחַט בְּכָלִי, וְיְכַסֶּה בְּעֶפְרָ. וּמִי שְׁשַׁחַט—הוּא שְׁיִכְסָה, שְׁנֵאמַר "וְשִׁפָּךְ... וְכַסָּה"; וְאִם לֹא כְּסָהוּ, וְרָאָהוּ אַחֲרֵ—חִיב לְכִסּוֹתוֹ: שְׁזוֹ מִצְוָה בְּפָנֵי עֲצָמָה, וְאֵינָה תְלוּיָה בְּשׁוֹחֵט לְבִדּוֹ.

יֵד, יא וְכַשְׁמִכְסָה, לֹא יְכַסֶּה בְּרִגְלוֹ, אֵלָא בִּידוֹ, אוּ בְּסִכִּין אוּ בְּכָלִי—כְּדִי שְׁלֹא יִנְהַג מְנַהֵג בְּזִיזוֹן בְּמִצְוֹת, וְיִהְיֶה בְּזוּיּוֹת עָלָיו: שְׁאִין הַכְּבוֹד לְעֲצָמָן שְׁלִמְצוּת—אֵלָא לְמִי שְׁצוּהָ בְּהֵן בְּרוּךְ הוּא, וְהַצְלָנוּ מִלְּמַשֵּׁשׁ בַּחֲשֵׁךְ, וְעָרַךְ אוֹתָם נָר לְיִשָׁר הַמַּעֲשִׂים, וְאוֹר לְהוֹרוֹת נְתִיבוֹת הַיִּשָּׁר; וְכֵן הוּא אוֹמֵר "נָר—לְרִגְלֵי דְבָרְךָ; וְאוֹר, לְנִתְיַבְתִּי".

בְּרִיף רַחֲמָנָא דְסִיעֵן. נִגְמַר סִפְר חֲמִישִׁי, בְּעִזְרַת שְׂדֵי. וּמִנְיָן פְּרָקִים שְׁלִסְפָר זֶה, שְׁלוֹשָׁה וְחֲמִשִּׁים: הַלְּכוֹת אִסּוּרֵי בִיָּאָה, שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים פְּרָקִים; הַלְּכוֹת מֵאֲכָלוֹת אִסּוּרוֹת, שְׁבַעַת עָשָׂר פְּרָקִים; הַלְּכוֹת שְׁחִיטָה, אַרְבַּעַת עָשָׂר פְּרָקִים.

סִפְר שְׁשִׁי וְהוּא סִפְר הַפְּלָאָה

הַלְּכוֹתָיו אַרְבַּע, וְזֶה הוּא סִדּוּרָן: הַלְּכוֹת שְׁבוּעוֹת, הַלְּכוֹת נְדָרִים, הַלְּכוֹת נְזִירוֹת, הַלְּכוֹת עֲרֻכִים וְחֲרָמִים. נִמְצְאוּ כָּל הַמִּצְוֹת הַנִּכְלָלוֹת בְּסִפְר זֶה, חֲמִשׁ וְעֶשְׂרִים—עָשָׂר מֵהֵן מִצְוֹת עֲשָׂה, וְחֲמִשׁ עֲשָׂרָה מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה.

הַלְּכוֹת שְׁבוּעוֹת

יֵשׁ בְּכָלֶלֶן חֲמִשׁ מִצְוֹת—אַחַת מִצְוַת עֲשָׂה, וְאַרְבַּע מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פְּרָטָן: שְׁלֹא לְשַׁבַּע בְּשִׁמּוֹ לְשָׁקֵר; שְׁלֹא לְשַׂא אֶת שְׁמוֹ לְשׁוֹא; שְׁלֹא לְכַפֵּר בַּפְּקֻדוֹן; שְׁלֹא לְשַׁבַּע עַל כְּפִירַת מְמוּזָן; לְשַׁבַּע בְּשִׁמּוֹ בְּאִמַת. וּבְאוֹר מִצְוֹת אִלוֹ בְּפְרָקִים אִלוֹ.

הַלְּכוֹת שְׁבוּעוֹת פְּרָק א

א, א אַרְבַּעַת מִינֵי שְׁבוּעוֹת הֵן—שְׁבוּעַת בְּטוּי, וְשְׁבוּעַת שְׁוֹא, וְשְׁבוּעַת הַפְּקֻדוֹן, וְשְׁבוּעַת הַעֲדוּת. שְׁבוּעַת בְּטוּי, הִיא שְׁנֵאמְרָה בַּתּוֹרָה "אוּ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבִטָּא בְּשִׁפְתַיִם לְהִרְעֵ אוּ לְהִיטִיב"; וְהִיא

נחלקת לארבעה חלקים-שתיים להבא, ושתיים לשעבר, כגון שנשבע על דבר שעבר שנעשה או שלא נעשה, ועל דבר שעתיד להיות שייעשה או שלא יעשה. ואין שבועת בטוי נוהגת אלא בדברים שאפשר לו לעשותן, בין להבא בין לשעבר.

א, ב פיצד לשעבר-שאכלתי, או שזרקתי אבן לים, או שדבר פלוני עם פלוני, או שלא אכלתי, או שלא זרקתי אבן לים, או שלא דבר פלוני עם פלוני; וכיצד להבא-שאכל, או שאזרק אבן לים, או שלא אכל, או שלא אזרק אבן לים: הרי אלו שתיים לשעבר, ושתיים להבא.

א, ג נשבע על אחת מארבע מחלקות אלו והחליף-כגון שנשבע שלא יאכל ואכל, או שאכלתי והוא לא אכל-הרי זו שבועת שקר; ועל זה וכיוצא בו נאמר "לא-תשבועו בשמי, לשקר". ואם נשבע לשקר-במזיד, לוקה; בשוגג, מביא קרבן עולה ויורד, שנאמר "ונעלם ממנו; והוא-ידע ואשם...".

א, ד שבועת שוא, נחלקת לארבע מחלקות: האחת, שנשבע על דבר הידוע שאינו כן. פיצד-כגון שנשבע על האיש שהוא אשה, ועל האשה שהיא איש, ועל עמוד שלשיש שהוא שלזהב; וכן כל כיוצא בזה.

א, ה השננה, שנשבע על דבר ידוע שאין בו ספק לאדם בעולם שהוא כן. כגון שנשבע על השמים שהוא שמים, ועל האבן זו שהיא אבן, ועל שנים שהם שנים; וכן כל כיוצא בזה, שזה הדבר אין בו ספק לאדם שלם כדי לצדק הדבר בשבועה.

א, ו שלישית, שנשבע לבטל את המצוה. פיצד-כגון שנשבע שלא יתעטף בציצית, ושלא ילבש תפלין, ושלא ישב בסכה בחג הסכות, ולא יאכל מצה בלילי הפסח, או שיתענה בשבתות וימים טובים; וכן כל כיוצא בזה.

א, ז רביעית, שנשבע על דבר שאין בו כוח לעשותו. פיצד-כגון שנשבע שלא יישן שלושה ימים לילה ויום רצופים, או שלא יטעם כלום שבעת ימים רצופים; וכן כל כיוצא בזה.

א, ח כל הנשבע שבועת שוא מארבע שבועות אלו-עובר בלא תעשה, שנאמר "לא תשא את-שם-ה' אלהיך, לשוא": ואם היה מזיד, לוקה; ואם היה שוגג, פטור מכלום.

א, ט שבועת הפקדון פיצד: כל מי שיש ממון חברו בידו, בין פקדון, בין מלוה, או שגזלו, או עשקו, או מצא לו אבדה ולא החזירה, וכיוצא בזה, ותבע ממנו ממון שיש לו בידו, וכפר בו-הרי זה עובר בלא תעשה: שנאמר "לא-תכחשו", זו אזהרה לכפירת ממון; ואין לוקין על לאו זה. ואם נשבע לו על שקר, על ממון שכפר בו-הרי זה עובר בלאו אחר; ועל זה נאמר "ולא-תשקרו, איש בעמיתו", זו אזהרה לנשבע על כפירת ממון. ושבועה זו, היא הנקראת שבועת הפקדון.

א, י ומה הוא חייב על שבועת הפקדון ששקר בה-משלם הקרן שכפר בו, עם תוספת חמש; ומקריב אשם ודאי, בין שהיה מזיד בין שהיה שוגג, שנאמר "וכחש בעמיתו בפקדון, או-בתשומת יד... והיה, כי-יחטא ואשם"-ולא נאמר בו ונעלם, לחייב שוגג כמזיד: והוא שיזיד בפקדון או בממון שנתחייב בו, וידע בו בשעת שבועה; אבל אם שגג ושכח שיש לו אצלו ממון וכפר ונשבע, ואחר כך ידע-הרי זה אנוס, ופטור מכלום.

א, יא וכן אם לא ידע שאסור לשבע לשקר על כפירת ממון, הרי זה אנוס ופטור. אם כן, היאך היא שגגת שבועת הפקדון: כגון שנעלם ממנו אם חייבין עליה קרבן אם לאו, וידע שהיא אסורה ושיש לו אצלו ממון-זו היא שגגתה; ודווננה, שידע שחייבין עליה קרבן.

א, יב שבועת העדות פיצד: העדים שינדעו עדות ממון, ותבעם בעל העדות להעיד לו, וכפרו בעדותן ולא העידו, ונשבעו לו שאינן יודעין לו עדות-זו היא הנקראת שבועת העדות; וחייבין על שבועה זו קרבן עולה ויורד, בין שהיו מזידין בין שהיו שוגגין, שנאמר "ונפש כי-תחטא, ושמצה קול אלה, והוא עד"-ולא נאמר בה ונעלם, לחייב

על הַדוֹן כְּשֶׁגָּה.

א, יג פִּיצַד שִׁגְגַת שְׁבוּעַת הָעֵדוּת: כְּגוֹן שֶׁנַּעֲלַם מִמֶּנּוּ שְׁחִיבֵין עָלֶיהָ קָרְבַּן, וַיִּדַע שֶׁשְׁבוּעָה זֹאת אֲסוּרָה, וְשֶׁהִיא שְׁקָר; וַזְדוֹנָהּ, שֶׁיִּדַע שְׁחִיבֵין עָלֶיהָ

הַלְכוֹת שְׁבוּעוֹת פָּרֶק ב

קָרְבַּן. אֲבָל אִם לֹא יָדַע שֶׁהִיא אֲסוּרָה, אוֹ שֶׁשָּׂכַחוּ הָעֵדוּת וְנִשְׁבְּעוּ, וְאַחַר כֵּן נִדְּעָה לָהֶם שֶׁהֵן יוֹדְעִין לֹא עֵדוּת, וְשֶׁנִּשְׁבְּעוּ עַל שְׁקָר—הֲרִי אֵלּוֹ אֲנוּסִין, וּפְטוּרִין אִף מִן הַקָּרְבַּן.

הַעֲלָגִים מְכַנֵּין אוֹתָהּ וְאוֹמְרִין מוֹהָא—כִּיּוֹן שֶׁאָמַר לְשׁוֹן שֶׁמִּשְׁמָעוֹ וְעִנְיָנוּ שְׁבוּעָה, הֲרִי זֶה חֵיב כְּמִי שֶׁהוֹצִיא לְשׁוֹן שְׁבוּעָה. וְכֵן הָאוֹמֵר לָאוּ לָאוּ שְׁנֵי פְעָמִים דְּרַךְ שְׁבוּעָה, אוֹ הֵינְ הֵינְ, וְהוֹזְפִיר שֵׁם אוֹ כְּנֹי—הֲרִי זֶה כְּנֹשֵׁבֵעַ; וְכֵן יִמִּין שְׁבוּעָה, וְשִׁמְאַל שְׁבוּעָה—שֶׁנֶּאֱמַר "נִשְׁבַּע ה' בְּיָמֵינוּ, וּבִזְרוּעַ עֵזוֹ".

ב, וְכֵן הָאוֹמֵר מִבְּטָא שְׁלֵא אַעֲשֶׂה כֶּךָ וְכָךְ, וְהוֹזְפִיר שֵׁם אוֹ כְּנֹי—הֲרִי זֶה שְׁבוּעָה. אָמַר אֶסֶר לָהּ אוֹ לְמִי שֶׁשָּׂמָה חֲנוּן שְׁלֵא אַעֲשֶׂה, אוֹ שֶׁאֶעֱשֶׂה—הוֹאִיל וְהוֹצִיא אוֹ בְּלִשׁוֹן שְׁבוּעָה, הֲרִי הוּא כְּשְׁבוּעָה.

ב, ז שֶׁמַּע חִבְרוּ נִשְׁבַּע, וְאָמַר וְאֲנִי כְּמוֹתְךָ—הוֹאִיל וְלֹא הוֹצִיא שְׁבוּעָה מִפִּיו וְלֹא הִשְׁבִּיעוּ חִבְרוֹ, הֲרִי זֶה פְטוּר; וְזֶה מִתְּפִיס בְּשְׁבוּעָה, שֶׁהוּא פְטוּר. וְכֵן אִם נִשְׁבַּע שְׁלֵא אֲכַל בֶּשֶׂר זֶה, וְחֹזֵר וְאָמַר וְהֲרִי הִפֵּת הַזֶּה כְּבֶשֶׂר הַזֶּה—הֲרִי זֶה פְטוּר עַל הַפֵּת, שֶׁהֲרִי לֹא הוֹצִיא שְׁבוּעָה עָלֶיהָ אֲלֵא הַתְּפִיסָה; וְאִף עַל פִּי שֶׁהוּא פְטוּר מִן הַמַּלְקוֹת אוֹ מִן הַקָּרְבַּן, אֲסוּר לוֹ לֶאֱכַל אוֹתָהּ הַפֵּת שֶׁהַתְּפִיסָה בְּשְׁבוּעָה.

ב, ח מִי שֶׁנִּתְּפַן לְשְׁבוּעָה, וְגָמַר בְּלִבּוֹ שְׁלֵא יֵאֱכַל הַיּוֹם אוֹ שְׁלֵא יִשְׁתֶּה, וְשִׁדְּבַר זֶה אֲסוּר עָלָיו בְּשְׁבוּעָה, וְלֹא הוֹצִיא בְּשִׁפְתָיו—הֲרִי זֶה מִתֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר "לְבִטָּא בְּשִׁפְתֵיךָ": אֵין הַנִּשְׁבַּע חֵיב, עַד שֶׁיֹּצִיא עֵינָן שְׁבוּעָה בְּשִׁפְתָיו. וְכֵן אִם גָּמַר בְּלִבּוֹ לְהִשְׁבַּע, וְטָעָה וְהוֹצִיא בְּשִׁפְתָיו דְּבַר שְׁלֵא הִיָּה בְּלִבּוֹ—הֲרִי זֶה מִתֵּר.

ב, ט פִּיצַד: הַמִּתְּפַן לְהִשְׁבַּע שְׁלֵא יֵאֱכַל אֲצֵל רְאוּבֵן, וְכִשְׁבָּא לְהוֹצִיא שְׁבוּעָה נִשְׁבַּע שְׁלֵא יֵאֱכַל אֲצֵל שְׁמַעוֹן—הֲרִי זֶה מִתֵּר לֶאֱכַל עִם רְאוּבֵן, שֶׁהֲרִי לֹא הוֹצִיא בְּשִׁפְתָיו, וְעִם שְׁמַעוֹן, שֶׁהֲרִי לֹא הִיָּה שְׁמַעוֹן בְּלִבּוֹ. וְכֵן שֶׁאֵר מִיָּנִי שְׁבוּעוֹת, אֵינּוּ חֵיב עַד

ב, א אֶחָד הַנִּשְׁבַּע אַחַת מֵאַרְבַּע מִיָּנִי שְׁבוּעוֹת אֵלּוֹ מִפִּי עֲצָמוֹ, וְאֶחָד הַמִּשְׁבַּע מִפִּי אֲחֵרִים וְעֵנָה אָמֵן. אֲפִלּוֹ הִשְׁבִּיעוּ גוֹי אוֹ קֶטֶן, וְעֵנָה אָמֵן—חֵיב: שְׁכַל הָעוֹנָה אָמֵן אַחַר שְׁבוּעָה, כְּמוֹצִיא שְׁבוּעָה מִפִּיו. וְאֶחָד הָעוֹנָה אָמֵן, אוֹ הָאוֹמֵר דְּבַר שֶׁעִנְיָנוּ כְּעִנְיָן אָמֵן—כְּגוֹן שֶׁאָמַר הֵינְ אוֹ מְחִיב אֲנִי בְּשְׁבוּעָה זֹאת, אוֹ קִבַּלְתִּי עָלַי שְׁבוּעָה זֹאת, וְכָל פִּיּוּצָא בְּזֶה בְּכָל לְשׁוֹן—הֲרִי זֶה כְּנֹשֵׁבֵעַ לְכָל דְּבַר, בֵּין לְחִיבּוֹ מַלְקוֹת בֵּין לְחִיבּוֹ קָרְבַּן.

ב, ב אֶחָד הַנִּשְׁבַּע אוֹ שֶׁהִשְׁבִּיעוּ אַחַר בְּשֵׁם הַמִּיּוֹדֵד, אוֹ בְּאֶחָד מִן הַכְּנֹוּיִין—כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע בְּמִי שֶׁשָּׂמָה חֲנוּן, וּבְמִי שֶׁשָּׂמָה רַחוּם, וּבְמִי שֶׁשָּׂמָה אֶרֶךְ אַפַּיִם, וְכִיּוּצָא בְּהֵן בְּכָל לְשׁוֹן—הֲרִי זֶה שְׁבוּעָה גְמוּרָה.

ב, ג וְכֵן אֵלֶּה וְאַרְוֵר, הֲרִי הֵן שְׁבוּעָה—וְהוּא, שֶׁיִּזְכֹּר שֵׁם מִן הַשְּׁמוֹת אוֹ כְּנֹי מִן הַכְּנֹוּיִין. פִּיצַד: כְּגוֹן שֶׁאָמַר בְּאֵלֶּה אוֹ אֶרֶוֹר לָהּ, אוֹ לְמִי שֶׁשָּׂמָה חֲנוּן, מִי שֶׁיֵּאֱכַל דְּבַר פְּלוּגִי, וְאֲכָלוּ—הֲרִי זֶה נִשְׁבַּע עַל שְׁקָר; וְכֵן בְּשֶׁאֵר מִיָּנִי שְׁבוּעוֹת. וְכֵן הָאוֹמֵר שְׁבוּעָה בַּהּ, אוֹ בְּמִי שֶׁשָּׂמָה חֲנוּן, שְׁלֵא אֲכַל, וְאֲכַל, שֶׁזֶה אִשָּׁה, וְהוּא אִישׁ, שֶׁאֵין לָךְ בְּיָדֵי כָלוּם, וַיֵּשׁ לוֹ, שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ לָךְ עֵדוּת, וְהוּא יוֹדֵעַ—הֲרִי זֶה חֵיב.

ב, ד אָמַר אֵלֶּה אוֹ אֶרֶוֹר אוֹ שְׁבוּעָה, וְלֹא הוֹזְפִיר שֵׁם וְלֹא כְּנֹי—הֲרִי זֶה אֲסוּר בְּדַבָּר שֶׁנִּשְׁבַּע עָלָיו; אֲבָל אֵינּוּ לוֹקָה וְלֹא מִבִּיא קָרְבַּן, אִם עָבַר עַל שְׁבוּעָתוֹ—עַד שֶׁיִּהְיֶה בָּהּ שֵׁם מִן הַשְּׁמוֹת הַמִּיּוֹדְדִים אוֹ כְּנֹי מִן הַכְּנֹוּיִין, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ.

ב, ה וְלֹא הַשְׁבוּעָה בְּלִבֵּד, אֲלֵא כָּל כְּנֹי שְׁבוּעָה בְּשְׁבוּעָה: כְּגוֹן שֶׁהָיָה אֲנִשִּׁי אוֹתוֹ מְקוּם עֲלָגִים, וְהָיָה קוֹרְאִים לְשְׁבוּעָה שְׁבוּתָהּ אוֹ שְׁקוּקָה, אוֹ שֶׁהָיָה אֲרַמִּיִּים שֶׁלְשׁוֹן שְׁבוּעָה בְּלִשׁוֹנָם מוֹמְתָא, וְהָיָה

שְׁהִיָּה פִּי וּלְבוֹ שׁוּוֹיִן.

ב, י לְפִיכָּךְ אִם נִשְׁבַּע אֶחָד בְּפָנָיו שֶׁלֹּא יֵאָכֵל הַיּוֹם, וְאָכַל, וְהִתְרוּ בּוֹ, וְאָמַר אֲנִי לֹא הִיָּה בְּלִבִּי אֲלֹא שֶׁלֹּא יֵצֵא הַיּוֹם וְטַעַה לְשׁוּנֵי וְהוֹצִיא אֲכִילָה שֶׁלֹּא הִיָּתָה בְּלִבִּי—הֲרִי זֶה אֵינּוּ לּוֹקֵה, עַד שְׁיִוְדָה בְּפָנֵי עֲדִים קָדָם שֶׁיֵּאָכֵל שֶׁעַל אֲכִילָה נִשְׁבַּע, אוֹ שֶׁקִּבַּל עָלָיו הַתְּרָאָה, וְלֹא טַעַן שֶׁטַּעַה בְּעַת הַתְּרָאָה: אִךְ עַל פִּי שֶׁטַּעַן אַחַר כֵּךְ, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.

ב, יא וְכֵן אִם הִתְרוּ בּוֹ, וְאָמַר מֵעוֹלָם לֹא נִשְׁבַּעְתִּי, אוֹ לֹא נִדְרַתִּי עַל דְּבַר זֶה, וְאַחַר שֶׁהִעִידוּ עָלָיו שֶׁנִּשְׁבַּע אוֹ נִדְרָה, אָמַר כֵּן הִיָּה אֲבָל לֹא הִיָּה פִּי וּלְבִי שׁוּוֹיִן, אוֹ תִּנְאֵי הִיָּה בְּלִבִּי עַל הַנִּדְרָה—אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, וְלוֹקֵה.

ב, יב כִּיּוֹצֵא בּוֹ, אָמְרוּ לוֹ אֶשְׁתַּךְ נִדְרָה, וְאָמַר בְּלִבִּי הִיָּה לְהַפֵּר לָהּ, וְהִפְרַתִּי—שׁוֹמְעִין לוֹ; אָמְרוּ לוֹ נִדְרָה, וְהוּא אֹמֵר לֹא נִדְרָה, וְכִיּוֹן שֶׁרָאָה אוֹתָם הִעִידוּ עָלָיו, אָמַר בְּלִבִּי הִיָּה לְהַפֵּר לָהּ—אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.

ב, יג גָּמַר בְּלִבּוֹ שֶׁלֹּא לֵאָכֵל פֶּת חֲטִים, וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא לֵאָכֵל פֶּת סֶתֶם—אֶסוּר בְּפֶת חֲטִים, שֶׁפֶת חֲטִים פֶּת שְׁמָה.

ב, יד מִי שֶׁנִּשְׁבַּע וְאָמַר, שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֲכַל הַיּוֹם,

וְעַל דַּעְתְּכֶם אֲנִי נִשְׁבַּע—אֵין זֶה יָכוֹל לֹמַר, כִּךְ וְכִךְ הִיָּה בְּלִבִּי: שֶׁלֹּא נִשְׁבַּע זֶה עַל דַּעְתּוֹ, אֲלֹא עַל דַּעַת אֲחֵרִים; וְכִיּוֹן שֶׁהִיָּה פִּי וּלְבָבִי שְׁלֹאֲחֵרִים שׁוּוֹיִן שֶׁנִּשְׁבַּע עַל דַּעְתָּם, חֵיב—לְבָבִי שֶׁלֹּאֲלוֹ, בְּמִקּוֹם לְבוֹ קָם. וְכֵן בְּשָׂאֵר מֵינֵי שְׁבוּעוֹת. לְפִיכָּךְ כִּשְׁמִשְׁבִּיעִין הַדֵּינִין אֶת הַנִּשְׁבַּע, אוֹמְרִים לוֹ, לֹא עַל דַּעְתְּךָ אֲנוּ מְשִׁבִּיעִים אוֹתְךָ, אֲלֹא עַל דַּעְתָּנוּ.

ב, טו מִי שֶׁנִּשְׁבַּע וְהִיָּה פִּי וּלְבוֹ שׁוּוֹיִן בְּשְׁבוּעָה, וְאַחַר שֶׁנִּשְׁבַּע חֹזֵר בּוֹ מִיַּד בְּתוֹךְ כְּדֵי דְבוּר, וְהוּא כְּדֵי שֶׁיֵּאָמַר תִּלְמִיד לְרַב, שְׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי, וְאָמַר אֵין זֶה שְׁבוּעָה, אוֹ נְחֻמַּתִּי, אוֹ חֲזַרְתִּי בִּי, וְכִיּוֹצֵא בְּדְבָרִים אֲלוֹ שֶׁעֲנִינָם שֶׁהִתִּיר מֵה שֶׁאֶסֶר—הֲרִי זֶה מִתֵּר, וְנִעְקָרָה הַשְׁבוּעָה: שְׁנֵה דוּמָה לְטוּעָה. וְכֵן אִם אָמְרוּ לוֹ אֲחֵרִים, חֹזֵר בֵּךְ, אוֹ מִתֵּר לָךְ, וְכִיּוֹצֵא בְּדְבָרִים אֲלוֹ, וְקִבַּל מֵהֵן בְּתוֹךְ כְּדֵי דְבוּר וְאָמַר הֵין, אוֹ חֲזַרְתִּי בִּי, וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה—הֲרִי זֶה מִתֵּר; וְאִם אַחַר כְּדֵי דְבוּר, אֵינּוּ יָכוֹל לְחֹזֵר בּוֹ.

ב, טז נִשְׁבַּע וְחֹזֵר בּוֹ בְּתוֹךְ כְּדֵי דְבוּר בְּלִבּוֹ, אֵין זֶה כְּלוּם; וְכֵן אִם אָמְרוּ לוֹ אֲחֵרִים, חֹזֵר בֵּךְ, אוֹ מִתֵּר לָךְ, אוֹ מְחִיל לָךְ, וְקִבַּל דְּבָרֵיהֶם בְּלִבּוֹ בְּתוֹךְ כְּדֵי דְבוּר—אֵין זֶה כְּלוּם: עַד שֶׁיּוֹצִיא הַחֲזָרָה בְּפִיו, כְּמוֹ הַשְׁבוּעָה.

הַלְכוֹת שְׁבוּעוֹת פָּרָק ג

בְּשִׁפְתָיו מִפְּנֵי הָאִנָּס, הֲרִי זֶה סוּמְךָ עַל דְּבָרִים שְׁבִלְבוֹ. כִּיּוֹן: כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע לְאִנָּס שֶׁלֹּא יֵאָכֵל בֶּשֶׂר סֶתֶם, וּבְלִבּוֹ שֶׁלֹּא יֵאָכֵל הַיּוֹם, אוֹ שֶׁלֹּא יֵאָכֵל בֶּשֶׂר חֲזִיר—הֲרִי זֶה מִתֵּר; וְכֵן כֹּל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה.

ג, וְכֵן שְׁבוּעוֹת שֶׁלֵּהֲבֵאִי וְשֶׁלֵּשְׁגוֹת, פְּטוּר עֲלֵיהֶן. שְׁבוּעוֹת שֶׁלֵּהֲבֵאִי כִּיּוֹן: כְּגוֹן שֶׁרָאָה חֵילוֹת גְּדוֹלִים וְחוּמָה גְּבוּהָה, וְנִשְׁבַּע שֶׁרָאִיתִי חֵיל פְּלוֹנֵי הַמֶּלֶךְ וְהֵם כִּיּוֹצֵאֵי מִצְרַיִם, וְשֶׁרָאִיתִי חוּמַת עִיר פְּלוֹנֵי גְבוּהָה עַד לְרִקִיעַ, וְכִיּוֹצֵא בְּדְבָרִים אֲלוֹ—שְׁנֵה לֹא גָמַר בְּלִבּוֹ שֶׁהִדְבֵּר כִּךְ בְּלֹא פְחוּת וְלֹא יִתֵּר, וְלֹא נִתְפַּוֵּן אֲלֹא לְסַפֵּר גְּבַה חוּמָה אוֹ רַב הָעָם.

ג, ד שְׁבוּעוֹת שֶׁלֵּשְׁגוֹת כִּיּוֹן: אִם שְׁבוּעַת הַעֲדוֹת

ג, א כֹּל הַנִּשְׁבַּע שְׁבוּעָה מֵאַרְבַּע מֵינֵי שְׁבוּעוֹת אֲלוֹ בְּאִנָּס, הֲרִי זֶה פְּטוּר מִכְּלוּם. וְאַחַד הַנִּשְׁבַּע מִתְּחִלָּתוֹ בְּאִנָּס כְּמוֹ שְׁבֵאֲרָנוּ, אוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע וְנִשְׁבַּע וְלֹא הִנִּיחוּהוּ לְקִים שְׁבוּעָתוֹ, אוֹ שֶׁהִשְׁבִּיעוּ אִנָּס; לְפִיכָּךְ נִשְׁבַּעִין לְחֵרְמִין וְלְהוֹרְגִין וְלְמוֹכְסִין. בְּאִיזָה מוֹכֵס אָמְרוּ: בְּמוֹכֵס הָעוֹמֵד מֵאֲלֵיו, שֶׁלוֹקַח מִמּוֹן שֶׁלֹּא בְּרִשׁוֹת מֶלֶךְ הַמְּדִינָה; אוֹ שֶׁלוֹקַח בְּרִשׁוֹת הַמֶּלֶךְ, אֲבָל מוֹסִיף לְעַצְמוֹ עַל הַדְּבַר הַקְּצוּב, כְּמוֹ שֶׁיִּתְּבַאֵר בְּהַלְכוֹת גְּזֵלָה.

ג, ב וְצָרִיךְ הַנִּשְׁבַּע בְּאִנָּס לְהִיּוֹת כּוֹנֵן בְּלִבּוֹ בְּעַת הַשְׁבוּעָה, לְדַבֵּר הַפּוֹטְרוֹ; וְאִךְ עַל פִּי שֶׁדְּבָרִים אֲלוֹ שְׁבִלְבוֹ אֵינּוּ דְבָרִים, הוּאִיל וְאֵינּוּ יָכוֹל לְהוֹצִיא

או הפקדון היא, כגון ששגג בפקדון ובעדות שהוא פטור מכלום כמו שבארנו; ואם שבועת שוא היא, כגון שנשבע שלא ילבש תפלין ולא ידע שהתפלין מצוה; ואם שבועת שקר היא, כגון שנשבע שלא אכל ונזכר שאכל, או שנשבע שלא יאכל ושכח ואכל, או שלא תהנה אשתו לו מפני שגנבה פיסו ושהפת את בנו, ונודע שלא גנבה ושלא הפת. וכן כל כיוצא בזה.

ג, ה אם כן, איזו היא שגגת שבועת בטוי שחייבין עליה קרבן עולה ויורד לשעבר: כגון שנשבע שלא אכל, והוא יודע שאכל וששבועת שקר זו שנשבע אסורה, אבל לא ידע שחייבין עליה קרבן—זו היא השגגה שחייבין עליה קרבן עולה ויורד בשבועת בטוי לשעבר.

ג, ו וכיצד היא השגגה שחייבין עליה קרבן להבא: כגון שנשבע שלא יאכל פת חטים, ושגג ודמה שנשבע שיאכל פת חטים ואכלה, שזה נעלמה ממנו השבועה היאך היתה, והרי הוא זוכר החפץ

שנשבע עליו—זו היא שגגת שבועת בטוי להבא שחייבין עליה קרבן.

ג, ז אבל אם נשבע שלא יאכל פת חטים, ואכל פת חטים על דעת שהיא פת שעורים—הרי זה אנוס, ופטור: שהרי לא נעלמה ממנו שבועה, ולא נעלם ממנו אלא חפץ שנשבע עליו.

ג, ח נעלמה ממנו שבועה היאך היתה, ונעלם ממנו חפץ שנשבע עליו—הרי זה פטור מן הקרבן. כיצד: כגון שנשבע שלא לאכל פת חטים, ודמה שנשבע שיאכל פת חטים, ואכל פת חטים, על דעת שהיא פת שעורים—שהרי העלם שבועה וחפץ בידו, והרי זה כאנוס ופטור.

ג, ט נשבע על כפר שלא יאכלנה, ונצטער עליה ואכלה מפני הצער, והוא שוגג, שהרי דמה שמתר לו לאכלה מפני הצער—הרי זה פטור מן הקרבן: לפי שאינו שב מידיעתו אלא ידע שאסורה היא, ואכלה בטעות.

<p>25</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>טז 16</p>	<p>6:37 נץ החמה 9:22 סו"ז קר"ש - גר"א 10:18 סו"ז תפלה - גר"א 6:55 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: בבא קמא קטו • ירושלמי: שבת עד • תוספתא: גטין ג נ"ך: דברי הימים א יב-יג • רמב"ם: הלכות שחיטה יא</p>
<p>26</p>	<p>שני Monday</p>	<p>יז 17</p>	<p>6:35 נץ החמה 9:21 סו"ז קר"ש - גר"א 10:17 סו"ז תפלה - גר"א 6:56 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: בבא קמא קטו • ירושלמי: שבת עה • תוספתא: גטין ד נ"ך: דברי הימים א יד-טו • רמב"ם: הלכות שחיטה יב</p>
<p>27</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>יח 18</p>	<p>6:34 נץ החמה 9:21 סו"ז קר"ש - גר"א 10:17 סו"ז תפלה - גר"א 6:57 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: בבא קמא קיז • ירושלמי: שבת עו • תוספתא: גטין ה נ"ך: דברי הימים א טז-יז • רמב"ם: הלכות שחיטה יג</p>
<p>28</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>יט 19</p>	<p>6:32 נץ החמה 9:20 סו"ז קר"ש - גר"א 10:16 סו"ז תפלה - גר"א 6:58 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: בבא קמא קיח • ירושלמי: שבת עז • תוספתא: גטין ו נ"ך: דברי הימים א יח-יט • רמב"ם: הלכות שחיטה יד</p>
<p>29</p>	<p>חמישי Thursday</p>	<p>כ 20</p>	<p>6:31 נץ החמה 9:19 סו"ז קר"ש - גר"א 10:15 סו"ז תפלה - גר"א 6:59 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: בבא קמא קיט • ירושלמי: שבת עח • תוספתא: גטין ז נ"ך: דברי הימים א כ-כא • רמב"ם: שבועות א</p>
<p>1</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>כא 21</p>	<p>6:29 נץ החמה 9:18 סו"ז קר"ש - גר"א 10:15 סו"ז תפלה - גר"א 7:00 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: בבא מציעא ב • ירושלמי: שבת עט • תוספתא: קדושין א נ"ך: דברי הימים א כב-כג • רמב"ם: שבועות ב</p>
<p>2</p>	<p>הפטרה: ויהי ימים שב"ק Shabbos</p>	<p>כב 22</p>	<p>כי תשא עלות השחר סו"ז קר"ש - מג"א סו"ז תפלה - מג"א שקיעה בבלי: בבא מציעא ג • ירושלמי: שבת פ • תוספתא: קדושין ב נ"ך: דברי הימים א כד-כה • רמב"ם: שבועות ג</p>

Candle Lighting 5:29 הדלקת הנרות

Shabbos Ends 7:01 זמן מוצש"ק

ווען א איד איז אלעמאל פרייליך, ברענגט דאס אים הצלחה אין לעבן.
(ספר המדות אות שמחה חלק ב' סימן א')